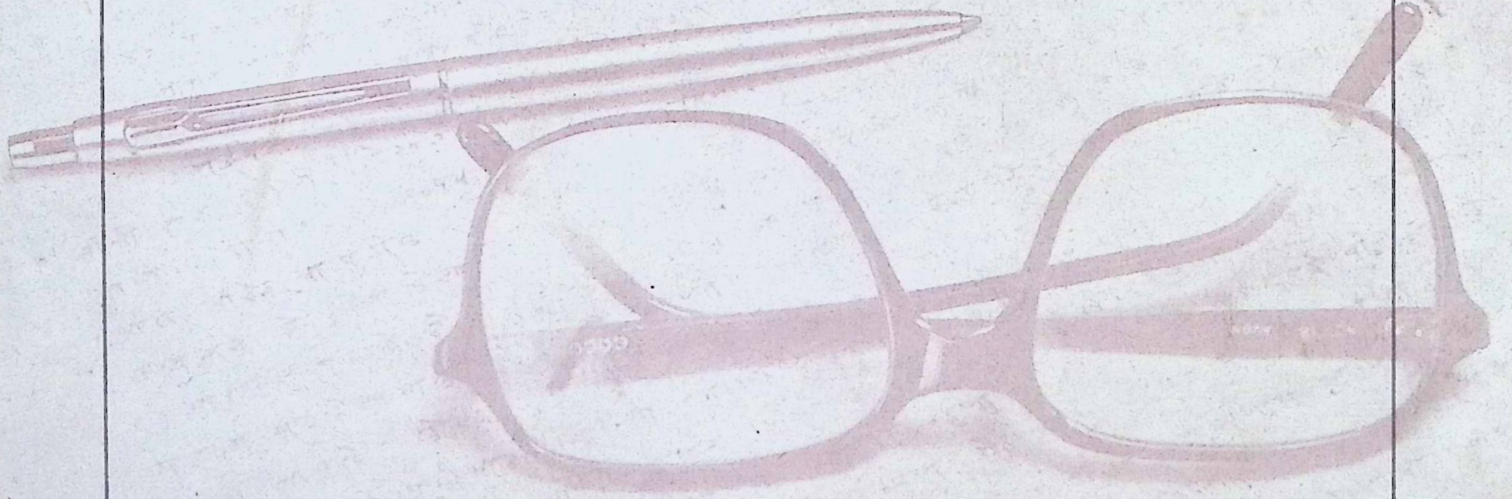

वा.ल.कुळकर्णी यांच्या

डायन्यांतील टिपणे - भाग पहिला

✓891.4609
Ku/V.L.
101858

मराठी संशोधन मंडळ
मुंबई
१९८७

THE LIBRARY

S. N. D. T.
WOMEN'S UNIVERSITY
BOMBAY.

23 AUG 1989

10-2-88
[V] 1389.
Rs-60/-

✓ प्रा. वा. ल. कुळकर्णी
यांच्या
डायन्यांतील टिपणे

भाग १ ला

V. 891-4609
Kul/V.L.

101858 .

मराठी संशोधन मंडळ
१७२, मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय मार्ग, दादर, मुंबई ४०० ०१४

१९८७

668101

Notes from the diaries of Prof W. L. Kulkarni, noted Marathi literary critic,
on the periodicals of the nineteenth century devoted to literary thought.

© १९८७

मूल्य :
रुपये साठ (रु. ६०)

प्रकाशक:
प्रा. रमेश तेंडुलकर, संचालक, मराठी संशोधन मंडळ,
१७२ मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय मार्ग, दादर, मुंबई ४०० ०१४

मुद्रक :
अरुण नाईक, अक्षर प्रतिरूप,
४२ आंबेकर मार्ग, वडाळा, मुंबई ४०० ०३१

बेष्टन:
अविनाश गायकवाड

वा. ल. कुळकर्णी यांची जीवनरेखा

जन्म : ७ एप्रिल १९११ (खानदेश)

शिक्षण : नाशिक हायस्कूल, हं. प्रा. ठाकरसी कॉलेज, नाशिक; विल्सन कॉलेज, मुंबई, बी. ए. (ऑनर्स) (इंग्रजी); एम्.ए. (मराठी व इंग्रजी); बी. टी.; एम्. ए. च्या परीक्षेत चिपळूणकर-पारितोषिक.

व्यवसाय : शिक्षक; छविलदास हायस्कूल (१९३५-३६); विल्सन हायस्कूल, मुंबई (१९३६-१९४४); प्राध्यापक : विल्सन कॉलेज मुंबई (१९४४-१९५९); प्राध्यापक व मराठी विभागप्रमुख: मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद (१९५९-१९७३) प्राध्यापक व मराठी विभागप्रमुख: मुंबई विद्यापीठ, मुंबई (१९७४-१९७६) निवृत्ती: १९७६

परदेशप्रवास : अमेरिकन वाङ्मयातील नवीन प्रवृत्तीचा अभ्यास करण्याकरिता अमेरिकन सरकारच्या आमंत्रणावरून अमेरिकेस भेट: १९६५

मानसन्मान : औरंगाबाद साहित्य-संमेलनात समीक्षाविभागाचे अध्यक्षपद (१९५७)

मालवण साहित्य संमेलनात कथा-विभागाचे अध्यक्षपद (१९५८)

हेडगाव येथील मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्षपद (१९६५)

अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळाचे अध्यक्षपद (१९७१-१९७४)

महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळाचे सदस्य (१९६०-१९६६)

मुं. मं. ग्रंथसंग्रहालयाच्या ७३ व्या वार्षिकोत्सवाचे अध्यक्षपद (१९७२)

महाराष्ट्र राज्य ग्रंथ-निवड समितीचे समासद

वास्तव्य : ५, वाग्वैजयंती, साहित्य सहवास, वांद्रे (पूर्व), मुंबई ४०० ०५१.

वा.ल. कुळकर्णी यांची समीक्षा

ग्रंथ

१. वामन मल्हार : वाङ्मयदर्शन, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९४४
२. वाङ्मयातील वादस्थळे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९४६
३. वाङ्मयीन मते आणि मतभेद, केशव भिकाजी ढवळे, मुंबई १९४९
४. वाङ्मयीन टीपा आणि टिप्पणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९५३
५. वाङ्मयीन दृष्टी आणि दृष्टिकोन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९५९
६. श्रीपाद कृष्ण : वाङ्मयदर्शन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९५९
७. साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
८. मराठी ज्ञानप्रसारक : इतिहास आणि वाङ्मयविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६५
९. नाटककार खाडिलकर : एक अभ्यास, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६७
१०. न. चिं. केळकर : वाङ्मयदर्शन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७३
११. हरिभाऊंची सामाजिक कादंबरी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७३
१२. साहित्य : स्वरूप आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७५
१३. विविधज्ञानविस्तार : इतिहास आणि वाङ्मयविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७६
१४. मराठी कविता : जुनी आणि नवी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८०

संपादने

१. मराठी नाटक आणि रंगभूमी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
२. मराठी समीक्षा (सहकायानि), मुंबई विद्यापीठ, मुंबई, १९७२
३. मराठी कविता (१९२०-१९५०), (सहकायानि), मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, मे १९५०
४. काव्यातील दुर्बोधता, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६६
५. हरिभाऊंच्या कादंबरीतील व्यक्ती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६२
६. एका पिढीचे आत्मकथन (वा. रा. ढवळे गौरवग्रंथ), (सहकायानि), मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई १९७५

मराठीतील ज्येष्ठ नामवंत समीक्षक प्रा. वा. ल. कुळकर्णी यांच्या डायन्यांतील ही काही टिपणे आहेत.

या टिपणांचे स्वरूप व ती प्रसिद्ध करण्यामागची आमची भूमिका यासंबंधी थोडे निवेदन करणं आवश्यक वाटतं.

मराठी वाङ्मयाच्या अभ्यासकांनी वा. लं. च्या टिपणांविषयी अनेकदा ऐकलेलं असतं. त्यासंबंधी त्यांच्या मनात कुतूहलही असतं. वा. लं. ची टिपणं हा स्वतंत्रपणे लिहिण्याचा विषय आहे. 'एक वैचारिक शिस्त अंगी बाणावी' यासाठी प्रारंभापासूनच त्यांनी स्वतःला ही सवय लावून घेतली होती. साहजिकच ही टिपणे विविध प्रकारची आहेत: वाचनातून केलेली टिपणे...इंग्रजीतील वाङ्मयविचार मराठीत आपल्या शब्दात लिहून समीक्षेची परिभाषा आत्मसात करण्यासाठी केलेली टिपणे...सर्जनशील साहित्य वाचताना होणाऱ्या प्रतिक्रियांची टिपणे...त्या अनुषंगाने निर्माण होणाऱ्या वाङ्मयीन प्रश्नांच्या अनुरोधाने स्फुरलेल्या विचारांची टिपणे. . . सारांश, वाचन, मनन, चिंतन अशा तिहेरी व्यापारांतून ही टिपणे लिहिली गेली आहेत.

ही टिपणे 'मुख्यतः स्वतःसाठीच', स्वतःच्या समाधानासाठीच होती. तथापि प्रसंगी त्यातील काही लेखन जसेच्या तसे लेख म्हणून प्रसिद्ध करण्यासाठी त्यांच्या काही स्नेही-संपादकांनी घेतले आहे. 'डायरीतील पाने' या नावानेच तो मजकूर प्रसिद्ध व्हायचा. त्यांचे जुने मित्र द. ग. गोडसे यांनी 'गडकन्यांचा महान गुण आणि महान दोष' हा पुढे गाजलेला लेख 'अभिरुची'त प्रसिद्ध करण्यासाठी त्यांच्या डायरीतून असाच अक्षरशः कापून नेला होता. म्हणून हा विषय स्वतंत्रपणे लिहिण्याचा आहे असं म्हटलं. टिपणं लिहिलेल्या अशा अनेक डायन्या वा. लं. च्या पाशी आहेत.

मराठी वाङ्मयविचाराचे स्वरूप नीट लक्षात घ्यायचे तर त्या वाङ्मयविचाराची प्रमुख वाङ्मयीन नियतकालिकांमधून झालेली वाटचाल लक्षात घेणे आधी अगत्याचे आहे. या भूमिकेतून त्यांनी, मराठावाडा विद्यापीठात मराठी विभागाचे प्रमुख म्हणून काम करत असताना एकोणिसाव्या शतकातील विविध वाङ्मयीन नियतकालिकांचे वाचन (त्याबरोबर टिपणे आलीच) सुरू केले. 'मराठी ज्ञानप्रसारकः इतिहास आणि वाङ्मयविचार (१९६५)' आणि 'विविधज्ञानविस्तारः इतिहास आणि वाङ्मयविचार (१९७६)' ही त्यांची दोन पुस्तके म्हणजे त्याच अभ्यासाचे फलित होय.

परंतु केवळ या दोन पुस्तकांमुळे त्यांनी काढलेल्या टिपणांचे महत्त्व संपणारे नव्हते. त्या टिपणांतील विषयही संपणारे नव्हते. त्या दोन्ही नियतकालिकांच्या प्रत्येक उपलब्ध अंकाचे स्वतंत्र टिपण त्यांनी तयार केले होते. 'निबंधमाले'चीही याच पद्धतीने केलेली टिपणे त्यांच्या डायन्यांत आहेत. त्याखेरीज 'ज्ञानचंद्रोदय', 'केरळकोकिल', 'नाट्यकथार्णव', 'ज्ञानसंग्रह' इत्यादी नियतकालिकांच्या उपलब्ध झालेल्या फुटकळ अंकांचीही टिपणे त्यांनी काढली आहेत.

या (व अजून अशा तऱ्हेच्या अनेक नियतकालिकांच्या) टिपणांच्या आधारे विविध प्रकारचे लेखन करण्याचे वा. लं. नी संकल्प केले होते. त्या लेखनातून एकोणिसाव्या शतकात प्रारंभ झालेल्या मराठी वाङ्मय-विचाराच्या उत्क्रांतिमार्गाचा अतिशय नेटका आलेख अभ्यासकांना उपलब्ध झाला असता. एकोणिसाव्या शतकातील सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक, शैक्षणिक क्षेत्रातील प्रबोधनाइतकेच वाङ्मय व वाङ्मय-विचाराच्या क्षेत्रातील प्रबोधन ही देखील एक तितकीच अमृतपूर्व,

उत्साहवर्धक व प्रेरक-स्फूर्तिदायक घटना आहे. ते प्रबोधन योग्य त्या आलेख तारतम्याने (पर्सपेक्टिव्ह) लक्षात घेणे ही आपली आजची समीक्षा क्षेत्रातली गरज आहे.

परंतु काही वर्षांपूर्वी पार्किन्सन या आजाराने निर्माण झालेल्या शारीरिक दीर्घत्वामुळे दुर्दैवाने वा. लं. ना यापुढे लेखन करणे अशक्य होऊन बसले आहे. डिक्टेशन, घ्यनीफीती यासारखी आज सर्रास उपयोजिली जाणारी माध्यमे त्यांना त्यांच्या लेखनप्रकृतीला मानवणारी वाटत नाहीत. वाचन आणि साहित्यक्षेत्रातील व्यक्तींच्या भेटीगात्री, त्यांच्याशी होणाऱ्या गप्पागोष्टी याद्वारे साहित्याविषयीचे स्वतःचे कुतूहल जिवंत ठेवणे व साहित्य आणि साहित्यक्षेत्रातील घडामोडींशी ताजा संपर्क राखणे त्यांना शक्य झाले आहे. परंतु यापुढे त्यांच्या हातून लेखन मात्र होऊ शकणार नाही ही एक विचित्र नियतीच म्हटली पाहिजे.

या परिस्थितीत, वाङ्मयीन नियतकालिके व त्या अनुषंगाने आलेल्या विषय/व्यक्तींवरील त्यांची टिपणे आहेत त्या स्वरूपात प्रसिद्ध केली तरी ती अभ्यासकांना उपयुक्त ठरतील असे आमच्या मनात आले. वा. लं. नी या गोष्टीला संमती दिली. यासाठी आम्ही त्यांचे कृतज्ञ आहोत.

खरं सांगायचं तर त्यांच्या या विचित्र आजारामुळे नव्हे तर एरव्हीदेखील ही टिपणे प्रसिद्ध करण्यात - त्यांचाच आवडता शब्दप्रयोग योजून म्हणायचे तर- वेगळीच 'मौज' आहे. (आजारपण हे फार तर एक तात्कालिक निमित्त मिळाले एवढंच म्हणता येईल.)

आज अनेक वर्षे अभ्याहतपणे, सुलेखनाचा जणू वस्तुपाठ ठरावा इतक्या सुंदर, सुवाच्य व अखेरपर्यंत एकाच वळणाच्या अक्षरात, अत्यंत टापटिपीने व मार्मिकदृष्टीने काढलेल्या या डायन्यांतील टिपणांचे दर्शनी रूपच इतके देखणे आहे की ती टिपणे नुसती पाहणे हादेखील एक सौंदर्यानुभव ठरावा. वास्तविक पाहता ही सगळी टिपणे कच्ची (रफ) आहेत. केवळ स्वतःसाठी काढलेली आहेत. तरीदेखील लिहिण्यात खोडाखोड, वघघट करताना लेखनातली सौंदर्यदृष्टी त्यांनी जरा ढळू दिलेली नाही. चिन्हे, रेखा यांचा तितकाच अलगद हाताने उपयोग करून घेतला आहे. त्यामुळे ही टिपणे पाहताना लेखनातले परिश्रम कोठेच जाणवत नाहीत—जाणवते ते त्या लेखनातून सर्वांगाने ओसंडणारे विशुद्ध वाङ्मयप्रेम. लेखनाची स्वयंभू प्रतिष्ठा आणि पावित्र्य मनोमन मानणारे व्यक्तिमत्त्वच जणू त्यातून दुग्वेचर होते.

त्यामुळे ही टिपणे त्यांच्याच हस्ताक्षरात मुद्रित आहेत तशीच प्रसिद्ध करता आली तर वाचकांनाही या टिपणांच्या बाबतीत उपयुक्ततेच्या जोडीला वरील सौंदर्यानुभवाचा काही अंशी प्रत्यय घेता येईल असे मनात आले. योगायोगाची गोष्ट अशी की या टिपणांच्या मुद्रणव्यवहाराच्या संदर्भात 'अक्षर प्रतिरूप'चे श्री. अरुण नाईक यांना आम्ही भेटलो तेव्हा त्यांनीदेखील डायन्या पाहताच नेमकी हीच कल्पना सुचविली.

ही टिपणे काढताना वा. लं. च्या समोर कोणत्याही अर्थाने दुसऱ्यांचा विचार नसल्यामुळे त्यांनी वापरलेल्या सगळ्याच डायन्या एकाच आकाराच्या नाहीत. नियतकालिकांचे वर्ष/अंक यांच्याबाबतीतले क्रमही मागेपुढे झालेले आहेत. आम्ही ते सारे तसेच राहू दिले आहे. फक्त डायन्यांच्या आकारामुळे दोन गट करावे लागले आहेत. पूर्वी मोठ्या आकाराच्या 'एलिफंट ब्रँड'च्या वह्या मिळत तशा दोन वह्या आहेत. त्या दोन्ही वह्यांतील मजकूर येथे समाविष्ट केला आहे. बाकीच्या डायन्या एकाच आकाराच्या नसल्या तरी फार फारक पडत नाही. त्या

दुसऱ्या गटात एकत्र घेतल्या आहेत. तो भाग यानंतर प्रसिद्ध होईल. दोन्ही भागांची एकत्र सूची त्या गटात देण्यात येईल.

दोन भाग मिळून प्रसिद्ध होणाऱ्या टिपणांचे विस्तार व विषय या दृष्टीने स्थूलमानाने पुढीलप्रमाणे पोट-विभाग कल्पना येतात:

- १-मराठी ज्ञानप्रसारक
- २-विविधज्ञानविस्तार
- ३-निबंधमाला
- ४-ज्ञानचंद्रोदय, त्रैमासिक ज्ञानदर्शन, केरळकोकिळ
- ५-नाट्यकथार्णव, ज्ञानसंग्रह, मनोरंजन
- ६-वासुदेव वरुवंत पटवर्धन
 १. काव्य आणि काव्योदय
 २. विलसन फायलॉजिकल लेक्चर्स
 ३. विनायकांची कविता (प्रस्तावना)
 ४. प्रो. गो. चि. भाटेकृत 'कार्लाइल व हिंदू चालीरीती' (प्रस्तावना)
- ७-वा. गो. आपटे
 १. सौंदर्य आणि ललितकला
 २. लेखनकला आणि लेखनव्यवसाय
- ८-तरुणीशिक्षण नाटिका

या टिपणांच्या उपयुक्ततेसंबंधी निराळे लिहायचे वास्तविक कारण नाही: एक साधन-सामग्री (सोर्स मटेरिअल) म्हणून या टिपणांचं संशोधक-अभ्यासकांच्या दृष्टीने असलेले महत्त्व निर्विवाद आहे. आज विशेषतः बाहेरगावच्या अभ्यासकांना साधन-सामग्रीच्या बाबतीत नेहमीच अडचण जाणवत राहते. शिवाय यात ज्या नियतकालिकांवरची टिपणे आली आहेत त्या नियतकालिकांचेही अंक वा संचिका आज दुर्मिळ आहेत. सर्वांनाच त्या सुलभपणे उपलब्ध होणाऱ्या नाहीत. येथे प्रत्येक अंकावरचे टिपण असल्यामुळे निदान त्या अंकासंबंधी थोडीफार कल्पना यायला अभ्यासकाला मदत होईल. काही ठिकाणी एखाददुसऱ्या वाक्यात वा. लं. नी नोंदविलेली प्रतिक्रिया वा व्यक्त केलेला अभिप्राय यातून अभ्यासकांची दिशा मिळू शकेल. विचारांना चालना मिळावी अशा पुष्कळ जागा या टिपणांत आहेत. एखादा वाङ्मयविचार कोणकोणत्या वळणांनी, आडवळणांनी कसकसा मागेपुढे होत उक्तांत वा अस्तंगत झाला आहे याचे चित्र अभ्यासकाला या टिपणांच्या आधारे रेखाटता येईल. संशोधन-

मूल्य आणि सौंदर्यमूल्य या दोन्ही दृष्टींनी वा. लं.ची ही टिपणे सारखीच इन्फेक्शुअस ठरणारी आहेत.

मागे काही वर्षांपूर्वी पुणे येथे समीक्षेवर एक सर्वांगीण चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. त्यातील एका अधिवेशनाचे संचालन करताना प्रा. श्री. पु. भागवत म्हणाले, 'महाराष्ट्रातील विद्यापीठात मराठी वाङ्मयाला एक स्वतंत्र ज्ञानविषय म्हणून प्रतिष्ठा प्राप्त करून देणारे प्रा. वा. लं. कुळकर्णी हे पहिले मराठीचे प्राध्यापक होत: तसेच त्या भूमिकेला साजेशी विविध तऱ्हेची अँकेडेमिक स्वरूपाची गंभीरपणे समीक्षा लिहिणारे मराठीतले ते पहिले टीकाकार होत.' ही टिपणे प्रसिद्ध करताना प्रा. श्री. पु. भागवत यांच्या वरील उद्गारांची सार्थ आठवण होते.

संशोधन, प्रकाशन, मुद्रण या क्षेत्रातील वेगळेपणाचे नेहमीच स्वागत करणारे कै. श्री. बापूराव नाईक यांच्या स्मरणार्थ श्रीमती सुशीलाताई नाईक यांनी खास या प्रकाशनासाठी रु. ५,०००/- दिले आहेत. आम्ही त्याबद्दल अत्यंत कृतज्ञ आहोत.

या टिपणांच्या मुखपृष्ठाला डायन्यांचाच 'फील' यावा या दृष्टीने विशेष लक्ष पुरवून श्री. अविनाश गायकवाड यांनी या टिपणांसाठी विनामूल्य वेष्टन करून दिले आहे.

महापौर डॉ. रमेश प्रभू, कॅप्टन सुधीर नाफडे, सर्वश्री मल्हार ढगे, नंदकुमार ढगे, गो. रा. परांजपे, जगन्नाथ महाजन, अशोक चिंचलीकर या वा. लं. च्या माजी विद्यार्थ्यांशी केलेल्या विचारविनिमयाचाही येथे आवर्जून निर्देश केला पाहिजे.

या टिपणांच्या मुद्रणाच्या बाबतीत श्री. अरुण नाईक व श्री. राजीव नाईक यांचे झालेले मार्गदर्शन व प्रत्यक्ष सहकार्य याचा स्वतंत्रपणे निर्देश करावा इतके ते मोलाचे आहे. या टिपणांच्या तांत्रिक निर्मितीचे सारे श्रेय सर्वस्वी श्री. अरुण नाईक व श्री. राजीव नाईक यांचेच आहे. या दोघांनाही वा. लं. विषयी वाटणारा आदर व मराठी संशोधन मंडळाशी नेहमीच आत्मीयतेने सहकार्य करण्याची त्यांची वृत्ती यामुळेच ही टिपणे प्रसिद्ध करणे आम्हाला शक्य होत आहे. 'अक्षर प्रतिरूप' मधील त्यांच्या सहकार्यांचा व सेवकांचाही यातील वाटा तितकाच महत्त्वाचा आहे. आम्ही याबद्दल त्या सर्वांचे मनापासून आभारी आहोत.

संपादक

શ્રી
 વિ વિ શાન વિ વિ
 A Monthly Magazine
 of
 Marathi Literature
 for
 Ladies and Gentlemen
 કુલાર્થીયો વ ગૃહસ્થ યાંકરિણી
 પુસ્તક ૧ નાંકે

જુલે ૧૯૬૫ - જૂન ૧૯૬૬

સિદ્ધાપ
 મુદ્રામ મુલકે

ગળપત કુળાજી યાંને - ધાપરવાન્યાંત કાન્હેના ગળપતરાવ યાંને આલ્સિનમુદર
 રાવ સા દેવ વિશ્વનાથ ના સત્રગ મંડાલેક વ ગોવેંદ ગંગાધર પડકે યાંની લલિલેં.

આગે

સમનંદ નોલકંઠ મોવે યાંનો પ્રસિદ્ધ મેલેં.

ઉપોદ્ઘાત : “ સાંપ્રત અગા માસેક પુસ્તકાની વાપલ્યા લોકાંસ, વ ભ્રાંત વિશેજેં કદન બિચંદ્ર
 કિતી આવશ્યકતા વાહે રેં સિદ્ધ કરવાસ જિતના વાનંદ લેનો, નિતનાય, મુંબદે રત્નસાસરકથા
 વિસ્તોર્ણ વ મરગન્ય વરતીઆ પ્રદેશાંત, વિચારુદ્ધીકરે સાકીના સરકાર વ રચત યાંઆ સંબંધને
 સુમારેં સગા ૨૩ ૧૧ રૂપયે સ્વર્ધ રોકન, સગસલે સરકાર હજાર વિચાર્થીન વિમાર્પિત પ્રાપ્ત હોત વસતં
 (યાંઆન વલ્યાનાર્થ વ વિશ્વંતેસવ ભસેં આરોંદે માસેક પુસ્તક ન સલ્યાને વિના દારે પ્રાપ્ત લેનો.
 પણ ! આજ રોન વર્ગીજાનેં હેંન પુસ્તક મગોરથ પ્રયલેં કદન આ (યા વેલ્યા કુનેસ્વત્ પાનાકથા
 સાહચર્યનેં પ્રસિદ્ધીસ યેંઆના અગરોં લગવગોત વસતં, માન્યાંતોલર, વડુરા : નોલકંઠે નાજલેક
 અસા પ્રનંડ વિદ્વાન, વાપલ્યા નિયાના સંચાયક વનનાનેં (યા વલ્યાકથા ગોવાર્ગી આડ માલ)
 રૂંજો વ શુજસથી લોકાંત અગા માસેકાંનો ઉપોદ નારોં “ જ્ઞાન પ્રસારક’ અસતં
 રેં માસેક વાલ્યાની વાવશ્યકતા કાય અસા પ્રથ - “ જ્ઞાન પ્રસારક’ આલ્યા વિદ્વાનનેં
 સાહચ્ય કરાવેં રેં તર ઝેકન, પરેનુ દુસરોં વાગરો પુસ્તકેં નિર્જનનેત વલેં નાહોં. આન વિશયાવર
 વાં રોદેના, પરેનુ અનેક મહેં પાડુન (યાંતોલ તથા શોધુવ વાલ્યાસ વાનનાંજા કુધોલ સ્કુરણ યેનેં,
 વ વાનનાનો સ્વતો ગોઝે લગથાસ અગા પુસ્તકાંવાંનુ કુસરેં સાપરવ વિશેં કોળ.” “ યાંત
 નાનાવેલ વિશયાંચ સંપ્રદ કોલ જાર્લ. વાસ્તોવ વિગત; નોયોઆ ઉપયોગસવ, મનોરંજન વસીવ
 સન્માર્ગવલેં અગા મોંધો; રૂંકનેં; કાવેલ; વિચાર્થીઆ ઉપયોગસવ અન્ય મારોંનુ લેમલેલોં અગાતરેં.”

रत्नेरास; देशस्त्रज; विश्वमात पुरुषांन्त्री वाङ्मन्त्रकारेभे; शरीर संपात्रे रसार्थ उ... ययन.
 भाष्येन वेत्तलेहे निवय; मवीर आदलेह्य पुरुषांन्त्री गुणावगुणदिवेनन; निलव्यवहासचवं ५०
 नोतेनवाने निवय; इत्याद्यनेक दिवशांन संपात्र कल्याण भाष्ये. आगे, संपात्र रत्न, पुरुष व १६५
 लहाव व धोर, भाष्य कोणाभाही सतो हे काजले व सत्ता, ते भाष्य संपात्रे मसादे, मवी रस
 कुर्वि: संपात्र भाष्ये उपनन करुणांना निम्नम वेत्त भाष्ये.

पाहिष्य पुरुषांन्त्री लहेवन:

(मभ गोगत)

असेअरक्षण: गार्भगीस्त्रिभोवियी, प्रसूतीवियी, रजस्वलावियी, सृतेकावस्थेवियी, उरलोको उत्रय

* कानजेने
 पशयेने भाषांतर

कविता: करडु आगे लांडगा, वेउकांना राजाजी रोस, जेअयेनी भारत, स्त्रिशंनों आप आपल्या पत्नीना
 सेवेत सादर साराये खा दिवभो कविता, काही मायी, कांही मागी.

भाषा व व्याकरण: भाष्या भाषांन्य संपात्रकाव, मनागे भाषा, कानजी भाषा, इंजीनी वंताने उपाय,
 "व्याकरणविचार" स्वरसांधी, व्यंजनसांधी, व्याकरणविवेन, "व्याकरणसंगंधी" ग्रंथ.

मोपये (वोषकथो): कन्याविक्रमशवर उत्तम, रघुपतिवृत्त,

संभाषणे (वोषपय): वोन-वोर, स्त्रीलोषाभे संतवन, स्त्रिकंस्तगे पंजरलभाष्य, मुलोष संवद.

भाषांतरे: आभेदानबाहुंतल नाटक (५ अंकांतून), जेनेनी भारत.

काव्यविचार: काव्यलक्षण, रसविचार, शब्दशास्त्र. संस्कृत कविता; मोरोपंत (वोन अंकांतून)

अर्थशास्त्र: (५ अंकांतून)

नवीं पुस्तके: (पुस्तक पकोसा): केकारकी, देवसेनी, पत्नमाळा.

सुट विषय: डिहिवावियी, वानमावियी, वारवितावियी,

उत्कर्षाकांस्त, सुधारणा, वतिमानपभकर्त

वादिजीविका, पत्र

कारंजी: मोननगड (७ अंकांतून)

विवक्षार

'विस्मारा' भाषा पाहिष्या वर्गीना 'पुरुषावकाव' नवर शकसं त्यांत लेखन-विषयां वावत ज्या प्रभागे विविधता
 वाटयते त्याच प्रभागे ज्या स्त्रीपुरुष वाचकांसाठी हे भाष्ये काढांत आले त्यांच्या वाचकांना संतर्भातीत
 पश्या मोठ्या एव भाषाविषयांनी/वास्तव हिमून येते. एकंदर मजदुरांनी स्वरूप जोषपरम हिमून ये.
 वाचकांनी अज्ञान काहीसे भाष्ये, भाषा शास्त्र भर पशकी व वक्तृत्वा वाश, विविध विषयां वावतनी

परिष्कार अंशों में नूतनवर्ग नांवों का व्यवहार असून यों में ईश्वरकृपेने विविध स्थान विस्तार पुस्तक अंशों में रोडन एक वर्ष पूर्व के सुवासिनी निमावले साबदत 'स्त्री' कोशों की आजवर जी सस्येद दृष्टि ठेकिली गतिजनिषी का भार युक्त दिग्दर्शक केले का रे. "हैं पुस्तक स्थिति १ पुरुष सा उमरतांण उपयोगी पदार्थों का त्याग मुख्य उद्देश्य का है." "होत मुख्यत्वे तीन प्रकार के विषय चेतले असतात. १ प्रथमः शिक्षण संबंधी; योंत अनेक उत्कृष्ट अंशों के भाषांतर, ग्रंथावर सौदा, व्याकरण संबंधी व्याख्यान, रेगुलार इत्यादि विषय मुख्यत्वे विद्यार्थीकारितां लिखितेले असतात. २ रा विषय, मिलेक वसाव सारेक प्रकारका विनंश; योंमध्ये आरोग्यरक्षण विषयों उपयुक्त सूचना असतात. काण उ रा विषय मनोरंजन; योंत उपदेशपर नमत्कारिक गोष्ठी, कविता, कृते इत्यादि का संग्रह असतो." - "पुस्तक का भाषेक काठेन सारक केलात स्थूल भाषा की तमर. कावर उतरः " मिलेक स्थानों तर काठेन सारक केलात स्थूल भाषा की तमर. कावर उतरः " आरोग्यरक्षण का विषय का 'सु नम्र के विषयों' मिलेक सांसारिक संसाद का हे कोडे सांसारिक. कोणी तवा प्रकार के पुस्तक का विषय या स्थानों तमर वसेल तर अवस्था पुस्तकालय एवरे प्रथम आग्नी मोहम आनंदार्थे कमो वरें. " - योंत कागदिया विषयों का माहिनातून दोन बां मिले नार बां आले प सस्था विषयों का रोंग सूचना - " का पुस्तकालय सूचना उम उमन प्रदन कावर काफला नारि नर्य नाल विषयों का पुस्तकालयों मुचीन दया न सस्था में हैं कृत्य देव निले अप्पाने सर्वांगी रित्तलन स्थूल नाल केलेले का रे. " आजपर्यंत कागद आदम का वर्गीय सारक वरें उनेत्र मिलेले तें सांप्रतन्य स्थिति का गाने पारलां, प्रथमतः मिलेले स्थूल संभव दिसत का से, का दून पुस्तकालय मिलेले का रे कोत संभाव ना रों. " का काठेक दृष्टि, आरोंत का गृहस्थों का सु सु मिलेका नी उनेद रोजी कांज कइत, मृगजे का मग्य नवीन प्रतीका विव्दान कइत वसे तसे साह न रोजी इतर गृहस्थों का मन विशेष आनंद मिलेका याज कडे का मने दिव्यर लक्ष देती वशी का का का रे. " का पुस्तकालय मोन दलांत अतली 'पने' पाठिका का प्रकाशने का भार - कांशों का काठेने पाठिका का नालेंत मृग्य दुःख का वशी - देवती 'पुस्तकालय' मदत करणा का सर्व. विव्दान व को काठेने तन गृहस्थों का काठेने.

पुस्तक मले
संसाधन का
सर्व नां.

आरोग्य रक्षण - आनंदों की जोन वण - रक्षा विवेक कोष - (ऑ भाऊ सानीय रोड) आरोग्य विषयों
के रक्षक विनंशः " का दे शोंत दं वशी राज्य वसस्था का सूचना का म. नवीन सा रित (कागद विवेक
वसस्था जोती का नांव का सादिस का पठमरी).

* इसमें छेड़काजमानों और भ्रष्टाचारियों का सुधां वने कदां वने कदां गंगा नाला बसे।
एक उल्लूगनी पसीया एनाम मन्त्र संतानिभाव कथन भवता।

० भा. क. र. ण. (- 'मासे कारेता' सा पनाची नवी - इंग्रजीतील ते सा मसखाना उन्हास - सरासरी भाषांतर का राने
 व
 भाषा विषयक) वेलेले तुमिने भाषांतर - 'मराठी भाषा' (नरक्याव लेख) : ठांवे सातुनाखी सन्धाने लेखन.
 'प्रियापदांने विमानोदय' - 'माहि कुमुदराव' (प्रदेशपरीक्षे) संभषी भाषी सूनना -
 'रासेरा भाषेतील उन्हास'.

कविता - 'पुराणाणां शेषां त्वाप्त सदर - वक्ता कद्रुम आच्छेप्य विनती पञ्चाक्षर वारिणां नुद्रुण =

विशालर (छा नांवाये सहर): आनेलान शकुंरल नायर (भाषातर) (चालू) - अंक ८ रू - लंक नर: 'रोक्क निभ'
 वृत्त रोमियो आगे जालेयर, दिंवा रोमदेवु विजग नायर (भाषातर) - अंक ८ रू - लंक नर: 'रोक्क निभ'

मनोरंजन (स्थानां काने सरथ) : मोहनगड (प्रकरण ७) पासून प्रकरण ७३ पर्यंत.

सुरीषनारिच-प्रसंग-१

पञ्चदशरतः व्याख्यानो पञ्च कदा लिखितः?

सद्यः दीपिकाः (बाबा एदमनजी) कर्तृत्वेन मृतः प्राप्तः मोहनगजधर कृतस्य दीपिकेनेन चेतोत्था आश्रयस उन्नय.

सुशोषरत्नमाला "आम-भा-सु-स-बा-व-धो-र-अ-री-रे-अ-स-र-पा-हो-ध-न-स-न-र-ए-से-व-न-क-उ-म-ने-"

अर्थशास्त्र - (भाग)

पौनाडा : स्वस्वादिशेषों प्रत्यक्ष एक स्वरूप : "द्वंद्वजी भावेमध्ये से रावर म्हणून एक मोजी काव्याची तरा आहे, तरा तरेची रचना त्या एकांत वरीन साधत येते." - पारिता पौनाडा धरणा : पृ. ५.

नवीन पुरातन विंग पुस्तकपालिका : १) वसन्तमाता - अष्टाश्रः वैशाख शुक्ल षष्ठ्ये - "कवीने मुक्तये"

अंक १ लघु -- इन्हें तत्पर लक्ष्योत्त रोषितों पाईये श्रीं, जेमें जेमें प्रसन्न पड़े ल तेमें तेमें समुदाये वर्निस, दुर्गुमाना पशमव, आभी
क शानित इतने दिव सायत्यास समुदायी जरांछा छापी दुर्गुमाना निंश ही प्रदार्शित करन आख्या पुस्तकाभूत
इतरांभा कांशंदरी नांगला उपदेग भिन्नवा कही एवनी रज्जत मसली पाटने. ॥ साने पानकांत वसा एक

શ્રી યસ્ય પાદે જીર્ણાવાસ્તુ જાતી ગોઘ્નૈઃ સર્વં નમેતઃ, મુજે કથેના રોવટ ય્યા પ્રકારના વશકથા
 યસ્યો, યાગ્ય સ્થિરેતઃ પ્રિયત્વા ગોઘ્નૈઃ અગરીઃ અવશ્ય યસ્યોઽઽ, મિત્રભાગ્યન્યામધ્યે સમાવેશ યસ્ય
 ડગોન આરેત્વા ગોઘ્નૈઃ પ્રત્યક્ષ ગ્રંથ વારૂં નમે. "સાંને પાત્રનામધ્યે સંયતે યસ્યો પાદે, મુજે માગે પુરે
 ડિરેત્વા ગોઘ્નૈઃ એક મેઝોશી મેઝ પડત પાદે. જામધ્યે વિરેપ ઉપજ રેઝં નમે. "આલીકડોઽ વૃદ્ધોઽ
 પુસ્તકામધ્યે રંઝગીના તરેવર સિદ્ધિદેજી પ્રાપ્ત રિચો. "વાનરાસ આશ્રમમધ્યે ન વિનાસમધ્યે ચક્રમે

મૂળ કિલેક લેક પુટની ગોષ્ઠ આપીં સાંચૂન, મધલા તુટલેલ ભાગ નંતર સાંગત્યત વ કરીલ મૂળ
 આક્રમ પોતલાવર મામે ઝલે સાંગેતલેન આરે' ઝલે મૂળ સંપાવેતર. પરંતુ યેને કદર વાનચા
 ઇર્ષ્ય વોયક માત્ર હેતો. કારણકાંચૂન ઝલે કદં નચે. ઠામે જેહં પુગી ગોષ્ઠ આપીં સાંપાવવાની
 ઝલેલ, તેહં ઓવ ન બરખત્તં તી ગોષ્ઠ દરવાયા પાત્રા તોંગવેં કદવાધી મૂળચી તિત્તી તિજખ્યે
 વિરોધ ગોઝી વેને-ડુસરે, પાત્રી સ્થિતિ દુવેદ્ય દિસૂ વાનચા મનવર તિજા રૂપ રતા ઉઠ્ઠાકારિતં
 ઝલેક સ્ત્રીમાલિક ગોળોંગા વર્ણનાકરે વિરોધ લક્ષ દિહેં પારેઝે. ઠામે પ્રાંત મુચ્છલેં પાત્રી સ્થિતિ પદ્ય
 ઝેસકાગા મનાવર જો રૂર વાકયાના પ્રાજકરે પ્રાર લક્ષ દિહેં પારેઝે. તથા વર સાંચિત્તલાકાગે
 દ્રેંદ્રે પાત્રા ગુચ્છાનૂર ઝિતકે ઉદાર નિવતીલ મિતકે નાંગલે. પ્રાંતો સંચિતે વારવલેખાકારિતં માવ
 મધ્યે વધ્યેં કપીવેં આપલેં જાગેં પાલકો. નાટકોમધ્યેં સર સર્વે આપા પાત્રાંચાન મુચ્છાતૂં આલે
 પારિલે." - વચીત ઉત્તમંત વાનચાને નાટ્ય પ્રાપ્તિ નિવેરનંત વા વર્ણિત કસેં વષ્ટ રોમાં આપાને
 લા નાગતીત. આંગલોન સમજ દિસૂર ચેતે.

‘વિલક્ષ્ય ન્યાય નાતુર્ અથવા ઉચ્છલો કારરયા ઓપારો’ (Merchant of Venice નો સંચિત ગોષ્ઠા
 કાર્પિમેં નોક દિહેલેં નાનો.) : મુચ્છલ: આપાનો વારવલેલે ઓરસ તેરે વેલર ઉઠ્ઠેલ કદન.

અંક ૪મા.

થેવરામાં માપેં ઓપારણ (રૂઝગો માપેંત લિરેલેલે: ગ્રંથકાર: દ્ર. દ્ર. કે વેલેચર, દ્ર. દ્ર. (ઝાંકસરે)
 ઠામે લક્ષ્ય આદ્ય આરવેડકર, બો. દ્ર. (મુનરે) ૨) ૬ મશમે માપેં ઓપારણ (રૂઝગોત) ‘કપીવેં નોક
 વાતલેં નાનો.’ - રોસીરે ઓપારણોતીલ ઝલેક મુચ્છા વારવલેલ આરેલ.

પુચ્છાનેં વર્ણ. નારાયણ વિષ્ણુ જોલો. - દેં પત્રીશ્ય વોન ઝંવાંત પસરલેં આરે (અંક. ૩, આપી ૮)
 - મુચ્છલ: દોષા વિષ્ણુ:

અંક. ૧૦, ૧૩, ૨૨
 (જોડ અંક)

આપેલોન વાલુતલ નાટક સેસ્ટુલ મરા સપ્ત પત. વોસાકર યાંત્રીં લાલેલે. - ઓપારી સુવક
 વાલુતલ મરૂર સુતિ - ગળપત કુચ્છાજોંગા દ્રાવલ નાની સુતિ - પુચ્છાનો પ્યારલેલ પિત્રોવર લોક:
 હો લોક સવેલર - ઓળોળતા ગ્રંથાનોં નિજેં વાલવચાસ પારેઝે તેતેં ધાસંબેલોં સૂચન -
 રૂઝગો પાસાને કાંત સર વિલક જોન્ચ લા સારેનાનેં વાલુતલ નાટકના ચોષ લાવલેલ મૂળ ગ્રંથકારિતં
 બે જોન્ચ સારેવાને વાતાર માનલે ઓરસ પ્રાજલ મંચકારીની રૂઝગો - પુચ્છા જોં ઉઠ્ઠલેલ લર્પ
 કેલેં મૂળ રૂઝગો: (તેં લર્પ કરચ્છાજોંગા રા. વોસાકર યાંત્રીં કોળો વાતાર ચલ રિંડુ નિલક નાતોં
 હો સર્વ રિંડુલોનાં મોમે લક્ષેનો ગોષ્ઠ વારે ઝલેં વાલુતલ વાતારે.) - આપાંતર: વુચ્છાસો રાજકલેં ચોં
 ‘તેં બરેં ઉતરલેં આરે’ વાલુતલ આપેલોન. - ‘મોવેલર વિલક મૂળ આપાંતરની તાલીમ. - ‘મુચ્છાતીલ લર્પ
 પ્રાજલેલોં વષ્ટ રોમાંકારિતં દ્રા. રાવલ સ્થાને સમજાવેલોં નારનાર વરાલત રાંતરે વાલુતલ વાલુતલ

X X X
 एतद्दृश्यापुस्तकं सीतं मज्जुसकलं नञ्चरं यदतां । विविधेष्वपि विस्तारं कल्पनीं लोकायैषणानी वास्य,
 धुत्तं व सोजकता स्पष्टं दिशून् येने. सर्वं लेखनं दें धा दृष्टेनें सहेतुं दिशतेः एकं विग्रीष्टं हेतुं जेभ्यः सहेतु
 हेतुं देतेः दिशते. तापक्षणा मासेन पुस्तकान् विविध विग्रीष्टं माहेतो व ज्ञानं लोकांता निगवे धा साधो
 मेहनतं येणानी तोयं इत्थं दिशते. आरोह्यवेज्ञात, मर्दिगारुष, प्राचीन पाश्चात्त व सोक्ति वाङ्मय^{परीक्ष} माग,
 ० वाकरण, साधन्य माहेतो व स्वतंत्रपणे देते दें कातेत लेखनं द्या सर्वानां आपल्या पुस्तकां स्थान
 देणाना एकासारं प्रयत्नं दिशून् येने. मराठी भाषेसंबंधीं तर अहमंत जोरस भाष्य दिशून् येने मराठी
 भाषेभा ० वाकरण संबंधीं किती तरी सूक्ष्म विचार धा प्राज्ञेभ्योना अंकांतून साहेला आहे. "मराठी भाषा"
 हा लेख अहमंत अभ्यासपूर्ण आहे त्यांत जो साधुनासेक शब्दांता विचार साहा आहे व त्या शब्देषु
 लेखन संबंधीं जे मार्ग दर्शने देते आहे ते अगदीं जसेना तसे ठावाहे लक्षांत घेण्याजें आहे. नव्हे
 ते आपण जणू इतक्या वर्षांनंतर आजून लक्षांत घेणाना प्रयत्न करीत जातो मराठी भाषेकडे फलपुत्र
 नव्हा विव्दानांनी दृष्टी बरी संकुचित आहे ते विज्ञानकर्त्ताने अनेक विधानां शब्दार्थ दिष्टे आहे
 सादंडा भाषा व साहित्य ज्ञाना प्रगतीस गे जणू विविध विज्ञानावे खार व धर फरेकर शब्द आहे असे दे
 पुस्तक नाल्यवर स्पष्ट दिशून् येने. धा दिवाय टिहुपणी विग्रीष्टां वाधेमावारे - दुराधेमान नव्हे -
 सर्वत्र दिशून् येने. पुस्तक पक्षिस्त अहमंत वास्तेवार्त्तपणे दोरे, अगदीं वारीक सारीक ० वाकरण योगांते
 भाषादोगांते व शब्दार्थान्ते हे दुर्लभ रोज जाही. ज्ञानप्रगणे पुस्तकाना परिभाषा लेखनमावर कोणता
 प्रकारचा लोगर आहे धा देणे लक्ष पुरावे दे जागे. मदनसी व नाटक धा वाङ्मयप्रकाशना मदीं -
 बहुते विचार कथ्यानी निःसंख्य प्रमाणे दिशून् येने, धा व्युत्पत्ती नांदीं महामाग अंकांते पत्तेसनेने
 लक्ष जात्रं लक्ष्यनेने दिशो. (उदा. 'वसंतभावा' पुस्तक पक्षिस्त)
 X X X

ચતેડી ગોળ્ટી
2,3

સ્થાનને સી વર્ગિત કેહેવાય છે. મનુષ્યના સ્થાન સ્થાને કોઈવિધ રીતે બદલાય છે. સાચા કાલે સ એક
 ઇતિહાસકારન આદે. એના મોઢ્યા મનુષ્યને મરડે આદે નો આશય જે બાંધે અગોદરન માહોત આદે
 (આસ રંગ વ ઠાકાટિકાના દેહન મનાવર નીટ જઠાવેને હી કાલેત કાદંબીના ઉદ્દેશ અત્તે જર કરાનેર
 તે કાલેત ગોળ્ટી અગળ અનુભવન ઉલટ, અત્તે સ્થાન વ ગોળ્ટી વડવોડ. ૨૪ (અગળન માહોતે ગરન
 ન કરિત તી ગોળ્ટ અસંભવનોય તસે આપન મળતે. તે-અવરન આપણે આપણે મને પ્રિયોત બારી, ઉલટ
 મતાંવદન નિનો આપન જરર કરિતે. યાવરન દિસેક શ્રી કાલેત ગોળ્ટ મળજે પુથીયા રાવેની બદલ દિસ
 અનુકરણ આદે. તે જર આપણે રાતે રાત્તવદન માહોત આ ગોળ્ટીના જરખાનો અસલી તર તોસ નાંચલી
 તસે આપણે મળતે. તાપરે રનલે-આ ગોળ્ટીના બીજ જવડ અમૂલ દુષ્ટાના ગોળ્ટ કરિતારવ રાતે રાત્ત
 દુષ્ટાનાસૂત બીજ ગોળ્ટ નાટ્યનાડે વકતાર.

કાલેત ગોળ્ટીના પ્રત્યેક નિમિત્ત સંવિધાનકોત નીટ ત્વગૂ સ્થાને પાદેએ વ તે
 જાગ્યા જાઓ આપણસ કાશન પાદેએ. પ્રત્યેક સ્થાન વ મનુષ્યના વર્ગિતોત પાર્યક વસડે પાદેએ વ
 તે (આસન લાગુ તસે અસલે. આપણે વર્ગિત તસે નાદે નો અમક્યા વેદેસ જર તે કાલેત નાજ સ્વરોચર
 તસરે તર તે કોણના જાકારને વર્તન કરને દે સમજાવે. વાઈટ કુલે મા જગોત જરી સ્થગર વિજનો
 આલી તરી (અને સ્વેરે રોળાર નાહો અસા કાનગાના મનાવર ગુર વસવા રૂઝરાની ધોળે, ગંતરાત,
 લોઆવાદ, કુલનાર હે મનુષ્યના કુલાસ કસે વદન દગત વં દિસાવે. વિશેષેનકર, અસંભવનોય
 નિમિત્તોને વ અગળ માનરો સ્થાનવાને અવલંબ કરાવે કરું નયે. (૨૨૦)

ગુસ્તખાને પરોચન કરિતેના (અંતોડ anachronisms, (અંતોડ
 આખા રોળ, અવદોક, ગુફાવોળ, વિરામી-નંદી રોળ, આકરણરોળ, સ્થાનવાનેજાતમ રોળ, સર્વ સામાન્ય
 માહિતીને રોળ, પરોચનકાળેને રાચાવેલે આરેત.

(૩) મનોરમા: (પુસ્તકકાર રા. મહાદેવ બાકુષ્ઠ નેતહે, ઉક્ત બોલેજાંતોડ
 (નાટક) સીનિયર સ્ટુડન્ટ. ધાપરના રંડુપજાણ: નિમિત્ત ૧૧ અપા) " રૂઝી આપણા માવેનો જો પુસ્તકે રો-નાટકો
 આરેત, (અંતોડ નાટો એજે) હોવાય કરુર રતરાંબધે બદુધા ઉપમુલ વિષયોપેક્ષે, નાવટાગેલેકડે કાર
 લંકા રિહેલે આટલે. સુપદેશ વ સુધ્યાસ્થા ઓશી રા જરી પાગલા હં. (અંતોડ આપણા રાંબાંનો
 રાસવેલેલક અસલે, નરી પરિણામો (અંતોડ નાવટાગે રોજે અગ્ર દુષ્ટે રોજે વ કોનક મનાગા મનુષ્યવર
 (અંતોડ વાઈટ મહુરો રાસવેલેલક વાઈટ ગોળ્ટીના નાવટાના માગાના ટસા ઉઠન તી આપણે નાર નોવા
 સમ્ય ગુસ્તખાંબધે બહુ નિલેખને બોલપસ દિવા વાનખામ નાહો અટખ નાહો તસે વાંકાનને મન અગિય.

[illegible][illegible]

“मनेरना कटकना उठेउ” जशो पुरनके जलपकयस्थ क तरुण लोकानों कयावी जसें जामनें मर नाही.”

दिनेश : सुनकर मैं अंक 72 आहुं तल नाट्यना एल्फिन्स्टन डॉलेजमपील विश्वार्थीनी 'आउ केउ'
 मन्त्रमुखायें कदम बायमेलेल्या पहिल्या ज्योभनें रसत्रयण. धा रसत्रयणांर इतर गोप्यमनेवर
 'चुटे वनेरेनी व्यवस्था करणाऱ्यांनी व मध्यस्थ केवों मधुर वायाया मोभनें ओतेजनं स संकुष्ट करण-
 यन्नेदि नायेव' बेली आरे.

નાટક: વાંસેં ઉતારે:

0

संसाधनों की दृष्टि से नकूल उत्तरदायित्वों के अलावा भी नैतिक पारिणाम होने, जो (आमधे) एतद्वारा
 उत्पन्न होने वाले प्रतिकारक गोंगों-नाही से न पाएँ, अन्तःकरण से अगोचर भावों के दुःख उद्भव होने व
 प्रसंगों अशुभकार की भावों, तथापि आभा वास्तविक स्वरूप और आगे स्वभाव की कल्पना करने में न
 अर्थहीन आनंद क्षाधावाचक शब्द नाले। अशा प्रकार का वेद रोहित स्वर (आस वाक शब्द
 योग्य आते।”

“ संस्कृत किंवा दंडी वीरों की नाटक वस्ये (आमधे) वसा निरुप, असतो भी, प्रयोजन किंवा नाटकों
 अवधान, सुगो (आभा रोहित) सा रोहितों कसवधाना वसेल (आका आनंदकर सुगो जितभा रोहितों
 गुरज वसेल। तितक्या (आमधे) आधा पारिजेत, उगोचर वमनीकरण सुगो मलनीय भावों वसा वनेरे
 कवणे दे नान्य राज्य विभूत आते ”

संस्कृत नाट्यशास्त्रप्रमाणों नाटक शोकान्त का नसदे धाने विवेचन। नाट्य स्यारोह शास्त्रप्रमाणों
 शोकान्त नाटकों प्रयोजन: “ नागधा सुगो भावमान मुमुक्षुना परिणाम ही स्वरअमक शास्त्रा-नी
 उदाहरणों आपण वरंकर चाहों। (आवेसी) आपणांस दुःख नाटके करें, प्रहेतु ईश्वरानी करनी लभाए,
 तो लला सा देहाने लरी देहाने सुख देईल असे ^{आपण} मान्य मनी समग्र करिहें। ^{तत्त्व} नाटका-
 मध्ये जे करण्यक, आगे मान्यका काय धित आते?.....”

“ शोकप्रद नाटके वनेरे करण्यका आपणा देहाना प्रकार नसलोंहि ती आपण करण्यक हरकर
 करीत नाले, तर जे प्रकार इसका देहामधे वकर आपणा नाटक कर्त्तोंहि वकर मानके आते
 ले करण्यकडे का लक्ष देउं नवे”

“ भाषण नाटके वसने दे ऐनरंजित येभा केरी मध्येन थामकर भावों नाह ककर तें
 सौख्यकर (आभा साशंका येदुष्ट भाषण नाटकावसाने व तें संपत्तेन, पुनः आगे सुखकर तें सौख्यकर
 पुनः (आभा साशंकावर भाषण वसा अरंभापर अने शेषपरिभा अम नाटकावसान, दे) अगरी वसोप आते.
 अराने मंडारि फार नेने, अनेक ऐक्यमने सुगो अछेले मंद पडरे, रंज विपडतो, आगे शेषों
 सर्व लोकोने दुर्लभ रोहित सवसे स्वरावी रोरे। सुष्ट नाट्यरंजित व कवभावनेन वेद कसवधाना
 अवस्था, आमधेहि भावों शोभ वेईल, प्रहेतु सध्या सा प्रकार वनरी वनशब्द वकर (आभा
 नाटकभावना व सभासंज्ञा वसा उभयसंज्ञा तौर, भावने नाटकका संज्ञा द्यपुष्टावे) वरी
 (आंश) शिक्कर आते। नाटकावेक आगे प्रसंगस्य अनुसंधार वसते, ना आनंदसारवे वनरी
 सुष्ट व करतों (आंश) किंजित जासा तैसाव रोहित तरने वरुष तैसे शोभ वेईल, रोहि ही
 लक्षित छेहि पारिजे।”

૪. જ્ઞાન સંસ્કૃતિ ધા પારિભાષિત સામંતીક 'જ્ઞાન' બાળા' થા લેટાપડે લક્ષ્ય વેપારીયેં ના રહે. ધા લેટાપડે 'જ્ઞાન' બાળાના લાભિત બાળાના વ્યયે સંસ્કૃતિની કલ્પ સંબંધ વાનનો' ને વાત્સલ્યેષ્વના પ્રમદન આદે. તેવલભ્યલો લેવકાને દિવેતરને શાસ્ત્રી ઉત્તરને વેતલો આદે.

સંસ્કૃત નાટ્યશાસ્ત્રપ્રકારેં નાટકાને મુરર, પ્રભુરુવ, ગર્ભ, વિમર્ષ, વ ઉપસંહારે જે વેલના અર્થે સંગેતલેલે પાંચ ભાગ (માં)ને કાર્ય લેવકાને વિચાર કેલેં વચ્ચર 'સાંપ્રત' નાટકાંસ લેવકાના દૃષ્ટ્યે જે વનેક રોષ દિસતાત (યાં)ને સંજોડાળેં દિવર્ગને વેલેં આદે. 'સાંપ્રત' નાટકેં કરીં ગેલુર વૃત્તીનીં નિવર્તક આદેત, (યાં)ના પ્રયોગાંસ વ માંડળોંસ અર્થશૂન્ય સાંજોતે વેતેના ભાગ કસા અર્થ આદે, 'અવ્યવસ્થા લાભે નાટકાને' શ્રુતિ (યાં)ના 'તમાશા' રેં નાંક દેસશ, કિંત તેં વગરોંસ દલકેં નાંક દિસેલ, તર વ શિષ્ટ પ્રકારના તમાશા મુખ્ય ભાગોંસ અર્થના 'કરો' દિસર જાલેં; (યાં) સુધારના વચ્ચરનીં કરીં અવરજતા આદે, 'કરુણરસાદ્યેં જાસરનાના અગરોં લેશરો નસાદા વચ્ચા નિયમ વસતોં' છા વ જાસરના મરજાના નિયમોંને સર નાટકાંસ ઉલ્લેખ કરેં લેલેં જાંને લેવકાને વિષેડાળેં વિવેચન કેલેં આદે. સંપ્રત નાટ્યપ્રયોગાંસ વીચલ ભાગાંના ભાગ કરીં રોડે લગલ આદે રે. રે જાત જાતોં લેવકાને લક્ષાંસ વેતલેં આદે. નાટ્યલેવકાને આળે નાટ્યપ્રયોગાંસ ધોડાગાર નિયમલેવકાને વ આંધીર્મનેં જાટના પ્રમદ જ્ઞા લેવાંસ નિશ્ચેત દિસર વેલો.

પુસ્તક ૭ લેં (વિવેચન નાટ્ય)

(કાન્ડ ૩ વચ્ચર)

૪.

મુખ્ય ઉદેશ / નિર્માના સન્માર્ગવર્તી કરીં જાન વદુલા અસે. રો સંગેલેલો વ સમાજસુધારણાવાતરેં કલકલ 'વિસ્તાર' જાળેં પુટે 'નરમશૂક' વ 'મનોરંજન' મધ્યેં રે એક સાચો દિસર જાલો. 'વિસ્તાર' ધા પારિભાષિત સામંતીક લેવકાનેં એક વૈલોચ્ય મુજે (યાં) જારંભાસર ભાળાવેનાર વ વાસ્તવ વેનાર જ્ઞાના રેમાંત જાલેલેં મદર. મરાગે બાબેદલક અર્થેંત ડોસ વેલ મરાંને વાનમાંમધ્યેં નિર્મિત વલેં જા રેલેં (યા બાળેના વ્યાકરણના, નિર્માતીક વાસોંના ઇપ્સગોના, રંજની લેવન તિયંત ભાષેસારેત રોત અસતોંના યેનાના અર્થનાંને વિનાર વિસ્તારનેં અગરોં જારંભાસરન સુદ કેલ. 'વિસ્તાર' સુદ જાલેલો વ્યાકરણવેનાવાંનુન પુટે મરાંનેતીક મદરના મોરો વેશ વામલ્યાંપર્યેતના વ્યાકરણવેનાર જાસર જાલે વ વાજપર્યેતના વ્યાકરણવેનાસલ યોગ દિવા લગલો. જા વ્યાકરણવેનાર સુદ વસ્તુઓ 'વિસ્તાર' વ્યાકરણ મુજે કામ, વ્યાકરણનેં સ્વચેતર સ્વરૂપ વ કાર્ય કામ રે મદરકેં પ્રથમ ઉપાધેત કેલેલેં વાદન યેતાત વ ધા વચ્ચાનીં (પૂર્વેના મરાંનેતીક) વા વોનારે વ્યાકરણકારાંનીં 'દિલેલો પુત્રો' મેં રોડુર કાલેલેં દિસતાત. વ્યાકરણવેનાસલ યોગ દિવા લગલના દૃષ્ટ્યે. 'વિસ્તાર' કેલેલેં રેં કાર્ય ઉલ્લેખનીં નાટકેં. 'વિચારક' લિટેતાત. "સાંસ વ્યાકરણ દૃષ્ટ્યા અગુર પ્રકાર મુધ વ અગુર પ્રકાર અગુર થલેં મુખ્યના વ્યાકરણલેખિ અધિકાર મારે. (યાં)ને કામ રતરેંનીં વીં વર સાંગેતલ્યપ્રકારેં બાળેના સંબંધનેં જાતિયેત માલેલે જે લોક (યાં)ના નોટલમાંત વ ડોરેમાંત જે નેચમ દિસતીક તે (યાં)

વાસ્તવનાં વચ્ચર
માસની, ૪

अज्ञान/

विवेकानंद 'है इत ठे गये.' विस्तारने पारिभाष पुस्तकांत 'व्यवस्थापन' जे कांहीं प्रथम उपक्रमेन केले जाते ते मार्गक आहे. नाश्मभाविनासक योग्य दिशा देणावाकत । विस्तारने' केलेले पारिभाष विवेकानंद उद्देशनीय आहे. सा पारिभाष पुस्तकांत 'विस्तारने' आपल्या वाचकांस संस्कृत काव्यविचारानी जोडून द्यावे देणा उपक्रम सुरू केला आहे. जेव्हा पारिभाष लेखांत ग्रंथपरीक्षा करणाऱ्या में कांहीं 'प्रमाण'ची आवश्यकता व्हावी असते ते स्पष्ट केले असून या 'प्रमाण'ने/समकालीनग्रंथा ग्रंथसमीक्षेमध्ये कसे दिसून येते ते सांगितले आहे. भोरोपंत, वामन, श्रीधर त्रिंका तुकासभ यांच्या काव्यसंबंधी जोडलेला समकालीन विचार अशी 'विस्तार' केली जाऊ शकते आहे. योग्यतेने प्रमाणे वापरल्या दिखत नाहीत. ज्यादिगती तर अशाच पुस्तके ग्रंथ आपल्या भाषेत आणले जातील. परंतु व्यापकता जावे दसापनोते आंशिकता दुसरे ग्रंथ दिलेलास नांगले काढत नवीत. दिलेलास प्रौढ शब्दांनी भाषा फार आवडते. दिलेलास दोघेव, सकारदार शब्द धाळून छिंदून गेले आहे. जेव्हा ते शब्द जवळीक असले तरी निराकार. दिलेलास जवळीक जोडल्याने, दिलेलास अजोड स्थिति मूर्त रसव्या प्रगल्भाने भरलेली. त्यातून खरी कोणती व खरी कोणती हें समजणाऱ्या मातभार. काव्याने संस्कृतमध्ये व इंग्रजीमध्ये का विषयवर जे बनेन ग्रंथ आहे त्यांच्या आपसात जाणोरी पुढील प्रकरणां लिहिणे आहे. यापेक्षा जास्त योग्यतेने ग्रंथ रोई लोचनेत, मोक्षून लेखांत पुढील माहिती मिळेल. 'विस्तार' केली जाऊ शकते उद्देशावदन नत्वालीन काव्यविचाराने स्वरूप कसे असावे याची कल्पना येई शकते. आपल्या काव्यविचाराना ग्रंथ काव्यप्रयोजनना दिशाने दिशारकलीने केले आहे. या संबंधांत त्यांनी लिहिले 'परिचय' नाम मोक्षेन वैयक्त्यं दल्लुप्त ॥

करोते कोर्ते प्रीतिन साधुकाव्य निषेवण ॥२॥ सा नोकावर आहे. या खोकाच्या आपाशने काव्यप्रयोजनना दिशार देल्यानंतर 'काव्य भूगजे वाह' या प्रथाया दिशारकते ते वक्तव्य आहे. काव्यलक्षणा दिशार करिताना 'हरशेभौ शब्दार्थौ सुगुणवत्तुती तुनः कावि' सा दिशार वक्तव्य ठरते ते प्रथम सोडून वण 'शितेसल काव्यस्येते' सा वक्तव्य (जवळीक) भोउग्रंथ दिशार केला आहे. पुढे 'काव्यस्य शब्दार्थौ शरीरं । रसदिभाला ।

गुणाः शोभादिभत् । योगः काव्यादिभत् ।

सीतभो एवमसंस्थायादेवोदत् ।

अलंकाराः कटककुंडलदिवादिभत् ॥. या कारिकाया कवि दिशार कदर

'काव्येदं प्रथमां ५ पे रस एवाव जोवितामिती' हें वक्तव्य उद्धृत केले आहे व 'काव्यं रससकं काव्यं' हाच निष्कर्ष काढला आहे. काव्याव उगाव देणाऱ्या में माधुर्यादि गुण, उपकारे अलंकार जाणे शब्दांनी विविध रचना (रीति) यांनी आवश्यकादि जाते पाहिजे आहे. पुस्तका लेखकांत केलेले रसव्यवस्थेने विवेक केले वरून ते तपशिल कर असून (कौटिल्य रस-रससंबंधी) भाषा आकारे लक्षणीय व रसभोगा आहे.

વિસ્તાર કર્ને લિહિત, જરો તો (રસ) ને રાવેશ્ય નક પ્રકારના આરે તથાપિ સર્વે સત્વગુણધર્મ
 સ્થળે કેવલ ગુણ ભાવાત્મક ઉત્પન્ન જારણ આરે અસા અનુભવ યેતો, ત્યસ અગુણ દ્વિંદ્રિય અધ્ય ભાવાત્મ
 વાસા સુધ્ધાં લાગત નાહો. મયાપિ વિભાવ, અનુભવ, સંભારો રૂપારે અવેન વીજે એકમ મિદુલ તો ઉદમાસ
 આલેલ અસતો તથાપિ તો કેવલ અરવંડ સ્થળે વિભાગ કરુમાસ અવાન્ય અસા આરે; કારણ ત્યા વિભાવ
 દેશ્યા યોગ્યે જો બાંયે મનામધ્યે અલૌકિક વિસ્તર ઉત્પન્ન રોતો તોન સ્વાત્ રસના પ્રાગ અસૂર જાણ
 અરવંડ આરે. તો કેવલ સ્વયંભારા, સ્થળે ઉત્પન્ન જારણ અવેવર આલ્યા પ્રકારામુકે અનુભવ અદ્ય-
 વાન્ય રાગારા નાહો. આને જર અનુભવ લાલ નાહો સર તો મુકે ઉત્પન્ન સાત્ત અસે મુજાન યેત
 નાહો. તો રસ આને ત્યા અનુભવ દ્વિંદ્રિય સ્વર હે એકમે અંસ સોફ સારણ નાહો; દ્વિંદ્રિય વોનો એક
 આરે અસેરે મુજાસ બાંયેન વાપ નાહો. કેવલ આનંદ હેન ત્યાને સ્વર. ત્યા આપણ સ્વર વેત
 અસતે તેમે અન્ય કાલેના સ્વરો હે રોગાર નાહો. સારાં સર્વે ગોચ્યેને, વિશ્વંભર જે આનંદસ્વર
 વાત ત્યા જાસા મોગેવન સ્વર વેતાત તદનુરૂપ રાસેક જર વસોના સ્વર વેતાત. રસા-
 વિગમો હે નમકારેક ગોષ્ઠ લક્ષ્યાંત દેવગ્યજો આરે જો ત્યાગ્ય મોગ્યેનું દુઃખ શોક રૂપાદિનાં મરલેલ
 વ્યા એકુનરે જનામધ્યે વિલક્ષણ વાનંદ ઉત્પન્ન રોતો; હે અનેનાંસ માહીત અલેલ. યા મોચ્યેને વારણ
 અસે સાંજેલે આરે જો દુઃખ શોકાદિનાંસ ઉત્પન્ન રોગ્યા મોચ્યે અંવર્ધિત આપણ લેલેક દુઃખે
 વારતો તેવર્ધિત આપણવર ત્યાના વારણ વડને યોત સંશય નાહો. તથાપિ ત્યા મોચ્યે વાગ્યાના સ્વયં
 જારણવર, અલૌકિક માસર્વિકા જે વિભાવાદેક ત્યાના મોચ્યે ત્યા સર્વોપમ સદા સુત્તન જાદ રોરેક
 યોત આશ્ચર્ય નાહો. "રસ-સ્વરૂપ સંબંધો જે હે વિવેચન મોરક અસલે તસે વરેપસે અનુભ આરે
 અસે રેલુન વેરેલ. હે વિવેચન વિસ્તારનાં દુઃસ્થાનનાંસ (ગાંઠ ૧૮૫) આલેલ આરે હે લગત
 વેતલ્યવર ત્યાને વિશેષ કૌતુક વડતે. ર સાળા સદર વિવેચનાનંતર તિસ્યા લેલનાંસ શબ્દચીજે
 વિવેચન અસૂર મોચ્યતા, વાનાંસ ર આસાકે આ લીન પ્રત્યેક વાનંત આવર્ય અસળાના મુળોને સ્વર
 સ્પષ્ટ વેલે આરે. યેવેન મોચ્યતા, વાનાંસ આને આસાકે યાં રોંકન મુળ અનેક વાનંત જો
 સુગુદાત ત્યસ મરાવાન્ય મુજાત મરો નરાવાન્યની વ્યાલ્યારે દિલી આરે (હાં વાંચવેનાર માં
 કોળ જામે પરેમ પાંચવ્ય વેનાના, પુટે એકાગ્રી અંદ વડલ આરે. તો અંદ વડાવ્યાસ નકો રોત અસેન
 વડતે.) આ વાંચમવેનાસ રવેચેન મોરેપંતાંવર રોન લેલ વાપણેસ સદર પુલકાંત આદ્યત્વ; પરે
 ત્યા માનોલ હાળે રી પૂર્વરૂપેસ દિશલે મોરેપંતાંનો જો વરોન સ્થાને તત્કાલીનંક રૂપ રોત જેવી
 તોલ ઉતારા મુજા રે/તોરેલેલે રિસલત. ત્યાંત મોરેપંતાંનાં વલેતેલીલ અસંધાતે સારથે નાં રોન

५. हा प्रश्न पत्राचे शुभ्य नाश म्हणजे ०५ वारासमध्ये
बसली गोळ्यांना वापण जवळ करां पराना बाद ०५ जंजाना

ઉપારતે. તિરોગર: અનક મનાશના લેગ લેકર અનેક રાન્દ વ્યંજનાન ખાલેન ઇત્ય ખાસ લોગો.

24

આંના અર્થ, આને અનુસંધાનકરિતાં વ્યાતકેહે યોગાશાસ્ત્ર પદને કાલ્પ હે નિશ્ચિત સદ્ધર્મ ઠગાનો
 દર્શાવેલે અર્થ, તર નિરોધ નાગકે સ્તહે અસતે. "અર્થે મત દિલે આરે.

હા પુસ્તકાતીલે એક મહાના લેખ મુજે 'મરાઠો માતા' રા રોય રા નોરેનર ૧૮૬૫ મધ્યે મુજે
 વિજ્ઞાસના પુઠ્ઠા અંગેતર પાસેદર જાણ આરે. પ્રથમ અસત્ત્વંતીલે સંસ્કૃતોત્તર જાનાંધ્યે મરાઠો રી સર્વેશ્વર
 માતા રોય હેં આપલે મત લેશ્વરને માંડલે આરે. "આત્મ મરાઠો વિગતો પારિહે તર, નિઝમધ્યે સર્વેકુષ્ટ
 નાહીં તરી જાંબળાં નોવા આરે; વ્યાકરણ આરે; માળા સ્થાપેક જા રહ્યે આરે; નિઝમધ્યે પારિહે તે વિચાર
 પ્રકટ કરેતં યેતત." ઈતી પ્રત્યક્ષ કરત લેશ્વરને પુઠે નાના પ્રકારે મરાઠોને શ્રેષ્ઠત પટ્ટન દિહે
 આરે; આને અર્થે અસત્તર મોરમોઠા વિદ્વાનોના નુજોના કલ્પસામુદે 'મુંબરે હંથોલ (મુનેશ્વરસેથો)
 વિદ્વાનંડહ યાંતો તર દેશભાષાંતર પ્રવેશ પરોક્ષેના પલીકડે પાત વ્યાલંબાઓ અંગેન કદન ચાલેલી
 આરે વ ત્યા નિશ્ચલ રૂપર કરાવ્યા અર્થ દિલેશોના નાગર આરે' રી ગોળ વાચકોના લક્ષ્ય આગૂન
 રિધે આરે. આ સ્થાપિતનાશૂન્ય હુજોના લેશ્વરને કડક ચાંચર નિષેષ કેના અસૂર મુનેશ્વરસેથોતર
 આરેર પડલેના પદવીધરાંના પરિભાષ પરવીરના વેલી 'મુંબરે વિચાર કદન રિધે આરે, તો કુશો
 આપણ સમાજેના વ્હારેં સ્વદેશાંધ્યાંસ પ્રાપ્ત કરત રેખાસ વન:પક્ષપૂર્ક સટલે પારેજે' અથા
 જો ઉપદેશ અધ્યસનો કેલ રોત ત્યા ઉપદેશુસાર ભેલી પરવીરસોનો વર્તન કેલેં અલા રોકડા સલાલ
 વિચારલ આરે. લેશ્વરના મતે ઉચ્ચ શીક્ષાના ઉપયોગ રોજગાર કદન દ્રવ્ય સંચર કરાંધ્યેન અનેક
 પદવીધરાંનો કેલ આરે. પરદેશાંતરપ્રમાણે હા દેશાત અનેક માળાનોવેર વાટકત નાહીં, આદેશોતર
 વિદ્વાનોના આપણા આવેલ દિશેને નોલો લાજીરકો વાટલેં રી ભેલી નામુનોનો ગોળ આરે હેં સ્પષ્ટ
 કેહેં અસૂર રોપરે "વાચ્ય જાંતોતીલે લેશોનો આપણ દેશાંતર (મુનેશ્વરસેથો) વિદ્વાનંડહ
 સ્થાપારેં પ્રેક અંધેશ વિદ્વાનંડહસન દેશાંતરની એક શારણાજીવી મૂળ સરકારાસ મર્ક કેલ આરે
 તસ્તા ઠામણા લેશોંધ્ય રોજગારી આગા દુરન; પરંતુ સરકાર આપણ રોડન માંલોં યા પ્રકારની તજવીજ
 આમણ મતલો માળેવેલી કરીલ, તર તેણેં કદન, રૂંધેશ વિષેનાસૂં જે વાસ્તવિક રિત વલ્લભને તેં
 પ્રાર જલ્લોનેં સિદ્ધોસ આરેક માંતેં દિંનેતરી સંદેર નાતેં." રા (અર્થે) (યા કાલ્યા આટલેને) પુઠારલેક
 વિચાર માંડલ આરે. મુંબરે લેશ્વરપીઠ સ્થાપન રોડન જેણેં પ્રન રાજન વર્ષે લોટલી રોતો, જેણેં માળેક
 વિષાળોંનો કલ્પના મહાચણાંતીલે બોળાન સ્વજાંતારે બંદરો તેણેં વિજ્ઞાસને મરાઠો માળેના વિરોધ
 આ સ્થાપને અમાસ કરાવ્યાં સોર અસલેના આગેલ વિષાળોંની કેહેલી રી સૂચના પાટન ઝર કુરજતેને અજન
 યેતેં.

ધાન સંદર્ભીત સરકારી પુસ્તકાલયે 'આમના આપના સ્વેચ્છાકાર' શીર્ષકે હેઠળ પાઠ્યપુસ્તકો

ઠાણે / સરકારને વિદ્યાર્થીઓની નેમ્બુકા કરીનેના ઉપદેશસંપાદી અનુસાર સ્વમાન્યતાને આરે મોં નાલી સા વિવિધ પ્રથમ સ્થાની કરુન આવી ઠાણી સૂચના બેલો આરે. હેઠળે એકસેર ટિકાં જુનો વસ મે કવિય પ્રસિદ્ધ કરુયાળા જ્યાંનો વિરોધ પરિશ્રમ વેતલે આ 'સર્વસંપ્રદ'નાર માધ્યમ નેદોનાના અત્યંત કૃતશત્તુબુધીને ઉદ્દેશ્ય બેલેલો અસર માધ્યમ નેદોનાના આ ઉચોગાલ 'સર્વસંપ્રદ'ને ગ્રાહક રોકન મદદન કરનાયા રુદેશર પદવોધસંના યે બેધ બેલો આરે. વિસ્તારકર્તાના સ્વમાન્યતાને ધોરણના ઉચ્ચ પ્રભુત્વ નાના વસેના આ વિસ્તારના અગતી ઉચ્ચાન અંગીત આલેખા હેઠળે સ્વરૂપ આરે.

આ પુસ્તકોત્તે 'હિરિયા વિગથો', 'વાનનાવિગથો', 'વારાવેલ વાવિગથો' આ સ્વરૂપે જે સુદ્ધ હેતુવ આરે આંતરે વિસ્તારકર્તાનો લેખારીશ્યાની સ્વરીચ્છસે કદમ્બ સર્વેશ ઓમ શાલી આરે. જે સર્વ હેતુવ સૂચનાવ્યા આરે; અરેશવળા આરે. આમના માગની આસ્થા રો અચાલુના અતિવંત 120૦૦ની આસ્થા આરે ઉદારણાર્થે પુલોત વિનાર પત્ર "જિકડે જિકડે સ્પર્શ સંપ્રદાના મંદા વિલેલ જિકડે જિકડે આને વનઃકરણપૂર્વક અવલંબન કરાવને, ઠાણે જિકડે જિકડે મસલત બચેલ તિકડે જિકડે તે બિતીરે સુંદર રૂપ વ્યક્ત બસલેલે ઠાણે, આના આગ કરાવના, અસર ઉચ્ચ રેણુ વ્યક્ત મોગાલી ગ્રંથ વાળીત આ "વાળે લેહાન કરાવની ગુણે શોભા લી યુગે અગી, બી, ગુણગુણ મેકન લાંબને લાંબ વાળ્ય આરેલેલે અસર, તે મોડુન આનો રોન લેન વાળ્યે કરાવી અતર લોક જયો વોન રોન વાર વાળ્યે એકર ગુણરૂપ, બી, આસામી, આગુરે, રાહ્યારે અલેક સંબંધી અવર વાલુન, ક્રિયા મધ્યે મધ્યે કરેશર કંલ વાલુન એક લાંબ વાળ્ય કરોર અસલીલ, તમારે તરો વાળ્યે મોડુન આને ગુણે કરાવે જે પ્રારનાં મેલે અમવા તો વાળ્યે એકર ઝોજમાની આવશ્યકતા દેસલીન તર આંમધ્યે વસીલ સંબંધી શબ્દોના વરલે અર, તર, ઠાણી, સ્પર્શ, રાહ્યારે ઉચ્ચાનથી અવર તરી મોળાવે, મૂળે લેણે કરુન લે બેળવેશલી દિશુર વાળનાસર ન એકાસર રી મોગાલી મોળેશા મોળેશ વાળાર બાલે "

નોવેમ્બર ૨૦૧૫ ના મંત્રાંત ઓક્ટોબર ૨૯, ૨૦૧૫ ના દિવસે ગ્રાંટલેડ આઈડ રંગમૂવીર કાલેકસ-
એક્સિન્ટન સોસાયટી "નાંચાના મંડળને 'આમીશાર રુદ્ધતલ' નાટકના પ્રયોગ રંગમૂવી આગેત કરુન
દાટકાવિલ વ 'તો નાંચલ્ય રીતીને તડીલ બેલા' વ 'જે નાટક પુન. મેમા ગુજરાત સરકાર મંડળને કરુન
સરવાલે' અસા મોકુકાસર ઉદ્દેશ્ય આરે.

× ક્રિયા. આ ઠાણે આપણ સર્વજનના
આપણા તોજે જાણે બેઠેલે રહેતા.

પુસ્તક પુલે માર્ગાંતર: શ્રી મહાવીર નરિત નાટક (અંક ૪ નાલું) (અંક ૫ નાલું) રોમ કેતુ વિજયા નાટક (પુલે નાલું)
(૧૯૨૮-૨૯) કુટુંબાચાર: માન ૨. લયન મોસંની ચાલ, શિલ્પના ઉદ્દેશ; ઠાણે જીવાને (મેડોન ટેલરના પ્રધાને માળાંતર) નાલું
મે ૧૯૫૩)

અર્થશાસ્ત્ર: માનવે પ્રકરણ: માંડવલ વિષયો મૂલનૂત સિધ્ધાંત (નાલું)

સામાન્ય જ્ઞાન: શાસ્ત્ર (પુલે નાલું): પુત્રીક કારિમાધિક શબ્દ યોજલેલે આદ્યત્ત: ઝાંખિજન્-જીવનનુ
શન્યોજન્-વસુધા, નાવદ્રોજન્-ગોવલ્લભ, વાલીન્-રોષન, સત્કર-ગંધક, પાંચર-મશ્કર
કિંત સદામાસેત, કોરોડન્-ગુવ્વક, શ્રોમર-લગ્નમ્, આયોડરન્-બીલક, પુત્રોરોડન્-કાનખ,
લોચન્-ટંકર, સિદ્ધિજન્-કાનર, આરિન્-રિરખ, ગોલ્ડ-સુવર્ણ, મધુશી-પારદ, લેક-સીલ,
સિલ્કર-રોષ, કાંપર-ભા, મરન-લોર, સોડિયમ્-લવણ, પેટમાશેવમ્-રક્ષાવીજ,
કમાલોરમ્-મૂર્જદ. (આ સર્વે લેખોતોલ વિષેનક અર્થે સુબોધ સાલે આરે.)

યુથેપિયન લેખોની અસદેશીય માધ્યમના વિષયો જેકલ વર્મંડી: (લિટ્લ આલેલ વિષયો)
(^{‘તરંગ’} લેખ) - યુથેપિય જાપાનમાંના અનેક માળાઓવેલસા (પાપનાલો) કર રીલા-ચંદર ભુલરક
નોલસેં થાંખા પુત્રા - મરાઠીના સંસ્કૃતના - રોવટ. વિચારનામાંના વારિષ્ઠ આધેલા-ખાંનો સજાતી-
આ પક્ષનાને જોરેસર રાખકુળપેતાંસારસ્થ વિદ્યન્ પુરસ્થાસ મોડુન અનેક માળાઓવેલ આળખાના
મસેલ પદ્મ નયે.”

વિચારવાલે: આ વિષેના ઉપયોગ દેવાની આર્થિક સ્થિતિ સુધારનામાંના ખાતો રોલ નારી
તેના કાય ઉપયોગ? જા રોલજ પ્રથ. વિજો સરકારને બુદ્ધિરૂપ કરનાને સૂના નુસતે રંડજો આલખે
વિદ્વાત વેત નારી.

નવા રેલ - વિજાન સાધન; (પ્લાનેટ); મૂર કોગાસ મ્હાવે?; મુલાંવે બોધા;

- ૦ ‘સુધોતીલ પત્રક આગે સૂક્ષ્મરશ્મિ થંચ’: ઝાં સરકારન અર્જન. જાન્યુઆરી સપ્તાહ સપ્તા. ૦૫.૧૯૫૩
અનેક કારિમાધિક જ્ઞાના સરજભુલક ઉપયોગ: અર્થે સુબોધ વિષેનક. લેખ લેરવાંક. મુલીને લખ;
સોપારસા મદુર: સિદ્ધેલ સર્વેડ રોડર. સ્વધર્માભેમાનો મુલન કૌતુક; ઝોલાવતી; સ્ત્રીને લેજ
પૂમ કેતુ: શાસ્ત્રીય મારિતીના ઉપયોગ કરન. લિટ્લેલ લેખ. માત્રાજોથા: ગર્મીરખા ^(પુલે નાલું) આગે બાકંતપણ; (નાલું)
કુંપારકામ: દિવા માતીના માંડવલા કારરલના. સત્તામો લેલ: સત્તામ-પંચ. સંસ્થાપક વાલીદાસ માતી
રકોતત. સુસ્થાવ; દિંદુસ્થાનનો સુધાર. જા લેખાંત દિંદુસ્થાનાતીલ વિચારવાલે આલવા વેતલ નસ
રોલને વિચારવાલે યોગને લેખાંત મનોત ઉદ્દન રોળાતી યોગ્ય મરનામાંથી રોલેલ મિતતી પુત્રી
કરનાક વિષયો રાગ્યકર્તીનો સંચાર અસલે પારિજે. અલી સરકારસ સૂના કેલો આરે. જા લેખાંત પત્રા
માલ તથા કરનાને કારવાને નવેન તરેલ સુજ શાલે પારિજેત/ક દેલી કારવાન્યંસ ઉમેજક

~~15~~

पक्षे:- उदु-पक्षपाती १५ आश्रयार्थ, (बेन मंत्र)

बोधकथा: सद्गुणो श्री. (दशकुमारनरिसिन्धो) (एक कथ)

(प्रश्न १, २, ३) यशवंतराव चोकरः पद्मजः, स्वर्दे माधवराव ये रावे यांये । शिष्टाः देवचरणोक्तैः स्वर्दे माधवरावः ।

आलोचकः - भाषावेत्तस्तोऽहं वेत्ते (नवनोत्पन्ने) : अर्थनिर्णाय योः, वारनोऽक्षयः वेत्ते रुक्मिणीवितास्तोऽहं

पुस्तक परीक्षा : छात्रवर्गों तथा पुस्तकालय प्राचार्य पुस्तक परीक्षकों द्वारा दत्त जाती है। यद्यपि पुस्तकालय पुस्तकालय

परीक्षा अक्षय्यगुहं भागान्तर क्रमे उत्तरकं गारे रे पाहणे एवमत्र त्याचा गुरव उद्देश गारे न त्याच निष्पत्ती

आठवें तें पुनः मरण होतं, सत्तार लोकमानं पाहें पुनः. ते. सूर्योजी सदाशिव महादेव

पार्लेमेंट पुरुष व सभापुत्र व त्यांनी मांडणी शास्त्र बुद्ध व त्या पुरुषांनी आदेश सादर केले जाणे

असो हृणतां येणार जारो' पसेतु मरावी'तीस महागंगा लेशनाकडे आपला सभाना लिल वसलागा हा-

अथवा यं बन्धुतत्वं कार्यसम्बन्धेन प्रविष्टं प्राप्नुमि त्वमेव मे भोजयस्व। निन्दारहितं तेन प्राप्तं भोजनं

दशवशाजी बल्ले:८, (पाठों) तर ते विवेक अद्वय काव्ये. का. शिवाय सुद्ध, रसिक, मरु, मोक्ष व मोक्ष

क्र. रा. य. या. अ. वे. ल. (यांशी) तर हे निष्पन्न वाजस्त्यावा शू. व. रा. य. या. अ. वे. ल. (यांशी) तर हे निष्पन्न वाजस्त्यावा शू. व. रा. य. या. अ. वे. ल. (यांशी) तर हे निष्पन्न वाजस्त्यावा शू. व.

हेतुस्थान-सुधराः आ लेखान्तर्गते गारो विद्ये. सुंर विधातगने पारोके पधेगारोसा ७७५६ रोजे मव्या.

અનંતર તેની પાંચડના.

→ શિવાજી મહારાજાના પોશાક, (મગીનરાસ)

મરાઠ્યાંજી રાજીસાની સાથે: આદ્યાર, (જાણી, ૬, ૭, ૮, ૯) કોલ્હારને આનામહારાજાને ર
આપા વ વ્યાખ્યાન: 'આપણા આવેની સ્થિતિ' હા ડિસેમ્બર ૧૯૭૩ આ અંકોત સિધ્ધિ સાલેલા દિવસ
નાર મહારાજા આદે: વિશ્વાસમાજાના (યુનિવર્સિટી) પ્રવેશપત્રોએ સ્વભાષાજ્ઞાના નામની સ્થાન
નસાવે શી નિતી નિષેધાર્દિ વચના આદે રેં રાજાવેશના પ્રમત્ત જાણ નિવંધાત કેલ આદે: વિશ્વાસમાજાં-
ત મરાઠો માથેલ વિશેષ કરનારો વિચાર મંડલો સંસ્કૃત આધારમાનો આદે મી આપણો એક ઉદ્દેશ-
જનક ગોષ્ઠ આદે: વિશ્વાસમાજાનેન મરાઠોનદુલ લો જાણે વ્યાજ નેદ્યપુરેં તિની જાણે મનાસ્થ રોત
આદે છાનેં નિત્ર લેવકાનેં રેરાચલેં અશૂર 'વલોલી વગેરે' કાચ્યાંજી પત્રોએનધ્યેં દેશમાજા પેરું રે, ^{બી}
અસા સરકારનેં નેલેલો ટાકા રદ્દ ઠાકા મુગ્ધ રજા રો લોકાનેં વર્જ રોત આદે; આને વિશ્વાસમાજાં
સરકારો અવલોકાર આજા રોડન દેશમાજાંની સુવાચના રાખીત અસત્ય જામને વિચાર વિદ્વાન
મુજાવિનારે લોકન દેશમાજાંના વ્યવહાર કરોત આદે; 'સાનદુલ વિદ્વાનોના કડક શબ્દોત વિશેષ
નેલ આદે; છાનપમાનેં જાંતોં વર્ગીકૃત દેશમાજાંના બામનેં અસારે મિશનેરો આતોં વિરુદ્ધ બામને
આલે આદે; છાનદુલ લેવકાનેં આપણે વ્યવક નેલે આદે; વ રોવલેં વિદ્વાનોનો આપણા દુરાગ્રહ
સોદવા વ વિશ્વાસમાજાનેં (Luncheon) દેશમાજાંના મોચ તેં મહત્વ આપણા અભિસંજાનોત
આપેં જાણે આજાજાનો નિનંતો કેલો આદે.

‘માવને’ છા નોંવાન છાન ડિસેમ્બર ૧૯૭૩ આ અંકોતીલ નિવંધારે અનંત

જાનનો વ આદે: હા નિવંધ તર જાના તસા પુનમુદ્ધિત કરવાસ કોળતાન જાણનો રરનર તો:
નિવંધાંત લેવકાનેં મરાઠોંત દુર અસહેલ્યા નિરાને રાજા માયન્નાંજી વિગર નેલ અશૂર લંબડનક
ઔપનારિક માવને જાણેં જોશનેં કારણ લોરુજેપાણી જાણે રેંન મુરુત કલેં દિશ્ન થેનેં તેં
રાજાવેલેં આદે: “જ સરકારો મુનુષાની મોચતા કખો રોત આતે તસત વી તાલ પોરક જાણેં
મોઢેપાજો મરાજા અધેક વાટ લખતે વ જે સ્વશેવલો મોઢે અસત્ય તે અજા પોરંકટ વિશેષક
નિરસ્કારન કારેત” રેં લેવકાનેં મુગ્ધેં કસાંત યોજાજોમેં આદે: લેવકાનેં રોવલોં સોબોઆ હુએનેં
રેવલોલ લહાન પુટલુચેત ઉપપદેં વાપણેં કોનેં અજાજાનેં આદે તેં રાજાવેલ દિડેં આદે: “આરોમવાર
પંચવીસ અસત્યનેં અરમકુમ ઉપપદ ન લિહિતેં મોડમાનધ્યેં સ્પષ્ટ નાંદ વ પાત્રા લિહિતારેં, રાજ-
રાજાલ આપલેં કામ લારિત કરનાલ, વ આનેં પમ આલ બિનમુક વ જલદ મેલનાલ કારણ સોરે
મેતે રેં સર્વિસ મારિત આદે.”

પુરાણકંઠ- એક મરાજાના મારિતેલી નિવંધ: હેરક: જનારન બાજાંજીએન-

રવાજેલો આનવસરક સમેંત ૧૪ સપ્ટેમ્બર ૧૯૭૩ રોજે જાનલ.

પુસ્તકપરોષ્ઠા: ૧) રંગાશુકસંવાદ, ૨) કાઠકર્મગુક, ૩) વસાદામોદિરકૃત વૃદ્ધસોશિસા.

૪) સત્વરોપેક્ષા - શ્વિસો માસેક પુસ્તક - કર્તે રે. બાબા પદ્મશર્મા. હિંદુધર્મનિવાસેષ. ૫) સ્પટિલ -

મને જા સારાશીય
લે. ૧૮૭૨ ના વરુજાતેનાયકુણવેષ, રસલક્ષણ, રસભેદ, રસારે સ્થાપોભાવ, ત્યાંને વ્યાખ્યાન, વિશેષ, રસાના
૨ સો. બા. ૫૮૮૪ કુનુદુર જાતેકુર કુર્તે, મલંકારલક્ષણ, મલંકારભેદ, લંકલક્ષણ, લંકભેદ, કાવ્યાને ગુણવેષ રસારે-
પાલેમમે 'મોડમ્મોત વજોન મારેતો દિલી આરેક ઉત્તરણ વ્હારા લસોત મરમ્મલ વજોન સોરે
કેલો આરે' - 'મરાસપ્પુ ગ્રંથાંતર ઉત્તરણે વેળાની વાળના પરિસ્કોટ મરાસપ્પુ બાળેને કરુથાનો'
સૂચના. ૬) દ્વારુણી વર્માના માડ પડયોત ગુણવેષો: 'મુર્ચ્છવમ્મ જેવાપૂર નોપડે' કર્તે: પ્રોતેસવ
જોવેંદરાવ ફુલે મા નાંવને 'જોપોતતો આરેત', 'યોતેલ વ્યાકરણજ્ઞાન, ભાષાજ્ઞાન, રાતેસસજ્ઞાન, વર્મજ્ઞાન,
તર્કજ્ઞાન રસારે સર્વજ્ઞ ગોવે અદિતીય આરેત', ફુલે: શ્વિસોબ્યાર્જે, રંગજાના તોંરુપેષા,
Book-Gazette: 25th Dec. 1873. Page-883 ગાંધેત્રાય ૫ ૫ is a most ridiculous
production, mostly consisting of the most wild and ludicrous fancies. In a
few places it is even indecent." "અસેં વસતોં વિજોની જાહેતત મોરેસર જે Rule of
moral Conduct" મુજે 'સવાનારાને નેકમ' મા વિષયો વ્યાકરણ રેખારેં વ જે સ્થાનેં જી સ્થોત

કારંવયા (નાવેસ) લેસીવ કલ્પ નાંગલો પુસ્તકે 'લેકસાપ્પા જાહેતતો સ્વજ રસને આપલ્યાજાપોત"
ત્યા શ્વિસો 'સત્વરોપેક્ષા' નાંવના પદ્યમધે!... તે નોપડેં વ્રાહ્મણાંત ૧૩૦મા રેખારેં અસલ્યાપુરેં
ત્યાની યોગ્યતા કારંવયાંજેસાં મોવેં સ્ત્રી જોં કાર?" (૫) ગાંધર દિગ્ગજનાટક: લે. વલ્લભંત
પાંડુરંગ ઉર્ફે અળા કિર્લોસકર - પદ્ય સંતેધ્યાવકાના સ્પર્શો: "નાટકાનો રતના કમી કામ મારે
તેવકરે પુરોલ જોવેસ લક્ષ રેકે" (૬) નિગંધમાલા અંક ૧. - 'હિંદુધર્મે વિજોવેક તર પ્રાપ્તે

જાનેકારો ૧૮૫૪
શ્વિતીવિષયોં વ દેશાસ્થાતેવિષયોં નિવંધ વેત જાતોલ અસેં સમજતે. ૭ ત્યા અંકવલ્લર પાહનાં મળેનો
વ હેટ્વાંની પદ્યરતે નાંગલો આરે વસેં વાગ્દાંસ વાટતેં: 'યોનના વિનાસાંવિષયોં રતવ્યોતમ બેલતોં
મેત નાસેં હેં ઉપડ આરે.' (૮) વાલ્મેકો રામકથા મરોરય: જાવજો રવાજો. પારિલ મંક. પ્રાણોતર
નાંગલેં આરે.' (૯) હિંદુ યુગોનેં અતેસાંસેત વર્ણન વગેરે. (૧૦) (પદ્યાલક) 'ભાષા મશુદ્ધ, કાવેત રે
નાંવ ત્યાલ યોગ્ય નાસેં.' (૧૧) નેમાંતકાના પ્રાણોત આને અલીન રાતેસસ: યવાવંત મોજેબ
નારિક રનારિત વ રામજંડ જોવેંદ વાગલે: રંગજો રાતેસસજ્ઞાનંદર મેસ રેવલ્યાવલ્લ દૂધા -
'પરમ્મલ ગ્રંથાંતર રાતેસસસંમંથી મારિતો વેતોત ત્યા ત્યા ગ્રંથકાસને વિનાર, વાયેક રોતોનેં

લેવનાને
બંધ ના રો.

તપાસને પાટ્ટ મગ ભાવર વિચાર સહેલા પાડે." ઉદા. એકાદ્રી-સુવ. ગ્રંથક, મિહુ, મૌરિસ માંગા
 લેવનાવર ગ્રંથોનો આપના રાતે હાથ લેવનાનો રમારત બાંધ્યો (યાંગા લેવનાનો ચાલેલો દુરિયા: (૧૨)
 યંગાવર ગ્રંથો: ગંગાવર બાંધ્યો પટવરનું કુલંડવાકર: પૌરાણિક વિગતોના સેવર (૧૩) બેક
 વિગતોના સંબંધાત સુરર વર્ગ કરતાં બાલે બસને. "સ્વાચ્છે બેકાડે જોતને લક્ષ માલે તેતને થોડે."
 વિરેમુકાને બાંધ્યોના બેલાવર બૌતુ. (૧૩) બાંધ્યોના વ રસોના માંગા રાંધેના મથને કોરા.
 (૧૪) પ્રેમનેવર: કારંકો (લેલક: ના. રા. યોગી: ગંગાવર કુળજી: ગુરુકુળે ૧૦૦૪) (૧૫).
 આ કારંકોને પરીક્ષા રોર બંધોર બાલે બેકાડે પચરપાને રોર બંધોર બાલે બેકાડે.
 પચરપાના સ્વાલો: "માપક સેવક, રુકંડ" બંધો સ રો કારં. આ કારંકોવર 'જાનપ્રગાશ' પુને,
 'રુદ્રપ્રગાશ' મુંદર, 'જોરે બોજોને મ' મુંદર આ પચરપા મુંદર બંધોર બાલે બેકાડે બસલે બેકાડે
 વ રસોના પચરપા બંધોર બાલે બેકાડે વિગતોના રોરે રાત્ર બસલે બેકાડે આ પચરપાને લો પચરપા.
 સંબંધોને આપલે મત સાવેલર બંધોર બેકાડે, (યાંગ રુકંડ રેખાવેના) વિનંતો રેલો કારંકો. સાચે
 કારંકો 'મમુદ અલ્યાસ રુકંડ રાત્રવાલો' કલે બંધોર બેકાડે. પરીક્ષાના રોરે કારંકોનો કથા પ્રમ
 (વેલોના પચરપાને) વિલેલો રુકંડ પચરપાના સાત માંગાને નાર માંગ 'કુલે બેકાડે કારં
 પુલે બંધોર મુંદર નસતો, વિલે બંધોર સંધોર બંધોર તરો પુલે બંધોર સંધોર બંધોર (પાચરપા
 બંધોર બંધોર પચરપાના રોરે) મસે આપલે મત કારંકોને નોંડલે બેકાડે. પરીક્ષાના રોરે જો કારંકોને
 કેવર બંધોર માંગ રુકંડ સાંગેલ બેકાડે લો સંધોર બંધોર/યોગાને બંધોર બેકાડે (પચરપાને) મસે બંધોર
 બંધોરે રતના મરલે બેકાડે બેકાડે આ કારંકો રોરે 'જાનપ્રગાશ' વિ પચરપાને એકે ધન્યોગાર
 કલે કારંકો બેકાડે આપલે વાગે. પરીક્ષાને રોરે સાંધેલર કારંકો વિલેલો વિસંગાતે વ મસંગાતે
 રાત્રલેલો કારંકો, (યાંગ પ્રમાણે) સાંધેલર કારંકો બંધોર બેકાડે બંધોર માંગ (યાંગારે મરપર
 સમાનાર લેલો બેકાડે. પુલેલો વિલેલો લસાં લેલો બેકાડે બેકાડે: "કારંકોના વ રત્ર સમાનાર
 ગ્રંથોના કારંકો ઉપર ના રો મસે કારંકો બેકાડે બેકાડે. તથા લેલો બેકાડે બંધોર બેકાડે બેકાડે બેકાડે
 બંધોર (યાંગે વિલેલો ગંગા સ્થિતિ આગળ માસારને) ઉસરે સંધોર મત સમરે વિલેલો બેકાડે.
 પરંતુ તસે રોધાત પ્રમાણ: તે ગ્રંથકારન માંગેલર સંધોર મસલે પાડેલો. નારોતર વચ્ચે
 રાજોના વ પચરપા લેલોના ગોળે પાસુ બાંધ્યોના માંગેલર લેલોના માંગેલર રોરે, આ
 વિગતે ઉસરે કારંકો પદ વિલેલો બેકાડે. "નારકા પ્રમાણે ઉસર કારંકોને પચરપાને, કારંકોના
 રોધાતે બેકાડે પચરપાને બેકાડે, આ સર્વોના મુલ્ય કારંકોને બેકાડે બેકાડે સંધોર

સંબંધ બસના પારિજે કોં જર ત્યારૂં જાણ લેવાનું હોય જો સંબંધ ગાંધીજી દ્વારા, તર નિમિત્તથી
 સગની કથા ગુરુત્વ દિસવી પારિજે. એથી તર સમૂહ અર્થે અંત જરો કા હુન શક્ય તરી હરકત પડત
 નાહી; તેથી માસ કાચ સ્થાને? ” કોનો સ્થાપક કોં રંગજીતીલ ‘હિલેન્સ’ સારલક્ષ્યમાં અભ્યાસ
 નાસ્ત (શરદશી) અધ્યયન સંવિધાનકાકડે લાદવા હસ નસતે, તથા તે અંદ પ્રાર ઉત્તમ માનહેલ
 આરે. કે કસે? તર થાને ઉત્તર અર્થે કોં થા અંતર્યે મધ્યમ વ કાનેષ્ટ પ્રતીત્યા લેકાનો સરો
 સ્થિતિ દિનોરી રીતોને વ્યક્ત કરવા રાત્રાને રા મુલ્ય રૂપ અર્થ, કોનો અભ્યાસ મુખ્ય-પ્રા થિંવ
 મંડલોના પ્રાર સંબંધને અન્ય પ્રિયોક ગોળ્યેન યોગ્ય સ્થને અભિવ્યક્ત કેલેલ બસતો. આંગ
 યોગને તે નારેત આંગલે પારેસ્તુર કોરૂત આનંદજનક રોતે; વ થા ગોળ્યેને જે અગ્રા પ્રકારે
 અભિવ્યક્ત સૂત્ર તેન સંવિધાનકાકડે માનહે જાતે. પરંતુ અભિવ્યક્ત થિંવો અસંબંધ ગોળ્યે
 અભિવ્યક્ત અભિવ્યક્ત આધાર થિંવો અર્થે નારો; અભિવ્યક્ત થિંવો અભિવ્યક્ત ગરજ નારો. ”
 — પાશુપત આગા વાપરેને કસે અવશ્યક આરે સ્થાપક થિંવો અભિવ્યક્ત આરે. — આંગલે અભિવ્યક્ત
 મુખ્ય જે અભિવ્યક્ત થિંવો અભિવ્યક્ત આરે અભિવ્યક્ત આરે અભિવ્યક્ત આરે. — અભિવ્યક્ત
 પરીક્ષા અભિવ્યક્ત અભિવ્યક્ત વ અભિવ્યક્ત અભિવ્યક્ત આરે. (૭૫) મોઝે અભિવ્યક્ત. (૭૬)
 Ancient Tales, witty and humorous: અભિવ્યક્ત અભિવ્યક્ત. અભિવ્યક્ત અભિવ્યક્ત.

‘तत्त्वं व द्रव्य मांने’
‘सत्यं न तत् भावे’
‘सति’

'देगी वैयसास्त्र' : आधुनिक वैद्यनाथयोगी श्रुतिश्रुतोंप आता - विष्णुबायी पं.डित. (म.प्र.स.१२-३-७५)

सामान्य ज्ञान : 'पुराण ग्रंथ', 'जानीन रिडु लोबांने' लिखित कला संबंधी स्तन : 'ने नाना' छा शने ०४ २५ मध्ये

(११५१०८०) ज्ञान प्रसारक मधुमेधोक्त निबंध - "सांख्यिक नरकवर्णन" दर्शनसंज्ञा (रामानुज दर्शन), (मध्व दर्शन) (वह्नू दर्शन)
(अपाने हा दर्शन) (नांजिको दर्शन), (मैनाई दर्शन) - पुण्य दर्शन

आशोकः मातुरीशः पञ्चदशस्य वर्तमानः,

-२० पानें-

अर्थ वास्तव (चक्रण 3 - ✓✓✓✓✓)

જાણે શસ્ત્રો સાધવે : ગંગાપર કારમી યાંચ તુલુ વ રવડીને લદારી યાંચર ખેવાડા,

कावेता: प्राचीन भरतखंडस्थिते, पातोवेर हवोन, (मानेटकरकृण)

इष्टि अरिन: पञ्चासक भाषांतर, (चपक) नंगर क्रयम: ✓✓ दहादुभाइ नारेन.

अधोवर्तः - अक्षरशः शाश्वतवाङ्मयः धाना निरिच्छा सरस्वत्यै परभुत वेदान्तं (अथर्ववेद) तेषां स्मृतं

सरकारच्या न्यायव्यवस्थेचे नेम दिखतात; व शोषण 'सर्व राज्यांमध्ये' ज्येष्ठते सूनना दिली आहे.

पुस्तक परीक्षा :- १) शंकराचार्यविरचित नाटक :- पण्डित रामानुजम के द्वारा लिखित।

पुस्तक परीक्षा :- 5) शिकार कर के जाल में पकड़े गए जानवरों को मारकर खाया जाता है।
 दोष रुपये ध्या'स्तातभा पुस्तकांत आले वरून (आंनों) रं परोक्ष पु रं स्ता हेतं नारी: पालीत पारित्या

सत्यमेव जयते।

अपेक्षा श्रेष्ठ ले 'ज्ञान' द्वित्वसकसं अवयव न संख्यमय पदोपपत्तयामेवेद एवम केव आरे. "आशांत

1. विश्व का उदय रोने को 'क्रिस्तोस' कहेंगे 'योंस' 'आज' 'संस्कृत' उपनिषद् का उद्देश्य ज्ञान के सुख

ज्ञान तादृशान् कारेः यामुहे आने जा टन वानगास छाजेत् छाजेत् कश्चन उपरि दूयांत् न कारे र उतोन

दुर्लभ लवंगुल्लेखनी अत्राट मराठागणसोद सर्वमैव बुद्धि जागृता भोग्य संभव आहे. नमोत

जसा विषय शालीक देवभक्त जितके वासीनेर शानर असके पारेचे तितके 'दिर्घोत्तरा' मंथ जशी असे
 आहंसे वाटते." परोक्षणा आ दुसऱ्या रूपांत (म्हाजे सध्याच्या तिसऱ्या रूपांत) प्रथम परम आचार्यांना
 पारेक्षान उद्देशीत असून शेवटी नाटकाचा उद्देश 'मनोहाने आनंदमय करून देणे' शन रोस... नाटक-
 प्रभुते जो रूपे न उपरुपे ही मिश्र स्थिती गवसण्याकर असतात... यथे प्रसादादि गुणानों मुक्त व
 तत्त्वोपाय (वारिष) शेवटी दिशारे असवे... ' त्या माझी गोष्टे संस्कृत वचनांच्या आसरे सांगितल्या
 आहेत. 'अथर्व' शेवटी 'आचार्या' शालीक तर नाटकस भोऱ विषय नवरे. कारण तो शांतिरक्षणावर
 आहे. हे स्पष्ट केले असून धनंजयाभा मते 'सहस्रनामो व नाट्योपयोगे' रत आठव कसे ते सांगितले
 आहे. त्या दृष्टीने दिशार करित 'यांना (दिर्घोत्तरांना) शून्य नाटकस भोऱ अस विषय देखील शोष
 काटो साते नाहीं, असे म्हणजे आहंसे भय १८२' हा दिव्य परोक्षणातने काढला आहे. एकंदरीत
 त्या सर्व परोक्षणात नाट्यपरोक्षणा भय ओढेन नाही - वसल्यास केवळ विरजेने प्रदर्शित आहे.
 भाषा सर्व वकारण संस्कृतानेच आहे. त्या भाषेवर पक्ष विरजेना वकारण असे आहे.

(२) वज्रसूत्र : मत्स्यराव गावकरीत-प्रकरणवर दोन वक्र सादणारे 'व्यंग्य' नेमने पुस्तकः
 'व्यंग्य'ने 'व्यासयोगाएवमे' 'नरकी' 'वैभे' 'असा प्रयोग कायेनासते सर्व व आहे. ५. 'नरकी प्रकरण'
 ५. 'कवकता येथील ओरीमेंटल् प्रिन्सले नमक नरकी प्रकरण'. (३) मुद्रागस्त्यनाटकप्रयोग-
 परोक्षणः रोम प्रयोगः १) 'पुणेकर दाखेन विद्यालयस्थ विद्यार्जन'; २) 'मुंबईकर एल्. विन्स्टन विद्यालयस्थ
 विद्यार्जन. स्वदः 'ग्रांटेड' नाटक प्रसेप्ड नाटकगुणः' - 'त्या रोम प्रयोगांचे लोकांक परोक्षण. हे
 प्रयोग-परोक्षण प्रारंभपूर्वक व सूक्ष्मदृष्टीने करण्यात आले आहे. ते करितांना पत्रयोजना यथोक्ती
 साही ओ नाही, जेपयथा, आभेयथा आणजे आणणां सा राभाजें विवेक प्रसंगांचे दर्शन यथोक्ती
 वडावेले जेले ओ नाही, नयनी नाही कितपत स्वच्छ व शुद्ध होती, त्यांना अभावसोळ केणाव व त्यांनी
 रंगभूमीवरील वर्तुळ त्यांना आवेकेल तितपत जावेत होती रूपादि अनेक महत्वाचे प्रभ लक्षात वेड
 दिशार केलेले दिसले. परोक्षणातने सर्व दृष्टींनी दिशार करित मुंबईकरांना प्रयोग पुणेकरांना प्रयोगा-
 पेक्षां शेवटी आवेक नांजल ठरावेक असले तरी सर्व परोक्षणांत दृष्टी विपक्षाली ठेवली आहे.
 परोक्षणातने हाजे तिस्रो सूक्ष्म व मोठंदर आहे हे पुढील भाषी विधानांवरून लक्षात येई:

मुंबईकर नाणण्यांत परोक्षणातला एक 'शंका बोध' नाटकः " तो बोधना तर, आहंभासून
 जेपयथे जेथे जेथे 'व' कारणा उभार राह्याना, तेथे जेथे वदुषा (यांना मुद्रांवर' श'। नेपत असे."
 " एवढा भोग नंतराचा अमास राख, एवढा राजकारणी पुराण, तो शोकयज्ञाची वसला तरी

અભિજ્ઞાન: દેશી મેળનના વ સાથે,
આગ કાશ્યા, ૨૦

ત્યાજે 'હો રો' કહ્યું પોતા સાથે સેવન કર્યું યોગ્ય ના રો. (અમા બોલ્યામધ્યે આમે વિગેમત: કાલેને-
મધ્યે, પ્રમાણસર દેવારકુલ હોત વચે. કેંઈ કેંઈ ચોક્કસ મુદ્દાના ભાષાના શા પ્રકાર રોમલો
પરેતુ વારંવાર તો પ્રકાર રોમેં રેં વરેં ના રોં વચેં આશ્ચર્ય વાટનેં; 'કેંઈ કેંઈ બોલ્યામધ્યે, તસેંન
નામેમેમધ્યે રેં સંનાર મૂળજે રાંર માંગેપુરેં સ્થાલે - (હા રોમલોં વચેં ઉતાર્યોં રિથેં વાટેત. (ખાંત કારીખ
અંકામધ્યેં રાસશ્યેં ઉસ્યા વંકામીલેં એક શ્લોક મુટલ રેં રામરૂં દિલેં વાટે.) - હા હેરંગત મુંબઈકસંને
કેહેલા પ્રયોજાંલીલ દેશાંનાં જેં કર્મ વાટે આકરૂં પારતેં ૧૮૫૫ સાલેં ઉત્તરનારને રેશ્યે
રંજમીવર ઉને કરોમ વચ્ચે અનેં મ્મલ દેસમેં. ઉરાં કૌમુરોમલેં (સવાના રેસાક. - પરોચનાં
પડાંનાં ઉદેશ્ય સ્વેચ્છા રા રાંર વાપરત વચ્ચે પ્રાપ્તરૂં 'સૂત્ર' શા વાતર્થિક રાંર યોજાં વાટે.
એકેરોચે સર્વેં પરોચ્ય લક્ષ્યાં લેખાંજોં વાટે. (૫) મન્દારવ મરાજા નાટક: નાચાં વાંરૂં
નાટકર. રેં પરોચ્ય કરિતોંના મન્દારવ ગાયકવાડ-પ્રકાશસ્થ રૂપા સંધ્યા રાજવાણોં મંદારવર
નાટક લેટું પારખ્યા લેરવાલ કોળકોળતોં પચેં પાલોં વાવરૂં વાટે તેં પરોચ્યનારનેં લક્ષ્યાં ચેતલેં
વચ્ચેનાં હુએનેં પરોચ્ય લેલેં વાટે. રો દાણે રેકલાપુરેં 'મામધ્યે' વીરરસનેં વંચ વચ્ચેં તેતરે
વાતેં 'અસેં' મૂળવાટે (આવદલ પરોચ્યનારનેં 'નાલમાના' કડેં લસ દેકન મંચનારલ દૂળ રિહેલેં નાચેં.
પરેતુ રોવરોં માં વચેં મુટલેં વાટે કોં 'તથાપે આમના મનેં વાંતેલ વચેં વાટનેં કોં સરનારો
વાચ્યાંના પેનાંત ન ચેતોંસેં કાંશેં કડકળા પ્રસંગેનાં વાળેં આલ વચ્ચેં. - વચ્ચેં હા વચેં
પરોચ્યાંનાં નાટ્યમુદ્દે કોંઈ રે નાતોં.

x

x

x

'કૃતિમળાના વ સરદાના પરિણામ' રો જી બોધરૂપા હા પુસ્તકાંત આલેલો વાટે- સિંધે નાતકરણ
જાતે રાસેક વાતવરનાના આશ્ચર્ય નિર્માણ કરનારેં વાટે. આંર રાને રાસાં સંબધ વચ્ચેનાં સ્થંદ એકન
વ તે મૂળજે વિજયનગર, રણપ્રક, જયપુર, સુંદરો, રાસનાદ, મૂળેનાદ, મદાનતી, પુસ્તકાંત રોં વચ્ચેનાં
ગ્રામનાં.

x

x

x

૩૮૦૫
 પુસ્તક ૮ વે.
 એક ૩૬૬
 પુસ્તક ૯ વે.
 એક ૭૬
 પુસ્તક ૮ વે.
 એક ૯૨

માખા: યાદવેશ ૨૦ 'જોડે માખા'

મનોરંજન: સ્વયંદર (અધ્યાય, ૨, ૩, ૪), ઠગાનો જવાની (સ્વંદ ૬, ૭) દુર્ધારિય (પુટે-માફ)

પ્રવાસ: વ્યોમમહાવેશરવર્ણન, (અગ્ર ૨, ૩૨૦)

કવિતા: પાતિવિરહગીત, જાનોન પ્રસન્નચંડાસ્પિદે, કૃષ્ણકુમારો કાવ્ય (નાવેટક રહીત); માખિનો વિલાસ, (નાફ)
 'રંગીનો કાળો મોટાં: લાવળો' (શિષ્ય સં. વિલુપ્ત)

ત્રિક્ષેપર: (પુટે-માફ) ✓✓

સામાન્ય જ્ઞાન: નિવેદન: 'અન્ન', (આ નિવેદનોત્તર કિતીતરો ખારેખાખેક શબ્દ યોજાડેલે આદરજ્ઞાન: ૯૧.
 'સર્ગ્ય વ સારવર જાને સંધાન (પરમેટેગન)', ઉપાશરિત, પેસર (સુરાબીજ, કિવક), પનન કિંશ
 જરણ, ૨૦) 'સ્ત્રિ માંને આખેકાર' (પુટે-માફ), 'અસ્માનો પાળો' (સુનુદ્રાગા તત્કાલા અંગ લાવળાપ્ત સંધ્યો માટેલી)
 'આ રમ્યા રાખાસંધ્યો જાંલો માટેલી? (જાંલોગાં તુરુપાનો ૨ ભાગ?), 'શિષ્યમાના સળ' ('શાસ્ત્રોત વાસકિ
 કાવ લેતેલે બારે તેં પુરુષપુટેં વેથે સારવર કેલે બારે, તેં વિનાસાને વ ગાંતેને પરા.) 'યુધ્ધકલા આળિ તત્સંધ્યો
 પ્રાનીજ શિંદુનો માટેલી. - અત્યંત માટેલીર્ણ લેગ- કોત રાખાંત- જાંત જાનોન શરૂઆતો, વિવિધ સેનારમ્યા,
 નુનુરંજ સેનેગા ઉપયોગ, સત્ સુધ્ધ વ અસત્ સુધ્ધ યાંને પ્રમાર રાખાંત અનેક યોધોને અત્યંત માટેલીર્ણ.
 વર્ણન બાહે બારે.

રાતેરાસતનો સ્થાપને: યુદ્ધપ આનંદસર- પોવાડા, ધુધાને પેશબાંસ પત્ર - ત્યાં પેશબાંસકદુર આહેલે ઉત્તર,
 રાતે ૩૩૮૭ પાસૂન રાતે ૩૦૭૦ પર્વતને દુરુ દૈતિરાસેક દિવસ; 'સ્વર્ધમા લવરેવર પોવાડા', નામપૂર્વક
 બોસલે (માંના રાતેરાસ) (પુટે-માફ) 'સાતારને જંગલોગાં મંજવર પોવાડા', 'મરાધાંના રાતેરાસનો સ્થાપને:
 ઉપોદ્યાત. ૨. મરાધાંના વસ્ત્રો ધાપૂન પ્રાધાંના ઉપખર. તીજ જાતીના વસ્ત્રો: ૧) મુસુલમાનાને વાર-

પુસ્તક ૯
 એક ૬

નોરી વિષયોંગા ૨) કાનાર કરુણાતીને કારણે ની વિષયોંગા; ૩) પે રાવે આરે મરાઠે સરદારોને કારણે ની-
 વિષયોંગા :- મરાઠા દેશના રાજા સાચા નિંદકોના દુરાચારોને સંડોવે, - આ હેતુએ મરાઠા માણે સંકલ્પે
 વિષયન વર્તે વાચાસર્ણી ઉત્તર છે આરે - ગ્રંથકારોની સમજાવિતે, ગ્રંથકારાનું પ્રમુખ સાર માંગા
 માગીતો અડવળો, રાજા સાચે મારે, ગ્રંથ રાજા સાચો ગમ્યે, દિંદુ ભોજન ગ્રંથ રાજા સાચો કિતવર
 આટલો, ગુની કામરૂપે જસર કરુણાતી કાવરુકતા, રાજા વિષયન ગ્રંથોના અર્થ આસ્પાર્થિક વિષય
 - અર્થન મરાઠા લેવર :- 'શિંદે ક શેકર માણે દેશવર કાવરુક? (રામજોગીકર) - મરાઠા સાચો રાજા સાચો
 સાચે - ઉપદેશ - કારણ રહે - ગ્રંથ ઉપર મેલેલેલા સાચાનો દિવસ - રાજા સાચો પારસમને
 યાને યાને અલેલા મરાઠાને દિવસ - રામજોગીકર લાવ્યા -

કોરી રાજા સા-
 વરુક વિષયોંગા
 ગ્રંથકારો
 સંસ્થાપિતો
 ગ્રંથલેખક
 ગ્રંથકારોના
 મરાઠા
 અવરુકતા

પુસ્તક ૮
 ભાગ : ૩

પુસ્તકપરીક્ષણ : ૧) ટેમ્પ્લેટનાટક (આખાંતર : નોલક્રંટ જનારિન નોરિને ૧૯૫૫) : હેં એક અર્થન ઓર
 વેળાજોયે પુસ્તકપરીક્ષણ આરે. બોળ્યાદે આખાંતરને પરીક્ષણ કરે હેં કોરીયે વસતે; પરંતુ હેં પરીક્ષણ
 અગરો ઓળાત લેલ ધાતુન કેમ્પસારમે દિસતે. પ્રથમર : પરીક્ષણ હેતુકાને શેક્સપિયરને ટેમ્પ્લેટ હેં
 નાટક 'શેક્સપિયરની' મધ્યમ પ્રતીતો જો નટકે આરે (આપેલો 'એક શેક' હેં સ્પષ્ટ કેહેં અર્થન 'આખાંતર
 બોળ્યાદે આખાંતરની પરિપૂર્ણતા નહીં' હેં સાચાં છે આરે. પરીક્ષણકારાનું મને 'અથેલો' મરાઠા કોર
 વેળાજોયે, 'જંટલમેન કોર વેળાજોયે', 'રોમે એ આંડ ગુલેયટ' 'કિંગ ડિયર' રો 'શેક્સપિયરની' ઉલ્કુટ
 નાટકે રોત. (આંત 'ટેમ્પ્લેટના' સમાવેશ કેહેલા દિસત નારોં રો એક લસાંત વેળાજોયો ઓળા આરે.
 'ટેમ્પ્લેટ' હેં નાટક વિષયોંગાતકાના પરીક્ષણ લાવતે જાત નવરે વાચ, યા રો પ કેલ પારેજો.) વર
 ની 'ઉલ્કુટ' નાટકોની યાવો દિલી આરે (આ આપેલો 'અથેલો' (મરાઠા સાચો કોલ્ટકર)
 આપે 'રોમેયો આંડ ગુલેયટ' ('રોમેયો વિજયા' - વિવેચકાવેસ્તર) આ રોજ નાટકોની યાવો
 'વાંમેજી આપુ આરે' ('મુરુક કાવરુક રુદ્રકુત લાંચ' - સાનકાચ) આ ગુલેયસ સોસર (વિજય-
 કિંગ) ના હોનાચત નાપુ) આ નાટકોની (આખાંતર) (મરાઠા સાચો) પરીક્ષણકારને પ્રથમ વિષયોંગા
 વેતલી અર્થન (આંત) 'અથેલો' 'આખાંતર' રતકે મુકરુક વુનેરુક ઉતર છે આરે શે 'આખાંતર' મને
 આ સારકે આખાંતરે રોમે પ્રાર કાલે, રુદ્રકુત આખાંતર કરુણાતી આંતર હોને અથેલ (મને)
 શાસ્ત્રી વાચન દિસત 'વેતલી' અથે આપડે મરા નોંદતે આરે. આખાંતર આખાંતરકારને આપડા
 પ્રસ્તાવેતર :- 'મુકાલેલ શબ્દ વ મર્મ ન સુટયે બોળ્યાદે આખાંતર કાવરુકતા આખાંતર ગ્રંથોને આખાંતર
 બોળ્યાદે અર્થ જોર માણે રોજ રાજકે ગ્રંથકારાવરુક શબ્દોના વ વાચરુકતાના મારુ અર્થ પારેજો
 હેં જે વિષયન કેહે આરે (આના પરીક્ષણકારને સાચે સર સમાચાર વેતલી આરે. પરીક્ષણકારને

કોરી રાજા સા-
 વરુક વિષયોંગા
 ગ્રંથકારો
 સંસ્થાપિતો
 ગ્રંથલેખક
 ગ્રંથકારોના
 મરાઠા
 અવરુકતા

મત નેમને ઉલ્લસ વારે. ('નારનાદિ ગ્રંથાને આખાતર 'શબ્દ વ મર્મ ન સુટતં' રોળે ડુરાના સ્ત
 વારે વસે' મોડશ્વગા વિગતોને' કોળોદે કલૂલ કસીડ') કોત્રેને 'હાંનો કેલેલેં આખાતર (યાંઆ આખાતરના
 કામનેનમોળે' પારતો નાંગલેં ઉતરલેલેં નાતો; પદેપુ 'સર્વમાન્ય' એ આખાતરના વિગતો' વિચર નો શબ્દને
 વિશેષ કથાજ ન દેવતો મર્મ ગુરવ કરંભાવેનયો' મત કવાવા વ વિશેષ કર્મકર ધોરણ અસ્થરે, (યાજાને
 પાટલેં આખાતર નાંગલેં જાહે' વારે, અસે' મુળભાસ બારોં શંકા નાલોં? 'પરોક્ષકાસને' એકેર આખાતર-
 સંબંધો' જસો દેં અનુકૂલ મત દિલેલેં વસલેં તસો આખાતરનાયને 'શબ્દ વ મર્મ ન સુટતં' આખાતર
 કરંભાજ પ્રયત્ન કેળાપુને કારોં ઠિકાળેં આખાતર દેં કસે' રાસમાસદ સાહેં વારે તેં અનેક ઉત્તરને
 દેકન રાસવૂન દિલેં વારે. શી સર્વન ઉત્તરને સમર્પક વારેત વ પુરુષપરોક્ષેના આખાતર વિશેષ
 અસા નોં અનેક ઠિકાળેં આખાતર વાય વ કસે' કસાયલ રહેં રોળેં તેંરે પરીક્ષકાસને દિગ્દર્શન કેલેં
 ઉત્તરે. શી સર્વન માત્ર પરીક્ષકાસના સુચર અમ્મસાનો વ આરંભે કર્મકાળનો સાક્ષ પટાયેલો. એ
 ઠિકાળેં આખાતરનાયને હોરેલેલો દુઃખેવસા સંવાદ ઉદ્ધર લેલો અસુન પુકોતો વોરેકમમુલ સંવસાને
 મસાળેત કસેં લેદ્રપ ક્ષાહેં વારે તેં વાચાલેલેં વારે. આ સંરખીલ પરીક્ષકાસને પુલેલ વિષ્ણવ ત્યાજ
 સૂક્ષ્મ ચીજલુધીનો ચારોં દેવારે વારે. પરીક્ષકાર મુળો: "આતં આખાતર કરનેં દેં કામ કાઠિળ,
 ખાતર પરજોય લોળાંના મરુનેં દુલેદ્રના ચેર ઉલ્લસા આખેંત ઉતરનેં દેં પારન કથેળ." પરજોય
 હુ:રવાલેકોનોં આખાતરેં હોતત પદેપુ સુટતાલેકોનીં (ત મામાનેં પ્રાર મોજોં રોતાર રાજોં નેદમોંના અનુચવ
 (મામા અનેક વારણેંનોં એકવર ચેથેં અનુક બોટ દેવલેલેં વાટલે. આ નંતર સદર આખાતરનાંનો
 'મૂઠ વર્ષે' યાત સર્વસ્થો' ક્રેત વ-માત્ર અંગો' નુકલ વારે' વચોં રચેં પરીક્ષકાસને શોપૂન
 એકામતૂર એક પુટે' માંડલોં વારેત. મેમેંન જાત જાત ગુદ્ટ મસાળે વજાલ જાપેં બેલોં અભાવરત
 વારે તેં સ્વપ્ન કલર 'મસાળે મામા હોરેલેલો જેં એ પ્રમાદ નવીર રાંકેકમાખા. મેંત લોળાંના રાત્ર
 હોતત તે પ્રક (યાંઆ વેપકર્દિમુલેં હોતત 'અસે' વાપલેં મત પરીક્ષકાસને દિલેં વારે. પરીક્ષકાસને
 એક મોલનો સૂનમા અગો/કંલેં ઉદેશીલો લોળાંના ચોતેમાલો, દેવદેવતા, ઉઠ્યા નસમામા, નોલ્લા-
 વાજાંના પદ્માને રકડોળ લોળાંના અપરિણેત અસલાપુલેં સદર આખાતરનાં લેલનાં સ્પષ્ટકરણ-
 વજા રોળાંના ઉપમેય કસેં આવરક રોતે. આ વજા યોગ કોળોલેં ઉપકારક ઠરલ્ય અસત્ય દેં
 લક્ષ્યંત યામે' દુલ્ભાવાનેં પરીક્ષકાસને આખાતરનાંનીં કાંસી' રચેં વાચાલેલેં વારેત. શેવયો
 આખાતરનાં આખેસંબંધો' વેગલેં. ત્રેવેનર અસુન એ આખા 'હોટ ક્ષાલો વારે' વચ અપલ
 માખેપાદ પરીક્ષકારનાંને દિલેલ વારે. (યાજામાનેં 'ગ્રંથનાંસંતો' પાનાનાંના યોગનેનુકલ

નોં ૧

પુસ્તક ૯૯
અંક ૭૫.

(પાંત્રી) આપણે દેવાવ્યાનો રોગો ક્રેલા એક જોઈત મર્મ ધરાવતા રોગ 'અસે' આપણે મત દિશ્વર્તીને
કેલે બારે. જા સર્વિય માગ પરીક્ષણના આગે આ સંસ્કૃતિનો નોંધ રૂઝીનો સાસરેના રા બારે.
પરીક્ષણના રોગો સોસાવેચરને/નારે કામતાના કાલેદાસાનો કોઈ ગોઈ માઠાના રોગો તે સરજગત
વાસ્તવિકે અસ્ત રોગોવાચરપેક્ષા કાલેદાસ માધેક 'શુભોદર' રચના કરનારા કામે બારે જે આપણે મત
પરીક્ષણલેખનાને નમૂદ કેલે બારે. આ આપણે સર્વ પરીક્ષણ છા ઇમેને સદર પરીક્ષણને મોઠ
ખાર મોઈ બારે. આ પરીક્ષણને 'વિસ્તાર'નો પંથક પાને વેતલી બારેત. આપણે સોપાવેલે કે આ
અવલો નોચ વજવાયને રોગ આ કામની બુદ્ધિ સંસ્કૃત પરીક્ષણલેખનાં મુદ્દા વકર રોગો પરીક્ષણલેખ-
માંથી હામે બારે લેવાનું વિરોધાજે પ્રકટ રોગોના દિસમે. (૨) ગંગાવર્ણના (ગાંડુરંગ વંકડેશ
વિંતામાગે પેઠકર. વેચાંક સમાનાર આસાના. ૧૯૭૪). અમર: દાસેના પ્રાઈસ કામેલોનો સ્થાપના
તિનો કાર્ય આ સંબંધો માટે સી દિલેલી બારે. 'ગંગાવર્ણના' રેંકાંચ પ્રસાર ગુણને મુક બારે
અસે પરીક્ષણલેખનાને સુરક્ષાતે સાંગેરલે બારે, પરંતુ પરીક્ષણના રોગોનાં કાંચ આપણે
સંસ્કૃત રાંદોના - એટલે નંદે તર સંસ્કૃત સામાસેક રાંદોના વાજવીપેક્ષા આધેક મરના અસંસ્કૃત -
બદલ વ અર્થનિર્મિત રોગ વાજવીપેક્ષાં કમો અસંસ્કૃત બદલ ત આર કોલે બારે. કવીના વર્ણિયોજોને,
(પાંત્રી) પ્રાતિષેને, (પાંત્રી) ગોઠ માળાસરનો પરીક્ષણનારને ક્રોધુક કેલે અસલે તનો નિતકમાન
તર મોઠવાસને પુટે કાંચરોગોને રિદરતિ કેલે બારે. વિંતામાગે પેઠકરનો કાંચમા પ્રસારને
'બુદ્ધિને મરાઝી કવીનો' એક એક વિચાર આપ શોકાંત ગાંડોપમાના પ્રસાર પાડવાપુરે કાંચનો
ચોચાલ પુષ્કર અંગે કમી સાલી' અસ વિચાર મોઠક અચન ત દનુસાર ગુપ્તારા કદર આપલે
રચના કોલે બારે. આ ગોળેસ સાશિલશાસ્ત્રના આધાર નાસી વ તી કાવેસા વાનનાસારે વપકારક
નાસી રેં: પરીક્ષણલેખનાને સ્પષ્ટ કેલે અસ્ત 'રેં' રંતિશા કપોંઆ રૂગોને અપુદરગ રોગ' અસે
આપણે મત નોંદલેલે બારે. આ મસલ રોગરચ 'વિરાધારે નેરે' રિલ્પને કાંચ સમજખાસ કોમે જામે
ચરે, પરંતુ કંસાદિ વિરેં જી મગળેત મવીચન આસી બારેત તી કાવેલેત જોજામાને કાંચાર્ય લેલેટ રોગો.
રેંરે આપણે મત સોદારરગ સ્પષ્ટ કેલે બારે. કાંચાંતી રોગ રાચાવેનાંના વાનિખંખાને વેષ, પ્રલેક
શ્લેષકાર્પીઆ અંતી માતિ પૂર્ણ રોગો આકરે સાલેલે કવીને દુર્લભ, અસંભવનીય પ્રસંધાને વર્ણિ,
વકારણ વ રાંડગુપ્તે વાંકડે દુર્લભ, સાપાનિયેપેક્ષા રાજામેલેકડે કવીના અસલેસ રોંક (અમરને
વર્ણિ, બુસારને વર્ણિ, કાલેકાતાવર્ણિ, નાનાચારેક વ તદુમાનો ચાંનો વર્ણિ) રાસલેસ પરીક્ષણનારને
કવીના વેષ રિલ બારે. રોગો 'વિશ્વલોચુ' વ કાંઈ રતર વાત: સ્પષ્ટારાંપુરે 'પરીક્ષણના કોંક જાલ
આબદલ પ્રંથકાર વ વાચક ચાંતી સમાચાલના બારે.

(૩) સંસ્કૃતકવિ - કાલિદાસ: (લે. વિષ્ણુ કૃષ્ણ વિષ્ણુચર) - સંસ્કૃતકવિ જા પુસ્તકના પાંચા અંગે. વેવશ્રુતે, વાગ, સુવંદુ આખે રંધે માંવસોલ વિવંજા ઝોસેત - પરીક્ષાના વચનશ માગ કાલિદાસને ગ્રંથ કોગબોગલે દ્વાસંવંધેં શોષપૂર્વક મારેલી દેવંત રક્ત પડામ વારે. પરીક્ષાનાંની કાલિદાસના કાવ્યવસોલ નિષ્ઠા કાવ્યકાશ્વંજ વ્યક્ત રોત વારે. શોષપિયરના જાટકાંત વનેક ઠિકાળે 'બીમલ' માણે વાગવતલ; વતલે શોષપિયર રા કાલિદાસાંજેશ્વ શ્વેષ્ટ બંદે રેં પરીક્ષાના જાતં જાતં કુવંદં રાખેજે. મધ્યેન એકે ઠિકાળે 'મેવશ્રુત' વદલ હિરોત વસતો શોષપિયરના શાંદાંત કવીનેં કાર્ય સ્પષ્ટ કરવંજા વચન વારે. વિશાક કાવ્યનેક સુષ્ટે ઉત્તમ જ્ઞાન તિના લાખેક જડ સુષ્ટેશ્વો અથેવ રાસાંજે રેં કાવ સરસ્વતી ઝાંજે જિંસંજે મધ્યેન વિલાસ કસેત વારે (સંસન કુલમ રોય 'રે' વિલાસ શોષપિયરના

"As imagination lodges itself

The forms of things unknown, the poet's pen

Turns them to shapes, and gives to airy nothing

A local habitation and a name!"

દ્વા વચનના વાચારેં ક્રેલેં વારે.

પરીક્ષાનાંના એકંદર નિવંજાવિજયીના વાચેપ્રાપ વલંત અનુદૂત વચન લેવકામેં સંસ્કૃતકવોંવસોલ લેવંત વાચેપ્રાપકર મરાસજ્ઞ કતોંકડે વસત માવેં વગી સૂચના વ્યાનેં કોજે વારે. "અચાપ મરાસજ્ઞ કવીંની ચવી ચોંરના વ સમજાવખુલેં તે વડ્યા વચ્ચ 'ઉપરવાસે' મંડોળા તિરસ્કાસસ વ વચ્ચ વાચેસંજ પત્ર સાહે વારે. એવં મરાસજ્ઞ કવીંની નેવલંક કાવ્યબોજેં વાચ્યા અતુલ્ય ગુણવૈભવાં નિશાન વિંદ્યમનોશ્રીવર લાબોલ તેવંત વિવંર દેશાખાંના રસકાલ સાલ્ય વધેં સમજાવખાં." વિસાર-કર્ણીસે દેશાખાંના વ (સોલોલ વાચ્ય દ્વાકે પદખાંની રાષ્ટ્રે વલંત જાગતેક રોતે. સંસ્કૃત માળા વ વાચ્ય લાંજે મદન 'વિરવાસે' કવ્યોંન વાચ્ય લેલેં નાતોં; વિંદુના તલેંવંધોંના સંજોપનાલક વ રસવચ્ચાલક લેવંજા 'વિસારાને' નેરથોંન મદન લેલેં પરેગ મરાસજ્ઞ કવીં લેવંખાંની જી હાંજે તલાલોંન વિંદ્યમનોંસ વાળે વિસારાને (વિસારાને) વિસૂર થેત રોતે તિના કાવ 'વિસારાને' વેંજેજેં વલંત કડક શાંતર નેપેપ ક્રેલ વ દેશાખાંનેં મરાસ વાચેખાંના વચન ક્રેલ. સદર પરીક્ષાલેવંક વિષ્ણુરાસંજા માજેજોરે સ્તુતે વારે. "ગ્રંથકાસાંની માળા સ્થાવર: ન કીટવેટનો, વલંત શુદ્ધ વ મનોવચ વારે વ તોસ ગ્રંથાવલોંજ વ વાચ્યમય માંની વચ વિંદ્યમનોંસ વાચેજા શોખ વાલી વારે." (૪) વિંદ્યમનોંસ જાટકાના પ્રયોગ - પરીક્ષા: એલેન્ડ્ય વિંદ્યમનોંસ વિંદ્યમનોંસ ક્રેલેવા સદર વચોંજે પરીક્ષા એક પારિખેસંત ઉરકલેં વારે વ લેવંજા ઉરલેવા માં 'મા સંસ્કૃત

સદર
નાટકોસ
આશ્રય દેનાના

જી ૫

નાટકોના સંબંધને લેખોના રુનોવેળાં ખોલેલે હિંદુ અમળા રોજકર વિચારોંસ એક સૂના' કરના સામે
રવનો પાતકા વારે. પસેલગલેલકાને મળેને મસે' કો' જેના પોપ સરા વર્ણપામન' વિચારસંતોલ વિચારી-
કરૂન રોત મસલેખા સંસ્કૃત નાટકોના પ્રયોગોના જો લોકાશ્રય વિવત વારે તે (યોના નાટ્યાચર્ય-મેના
કિતપત નેરરીક વારે લાબદુલ સંગત વારે; કાચળ/ધા જેલકાંપૈનો વુરુસંભ જેલર સંસ્કૃત ર આગળારે
વસલેખા (યોનો જેલેલ્યા સુતેત રવ્યાસુભા ગુણગરનાના કિતપત વસતો ર પ્રથ વારે; વ' વગા રોતીને
રોત વસલેખા/સુતે તો રવસે સુતે મસેં એક વૃથાત્રેમાનો મુશ્ય માત્ર મળેલ." તેમજ ઝાંગ' નાટકો
વિષયોં ઉત્તર' રોલ્લ મિલલેં વારે, સંસ્કૃત વ રાંલેગ નાટકોને ઝાંગોં અધ્યવન જેલેં વારે, ઝાંગ
સારિલરાશ્ર પૂર્ણપેને વચગત વારે 'વગા કોલેજાંલેલ વિવનાંનો' " કરામે આધેલદુલકે મનાંનીલ
વનાટ્યા કારૂ રાકૂન (" તે મસમે આધેને કેવલ શુ વનલે વારેલ ") મસમે આધેલ દુલારે
' રસેલ નાટક' મનાંને વ ભાગ પ્રયોગ ' નાટકચારેંત કરન વાલ્લકા, મળજેન આ નાટ્યપ્રયોગારેં સરેં
ગુણગર મસમે જેલકાંકરૂન રોકં રાંલેલ. તલાલેલ મસમે નાટકાંતીલ રોળોંજે જાતોં જાતોં રિષ્ટગિન
કરોળોંજાં (યોનોલ સંલેલેલ, વર્ણગૂન્ય સંલાર, યોત વસલેખા " રાંગડાવેંજાં, જેટ, જાતેલસેવલ લેલગલ
લોલ વાટલ્યા રા વગર, યોના પ્રયોગ કરના-મંમધેં " તાર, રૂપ રોંગ મલ વિલેલેં વિલનારે વગર
ઉનાડ વોરેં " યોના વસલેખા મરના આ ગોળોંકરે પસેલગલેલકાને વાપકાંને લલ્લ વેલ્લેં વારે.
' વિલાર' કાંતી મસમે વિલયીને કલકલ વ તલ્લેલેલોના વાજેનાન સાર વડક શંચેલ સદર લેલગલ
રોલ્લોં વ્યલ કાલકા વારે. (૪) વચપચાલકી (સંસ્કૃત વચપચ વેને. સંપદક: સરાસર મમનંડ
વિલેલેલકર વી. (૫) કો. રિશરનંડ વિચાલંકાર યોના " મરુગુપાઠ' વ યો. વે. પી. યંજા. ' ક્રેસોમાયો' આ
વેળોંજાં પુ સ્તકોના ઉલેલ- દિખીનેં સલ્લ કલેં વમાવેં આ સંલેલોંને રિનાર: રોન પ્રકરના દિખી: એક
અલંત જુલવી વ દુસરા પ્રકાર મળે વકારણ પાંડેલપરરીક. " આ રોનો પ્રકારના લેલકાસંનેં અનુકરણ
વ કરતોં શુલ્લ વિચારીના ત્રિને યોજાનેં સર્વસી ઉપયોગ રોલેલ વગો દિખી. લેલકા. "

x

x

x.

पुस्तक २०. मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने: राज्याच्या वास्तविक, विस्तारित आणि विस्तारितपणे केलेले प्रकरण - (पृ. १५)
 'नवाब मराठ्यांच्या वराद्वार' कोलेमरची मागील आपले अंतर्जाती नवाब नासरजंग यांचे जीती नो' कलमे
 स्तौतिनीं तो -' विस्तारितपणे यांनी दिलीपतिपराधव केला ते कथन प्रकरण - रामजीजीकृत काव्या, खेड्याची
 लढाई - पोवाडा - गुंगुहेवती - उमाजीनाईक मोजक पोवाडा - (येथु कावेधार) - श्री विस्तारितपणे यांनी
 दाखविलेले कथन प्रकरण - शेवटचे बाजीराव पेशवे यांचे पोवाडा - गुंगु हेवती:

मनोरंजन: 'दशकुमारविराट' (पुढे-भाऊ), ठगानी जवानो (खंड २ भाऊ); श्रीमन्ना रामपेशवे यांचे नाटक

५-मसजे (अंक २) - पार दिवसांनी हदरडाक गोष्ट (प्रथम पुढील कथन: स (मककेन आभास)
 कथन-उत्पत्ती: 'धोमरावदेवदत्त' (समाप्त अंक ३, ६, ७ जोड अंक): नगर उपसंहार.

कविता: श्रीमन्नीविषय, (श्रीमजीजीकृत काव्या), पातेविरट शोक (पुस्तक ८, अंक ३ वरून पुढे भाऊ)

निबंध: सामान्य ज्ञान: 'साम' - (पाने २३-२८) - अन्वय लोकांनी ठावठिकाण राज्याच्या एकाच ठिकाण
 आपले व ठावठिकाण देखावे दिव साधने व जोपर मनास विवेकींनी ज्ञा लोकांना गुण्य उद्देश ठेव.
 ज्योतिषावली: अनेक विवेक.
 लघुचर - (ज्योतिषावली) - ब्राह्मण - भारताच्या प्राचीन भूगोलज्ञान (पुढे-भाऊ: मागील पुस्तकावरून)
 कुणगास्त्री निपटणकर (अंक ८) - कुणगास्त्री निपटणगास्त्री व वनस्पति शास्त्रज्ञांचे कावेधार? - व वीर
 चर -

पुस्तकपरीक्षा व इतर काव्यविषयक लेख या नावाची 'विस्तारित' शृंगार अंगोदरगा
 पुस्तकांचे साधने वैशिष्ट्यपूर्ण आहेत. एकतर या पुस्तकांमधील एकंदर पुस्तकपरीक्षांची संख्या
 याच्या अंगोदरगा बोगभाहे पुस्तकांमधील पुस्तकपरीक्षांच्या संख्येपेक्षा जास्त आहे व उतरां मूणजे
 मराठी काव्य-विस्तारिता दृष्टीने मराठ्यांच्या ठरणाऱ्या प्रांती लेखना या पुस्तकांमधील स्थान देण्यात आले
 आहे: या लेखांनी वर्गीकरण: (१) मराठ्यांच्या काव्यविषयक लेख: १) मराठाध्यापिकांचे (अंक ३)
 २) कुणगास्त्री निपटणकर (अंक ८). (ब) मराठ्यांच्या पुस्तकपरीक्षा: १) लोकहितवादी -
 २) निबंधसंग्रह, २ ऐतिहासिक गोष्टी, ३ अभिप्रेत, ४ काव्यमय व पुजातेभेद. ३) रामजीजीकृत काव्या-
 संग्रहक: रा. रा. शंकर गुजराथ गातेजाम. ३) पाणिपतची लढाई - लोकहितवादी. (अंक ३, ६, ७)
 ४) संस्कृत कावे - सुबोध - विष्णुगास्त्री निपटणकर. ५) श्री वंशी: विष्णुगास्त्री निपटणकर. (अंक ११, १२)
 ६) लेखनबाधे - श्री रामचंद्र अभिप्रेत गुंजीकर. ७) विद्यापाळा (मराठाध्यापिकांच्या) जनार्दन
 हरी कावळे. ८) स्थितिशांतिनां गांधींनी पुस्तक भाग पाहिले व उतरा. (पुस्तककर्त्यांच्यांच्या उद्देश
 नारी.)

વાસ્તવ્ય

ક) રત્ન પુસ્તકપરીક્ષણે: વાસ્તવ્યેતર ગ્રંથ: ઇ) વિવાદાવેશન- જા. સરવાળાનું બહુન. ૨) કાલેશન-
નાતુર્યનાટક - વામન ગોળક કેન્દ્રન. ૩) ગોકાજી મહારાજ માંસ વાસોજી કોડદેવકૃત ઉપદેશ- (પચાલકો)
- રા. દુર્ગાજી જોડી કરમરકર. ૪) રસજીતેકથાનાં પ્રથમો ભાગ: - મારામળ આદ્યજીત-
બોલે બી. આ. ૫) સંવત્ ૧૯૩૫ ને તિથેષ્વર (પંચંગ) - યોગેશ્વરશાસ્ત્રનાથે કાપદેવ શરમો ૬) માર્કસનાથે
તત્કૃત જ્યોતિષ: - રા. જનાર્દન બાજાજી મોડક. ૭) રસજીતેકથાનાં ૧૮૬૧ થી ભાગ: ૮) કુટુંબમૈત્રી- રેવેન્કા-
વાર્ડ (જાસ સાલેલી કુર્ચ) ૯) વિચાર્યો (સંસ્કૃત માલિકપુસ્તક: બાંકોર, પારંગો) ૧૦) અસ્થાનોવ્યવસ્થા-
- આજાતરકાર: સીતારામ બાજાજી મુર્ચર. ૧૧) મરાઠી પારિણ ન પુસ્તકપુસ્તકલોક કારેશ શબ્દાંનું અર્થ-
૧૨) દુન્યસંપ્રદ મા. ૨. ગોવિંદ મોરેના વાલેકર જનાર્દન મોરેના વાલેકર.

અર્કદર પુસ્તકપરીક્ષણે - ૨૦ -

આ સર્વે હેતુઓનાં અર્થેત મરનાના હેતુ મુજબે 'મરાઠાશાસ્ટ્રાંયેત્રેજન' રા શેખ. રા હેતુ લિહિયાને
અયોજન અર્થેત 'બારો' રિવસાંકો' (૧૯૭૭?) રાજા હાદુર ગોળક રાજ રારે દેશપુત્ર આગે
રા. ૧૦. માલિકનાથ ગોવિંદ સમજે યાંની 'આપણા દેશાંત ઉજમ વિજયાંકર ગ્રંથ' રારે આ દેશને
'અંયોજેત્રેજન મંડલો' સ્થાપનાથાલેખોં જો 'વાટાવટ નાલાલેલો' જ આપણા સસાંનો દુર્ગાજી
જાસેદ્દ કલેલો લેલોત વેકર તલેલેલોં બારોં સૂચના કરાવ્યા. આ રસમાને 'વિચાર' કાર્યનો ૧૯૧૮
જાસુ ૧૯૭૭ પર્યંત મરાઠેત જો અંધરના સાલોં તિને મરા બોળા સજામરેલ આગે લોકામરેલ મરાઠા-
માનોલેલેલો સમાંનો લેલેલોં યાને' પ્રથમ 'એતેલસેલ રીલા દેશ' રારે વ મળ લોકારેલવાલો
જ ન્યાયમૂર્તિ સાંજા સજાંને પદ્મ ઘાપૂર (યાવલેલ આપણે મૂર્તે જ આ. રા સૂચના નપૂદ કૈયા કારેલ.
૧૯૧૮ તે ૧૯૭૭ પર્યંત સાલેલો અંધરના વારેલોં જા સંસ્થા લેલેલોં કરુર કારણ સાલ્યા (યાંનોં નાંને
પુરોલપ્રમાણે આદેલ: ૧) ૧૯૧૫ વિમોજેત્રેજન સમા. - દુર્ગાજી આંને જારકોંતે, (યાંઆપણે લેલનાંને.
૨) ૧૯૨૦ હુસરી સમા. આ લેલોં સમાજકરુર વિચારસાધને વિશેષ કાર્ય સાલેલોં નારોં. (૩) ૧૯૨૨ નેતેર
સાલુ લુક આગે સૂલ સોસાયડો. મરનાને કાર્ય- સમાપ્તેને જ અંધરને જ્ઞાન લેલોં નારોં મૂળ નવલ-
અનેક ઉદેશોં પૈનો દુર્ગાજી (પાઠશાળાંત) વિચાર્યોત અંધર પ્રતીને શિક્ષણ થાવે, નીતિશાસ્ત્ર, જારીવેલન
શાસ્ત્ર યા વિજયાંકર દેશીય માળાંત અંધરના કરુર તે અંધર ઘાપૂર લોકાસેદ્દ કરારે લાગે જા
નામાંલેલ ગ્રંથકારાંસ યોગેતેનુજ વ્યનાથ અલ. ૩) ૧૯૨૩ 'દુર્ગાજીના વ વાસુપુસ્તકમંડલો' મુંબઈ
દિઆ નાંકાંને અંધર રોડર તિલ 'મુંબઈની શિક્ષકમંડલો' અર્થે નાંક વિલેલે. ૪) ૧૯૪૦: આ સર્વે મંડલ
મોડક 'બોઈ ઇંગ્લેશ' દુર્ગાજી રી સમા સ્થાપિલો ગેલો. - આ દુર્ગાજી પુસ્તકે તમાર સાલો - 'મરાઠો

દુર્ગાજીના
પ્રતીત:

અપરણક સ્થાપિત સ્થાલ: (પાત્રો) વ્યવસ્થા આર્ચિસ સારેનારે - મરાઠી ગાદીને દેવરેલ સદાચોવ ત્રાશીનાથ
 દેવે જગન્નાથ શાસ્ત્રી બ્રહ્મવંશ. (પાત્રો) ગાદીને ઉત્તરે સ્થાપાને બરેન ગ્રંથ તથા વેલે. ૯૦ મે: 'વાદામે' -
 વ 'રસાવનોતે', આર્ચિસ - ગાદીના આશ્રાના ઉપજીવર ગ્રંથ - રાષ્ટ્ર કેશવજી - બનેલ રંજીતી ગ્રંથની' અર્થાત્તરે
 ગોવિંદ નાથયજ્ઞ શેખરી - નોતેર ગ્રંથ વ 'તુલસી' વર્ગિત; જ્ઞાનજ્ઞાનસારનાં' વિવંધ. - વાદ મેંજાપર શાસ્ત્રી
 જંમેદાર. 'દિગ્દર્શન' વ 'રૂપિણ' વર્ગિતનાથને - માનસ શાસ્ત્રાવરોલ ગ્રંથ અપુષ. - ગાદીને ઉત્તરે કોરા -
 "તસેન ૧૮૩૧ આ સુભાગસ મરાઠી બાળેતીલ બનેલ ગ્રંથોને નિયમન રોકુન લે સ્વનવધારે, શબ્દપ્રયોગ,
 દુષ્પ્રયોગે વ ઉપાર હી' ટકન (પાત્રો) મરાઠી વ રંજીતી વસા કોરા પ્રસિદ્ધ સ્થાલ: - ૧૮૩૬ વાલોનાંને
 બાકરણ - ૫) ૧૮૪૮ 'સ્કુટર' લિટરરી જોઈ સ્થાપાઈ ફિક્સ સોસાયટી - હિંમો 'સત્ત્વસ્થસ્થ
 સભા' હી ગાદી - પંથર વડાસ વ્યાખ્યાન - દિવા વિવંધવાન - 'જ્ઞાનજ્ઞાનસાર' માસિક પુસ્તક - હે
 માસિક પુસ્તક મુકારે ૧૩/૧૫ વર્ષે નાકલે રોલે. ૧૮૪૦. મોલસર્વ વ બાંધે સાંચ રંજીતી મરાઠી કોરા
 - ઉસરો આદીને ૧૮૫૦ રૂલે - (૬) ૧૮૪૯ 'રાક્ષેખ બાળેત પુસ્તકે પ્રસિદ્ધ કરણથી મંડોલે'
 મુંદર - આ સમેને મૂલ ઉત્પાદક કર્મકર્ત્ર બાળે કંપન ગ્રંથ - રાક્ષેખેલ ગાદીનાથ વાચકવાડ
 આંત્રી ૧૮૫૨ સ્થાલે ૫૦૦૦ રૂપિયાની દેખાઈ - ગંદરુરુપિયાં સમેને સભાસદ - રામલાલ, જગન્નાથ
 રાંકરજોટ સભાસદ - અધ્યક્ષ - નામદાર વિલ્હો સારેલ નૌનસેલર - વર્ગિતના બારા ૨૫૦૦૦ જા.
 (પાત્રો) બાંધેત્ર લોન લોન વારનાઓના પગાર - ઉદ્દેશ: "રંજીતી બાળેતીલ ઉત્તર ગ્રંથોની' બાળાતરે
 કરવાથી વ લો' વ્યાપૂજ મૂલ દિવસીસ લોકોના લેવાથી - ગંધપસંતી સભાસદોએ - રામ્મ લો મૂલ રાક્ષે
 રાત્ર લગુનવે હી વલ્લન - બરેન ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ લેલે - સમેલકથી ૨૦ મ ગ્વર્સિન બોલે - રાક્ષેખા વિધનાનગર
 સમેને બાલ જમતોયેને નીજ રાન્સલેટર / કિન્સાહેલોએ વ (પાત્રો) મરાઠીસ કેલ નાથયજ્ઞ દેવાનાથજી
 હે રોલે - આ સમેઆ પ્રજાશનાપૈનો શ્રેષ્ઠ પ્રજાશને: 'દેશબંધુવરબંધુસ્થા', 'શાસ્ત્રીયસ્થાવરગર્જન'
 'નાના જડાણેસાનો વચ્ચર' ર. - લોકોની ગ્રંથ સ્વરેલોવદલની બનાવ્યા સમેઆ અમદાસિતેમે વાચ -
 (૭) ૧૮૫૭ 'રાક્ષેખા પ્રેક્ષ વમેમે' - સ્થાપનેમાગોલ રાક્ષેખ - રાક્ષેખા ૫૦૦૦૦ રૂપિયાને ૨૦,૦૦૦
 લેરવાલ વ સંસ્કૃત પાઠશાલ યોજનારેલ યાલે વસા રાક્ષ. ૧૮૫૭ રાક્ષેખાના વામેરાવરં નાપલેન્
 યાંઆ શિનારગોને જુો' યેમે સંસ્કૃત પાઠશાલની સ્થાપના - પુલે લેરવાલ મેડુર રાક્ષેખાના વ્યાલે -
 જ્ઞાનપરંગત વ્રાજનાથ લોલપાળેલે વશીચ - બ્યારશાસ્ત્ર, ધર્મશાસ્ત્ર, બ્યાકરણ, સારેલ્યજ્ઞાસર. -
 અમદાસ - યાન શાદેલ કેડોલ મોલસર્વ યોને કોરા સમાર સાહે - 'રાક્ષેખા પ્રેક્ષ વમેમે' ઉદ્દેશ બનેલ
 ઉપજીવ દિવસોવર મરાઠી બાળેત નવેરલે ગ્રંથ તથા કરવાલે, લેલકત્ર ગ્રંથનાથ (પાત્રો) યોમલેપાળે

वासेसें यावों आगे मराठा-भाषा और आगे ऊर्जिस्वरुष आगे जो वसे आरे? - परोक्षमंडल-नो
 योजना - द्वा मंडलीकृतन सा लेखन क्रमिकद्वल असमापन - "वासेर दिखले" ग्रंथ आपनाचें मंडलीक हातो
 साधन नाही? - क्रि. ले. ग्रंथ धर्माभास ३०/२५ को लागली; उदा. "०यवत्तरदिगि" आगे "लघुनेकेरभाळो"
 अनेक ग्रंथांना उजेवन दिहे - (८) १८६२ "मराठाकृतनपुनो धर्माभास सारक मंडली" मुंनरे. सभासर
 वपुरस्कर्ते गुम्हापुरस्थ परनु सातीतीक नेउची. आ मंडलीमें एक प्रकारक "नळनारक". अर्पि जें भाड राजी.
 'सा मंडलीक उल्लेख वल्ल कसा क्षाळा रा शतेशक सधजभाभाही स्तंपक मणि नाही.' - १८६७ साली
 सरकारने १८६८ अक्टोपरमिंत मुंनरे इलाक्यांत धारू जसेधर साळेया ग्रंथांचो थारो तयार करावंचे - हे
 काम आलेखशेडर आंश थोजकडे - एकंदर ग्रंथसंख्या १६७८. मराठी ग्रंथसंख्या सतीपेथं मोठे - ग्यातक
 ४२८ आगे पद्यातक २३३ मिडन ६६३. न्यामगृतीनी केलेला रिपोर्ट. "४० कर्णो रूको म्हाजे १८२० म्हा रूको"
 मराठी भाषेंत धारू जसेधर साळेया एकरी ग्रंथनवरुण - जालेवणी स. स. वृष्णयारनो निपणकर हे राजेस्टर
 साळेया पुस्तकाविषयी सरकाराक वार्तिक रचोनत कळोत असतात. व सरकारा जें सेटमध्ये प्रेसासेर रिपोर्टे -
 - पणरगने कुठें साळेया भाषा सुधारणा: "ग्रंथग्रंथांचो सुकवात साळी म्हाजे ठेरवनगुधरे, वामसना, रस
 दीर्घाभा भेदाभेद इत्यादीकाविषयी नियम ठरून जातात आगे विषयानुसार भाषापद्धतीमें स्वतःपार बदलतें. विशेष
 जमाने विषयारी निरादेन असतात. - स्वतंत्रग्रंथकवित्ताना जभास: "राते हास, पदार्थविषयक सास, उचोतेक
 सास, भूगर्भ सास इत्यादी सासवून व ठरुन नो तेंपर व ० सावहारक विषयभर ग्रंथरचना ० रासयपीन
 आरे व हे ग्रंथ साळे म्हाजे भाषाप्रसाधनानो सिध्दी साळी वसे समजावपाचें. - मुनेवरासेयेनें व मुने-
 वरासेयेन आरे पणया विद्वानांचो मराठीने केलेलो उपेक्षा - "अज्ञात मराठा ग्रंथांचा सर्वा सुधर अपत
 नाही. (भांभा हातुन लुपतालोविषयक आगे सास्यविषयक ग्रंथ बोडून निपणर होणार?" - म्हणून लोकोक्तकरी
 व राजडे यांचा "ग्रंथोजेकर मंडली" आस्थापनेसंबंधीच्या भोजनेची प्रशंसा - आ मंडलीचो जाहिरात मुग-
 वरुकुन उद्धृत केसावर विस्तारकपीनी (आ जाहिरातीतीक जालेक कळापरांत आपलो) ततें व आपला
 सूनना नष्ट केला आरे. त्यांतीक कांहीं सूचना लक्षांत घेवच्योय आरे. मंडलीक संकल्पित ग्रंथांचें
 दिव्यपुन कथा हे एक सरर वरे. तत्संबंधी जोडताना विस्तारकपीनी अज्ञो. मराठी भाषा निवंध्या जाले
 सावर्जन उद्धृत केला आरे. "बादवरो म्हणजे भास व नाटक म्हणजे भास, (यांत कोणते गुण जखमेत हे
 समजणें अवश्य आरे. या विषयवर एक लक्षावध निबंध रा. मराठी भाषेचे डिरेम आरे, ती होतक
 ग्रंथांचा वाराण उपभोगी पडेल असें वाटतें. विस्तारकपीनी म्हणजे जसें पो "नवीन बादवंधा ऐतेशांत
 विषयभरन वसाव्या - नाटकेत ऐतेशांत असतात. लोकोक्तकरी व राजडे यांचो संकल्पित भाषेतोत

'વાસ્તવ' સત્યનારણ્ય સાંના સમાવેશ વચ્ચે કેળવેલો સામદ્રવ્ય વિસ્તારકર્તવ્યો આશ્ચર્ય ઝુલ્મ કેલે
 અચૂત રાજકારણાવરોહ પ્રધાનો આવરુદ્ધત્ત વિરોધાને પ્રતિપાદેલી આરે. વિસ્તારકર્તવ્યો રેં વિવેચન
 વાનહેં મરુતો ભાંગા દેશારેતુધ્યોમદલ આરર વાટનો. રેંડુસ્થાનોનીક ત્વેકાંજા આપહે રાજનોર દરૂ
 વાય આરેત સાચી જાગેવ સાચી પારેજે આળે સમ્બવરથેવાવત્ત યાંને ઠેકાળો' દુક પ્રકારની જાગદક
 નેત્રીસુખુધરે નેત્રી સાચી પારેજે રેંન વિસ્તારકર્તવ્યો' મળો' આરે. "સાચ્યવ્યવસ્થાસાસ્ત્રાત્રાળો પ્રજેને
 રૂઠ્ઠ વ રાજાને રૂઠ્ઠ, આળે ઝમરતાંચે' કર્તવ્યકર્મ' માંની જસજરી માહેની દોર જારીક તસરસે વામને
 ત્વેક રાજ્યપદ્ધતીસ વાનુસદરન વારે વાગતીક, આળે વાપલ્ય વાજતી રૂઠ્ઠોને પ્રતિપાદન સ્વરકાસ્ત્રા
 પુરેં કલન કારદેશીર રીતીને જે સંપારન કરતીક." "પ્રધોનેવક મંડોને જે સંકાલિત સંપદક મંડવ
 રોતે ભાંત વાટ વાલી જા રેવેને જવદજવદ યાચ વિદ્વાનની નાકે' વિરતારાને' જા લેચાંત સુચવેલી આરેત.
 'વિસ્તાર'કર્તવ્યોની ડોવટની સૂચવ વગો જો 'સંનમ્બ કલમોર રસિરેત્વ પ્રમાળે વાકડ નિપડ ન કરેત
 પુયોલ સમા મરેલ જા વેલેસ સર્વ પ્રંયકાર, માસિક પુસ્તકકર્મ આળે વર્ધમાનપ્રકર્મ યાંસ જોલવે. જ્યાસ
 પ્રામાણુકે યેમાની સંકડ નસેલ માંને આરેપાય લેરૂન માગવાને. મળજે સર્કીને મન સંતુષ્ટ ગરૂને દેશારેતરે
 નામ નોર્વેદનપળે સુત રોરેલ.
 અંક ૮ મધ્યે આલેલ કુળશાસ્ત્રો વિપદ્ગુણકસંકલેલ લેચાદે મરુતના આરે. જા લેચાંત કુળશાસ્ત્રી
 વિપદ્ગુણકસંકા નરિત્રાલેલ મરુતવાખા વરના જોંદલા અચૂત યાંને નરિત્ર લેરેલે જામાની આવરુદ્ધત્ત
 પ્રતિપાદેલી આરે. "શાસ્ત્રીવોનાંસારકા ધોર પુરુષાંને નરિત્ર - નિઃપશ્ચાત્તને માચ લેરેલેલે પારેજે
 મળજે - હેકાંના સદ્વર્ત્તનાવલંકારે ક દુર્વર્ત્તમાનાર્થ જાંગલ વજા વાહુન રિશ્માસારથે રોરેલ." જા
 લેચાના વિરોધ વચ્ચા જો કુળશાસ્ત્રાંવેળથી જો પુનઃદર મારેલી આળ સદર લેચાંપૂર મિદુ રાકતે. જસદર
 થી કુળશાસ્ત્રો જાંગલે વચે અસલે તનો જાંગા વળેત માધુર્ય નરેત, લો કર્કશ રોલી, જાંને સ્વરકર્ત
 દુકા પથના રને 'નાકવત્ કર્કશયને' વસે કેલે જાદે, જાંને ઠેકાળે અસાધારણ પચરનાજો રાદર રોતે,
 'જ્ઞાનપ્રકાશ' વજાપત્યાન્યાંત અસરંત્યાલે વ વર લાગણી' જાંતે વિચે આલેલી અસથાકુલે જાંને 'જ્ઞાન-
 પ્રકાશ'ના પારિધા વંજાકારેત 'વૃક્ષ આળે પથો યાંજા સંકલ' યા જાંવાને, જ્ઞાંત જા વિચાંતો આવરુદ્ધત્ત
 નાલી અસે ૫૦૦ શ્લોકોને પચ કરુન 'જ્ઞાનપ્રકાશ' જાંયંતો ઝરજ માગવલે દ્યાદારે તપ જોલ આળાંસ જાંત
 વાપડતે. કુળશાસ્ત્રાંત્રા ઠેકાળે આઠબ્યાંત જા પચરનાજો રાદરના અપારા વિસ્તારકર્તવ્યો લેચાના
 ડોવટો ડોવટો જાંનો તુલના ટેને સનક રોગર પ્રસ્થાના જો પ્રવલ કેલ જા રો માન રસ્થાચ્ચદ આરે.
 ટેમેસન કવોને 'રથાંન કથે' દ્યાદારા માસેગાંત વજાપચ રિલેતર વાલ રજાસેં કપથે લેલતા ત

જો સમા
 મે. નહેનાંત
 પુષ્કોટ મંગાર
 રોતો.
 (મે ૧૮૭૮
 અવધ-
 મધ્યવર
 રાજકે)

૧ તે વિલક્ષણ
 માતૃમુખ રોતે,

કુબ્જ શારુ. સંજવન અસાધ્ય અપરજનકો ગાળ્ય અસૂમરિ ત્યાંથી કાપણે સરસી નસતે કામદલ ત્યાંનો આશ્રમ
 ઓમ ક્રેડે આરે. પરંતુ કુબ્જ શાસ્ત્ર સારકમ આ મરજાના ઓમતીને સર્વગોળ રૂઢિર વડવેળાના વસત આ
 દૃષ્ટીને સરસ હેવાળા જા રૂમદા રહે પાહેજે. હેવાના જારંબ આ કંચુત સુખાલિતાને વડોટુ કામનોનો
 ઉગીને ક્રેલા આરે.

પરીક્ષણ હેવાંમદ્યે લોકાદેતવાસીઆ પુત્રાવાંસીલ પરીક્ષણ આપણ વિશેષ પ્રથમ વિનાર કલે. વિસ્તાર-
 કર્મીના લોકાદેતવાસીઆ વામીનો રૂપી વચન આરે. વ (યામદલ ત્યાંનો લોકાદેતવાસીઆ મોંચ ગાંડોત મધાર્પ
 ગૌરવ ક્રેલા આરે, પરંતુ આ મરોમરન "વાંસી ગાંવે વિગદસંબંધાને" જી લોકાદેતવાસીઆ મને આરેત ત્યે પુત્રિ-
 સદાવીત. આપણ લોકાંને આગરાધેગર, સંસ્કૃત ભાગા, વ્રાહ્મણ, રિંદુપર્મ રૂપાદ વિગયોને પ્રાતેકદસસમર્થ
 લોકાદેતવાસી પ્રાર વસરતાત. આ વિગયોને સંબંધાને જે ગાંસી લોકાદેતવાસી યાને વિલક્ષણેક ગર રોડુન જેકે
 આરેત ત્યાંને અપાપ નિર્મૂલન જેત નાસી. "અસે" અપહે" મત સડેતોડપે વ્યક્ત ક્રેડે આરે. "વિગયોનો માંડોત
 આવાસીતે આ પ્રાર ચરક વ મામૈક આરેત.... વિગયાસંબંધાને રિહેલે માદેની રતનો આશોક વ રૂપી અસતે

કારિતંત્ર

જો અગી માદેતી ડુસુઆ લોકાંને નેવેવ્યાંત્ર શરત વિરદા આટયે.... અંદર વિગય પ્રાતેકદર લોકાદેતવાસી
 રે વિસ્તૃટવ્યાને વ નિર્મીડ્યાને અપજો મતે સાદર કરિતાત, મન તી' બોળાજ ચોડ લગેત ચો કપુલગેત.
 યામદલ ત્યાંની તારીક વચ્ચે ચરત આરે" હોં સર્વે પરીક્ષણ હેવાંલોલ વિગાને લોકાદેતવાસીઆ ગૌરવાસર
 આરેત. લોકાદેતવાસીઆ "પાળેપતનો લયર" આ પુસ્તકાને પરીક્ષણ કારિતંત્રા 'વિસ્તાર' કર્મીનો 'પરીક્ષણો
 અનેક પાને 'સોનવતપાનપતળા મદાપુષ્પા સંબંધાને જે જાને વિનાર સુતત ત્યાંને સામન્યતઃ રિશરિવ
 કરચાકારેત' સર્મી વ્યાતલો આરે. લોકાદેતવાસીઆ કાલીરાજ પંડિત યાને પ્રારગોત હિંદુ ઠેપલેલા વચચે
 રંડાંજો આંધરસકલન શ્રી. ટચી રુવનાથ ગાંડોડ યાને સામઆને રે' સરા મે આધારક્રેડે. 'વિસ્તાર' કર્મીના
 મતે ત્યાંનો પાલિપતપ્રકરણવર સ્વતંત્ર અંધરના ક્રેલી અસતો તર ત્યાંના નાંવાજલેવા બહુશુભપાને આપે
 હોવિદાસી જ્ઞાનાને નોત્ર જાહે અસતે. લોકાદેતવાસીઆ ઠેગાં રાતેસલેલજાસાલે અવરક ૫૨પારે બોળબોળો
 ગુણ આરેત આ સંબંધો બોલતાંના 'વિરજાકર્મી' હોહિતાત, "ઉત્તર રાતેસાસી" સ્વાખ લક્ષ્યે મુટલે' રૂપે
 નિષ્કલ્પતા, કથાનકાનો મનોરમ રચના, ગ્રૌટ, સમ્ય વ ગંભીર આગપધારે, ગરબ કીત, કલ્પનાસાકે, વિરેન્ન-
 શાકે, તત્ત્વતરેની ગરૂર માદેતી, વર્ધ રચના-ગુપ્તિ રૂપાદ આરે." વિસ્તારકર્મીનો લોકાદેતવાસીઆ પુત્રી-
 વિધાનાથ આરેપ લેતલ આદે: "અકલેકે જોરાને (મોંને) (રંડાંકેગોને) નેલેકડેલ રંડે મોડકે વ મુડોડ મુડુલ
 જવરડોને ન લેતો રેળગીતલ લેત નાકલે." રંડાંજોને જવરડસોને મુડુલ લેતઆને 'રંડાંકેગોને' શોર
 પુરુષ' કલ્પ કરીત અસતંત્રા લોકાદેતવાસી ઉલટ હોરેત આમકન ત્યાંના રોવકપા, સત્યામેગર,

દેશાભિમાન આને રાજાનેશ્વર આપ્ત કોળા ગુણને અપેક્ષા તો સેવક કરાવી હોય આમને આશંકા નીટ કરત નાહો' અસ્થા અભિમાય વિસ્તારકર્તીનો દિલ આટે. વિસ્તારકર્તીનો પરીક્ષણાંત અર્થાંતર ગોળોના વરેંચ મહત્ત રિલેઠેં આરે: પટેલુ જોદાદેતવાવીના માત્ર સંભાંતીલ રોકટોને પ્રકરને અપ્રકુત અસત્યબદ્ધ રોધ દિલ આરે./

પુરલેખ્યા પરીક્ષણલેશ્વરને સા. ન. બાંધન તુલાનાર બાલિગામ સેવાદિત. રામજો સોદુત લાકળ્યા યા પુસ્તકાવશીલ લેખના નિર્દેશા અવરમ કેલા પારિજે. પુસ્તકાને પુણવોગ વિસ્તાર કરણ્યાપૂર્વી વિસ્તારકર્તીનો આપલ્લ કાનકાંના કાવે રામજોની માંના જીવનકૃતિત સંકેપરત. સાંગમાના પ્રયત્ન બેલા આરે. યા જીવનકૃતિત લેખકાને મૂલ પુસ્તકાવરનન તમાર કેલેલા આરે. સદન પુસ્તકોતીલ લાકળ્યાપે કોં સોપર્ષિત અમુદિત અસલેલ્યા લાકળ્યા કિની વ કોળા રેં પરીક્ષણ કામને પ્રથમ સંગિતહેં અમુદ સંગૃહિત કેલેલ્યા લાકળ્યાપે કોં કોળકોળા લાકળ્યા યા રામજોનોના નારીત આની પદ્મરશોરપે નોંદ કેલી આરે. દાકળ્યા લાકળ્યા કરત કરત આપલ્લ નેલ્યા આરેત, કારોં અપુરતાન આપલ્લ આરેત વાકટે પરીક્ષણમાયેં વાન પ્રાંયેં લક્ષ વેષલેં આરે, આમપ્રમાયેં રામજોનોં અસંખ્ય રોધાનુસ જો રચન કેલેલો રોમી અસેં સંગદશર સંગભાત તિની નોંદ આપલ્લ સમલી (યાનેં કેલેલો નારોં સ્તબદ્ધ રોધ દિલ આરે. 'અનંતરં ચોના લાકળ્યા (અગ્રિયે)') યા પુસ્તકાવર આમેપ્રાવ દેતોના આપળ્યા સૂચના કેલા રોલા - ડુર્ગોધ શબ્દાને અર્ક, લાકળ્યાના નાલી કળેરે રેળે - આ સંગદશરવંતોં લક્ષાંત વેતલ્લ નારીત, આમપ્રમાયેં સંગદશરોનોં સદર પુસ્તકાવર વેરકામવા સ્તર:યે દક્ષ ટેલેલે આરેત આબદ્ધ પરીક્ષણકામને સંગદશર અમુદ રોધ દિલ આરે - નંદે (અપા સ્વરૂપ સમપાર વેતલા આરે. રામજોનોના 'જીવનકૃતિત મરવાસ્થાપેલા' આ પ્રકરણાંત પ્રાંયેં નવી માટેલે દિલેલી અસલે તરી રીં પ્રકરને 'ઉચાવ પુનઃવ લેલેલે' આરેત અસ આમેપ્રાવ પરીક્ષણકામનેં વનક કેલા આરે.

સંસ્કૃત કાવેવંતનોતીલ સુમંદુર દૃષ્ટી આ રોધાંશીલ વિષ્ણુ શાસ્ત્રોના નિર્દેશાના વિસ્તારાને વેતલેલ પશમર્ગ વિસ્તાર આરે. વિષ્ણુ શાસ્ત્રોના લેશ્વરોનોત અનેક અંતર્ગત વિસંગરિ પરીક્ષણકામને નાચવૂન દિલ આરેત વ આપળ વ રૂતર માસેક પુસ્તકામાયેનોં વેલેલે કેલેલ્યા સૂચનાના અમોગ લેલ્લકાનેં ન કેલામદ્દ આલ રોધ દિલેલ આરે. યા સૂચના કોળા આનેં માત્ર પ્રકુર પરીક્ષણાંત રિપ્તકેવ નારી. પરીક્ષણાંત આમઆવજીલ વિદ્યાનંના પાશ્વરશક્તિ પગાવદ્ધ વિસ્તારકર્તીનો વેશોંજમાયેં સ્વરૂપ યેલા વેલે આરે.

લેશ્વરશાસ્ત્રે' આ સાંત્રે ગુંજોદર માંના પુસ્તકાવશીલ પરીક્ષણ વિસ્તારાવ પદ્મતી - પ્રમાણેં સ્વયંતરવ વિપસપાતો આરે. ગુંજીક સાંત્રે વિસ્તારાગોં અસલેલ સંવેષ તલ્લત વેલે આનેં વિષ્ણુ -

४. हो बखर आतांना वारा शब्दकुलीकारितां गुणतोळ 'वाधेर' बदल 'वाहेर', 'पुग' बदल 'पुडे', 'परेत' बदल 'परेतु', 'बोळो' बदल 'बोळो'... इत्यादि क्रियांचे प्रत्यय केले आले असो संवादांनीं तत्त्वोप.

विषमरु ग्रहो वा दुर्नरादेवरु ग्रहो त्यावरीळ चुसकानें परीक्षण करीतों ते तत्संबंधीच्या पूर्ण माहित-
 आरानें वेढेढे ग्रहानें मखेन नाटतें. त्यांत ग्रंथ परिश्रमाचा भाग जेवटा असतो - आणें तो मरुत्ताराचा भाग ठरतो.
 आरे. १ तेवटाच ग्रंथानें कोणकोणत्या सुव्याख्या करितं मेणें ज्ञान्य (हे) अत्यंत स्पष्टपूर्वक सारबूज देण्याचाहि भाग असतो.
 कोणत्याहि ग्रंथाच्या भाषेकडे 'विस्तार' त्यावरील परीक्षण. हेरबात दुर्लभ वरीत नाहींत. आणा दोण, माहितीने दोन,
 विवेकानां गीह विसेगाहे नाटवून देणें हें तो आपढें दर्भव्य समजतो. त्याच जमानें परीक्षित ग्रंथाच्या अनुषंगानें
 जाणें जाणें. १ जे मरुत्तारे विचार संभवनात ते ते नोंदवकडे 'विस्तार' जो प्रवात्रे दिवून येते.

पुस्तक २१. जानेवारी, फेब्रुवारी व मार्च - एक मंत्र. (अंक ३, २, ३) एप्रिल, मे व जून - एक मंत्र (अंक ४, ३, ५)
 जुलै - १८७८, ऑगस्ट - ३८७८, सप्टेंबर - ३८७८, ऑक्टोबर - ३८७८, नोव्हेंबर व डिसेंबर - जोड मंत्र - अंक २१/१२.

नरकभोग्या इतिहासज्ञों सावने. श्री शिवश्रपाते शंभों दास्येदिग्वेप्रव केला तें कनकप्रकरण, उंजजाने कारनी-
वौवर कवर, शेंगकी वीर व मुत्सद्दी, (सा बरवसों तोत छे लेक जासेपर व्यक्तों संबंधों आठभावां सट)

परिचय व व्यापक व्यवसाय: डॉ. रमेश देवेंद्रजी, (२८ वर्ष), महासज रणजित सिंह, ऑस्ट्रेलिया वादवाहा
उत्तरा योसेफ, लोकाहेतवादी (आगस्ट, सप्टेंबर, आक्टोबर)

सामान्यज्ञान न निगंधः लीलावती (नाइ) परवशतः कालमानन, आरक्षणार्थक जानन ग्रीकोलज्ञान (नाइ)
लघु आर्मिस्त्रोत, (नाइ), नवनर उदय स्थली कालंको पाली वात्रा यात्रा पडको दगड व तत्संबंधाने अन्य दिव्य
उत्पास विधयो सामान्य विचार

पञ्च : अङ्गुलं वनेतं विप्रेयोगक्षयं च । उपश्रुत्वा शब्दांस्त्रैः संबन्धेन निबन्धमाहनेनाकारोद्धे पञ्च ।

क्रावेताः भामिनीवेत्तस (नाद) कृष्णकुमारो काव्य. (नाद) तुलजापूरकरवर्गिन (रामजीवो) नागपूरकरवर्गो
छोसडे योनें जारो मागे दिवसो पोराज, (कोकुभावा)

मनोरंजन: 'ओमसुखी' नाटक (अंक ५), 'दराकु' नाटक (नाटक) 'ओम नारायण राव पेरावे' (नाटक) (अंक २, प्रवेश ३); ठगानी जमाना (खंड १०) (नाटक)

१- प्रवासवर्णन - सा गोवार्धने प्रासेध होनामा प्रयुक्त देख्यांत एका ^{येन} प्रसंगांचें वर्णन आहे. हा हिंदू प्रसंगांत गरोबाक वसांना व निंदें शकत जावें याचें दिग्दर्शन आहे व उसय्यांत सुखोत्पत्तींत घ्योहे मयपानाचें वयसन कनें बनवत आहे ते शर्यावेडे आहे.

१. सा मासिक पुरस्काराची जाहीरात थाप मंत्रालय मुख्य दफ्तराने घ्यावेली जायते. मार्च १८८० या सुद्धे हे मासिक पुस्तक निव्वार अर्ज भरण्यांत राहें नाग स. विद्युत् कृषि नियुक्त कर वीर पकर के आहे असे एका जाहीरनामो न म्हटले जाते. पुढे ४० वा. म. रु. ४ अवघडे उद्देख आहे. शाळी सिद्धता हवे साठे व योग्य शन हारे नियुक्त कर यांचा मिष्टांश सा. मभा पुणे म्हणू संस्था आहे. (आचार ईयको प्रेमसिंह गाय.)

આવ્યોવર ૧૯૦૯ આ મંત્ર મંત્રાંતર ને શેવડી પુલોડ સુધી આટલે: "અત્યંત હિરણ્યસ મોઘ વાનંદ
રોતો તો આમને પુણેર મિત્ર શાન્ત વિષ્ણુ કૃષ્ણ નિપલોગકર શાંતો દેશ, નાહ, વર્તમાન મોંઝકડે કલ્પ દેકર
નરીશ વ હોતકલ વિશ્વાંત વિશ્વાસ દેખાને યોજાને આરે. યાંજકારિતાં (યાંનો પુણે) મુકામો એક મરાઓ
રૂંડાજી શાશ્વત ભાટલી આરે. આ ભામી (યાંને) સ્થાનેને જયો વચેન મુકલાન રોત વારે તરો ત્રિપટે મુજોન લક્ષ્મી રેતાં
કેવલ દેશરિતાસ સ્મરણ શ ઉદ્યોગ (મોંની) વારાંભોલ આરે. શ ઉદ્યોગ જન્મારત નાવડન સ્થાના ઉત્પદનાસ
યજ્ઞાના પૂર્ણ વાગ મિલેલ અશી આમની ઉમેદ આરે. નિપલોગકર રે આજરિત સ્મરણને મોકર રોત, પારે
'સેકાર્પ' શ (મોંસ ન અવડન આપણા આગેના (મોંની) રાજીનામા રેલો આરે. આ ઉપર તે અપલ્પ દેશનો
આમંત્રામનેકરન રોરિલ તેવડો સ્વસંલોપાને નાકરી કરણાર આરેત. આ સંબંધાને મુલ્યલેખકન તીન મોધે-
કડે તે લક્ષ દેજાર આરેત. શીશળ, વાનવ આને લેલવ. શીશળાને કામ આજ વરોંન ક્યો તે કસોત અસલખુડે
વ આજાજ (યાંને) વ્યક્તો મોંને પુણાર અસલખુડે. શીશળાના કામાંત (યાંજકારન) લોગભાતી વગરેં વચર રોરિલ
અચે આમંત્ર કટલ નાશી. વાગર રેં. શીશળ વ લેલવ આ લોડોંસાદે આતેવાય જતર આરે. તિસલ વિષમ
લેલવ. આ સંબંધાને' નિવેંધનાલ' વ' 'સર્વિજાતેક સભેને માસેક પુલક' શી રોંન મૂર્તિ (યાંનો) રામોં વ્યેતલ
આરેત. નિપલોગકર શાંત આ સર્વિ કામાંત રિશકુરેને મોંલે સ્થાપોદાર વ લોકાધ્ય નિદન દેશકલ્યાણના
જો (યાંના રૂષ્ટ રેતુ તો વપાન મંડોં સપડ રોરિલ અશી આમની આશા આરે.

शाहेजा संभव्याहें इंच जो पध्दतीवर एखादें 'वोर्डिंग' होय अशा प्रकारेच वाचवत येणाऱ्या विचार्यास पुढावा राखत शाह्यांत पार सोईवार लेणार आहे. शोधत वया हिनाणो जुलास वारंट संनतो व्हाणांनी विशेष भीते जखते, या सूत्रेकडे नियोजनकर मंनो सवरीकृतार मयस लक्ष घालें. २२

લોકો કારેત વાવીં વ સીક તોમ લેશંક. છા લેશંઆ ઢારંધીં 'લોજા સાંને વ્રજુસાનાં માપણ ખેરડા પાવાળીં શી
 તુજા રામોળીં ઉદ્ધૃત બેલેલી ઢારે - કંચનવાળીં લાંબલવક વ સાવજા - અધૂરમધૂર ઝોળીં સુધારખાંવર તારોરે -
 લોકરિતવાસીંતો રવજા સુધારકોમધેં 'લાંશે' લંશે' ગણનાં કરઅસ 'કારરતો યોગ દરકત' ન સરખાવડજ
 પરતોવ - 'વિપલ્લાલીં લેઈ' મામે 'સમજો' ચોઈ' રે ચોઈ સુધારણાવાયાના ઠિનાળીં આવરજન મસલેલે મુજા લોકારેત -
 વાવીંજ ઠિનાળીં નારીંત - ^{વિભાગતળ} પિનાન્સુ કાશી રાનપુટેં સપ્તોચ અપ્પસ લોકારેતવાસીંતો દિલેલા વનાર - "જાતે અપ્પોને
 જર દવટેં મમ રોતેં તર મારૂંતોં (યોંતેં) અપલેં ચિરંજીવ ચાંસ વ્રાહ્મણ માનસી નરોવર વેકર વ રતર સામળીયો
 તમારો કઠર વિભયોસ પારૂર રિહેં... આ વેઈસ જાતે અપ્પોનેં મમ કોઠેં બેલેં રોતેં?" - "લોકારેતવાસીંતેં નવાતોવ
 યોઈવ" - "પુનર્નિકારેત વંપાસ ઉનેવન મામે સ્વઅયાશ્ચરન રેકર અનેકવર - પ્રસંગીં વબ ઘાટોં મોંત

૪૪

પુરુષાર્થે તો કોગતા? ૨૨ - "It was sufficiently well known already by his unmanly conduct in withdrawing from among his friends of the Union marriage party of which he was the most leading champion from the time that he entered into public life, and in his throwing over-board the couple that had already married on his assurances and encouragement as a declared champion of the Cause" - *Impressions*. — તેમને જાત જાતો અમરમાર્તે સમજાવેલ જુદા જુદા રીતો: ... ch. "... તો સુધારાગ્રામી સૌક્ય લેકર, અપારોક્ષિક વિપુલ-વસ્ત્રેને' રિતિ-રોક્ષતા, પૂર્વજેમાણીઓનાં વિયોગદુઃખ અગતી'તારે ભરે ભોળ, મંગલનંદપાંત મટામેયુક'ગુમ મંગલ સ્વપ્નાનંદ મંચલોમ કરુન ભસલ સ્ત્રીત આરેત, મંગલવાયાંતો ચર્વો ઉજલો ભાટે, પ્રસ્થાપા વિહિતો વ્યાલો જોમે ભાસેનન ઉડાલો આરે, અશા અપૂર્વ થાસને ક્રોવાચાર્યોની આસી વધી નવરી વરંચાચા વરિને' બાદુલપર વિરાજમાન ભારે અસે સમજલે. તેમને સર સર્વને' હાત ગમ ગમલે વ સર્વિતો ભોળેને' ખાળે પડાલે...."

- "ગોપાલકર્ણ" - લોકો કહેતાવાલોંકર ગુજરાતોંકર હોલેલે' બેલેલે' જગત્તેવર વાચ્ય. - 'પુરુષો' સારિતુલ' જુગ લોકો કહેલવાલોંકર ઠેકાળો' અસલખનો કબૂલી - 'વિશાલસર' લોકો કહેલવાલોંકર અસલખનો કબૂલી. - 'લોકો કહેલવાલોંકર' તુરસ્થાને' જાતે, વર્મ, સામ્ર, અગાર, રાજ્ય, લેકરંકલણ રજારે વિગતોંકર વિર્ભોગપાને' રાસ વિનાર રસીકર એક મહત્ત્વના સ્વરૂપ લેલોંકર સંગ કરુન કેલેલ આરે." - ૨૫/૩૦ લઠાનમેલે જંથ - 'ચરોમ્લેલ' ભોળ તરે' અપારોક્ષિક ઉચોળ - 'સંભાળે' હિલ' હિ આરે - શ સર્વ લેલ લોકમા સુધારાંકર એક કરુન તાળો. લોકો કહેલવાલોંકર મલોંકર પદમર્મ લેલવાંત લોલે' વેલલેલ દિસલ જાલો - લેલવાળા અપૂર્વમપૂર્વ લેલે' જાત સંસ્કૃત વ સાકુલ ભલોંકર વનને' પેરંચાના મલલન રંચાસ દિસલે, (ચાપમાળે' નિર્વધાના જો વિધય લોકો કહેલવાલોંકર) આ વિધાયેલે' સદુચોંકરે' રસર જાનેલ વિગતોંકર પદમર્મ લેલવાંતે જુલેલ દિસલે - વિવેચના રોવલો' પુરે' માને' 'લોકો કહેલવાલોંકર' પાલોલેલ જંથાને' પરીક્ષા મલલના મલોલ લેલવાંતે વચ્ચ લેલેલ આટલો.

x

જા ૨૨ વા પુરુષાર્થ પુરુષાર્થ પુરુષાર્થ પુરુષાર્થ પુરુષાર્થ ૨) ગણેજાપુરણ વાતો - બોલેત રાજાની ગણપદરાવ હારેલર પટવર્ધન ઉર્ધ્વ બાજુકોલેલ મુકંડરાવ ૩) સિદ્ધેન્દુ નંદિકા નામ સાર્વ જશમાલ - સોવનંક બલેલર રોર. ૩) અપુરુષ સંચર. ૪) સંવત ૧૯૩૫ ને' ભોલેપર, ૫) સ્વપણાચમ - રા. ગણેજા મિત્રાજી ગુંજીકર બી.ઈ. (૬) ગુરુવૈય - જા. ૩૦/૫. જુલો. (આપોલર રે. આજી બાજી.) ૭) કુમારસંઘવ વ મેવદૂત (નિર્ગજાગર) ૮) આરોગ્યારેક - રા. અનંદરાવ રામાર બોલેલર. ૯) નાટ્યકર્માર્થ, ૧૦) મરાઠાસો - અં. અંબેનંદ સત્યાગમ હોલેલર, ૧૧) સુરિણ - રેલેલાર. ૧૨) પુષ્કાર નેતરણ વ જૂટ વ લિલારતો લંબાલો - રા. બાલકૃષ્ણ બાલારામ જુલે ૧૩) કુટુંબવલલ.

'નાટ્યકર્માર્થ' નાંકલો બાંધેલારે' આ બાંધેલારે' હોલેલ સસ લંબાના ઉલેલ આરે. નાટ્યકર્માર્થ વાલે' અનેલ

નોટ્યકથાગ્રંથોને અધ્યયનને વ અધ્યાપનને વ અનેક નોટ્યકથાઓને રચનાને વ સ્વરૂપના કાર્યનવાને અથવા
 પ્રકારને માટે જાણવેશાય તથા એ સોચે આરેક માને પ્રમત રિપ્પરિત વસ્તુ પ્રવચ્ચા / રાતે રમવાના સંસ્કૃત
 નાટકના આખાંરણ (થાંનો) પ્રારંભ બેલા આરે જાનો નેકડ કેલ્પકદ્વાર નાપસંતી બન બેલો આરે. આ નાટકોએકો
 ઉચ્ચરે એકરે નાંગકે નાટક આખાંરણને નિવસનસ રવે રોતે વચે કુળે આરે. 'નાટ્યકથા'ના લેખક કથાના
 બાજીલીક અકાલવાર્તેલાના રોષ (anachronism) વ અસંભાવનેના રોગ રે. કુલ્પને નાટકોસ આરે આરે.
 શ્રીમંત કુલ્પદેવકાકર સંગના 'નગેરજુલા'નો વિસ્તારને મરુત છુતે કેલેલો અસલી મરો અસમર્થક અપના, મન-
 રૂબાસાને આરેલો અર્થશાને, સંકુતપ્રાકૃતનોશ્રી રવનેકુલે આરેલે નાટ્ય, એક દિશાનો રોગના અમાર, દેલાદે
 વચેક રોગદેલાતે જાતે નાટ્યવેલે આરે. આ પરીથગાત એ દિશાનો શ્રીમંત કુલ્પદેવકાકરના પાત્રોને કેલેલો
 'ગપાતેકર કાવેલો'ના ઉલ્લેખ વસ્તુ (યોગ સંબંધી) પુલે વિધાન કેલે આરે: " (નિસ તસ રજ) આ વંન -
 દેરોન કન્યકેના માશૂન આગંસ કાવેલેના સંબંધને જાનકોનારિયાદેના સોડુન ડુસના વોગો સ્થિતિ મલેર નાટ્યેક
 જાવાબદેવે રે સંલેખકેલીક સ્થિતિને કાવેલેનેસર મહાવસ્તુમાનેલ. સ્થિતિને કેલેલો વ સાસે વર સ્થાલેના અથા
 કાવેલો 'ગપાતેકર કાવેલો' જાન નામ (કાલમના દુલેલ પડાયા. " રે વિધાન મોને ગમલેને કાલે. આ
 પુસ્તકોલીક એ એક પરીથગાત ગ્રંથ લક્ષ્યેલ ચલો તે કુળે 'અપુત્રસંવર્ત વિસ્તારને' સદર સંવર્તકર્તીની
 વચેન રજેલો વેલેલો આરે. આ ગ્રંથોલીક વિનસાને વેડુકુલો સ્વરૂપ કાકર (અંશનો વિલેલો આરે 'સુકાત
 નાંકનો બોલ) વિસ્તારકર્તીના આ મથામે ગ્રંથની આઠમી સ્થાલી આરે. આ ગ્રંથોત 'વ્યપ્તિ'ની કથા અથા
 વિવરણની લગે. અથા સારથે વિનિમ સદર લેલે. આ પુસ્તકને સ્વસત્ય કહેલે મસલાકુલે (અથ
 વાથેનાર રેખાસ વાપળ વસનરે શેલ વચે વિસ્તારને કુળે આરે.

— x —

નોર્જેનર,
 ડિસેમ્બર
 ૧૮૭૮.

આ પુસ્તકોલીક એક લક્ષ્યેલ વેપકાલેના મોનાલેલ: "કુલ્પદેવ આને મોરોત" (અંક ૨૨/૨૨) "મનાસ
 રંજકેનાને આરે બોલ કલ્પાનીની ગરુરોજના, તે કાવેલો રોષ; આરે અથ અથા અરુરોજનેના મોનાને
 મનાને રંજક પુત્ર રોતે આરે બોલ નાંગલો ક્રેલે રસલે, તે નાંગલો કાવેલો રોષ" - મથામે રાજેકોર મેલ
 મથા : ૧) 'પુત્રાસમસારથે કાવે નાલે', ૨) 'કમન મોરોત રે ઉપકા કાવે રોલ' - આના ઉલ્લેખ "અથા બોલેને
 વનિ કેલેલે આરે, તે બોલેલ વાપળા જેમકુલે રાડલ આરે અલે અથ કામ્યપદ્મ મુખ્યસ વાટેલ
 તે રસે કાવે રોલ. આરે કામ્યના ઉપકા વેપકાલે, કુળે (માથા મોનાને વિનસ રંજકેના, મુખ્યને
 વાપલે કાંઈ જાન કાઈ વેલેનિત વિસરલે પાડે." વચેલ કાવન વિનસર વિનાસ નાજીના સારલે સર ન લેલ
 કુલ્પદેવ વ મોરોત ગ્રંથના કામ્યના પુલ્પનામક વિનાસના દુલેલે અલેલ લક્ષ્યેલ વ રાલે. તે નાંકોલ અસલે

આ પુત્ર
 ગ્રંથકાલેને
 વિનાસ: ૩૫૫

એક રોન ટિકાળો પાંચારકરાંનો' ક્રેલેઆ વિવેનનાની આઠવળ રોને. મુકેશ્વર રા દેરાસ્ય બ્રાહ્મણ આપે મોરોપંત રા
 કન્થા પ્રાણ. તેઓ મુકેશ્વરની કાવિતા સી દુરવાયા વર્તીઓને વરંવાનસીની આઠવળ કરુન દેને તર મોરોપંતનો
 નાગરી સંસ્કૃતીને રાડલેખા વ યાપિયે સંચાર કરાયા ની રસ કન્થા પ્રોટેકારથી ખાસવે વાવા સ્વરૂપના વિચાર
 પાંચારકરાંનો માંડ લેવ આઠવળો. તમાવ સ્વરૂપના વિચાર લા લેટ્યોત વ્યક્ત ક્રેલેવ આઠવળો. લેટ્યક મુળો, "મુકેશ્વર
 સ્વામીએ રા દેરાસ્ય બ્રાહ્મણ વચ્ચે, મેંગલદેવિત અઘી લોકોના રાનવદ જવે ગાંતલા મુળમ, મુળ
 (યાની માળા સ્વામી, ગોડ વ સરવ અસાધ્યની જાણે (અને વર્ણવ સવિસ્તર અસાધ્યને, તમે સવદે બારે.
 આગે મોરોપંત રા કન્થા મુળે નળનળોત નપૂ બ્રાહ્મણ વચ્ચે, વિચારનાર સંવન્ન લોકોના વસ્તો, પેશકોના
 રાજધાનોવદ રાહવાસ, લેશો (યાનો માળા સ્વનોવાર, દેશના વ પાંચાપેનાંનો મરલેતી વ બારુનો બાબાનો
 આરે લાંત પાંચોં વલ નાલોં. એડગોતલ્યા શ્રોમંત પારલની રા રાગો જાણે બાનાર્થો વાયકો આગે શરસંલ્યા
 સ્વામીના બારુનોની દુરાગ આગે પદ્મી વસ્તવ વાયકો, (અંગામધ્યે જેં વંતવ અસમે તેં અંતર મુકેશ્વર
 આગે મોરોપંત લાંબા પાંચોત રિચ્ચુર થોતે." પરંતુ લા કલ્પનાસામ્યુસ્તન રા લેવ મરનાના વચ્ચે સદર
 લેટ્યોત લા રોન મરનાના વર્તીના વાંચેં વંતરેવ શોષ્યના, (અ કાચાંનો) એવ પ્રકૃતિ લક્ષ્યાં વેળનાનો
 શોષક વચ્ચે રિચ્ચુર થોતે (અ વચ્ચેના દુરોનેં એ મરનાના ધરતો. લેવકાના મહે મોરોપંતપેશાં મુકેશ્વર
 રા આલેક 'આર્થો' આરે જાણે મુળમ (અના પાંચોત પ્રસાદ આલેક બારે, આગે પ્રસાદ આલેક
 આરે મુળમ માધુર્ય આલેક આરે. 'પુટે' લા સવંદ લેટ્યોત લેવકાને મુકેશ્વર વ મોરોપંત કોના વાલેતેમ્
 સમાન પ્રસંગ વર્ણવારે, સમાન કલ્પનાના વિસ્તર કહે પાળારે અસે ઉતારે રોજાનોં જોનાનોં ટેવલેં અચ્ચ
 (અંબા આલારેં જાં વનકાંનાન સ્વતઃસોં નિષ્કર્ષ બાગવતસ લા વિહેં બારે. જી જી લેવકાનો શોષક
 વ સમતોલ વાલે બારે તો બૌદ્ધાચ્ચ આરે. લેશકાના દુરોનેં મુકેશ્વર રા મોરોપંતપેશાં નિઃસંશય શ્રેષ્ઠ
 કાલે બારે પરંતુ તમેં વચ્ચે લેટ્યોત એકોહે ટિકાળો' લેવકાને મોરોપંતના પાંચાવેશો 'અનાદતને ઉડાર
 કારલેલે બારે, ઉડટ મોરોપંતના માળામુક્તાનો આપે યમક સ્વરૂપાવાળસ્થા (અંબા બૌદ્ધાનો
 શોષકેં તરોપન લેલો બારે. લેશકાંનુ સર્વે કાવ્યાવેશક એક-ઓવંદ અભેકાને વ્યક્ત લાલે બારે
 વ લા આલેકનોને સદર બાંધપેશાલ અર્થ લાલ બારે. એક ટિકાળો' લેવકા મુળો, "(સરોલ)
 ઉત્ત્યાંવલન મુકેશ્વરના વાળોના સાલેકના આગે મોરોપંતના વાળોનો દેર સી સ્પષ્ટપણે રિચ્ચુર થોત.
 રે રોન કાલે, આલેકે કાંચેં સમસ્ત દેશવેશાસ જર બચલે વસલે, તર મુકેશ્વરના શ્રોતાંસ, અપના
 શંકા વચ્ચેના વિનાદન વેળાસ નિદનાબારે સંચોન વટલા નસલ, પરંતુ મોરોપંતના શ્રોતાંસ લોંડાબારે
 અચ્ચર બાટકાસ પાર મચ વારલેં અસલેં શાંત પાંચોં સંશય નાલોં." લેશાંત મોરોપંતના ગાંભીર્ય

प्रश्न ८२

संस्थापक उपाध्याय जी मनाया कल (यागुठे) जर्मनाने कबो अटक अस्तरे में नोमदना योली में बाहर रूढ़
 ठिठे आरे. मोरोपंतंजा काव्यमंतील वर्यहीत हैं देरनेत (यागुठे) के फेफे फेफे का कसे आट आले छारे में छेवकाने
 वाटवावेठे अरूप मोरोपंतंजारे मुकेशगया कावेतेला कसे भानीत मस्तार में सूधेत वेठे आरे. मोरोपंतंजुकेपर सांवा
 एक तुलनात्मक पारिचय ११ हठेवे सदर छेवताला मदन आरे.

X

X

-X

पुरतक १२ जानेनरो १८८० ते डिसेंबर २८८०.

सामान्यज्ञान: निवेद्य: हिंदुधर्मशास्त्र; जीलावती (नाट्य), नवीन शोध, संवत् १८३७ में तिथिपत्र आगे
 तत्संबंधी सामान्य विचार, मोरोपंतंजी कावेता (नेजल, जुडे-जोड मंको), जीलावती प्रकरणों १३, ग्रंथों, वराहमिहिरनक्षत्र
 काल, ज्ञानेश्वर, कवु आदिसेधोत (नाट्य) (अभिनव, दण्डे, गुणे. जोड मंको) मोरोपंतंजा जंते आर्यिका अधीनरुह एकपत्र.
मजोरंजन: 'श्रीमन्नायगणपेरादे नाटक' (नाट्य) 'श्रीमहावीरनारत नाटक' (नाट्य) ठगानी जगानी (नाट्य)
 वराहकुमारनारत (नाट्य)

कावेता: कृष्णकुमारीकाव्य (नाट्य) कै. गणेश वासुदेव जोशी (ले. आ. वि. विद्यापीठ)

नारेवे वंकाके मूल्यमान: मराठा रणजितसिंग (नाट्य), नितामगे रघुनाथवर्ष ज्योतिषी, खंड वेकन, (नाट्य)
 श्रीकृष्णवास्तो तलेकर, (मृकुलेख) (तदेकरांवे जोडमंतानारेप)

अंक ५१५०
 जोडमंको.

पुरतक परोखे: १) क्षेत्रांकुच्छेद (१८८७) - नायक सयाचोर दुर्दफती - भाषांतर. २) हंभीर मराठा
 संपादक रा. व. नीलकंठ जनार्दन शिर्ने. ३) मुळांस उजम बा. शिख - रा. विनायक कोंडरेव ओक. ४) मऊदयवंगी
 नाटक - रा. सोकर बा. पूजी शिलोकेकर. ५) रोजी ठाणे वैद्य: रा. वावकृष्ण दिनकर वैद्य. ६) वाटसंगेपन -
 वे. शा. सं. रा. कृष्णबाभी जोडनोले. ७) जपशब्द मिजेव - मि. सोनेदर बेजावित. 'क्षेत्रांकुच्छेद' का
 पुरतकका परोखतांत वंजजी राडय वाटववर अंकभागेत, जोजा श्रुमिती, मि. कोणमिती, मूलापन, सिध्दपद्य -
 विशाल; स्वगोळ मूगोळ, ज्योतिष, श्रुतरविद्या, रसायनशास्त्र, शंकुच्छेद या विषयांवर मराठीत छालेक ग्रंथान
 उल्लेख; साज प्रभो विद्यापोठाभा स्थापनेनंतर संस्कृत-ग्रंथान्ना मराठीत छालेक भाषांतर सांसा उल्लेख - श्री.
 कुठकणी-सोनी समर्थि पारिभाषिक शब्द तयार करुंआला कोराभासदल तासीर - 'शंकुच्छेद' वर्येक मराठीलेक
 परिणत ग्रंथ: २८८१: केरकर: ०५८८४४ शमचंड सांते विनूरकर. श्रुतरविद्या - महादेव किणु काणे मो. ए.
 रसायनशास्त्र - वाडजी प्रभाकर मोडक, 'कृष्णकर्मातर्गत रसायनशास्त्र' - वाडकुण आतास गुणे.

सरकारने केलेली 'सुसंगत प्रयोग' (Science Pattern Series) - श्री. प्रिबोकेकर यांच्या 'नल-
 दम' व 'नार' यांचे परीक्षण: नार यांचे कथानक 'जुनाट' असल्यामुळे 'रिले' नाहीं नाटकात नावाजण्याजोगा
 जुगविशेष जसा नाहीं तसा उच्चवर्गीय कोण विरोधारे नाहीं तसे परीक्षणकारांचे मत आहे. 'पा' यांची भाषणे 'प्रयोग-
 रूपा' आहेत। असे म्हणजे आहे त्याचा अर्थ नीटसा लक्षात येत नाहीं. परीक्षणात रा. अण्णाजी बाबूराव अजयग यांचा
 उल्लेख असून त्यांना नाट्यवास्तव्य आणून संभूषणा अभ्यास नांगळ असल्याची सूचना आहे. एकंदर परीक्षणकर्त्या
 अर्थात नारकाच्या नाट्यभूषणेची प्रत्येक येत नाही. अपराधविषय - सा पुस्तकाच्या परीक्षणकर्त्या असें दिसते
 विविधा को. सदर पुस्तकात अपराध कोळ्याने/प्रकार, कोणत्या प्रसंगी मुख्य अपराध कोळतो, अपराध कोळ्याचे
 आचरण, अपराधाचे परिणाम इत्यादि गोष्टींचे विवेचन आहे. सा पुस्तकात लेखकाचे अपराध कोळ्याचे पंधरा
 प्रकार वर्णित आहेत असा उल्लेख आहे.

(अंक क्रमांक ८-चा रोखट्या प्रभावित आलेख वाचून 'छपुलेखन' या विधा वारे (वरेचे मराठी भाषणे
 विरोधकाची मुक्ति) सा पुस्तकाची प्रभावित आरु वैज्य त्यांच्या सहीने जाहीर आहे.)

विश्लेषण / मोरोपंत्याची कावितः १८६० मधील लेखांचा उल्लेख - मोरोपंत्याचे आधेक प्रथम उपलब्ध साध्यामुळे (अंका
 सकारण / काविते संकेत) पुनर्निर्माण करण्याची आवश्यकता - १८६० नंतर / मराठी भाषेकडे पाहण्यावर लक्ष द्यावे -
 कोण - आधीयलेही वाटलेली भावना - साध्यामुळे 'सापली' (मोरोपंत्याकावितेविषयी-सो) पूर्वोक्ती मते/वरलले
 असल्याची कळूली - आणुपुरावही नसल्याची कळूली - 'सत्याचा उद्भव रोखेन पुनर्ग्रहणा लक्ष द्यावा
 पाहिजे' - निबंधमाळाकारांच्या मोरोपंताविषयीच्या विवेचनाना प्रसंगी येण्याची शक्यता - मा.दे. भा. ४५।१८६५

प्रथम / सा दोर जेव्हातले विवेचनना/प्रसंगी - 'माळा'कारांनी घेतलेला कोन असेपांचा प्रसंगी-१) मराठी कावित
 - परतून. २) पंतांच्या भाष्यंत जरावेत शब्दांचा भरणा: पाहिल्या आक्षेपसंबंधी 'विस्तारांना प्रथम: रा वाक्षेप
 कुणाचा? तो कोणो घेतला? कोणें घेतला? - मराठी कावित भाषांतरात आहे असे बोधायन म्हणो नाहीं - माळाकारांचो
 आक्षेपकांचे म्हणो खोडून काढण्याकरिता मराठी भाषा अथर्वविस्तारांचे पुढे वेढेले प्रमाण खबरद नव्हे -
 माळाकारांचे पुढे प्रमाण - मराठी भाषा विवेचकांचे प्रमेयत्व - न पटणारे: व. रघुनाथपंडित (नैबन्ध) वाचन
 पंडित - (कथारका व लेखक वल्लभ, विचार देतोले संस्कृत मूल येवढे) - 'सर्व कथारका व लेखक (या पूर्वोक्ती) हे'
 माळाकारांचे निधान निवृत्ती - वा. वा. ओ. यांच्या पत्राळ माळाकारांचो रिलेले उतर असल्याप्रकारक: व.
 'कथारका व लेखकांत काळेक' मराठी कावितेचा भाग - सापल्या म्हणण्यावर खरेपणा पटावेनास्त मे' विरत्तारकांनी
 दिलेले मूळ संस्कृत व मुक्तेश्वर व मोरोपंत यांच्या मराठी भाषांतरांत उतराचे - विस्तारकांनी मराठी मुक्तेश्वराचे ग्रंथ
 भाषे संस्कृत ग्रंथांचे adaptations - माळाकारांचे लेखक प्रमाण: यमपादे शब्दांकांचे - वरेन खबरद पत्राळ
 परेडु एकदेगोर - मूळ मोरोपंत, वाचनपंडितपुढे - (मूळ - पत्राळक मागावर कथे काढेन कसे' हे' लेखक लक्षात राहो'

- सर्व पाशांना लोखें व
प्रसंगांना संरक्षण

x

X

-X-

• ४. पुस्तकपरोक्षा: (पु. ४ अंक २ प्रश्न १८७२) वाताशनी से जाने को, ^(१४) अनन्तर, पुष्पकारिका, सहजगोष्प, अच्युतखानक नाटक, बोधवृत्ति, सुखेक्षणपरिभाषा, विष्णुसभापरिभाषा २.

(अंक १२ में १८७२) - विष्णुसभा (१८) (अंक ३ ऑ. १८७३) - मुद्रांशु का कलामती (६० नाट्य विष्णु जोश) आगे 'सर्वार्थ माध्यमसभा' नाटक (६० अंक २ रंगे का नये सुखेक्षण) (अंक ४ स. १८७३) - मुद्रांशु का कलामती (२०) ^(२४)

पुस्तक ४ विशिष्टज्ञानविस्तार: पुस्तक ४. अंक २. जून १८७१. ते अंक १२ में १८७२.

मनोरंजन: श्री महावीरनरेश नाटक. (अंक २, ३, ४) गोदावती (प्रकरण ४, ५, ६, ७,

रोमकेतु विजया नाटक (अंक ३ स्पष्ट ३ रें, स्पष्ट ५ में, अंक ४. अंक ५.

अर्थशास्त्र (प्रकरण ४) ^(२३)

वैशेषिक - मुद्रांशु में नवमान, मुद्रांशु फसल वृत्ति.

आरोप्यरक्षा: व्यासजी की जोगवप, गृहवैद्य, (सविषदंश, उत्पत्ति, पाठ, -) सार्वदाभेदरत्न,

विभाषा: वाङ्मयविलार (नाट्यविलार पु. २ अंक ५ पाठन सुटे भाष्य). आ. न. विलार (स्पष्ट २ अंक १० मार्च १८७२) ^(१५)

आर्य समाज: प्राचीन गणेश विष्णु नवीन माहिती, आर्य, हिंदु वैद्यशास्त्राची वास्तविक योग्यता. ^(१८)

ऐतिहासिक: श्रीमंत सवाई माध्यमसभा वेदावे यांजवर पोसाडा, इतिहास राज्याचा स्वरूप, सोनपत पाठपत एधीक ^(६)

मराठे दुष्णी मुष्ट माविषयी अर्थ.

'विशेष शुद्धि' नाटक संज्ञारस्थानांतोड वाचनभर.

विशेष सामान्य ज्ञान: स्वावलंबन, भरत स्वयंज मध्ये एक भाषा करण्याचा विचार आणणे नवीन विद्वानांना

अविनाशोपा, भरत स्वयंज मध्ये भाषा विषय; स्त्रियां भूषण; सुखदा (संवादामके), माता व बालक,

स्थलदर्शनात्मक: गोदावरी नदी उद्गारे, (अंक ४ के अर्थवर्गने)

+ क्रांति: दिग्विजय (अर्ग) प्रिये का नंतकाने कोनी जोर करतो (गो. वा. काजेटकडे), संस्कृतलोक, आरीकपेक्षा. ^(१६)

पत्रे: एका मोरोपंतान्या आर्येचा अर्थसंबंधी, 'सायंकाद'ने वर्णन (कांही अर्थ), परिष्ठा पत्राळ उतर,

⊕ ज्ञान आर्यसंबंधी, एक गोडे, आर्य मोरोपंतानी ने धुडिराताजी, भरती आरोरोपेणे संस्कृत स्वयं, कोउतने उतर, कोन

व्याकरण व भाषा: वंगाली व्याकरण; व्याकरणविचार. (वाक्यरचना), मराठी भाषेने कोश; देश भाषांनी

उद्दिष्टा. ^(२३) अर्थ करानाओं कायें. ^(१६)

• ४. पुस्तकपरोक्षा: पुस्तकविषय मते देखावा आवेकार; नरतनु अर्थ रंगे कशी मुष्टोदकर कावजे

सुखेक्षण मॉन्टो कार्पेटर्स मिजियालजी या नांवाने रंगी पुस्तकाच्या आधाराने तयार केले १८७१; राजा

(१) फार महत्वाचा विषय. (अंक ३, ऑगस्ट १८७३) सर्व हिंदुस्थानची एक भाषा असावी या

कल्पनेला विशेष - युरोपमध्ये वनेक भाषा असल्याचा वास्तव - प्रत्येकाला आपल्या भाषेचा

अभिमान का अर्थ नवे? - राज्यकर्त्यांनी भाषा आपण हिंदुस्थानची भाषा म्हणून कां स्वीकारावी? -

त्या उलट राज्यकर्त्यांनी त्या प्रांतांतोड राज्यकारभारासाठी त्या त्या प्रांतांतोड भाषेचा अंगीकार

करण्यास उद्योग कोणतो? - सर्व देशी भाषांना विकास रोण्याची आवश्यकत - (मा. हवीने

विभाषा त्या भाषेच्या मातेंतोड जगाववाची - शेवटी केलेली एक महत्वाची सूचना पुस्तकी

⊕ મહાસપ્ત ભાષેતોડ સ્વસંદિગથી (પદ) હેચક-વા. જા. (અંક ૨૨) - કાવિની (એક દેશાત્મક રસકથા).

+ પરદેશસહ ચર્ચી (અંક ૨૨) દેશસહ ચર્ચી (અંક ૨૨-વાલો) - જો.વા. સિનાર (૫૬)

એક વ્યવસ્થા બંધો સાલો પાહેજે ત્રીં જલકના, મકાસ, ગુંધરિ વગેરે નિરાનેશકા ભાગાંમધ્યેં જીં
જાસ્તીમ વિળ્યાંવર એલ દેશીય ભાષાંમધ્યેં પુસ્તકેં રોત જાહેત (પા સર્વમધ્યેં જ વોજ કોલેલે ગા સ્થોય
(પારેઆથેક) શબ્દ રે સર્વ ભાષાંમધ્યેં સારથેન ઠેવખાની તજનોજ વિયાવાધે કરગાખા મંડુચાંજો
જ બાધેકાખાંજો ચોખાવો જ દુરમ સર્વમા વિનારેં પાસાંઠાંત આખાવી, મુજેં એજકદન સર્વ
ખાખા શાંરોં અડખા ન પડતં એકા ખોરગાંનેં નાહુ લાગૂજ રૂઢુરૂઢુ આખોઆખ સારકયા રો.વા.ખા
ઓખાસ લાનતોડ રેં જાનેત આરેં.”

(૨) (અંક ૩. ઑગસ્ટ ૧૯૭૧) હેં છોટ્ટેચેં સ્પુટ મસકો પુસ્તકપરોક્ષાંખા રાતેશસાખા દુલેને
મહાચેં આરે. મસકો પચકર્તેં જ પુસ્તકકર્તેં જ વોજ પ્રસિદ્ધ શાલેદ્યા ગ્રંથાંવર, તે ગ્રંથ ખોજકરે
પાઠકોલે જેલે ઠસલોરે, મતેં પ્રસિદ્ધ કરોત નાહોત, રે ગ્રંથ જાક કપાગંત દુડૂ જૂઠ ઠેવનાત અગા
સ્થહાનો ‘બાંખે ગંજેટ’મધ્યેં લોજા પ્રસિદ્ધ સાલો. જિલ્લા ઉગર દેતાંતા / રંડુપનાશાં પમાનેં ઠસેં
મસ વ્યજ કોલેં જોં હેં ગ્રંથપરોક્ષેં નામ કરખાસ્યથોં ‘વેગદેં ન માસેકા કોવા ખેમાસેકા પુસ્તક’
જિલ્લાલેં પાહેજે. જરર સ્પુટમધ્યેં ‘રંડુપનાશાં’નેં વ્યજ કોલેંદ્યા ધા મત્તાજા સમાનાર / વિસ્તારાંબો
લેતલો આરે. જયમત: / વિસ્તાર પ્રસિદ્ધ રોત અસલેદ્યા સર્વિનવ્યા ગ્રંથાંજોં પરોક્ષેં વેદેગાવેજોં
કરોસ અસૂનારે જા જોબોના / રંડુપનાશાંલો સોવેસ્વરપોં વિસર કસા પડલો જા બદલ ‘વિસ્તાર’
કાળોં આશ્ચર્ય વ્યજ કોલેં અસૂ નંતર હેં પુસ્તકપરોક્ષણાં નામ વર્તમાનપચકાર્યોનોંદે કરા-
વનાસ જાત રરકત આરે અસા પ્રથ વિનારકા આરે. ‘રંડુપનાશાં’મધ્યેં પુસ્તકપરોક્ષેં વેવદ
સ્પુટિપર કગોં અસમાત તેં સૂનિત કોલેં અસૂ. ‘રંડુપનાશાં’નેં (સાખા જ પાવાંતોડ નવે ગ્રંથ
વિસ્તારકરે પાઠલેઆસ (યાંજોં મયોમેત પરોક્ષ કોલેં જારલે અશોં ગ્વાલો દિલો આરે. રોવધેં
‘જે હોજ આપલ્ય પુસ્તકાજા વેકોવેમથોં ‘અસૂ અસલોડ’ (યાંજોં વિસ્તારકરે અપરવ પુસ્તકેં
પાલ્લાવોંત અશોં સૂનના આરે.

③ જા પરોક્ષણમધ્યેં જો. 1. ખેજાંજો વાપુત-ચોને યાંજોં હિલેલેદ્યા પુસ્તકાજા ઉલ્લેખ આરે, જ હેં પુસ્તક
પ્રાર અપુજા અસલ્યવદલ માહિતો આરે. હેં પરોક્ષણ નાર ગંથાંજોં કોલેં આરે: ૧) લેચન ચુધે, ૨)
ખાખા, ૩) કૂતર વાબદ યોજના આગે ૪) વિખાનેં જાન. સાધેનો જૂતનગંદયોજને સંબંધોના વિનાર
પ્રારજ તવગોલવારપોં જ સૂચ વિજોલસકપોં જાલો આરે. નવોજ શબ્દ તસર કરખાસ્યેં પ્રતારોં
અસલેદ્યા સંસ્કૃતશબ્દોના વિનારકરોં કસેં આવર્યક આરે તેં સ્પષ્ટ કોલેં આરે. (૫. યોને જિ સંજોગરંધ્ર)
(૫) વિસ્તાર અંધાતોડ હે રનાંજૂ (આલેદ્યા વિસ્તારકરે) એકા સૂનનેના વિનાર. (અંક ૪. સપ્ટે. ૧૯૭૧)

૨૧. " સ. સ. મહાદેવ મોરેશ્વર કુંડે, બી. ઇ. કોલેજીયલ ટીચર એન્ડ લાયસન્સેડ રેડમાસ્ટર
યાંથી રચીત ગણેશ દેવ. ભાગ ૨-૬. "

સર્વ દેશોની વ્યવહારાસાથે એક ભાષા બહાવવા સ હસ્કર નાહીં પરંતુ ત્વિ રૂપે જાણના ગારન લેતાં
કામા નથે. (યાવજમાને) તો પશ્ચીમ ભાગા ઠસતાં કામા નથે. તો હિંદુસ્તાનો મસલો. હિંદી વ ઉર્દૂ કા સંબંધીય
ભાષાવિષયક વાદ. રોવગે મોડો ઢિપોનો સરખાસી. રે લોન્સી લેલ્લ વાજ્યા પુરોગામી વિનાસાંની ઘાઠગળ કદન
દેખારે આરેત.

(૬) (અંક ૫ ઓક્ટોબર ૧૯૦૭) હા લેલ્લ ડિરિજનાના મુલમ ઉદ્દેશ મસા કોં મોલ્લવર્ધ આલો કૈજો
યાંનો તમાર કૈલેલે કોશ રે રંગ્રજી જાળખાનાં ઉપયોગી પડખાસાથો મુલમત: તમાર કૈલેલે ઘારેત;
પરંતુ તે કોશ જ્યા મરાઠી કોશવરુન ધ્યાર કૈલે તો શાસ્ત્રો મંડળોનાં સાલગ્યાને ૧૮૩૦ આસુયસલ
કૈલેલે કોશ માત્ર મસલો જાળખાનાં ઉપયુક્ત ઘારે. તેવશં મોલ્લવર્ધ આલો કૈજો કોશ કોશાંગ
મેલ્લત મસલ્યા સરો લા આલુખંપાલન મરાઠી જાળખાનાં પ્રારસા પ્રામતા નહીં. ઝલટ શાસ્ત્રો મંડળોના
કોશ સુધ્યા કન પ્રકાશીત કૈલે તર માત્ર (યાગલ્લ મરાઠીના વિરોધ પ્રામતા ઘારે. તેવશં વિન્યાલ્યા (લાને) હેં
કામ રોજીં ધ્યાવી મલો મૂનના.

(૭) (અંક ૫. ઓક્ટો. ૧૯૦૭) હા પોલકાયા યોધેંત સદર પોલકાયાનો ર કડવોં મરાઠી જાળખાનાં સાલગ્યાને
પૂર્વો ધ્યાલ્લોં મસલ્યાનાં ઉલ્લેલ્લ. હા પ્રતોંતોલ રોવટલોં લોન કડવોં વેગલોં મસલ્યાનુકું રેં પુનમુકુળ,
રત્તર પાઠખેયંસદ.

(૮) ઇતિહાસિક સાધનોના સંગ્રહ પ્રસ્થાનો ઉપયુક્ત પ્રથમ જાતેપાદલો ઘારે; વ (યાનંતર ગ્રાંટ ઉપનેં
શિનાજીવર અપ્રકાશિતવાળા વધ્યાના સંબંધાંત જો માલેપ વેતલે ઘારેત (યાલો સ્કૉટ વેરેંજ યાંનેં તાપ્તોંધી
હિંદુન દેવલોના વિવેચનાનેં ગ્રાજાંતર કનન ઝગર રેખ્યાના અલ્લ કૈલે ઘારે. લેલ્લના રોવગેં પસ
મરાઠીના ઇતિહાસિક કાગરપનાંના સંગ્રહ કરણ્યાની આવરુપકતા વાળીને ઘારે. (અંક ૫. નોવેમ્બર)

૨૨. (૯) રાજા સિવાજી. પુસ્તકપરીક્ષા: (અંક ૫ નોવે. ૧૯૦૭, ડિસેમ્બર ૧૯૦૭, જાને. ૧૯૦૮) મોરોપરે-
અમૃતસયાનંતર કવીના મભાવ - કાઠ્યાસ રૂનામેં દેખાનો સરકારો મોજરા - (યાના રૂપરિખાન-
વાળ્યોનોતે-શાકો ઉપજત અલખ્યાની આવરુપકતા - પરંતુ ઝજેજન મિનાલ્લ અપુલ - કાંમ મળજે
કામ રેં સમજાનાંની અલ્લ સંલગ્ના - સંસ્કૃત કાઠ્યાને તીન વર્ગ: કાશા, રલુ આજે નારીકેલ -
"આલો કડે વાલ્લવેક વિનાર એકો કડે સન રાહુન મજકે, પ્રાત, લોખ મા ગોવો મુલમ રોડુન આમધે
યાંના મરણા પ્રાર, (યામધ્યેં મગ રલ મલો, તેં પ્રાર નાંગલેં કાવ્ય અચો પુલ્લવન લોકોંની સમજૂત
સાલો ઘારે." - ઉર્લેલ્લ છે કાઠ્યાના શ્રેષ્ઠતાનેં મગક મલો રૂટ કલના ઇન વૃદ્ધતા - મોરોપરે.
નલોરવ, લલ્લોરવ રે સંસ્કૃત ગ્રંથ - રી રનના તિસા શ્રેષ્ઠોંતેલ - "સલ્લવીના કાઠ્યામધ્યેં ઝગીમ

अवयवपद भागों में ये लक्षण सरूपता आगे सोवेपणा सर्वत्र पसरलेला मूल ते वानतांन त्या पासून
 वाचगाच्या जनाः करणामध्ये एकालीन अजातेम आत्माद उभयन दोन मताने. "रा. महादेव मोरेभर
 कुंटे यांणीं स्वसे कविते आपल्या देशामध्ये मलावी मशी रूपा धारणे ही गोष्ट आनंद कारक. "
 कुंटे यांणीं मलावीस पुढें रंगीत प्रस्तावनेमध्ये "काव्याविषयीने वेगवेगळे विचार असले आहेत या विषयी
 चांगले स्पष्टीकरण जेले आहे" असे मत - कुंट्यांना काव्यविषयक मतांची संपूर्ण ओढ - "जा कवितेमध्ये
 एखाद्या संज्ञांतले अतिथीदीक्षांना संवेधाने एकत्र आलेला जो लोकसमुदाय, त्याचा उद्देश, उत्कर्ष
 आणि संसार यांचे यथार्थ विवेचन करून सर्व रसांनी जो मध्ये यथायोग्य रीतीने पारस्परिक साधने
 असते तिचे नाव 'एपिक' किंवा 'निरूपण' मानावेत" हे, योग्य नावाच्या अभावाने एथे नाव दिलेले आहे. "
 "सा प्रकाशनी कविते करण्याचा कुंटे यांना उद्देश असे मत - इंग्रजीत प्रस्तावना लिहिण्यामुळे ती मराठी
 जगण्याच्या व इंग्रजीत जाणाऱ्यांच्या दृष्टीने निरूपणे करी लावी जाहे त्या संबंधीने विवेचन - "सजा
 शिवाजीच्या प्रभावाने संवेधानक - (परिण लेखक समाक्ष) - लेखक दुसरा : कवितेचा वाचकांना
 मनावर उमटायला ठेवा मराठीकांमस प्रातिकूल वसा आभे जाय : माध्युर्मेना अभाव - "धडाज', 'धडाज'
 इतरि वाक्यांच्या मर्या - हे शब्द वीररसाच्या पारंपोनाला उपयुक्त ठरत न राहते - भुजंगप्रसाद दंडाचा
 कुंट्यांनीं केलेला उपभोग - त्या दंडाचा रामदासाच्या मनाच्या स्फोटांमुळे वैराग्य - भावनेची वस्त्रासा
 निरुपसंवेध - मधून मधून वापरलेला वैयर्थ्यही छंद शारे "पार मंड, भागुळे वीररसाचा अनुपपुष्प.
 स्वग्रंथी दंडाचा उपभोग करायला हवा होत असे मत - काव्यरंज मिष्ट मपधर्तीना - प्रार्थितोय
 प्रस्थांना उभयाना पारंभ कोटून दोनोसे करत नाली : मिष्टमपधर्तीप्रमाणे प्रस्थांत उभयना वंश -
 - प्रत्येक मजेकांत एक कल्पना पूर्ण होत नाली - भांरी वेळ तो बीड स्फोटांत पूर्ण होत - विसमनिष्ठांना
 पयले स्थानांत विरक्षण मर्याने स्थान - "कवितेची जी स्वाभाविक अवस्थान स्पष्ट होती एथे केलेल्या
 विसमादिकांना कोठे कोठे जगदीं जमत नाली - "इंग्रजीतील 'ब्लॉक व्हर्स' म्हणून जो आसलेव
 कवितेचा तिनी लक्षा आणण्याचा कुंटे यांना हेतु मलावा - परंतु कुंटे यांनी "एकत्रून प्राप्त व
 एकीकटून इंग्रजीतील प्रसदीक कवितेची लक्षा या दोन्ही गोष्टी एकत्र करून घ्या जो प्रकार
 नालावेळ तेथे कवन कवितेमध्ये पुष्कळ मजिष्ट उद्गल सात - "मराठी शब्दसंवेधना कुंटे
 यांना कदाच ममान्य - प्रौढ संस्कृत शब्द वापरलास हरकत नसावी - भावार्थक जेवढे तेथे
 तदर्थक आवाह तसे मत - "मराठी काव्यामध्ये बहुतेक प्रकारे इंग्रजी लक्षा आणण्याचा कुंटे यांना
 वेत दिसतो म्हणजे संस्कृत शब्द जागीं रेंवां वारं नाली." (लेखक दुसरा समाक्ष) - कुंटे

*
 किंवा तेना रका
 केवळ एका
 शोभात न
 सारं /

५. गोडबळी करान्त स्पष्ट करणाना मासे गोडबळी पसेथ,

यांनीं आपल्या प्राण्यांत आपलेले फारशी व हिंदु सानो' शब्द संगीत' बघी' सारखी मोठेले' जिवाप-
 स्ते' धाशेगई - दुखांनीं वर्णनाके सुख - शिवाजीना तो' दिखेल्य फांशें उडाचेंबद्दल मायेप-
 शिवाजी व त्याची आई मागे लोंडें भ्रमसूत्र उडार - कलंगतणावा दोष - फांशें वर्णें अपभ्रुत -
 'एखादा मुमुक्षु व्याख्या सवायते सांगडून सजामध्ये त्याचा उदरांत उत्तरणार, मद्या वेनें -
 तो त्या व्याख्या स्वर्णानें वर्णन करून मनानीं कर्मगुरू करूं लागला, 'मले'जर कोणें स्वांगेतळें
 तर एतलें काय म्हणवें?' - सानीचा वेनें/शिवाजीला वृक्ष दिखले कसे? त्यांनीं निऊ कडो करीतां मागे?
 परीक्षणाचा उन्मार्थ वर्णनांतिले कदांतुनिपाचा दोष दाखविण्यास्यीं खरि प्रत्योते भाला आहे.

(ੲ) ਅੰਕ ੭ ਡਿਸੈਂ. ੧੯੭੧.

(૯૭) (પુ. ૭ મં. ૫ પાસર પુટ્ટેનાલ) - માગીલ લેવાંગાંગોલ વિવેચનાના સ્વરંધા - વાગ્યાને ગરીબાદર
(અંક ૮ પા. ૭. ૭૮૭૨) શબ્દ આગે અર્થ, વાગ્યાના આત્મા રસ, ગુણ આપુનીરે, રોગ સારિવારે,
વાગ્યાના ગરીબાદર આની કુમુદ પ્રકારનો વ્યવસ્થા મળજે રીતે, બહાર તો મૂળે રૂપાનીને સ્પષ્ટ થોરે
પૂર્વાંગ લેવાંર - રસાની વ્યવસ્થા: "વિમાદ, વાગ્યા આગે સંવાસો મંગા સંમોજનાને જો વાગ્યામને
સ્થાપીઆવ પ્રકટ રોતો ત્રાસ રસ મળતત" - બહુ રસ વાગ્યાને સ્થાપી માર. - જા લેવાંર વિમાદ
મળજે આમ રેં વિસ્તારને સાંગિલે મારે. વાગ્યાંત વર્ણલેખા વ્યાજે વાગ્યાના મોવત્યલનો પારેસ્થિતે મંગા
અન્તર્માદ વિમાવાંત વસા રોતો રેં સ્પષ્ટ થોરે વાગ્યાને મંગ વિમાવાને જે રોગ પ્રકાર આલંબન આગે
ઉદ્દીપન તે સ્થાંગેલે મારેર. વાલંબન વિમાવાને મુરબ મેદ મળજે, પુરુષ આગે રસી, પુરુષાંત નામક,
અનાયક આગે પ્રાજેનામક; સ્થિયાંત નામેકારે મેદ. નામકાને નાર પ્રકાર: ધીરોનામ, ધીરોવરત,
ધીરલહિત વ ધીરપ્રસાંત: પ્રાજેક નામકાને નામેકાંગા સંદર્શિત ૭ રાજેક ૨ સ્પષ્ટ, અંતરુદ્ધ
આગે રાંઠ બસે નાર મેદ - સામમાને નામકાને ૭ મેદ. જાચેરીક ઉગર આગે અમન-મિત્ર
પ્રકાર: નામકાલા સરાવ કરણાના અનામકાને અમદ, આંત મનપૂર્ક સ્વરસ્ય કરણા
પોઠમદ - રૂપાને પ્રકાર: નિસ્કર્મ, મિત્ર, સંદેશ સારક. - વાગ્યાના મંગેનીં વતર રસ
અસલેલે અમ્લ સાંગેક ગુણ - આંતોં કચળે - વિવેચન આલંત તપ રીતકાર.

असलेले अष्ट साक्षरपुत्र - (मोती कडवत - १९७२)
(३३) (८ बंधू - ८ जाणे १९७२) (३२) (मै: ८ फेब्रु. १९७३). "संपुत्रप्राप्तिसाठी बायोवॅक्युम: जितके
" - वेळ - साक्षी भांडवलानी तिकडे भोजना सोते." (बंद १० मार्च १९७२) *

[illegible]

માત્ર

અધ્યયન:

૪. બોધયુધ્ધા અથવા આ તરફના રાત્રેશ્વર: (૧૮૫૧)

૫. પુષ્પવારિકા (પાંચી માહુને ૧૮૫૧) પુષ્પવારિકા અથવા મશાળે નવોત કારેત (આ-૨ નો. ૧૮૫૪)

દે' કા રવિભાસાગે સદર લેચ લોરેશ કારે. પ્રણવ શાકરત લાખા મુલપ પ્રાતીત ફાગે 'ગાકાપ પ્રમા' ના તાજા બંકાંતીત બનેક વાક્યે વ પારેષેદ માલેખ અજુદ્ધ સ્થાને નુને મુલ ઉદ્ધર કરનાંત બાલે બારેત.

(૧૫) જ્ઞાન સંતર' લા વસાંતીત 'જાનોડે' 'યેચ્ચ' પ્રસિધ્ધ લોળાના માસેકાંત 'આ સ્થોયાવેળય, પુરતપસીયા, મનોરંજન, મામાંતરે, વિશ્વપદ્યને' રૂપાદે વિવચ વસરાત વગો મારેતો. 'સાચા વિ. શા. વિ. 'અપરા.' —

૫. 'પુષ્પવારિકા' રા વિનામક કોડેદેન બોક માંના કાપેતા સંતર: વા ખેપાય ચોરેવજા: અગુક કાવેતા 'નાંગળા' બુલુક નાર પચેં મધ્યમ બારેત. 'જો કાપેતા બાજશસ મારે' - 'વિરામજો-શંતી બલ્યવસ્થા' રા લેળ.

'અપ્રકુલવ્યવસ્થા નાટક' - (કે. જો. સ. શ્વાસા વાટે) "પુનઃપ્રાપ્તિ બાલે" સંપિધાનક નોટ મુલેશ્વરે બારે જાને પ્રાંટ ઉપકૃત રાત્રેશ્વર સર્વસ્વીં બલલંબુ જ રાહાતં વિવાજોને રપરે સ્વસ્ત વાહેર આપપાકે નોટ લસ યાવેં" મુલ્ય પદ્યનાંતોલે

૪. 'બોધયુધ્ધા' (કે. જ. વ. વ. વ. કે. જ. ર.) - કથા. 'ગોષ્ટ સંભવ્ય અસ્ત્ર આંશો' ઉપદેશપરારે બારે.

'જિત-કસ નારેત માન ૨' (વિષ્ણુ-જિવાજો પાગનોસ).

(૧૫) (અંક ૧૦ માર્ચ ૧૮૫૨) કામ્યાર-શ્વંડ ૨ રસપ્રકરણ: નાચેકાંતે બેદ: ૧) સ્વસ્તો,

૨) પરબોય સ્ત્રો ૩) સ્વાધારણ સ્ત્રો. સ્વસ્ત્રોને બેદ: મુલ્યા, મધ્યા, પ્રગલ્ભા. મુલ્યા વ પ્રગલ્ભા વા

પ્રત્યેકોને વ્યોર, અધ્યોર વ વ્યોરવ્યોર અસે તોર બેદ: ધાંખા સંબંધ નામનાંખા બેવાંકડે. વિદ્યાય માવડતો

નાવડતો અસે બેદ, અંદર સ્વસ્ત્રોને ૨૩ બેદ. પરબોય સ્ત્રોને: બેદ: પસેય વ કન્યકા. સ્વાધારણ

સ્ત્રો મુલ્યે વેશા. આ પ્રત્યેકોને નામકજન્ય બલસ્તંતરારેં બાઠ બાઠ બેદ. અલૂન નાચેકાંતે ૧૨૮ બેદ:

૧ સ્વાધોન નાચેકા, ૨ શંકિતા, ૩ આધેસારેશ, ૪ વલસંતરિત ૫ વિષલંબ્યા, ૬ પ્રોબેત મર્તુના,

૭ વાસકસંદ્યા, ૮ વિરરોજાંતિત: માંજોરે ઉત્તમ, મધ્યમ વ અધ્યપ બસે માગ બજન અંદર ૩૮૪ બેદ:

નાચેકેના ટિપ્પણોં આવડમક અલેલે ૨૮ સાંબેક ગુણ: આવ, તવ, રેલ, શોખા, કાંતે, સોહી, માધુર્ય,

પ્રાગલ્ભ, લોચર્મ, પૈર્મ, લીલ, વિલસ, વિન્ધ્યેતે, વિબ્બેક, બેલકોંતે, મોશામેત, કુટુમેત, વિશ્રમ,

લ્હાલેત, મદ, વિકૃત, તપન, મોચ્ય, વિશેષ, કુત્તરલ, રાસેત, નાવેત, ક્રેલો; નાચકાંતે સહાયનાંતે:

મિટાવેદ્યનાદે: નાચેકેસ સહયગ્તપારે: નૈશોળ, દાસો, વાર્ષ, સંન્યાસેળ, ભેત્રે જાટાસે ૨૦ (યાંતે

સામન્યગુણ: ૨૦.

(૧૬) કુદ્ધ વલનાનો વાક્યે. (અંક ૨૦ માર્ચ ૧૮૫૨) - ૫૪ વાક્યે રિલે 'બારેત - 'જો: વાક્યેં બેલેક

નાંકરલેલ્યા સુદ્ધ વિન્ધ્ય લોનાંતે પ્રાંતાર વ્યેલો બારેત' વિચાર્યોનો તો કુદ્ધ વલનાંતે અશી મુલ્યા.

(१७) अंक २० मार्च १८७२. "जेव्हा महेबाबा २७ वें तारखेस राजपुत्र मिन्स कोष वेस मोंस वाचेप
सांठपाव दळ गुंथईत दिशरसुते स्वामी. निज मयोन कांहीं कावेता जसिधर करुणाकरितां कांढांऊं जाव्या
(सांठूर निपटक निवडक एथे उत्तमन येतो). २ दिंजे हुजांत, ३ साको हुजांत, २ स्कोकाएक. - नटमंत
'वानन्येय'!

(१८) अं. पांडुरंग नोबा यंत्रो ता. २ त्रेवुवासे सन १८७२ या दिवशीं. उपगुण शान्त्यारक. सभेपुढे दिलें
व्याख्याव. (अंक २२, १२.)

(१९) विक्रमोर्वशी = (मराठी भाषांतर - भास्करशास्त्री ताभुनकर व गणेशशास्त्री बभ्रकर - निमिषागर
१८७२) हा भाषांतराचा प्रकृत सर्वपेक्ष सफळ स्वरूप असें म्हणण्यास कांहीं हरकत नाही. - 'विक्रमोर्वशी
वाक्ये' - मानेमान - 'मानसंयत' भाषांतर 'विक्रमोर्वशी' भाषांतर तुक वसल्याने उल्लेख - 'मानसंयत' तोड
भाषांतरास खेबर सदर भाषांतराची तुकना. (पुढे आलेले) एक एक मंफ प्येडन केलेहें सविस्तर परीक्षण.

(२०) "संविधानक नमविषयामध्ये क्रिंनिग धोरण ठेवले वस्तुतः तर प्रार मोगले सालें वस्तुतः. तसेंच
नायकाच्या अंतर्वादी त्यांचे व त्यांच्या स्त्रीं भाषण व बोका मांजा भांहीं विस्तार केला वस्तुतः व उतरभाषासून
सर्वप्रतिशेध वेधक व प्रसंगी विशेष खुश्या भाषण्याभोगी भाषणें घेतीं तर वरें रोतें."

(२१) भाषांतर. 'जेण भाषे प्रयोग यंत्राक दर्शित हाशे शांनीं मन न द्याळतो ति-हाशे रमोभासचे हें मोगलें
वेलें मसें म्हणण्यास तात्पर्य."

✓ अंक ५ आक्टोबर १८७१ पासून कि. शा. नि. कार्तीनी 'सर्वलोकस्य विनंतो' हे पत्रक प्रसिद्ध करवरास मारुंग
ब्रेल आहे. त्या पत्रकांत ऐतिहासिक दृष्ट्या महत्वाची भागदपत्रें, वरवी, पवाडे, 'विस्तार' फेडे पाठवाव्या - किंवा
त्यांच्या नकला पाठवाव्या मशीन विनंती करण्यांत आली आहे. त्या सर्व साधनांच्या साहाय्याने 'मराठ्यांच्या स्वतः
इतिहास' लिहिता जाणें कसें जावयाक आहे हें पटवून देण्यांत आलें वस्तुतः सदर भागदपत्रें कोणकोणाकडे व
कोठकोठें सांपडण्याची शक्यता आहे हें तपशीलवारपणे सांगितलें आहे. काम साध्यावर कामाची मूढ वस्त
माळकाकडे पाठविली जाईल मजे आश्वासन आहे.

थ. श. शेर मनीरंजक

पुस्तक: ✓ अंक ११ एप्रिल १८७२ मध्ये 'हिं दुपें'ची जाहीरत आहे. (यांत हें वर्तमानपत्र जेव्हा महेबाबा २७ व्या
मार्चपासून निघत वसल्याची माहिती आहे. याची किंमत टपाल रक्ती सुधां साशे ३ ६१० आहे. पत्र
पत्रांना मुख्य उद्देश एखाद्या विषयाची शक्यता हें मद्रास मद्रास मिने दुवेदम स्वतः वाचनासना यंत्रांत
निमिषाकर आहे."

→ (દે સર્વે 'હિંદુ' ના હેઠે વિભવ) માટે.)

મુ. મુ. આમાં, પરબોના ભેગો વિનાર, લંબાચૂંક નિમે વાર્ષિક પાટિયામ, હિંદુધર્મ સાથે
(ગો. ૧૯૫૬) - અમલુચ સાથે. (નાહુ).

પુસ્તક ૭૩ જે. જાનેવારી ૧૯૮૭ - ડિસેમ્બર ૧૯૮૭

મનોરંજન : શ્રીમન્નાશચળ પેશાવે નાટક. (સમાહ) દડાકુમારનાશિત (નાહુ), ઠગાની જવાની (નાહુ)
મંત્રમુહુચારિત (સાતકા ઉદ્ધાર) → લલુઆશિલેશિત. નિંબકરિ.

→ કદંબી ગાંધી આજ્ઞામાંતર પડતેલા દગથાને પુચકરણ, રંડુજોડગોલકા, મુદુઆમોં
સામાન્યજ્ઞાન : વિવંધ. આર્યકાલગણના, ગર્વપારિશર (સામેલેસાના એક સંવાદ), પ્રલયોત્તિપ(મે-
ડોજહેલર યાના 'Story of my life' ના વાળાં); નાંદ્રિકા મુજે નાંદ્રોં; હિંદુધર્મ સાથે (નાહુ), ધમકેપુ,
નોરોપેલોનો કાવેતા. (જોડકા-મે, જૂન, મુલે ૧૯૮૭); મારનવર્ણીય પ્રાનીય મુગોલજ્ઞાન; ધરત.
(મુખ્યગોત્રીક કાંશે મુનનાંને આખાંતર); મનુષ્યાવિષયો કાંશે વિનાર, વિતીય સંબંધ,

પુસ્તક ૭૪ જે. આર્યોગી (પ્રમાલકા જનર), દિકલ્પ શબ્દસામ્ય, (સં. ૧૯૮૭) રાંતેશનરે.)

માર્ચીય અર્થ નાક? ; માંદ્રિકા સંતર, 'લબ્ધવી લેવી આગે લલુકેવનવધારિ' ગુંજીવર મ જાનાર
પારેજે વંચાનેમુલ્યપન : લેડે વેકર (નાહુ). મશરુચ રણજિતલિંગ. આચર કેવ માંદ્રી નાદ.

જાવ્ય : પોવાડે : પેશવારિ, પેશવારિના લચ (ન માકસને) ; કુબાકુમારો (નાહુ)

રત્નિશાસ : શ્રી શિવલચરપતિ શકરને માંચા રાંચાશીખેક. (સમાચરો વરસોના માક); અર્પીત કિલ્લા-
પુસ્તક ૭૫ જે. સાધિજાનેક આચોચ (એપ્રિલ ૧૯૮૭) (નાક રામકહે ડુર્લેચ- માલેપ).

લલુકેવનવધારિ. (ગુંજીવરનો ર. લ. ૧૯૮૭ મધ્યે) હિરેલેલા 'લબ્ધવાલેપિ' આ પુસ્તકેનો દચલદે
ન પેલોં આલેંન આ વિષમાવશેલ પારેલેં પુસ્તક શેચ મશે સૂનેતકેલાવદ્દલ લેચકાલ - આજ્ઞાનર
આરકર વેચ - ચેલ. નંતર હળીકાંમે હિંદુધર્મ. સંસ્કૃત કાવેતા વિવેનક વિવંધ : (બાબુ કાનીન-ક
વંચોપાધ્યાય યાંચા આંધવીવેકા આ પુસ્તકામાં આં. ગો. નેકર ચાંનો લેલેં આખાંતર. મુ. યાંચાની
જી પ્રગથના સંલ્કુત સાદેલસાચાના સંલેપુ રાનેસચ દેરે. (યાના મુનુવાદ.)

“ મોજેન્યા નર વટકા, મામ પારેલ; આજેલાન શકુંતલ નાટક ” - લેચકા મશાવેલ નિમ્ણામી
આવડે : (મે. જૂન-મુલે ૧૯૮૭) - આ પૂર્વીઆ તીન આખાંતરોના ઉલ્લેચ : ૧ ગયપમાલક ૨ ગયામક.
- અબ્બાસાદેવાંચા / સંગોર શકુંતલની દલ્લ. (યાંચામાં) એગરે માંચા 'સંતિસતી' - દેવસોરણ
'વિસ્તાસ' ૨૫ પાનોવર પસરલેં આરે. આખાંતરકાનેં આપલા ઉપોદ્ધારોંત જો મુન્યા ચાચો-
મંડુકેવર આસેવ લેલકા આરે (આ સંબંધોંત પસરણકાનેં આપલોં મંતર નીક શબ્દોંત નાપલેંતો
બધક લેલો આરે, યંચકામાં આંધવાના નેલેવ લેલો આરે. આ ચાચીમંડુકેવર સંસ્કૃત કાવ્ય-

૧. 'મનોરમા નાટક' (મહારાજના હસ્તે) ૧૯૭૧. આશુતોષ કુસળી ૧૯૭૭.
૦ અભાદ (૧૯૬૫ પુ. મા.) થોરડે માધવરાવેશવે (૧૯૬૫)

નાટ્ય ક્ષેત્રની શાસ્ત્રીય મર્યાદાને આજારે જેવી ભાંગા અવ્યક્ત રહેવા છતાં (આને અંશકરિત રોળ તથા ભાદે વ્યાજેતર પ્રાંતોત આજારે સખા નુકા વ આજારોળ શાસ્ત્રોતે આરેત. હા સર્વે પરીક્ષણોતે ભાગ્યુર લેજેરે મરડેત ભાદે. (આને ંથાપેલેત જાગેત માનાને (ખોત તરફોત વેખાજોત ભાગ અમલોત અભાદ ભાદે. અસમસા જોવક વાવડકપા ભાદે. આજારેતરક (પોખા વિવેનનાતોત પર અપરવેરેતો મૂળ જો વિધાને દિલો આરેત તો પદવર- વિરોધો નાલેત. લેંજાં દાંદર લેતમધ્યે પૂર્વ પ્રદરૂષેત દુષ્ટોત વિરોધ દિસતે. (જા જાગ્યા શેકેત હા જપૂં વિરોધ જાદે; વિખાતે પરીક્ષણોતેતમા ભાદ જોખાદિરજીતકર તર અસતો (કે જે જોખાદિરજીત પુષ્કકાં વોરકર અસતે) શિકાત શા જોખાદિરજીતકર તર જાંડિત પ્રદરજીત કરંયાતદિ કુલ્દેપુરતર પ્રકર અસતો વ રોધોં અંશકરિત જાદેત અસતો. પુલ્કા માલુજોત નુકા કરા કુલ્કાશ્વત કુલ્કાંધી સૂત અસતત. શા પરીક્ષણ લેતોતોત પુલ્ક આજ માલિતોત દુષ્ટોં મરજાત ઠરતે. "સકુદરિતો પુજેં કાંતોં જરો આજા લેક જોલતાત ત જોયા પ્રાંત પાડત વાજગા અંજા મનાત માનંદ લેડેત. "મનોરમા કારંતોં વાચકાંતોં આજારેં જશાંતોં તરોં દાપકિતોત પ્રથમતઃ અજમલ ક્રેત. (આજારે પૂર્વી શં. જ. વિ. જ. જોલેતે માંતોં દુડાદિકાંતોં આજારેં જશાંતોં તરોં. શિ. હિ. આજ પારિષાઠ પાડેત. લેંજાં નીત, મધ્યમ, વ અજમલ પાંતોં આજારેં દાપકિત શિ. હિ. આજો વ દાપકિતોં કુલ્કાત ક્રેતોં એક શં. આપે માંતે ભાદે."

(ને. પૂ. અ. ૧૯૮૧)

'મોરોપંતો કાવેત' - શા લેરકાંત 'માલ' કારંતોં જા મુ માંત પશમજી ભાદે.
(૭) પ્રથમતઃ "આલોકીત મરજી કાવેત પાડેતોં શો... તોંત મમકાદે શં. લં. આ- તંજા પારિષાઠકિતોં વાંદેતોં જાંતોં જામ કાંકડીત જાત વરવેલેં ભાદે" જે નિમજોળ તંજોં મત સપ્રમાળ રોડૂં કાદેં ભાદે. માધવરાવ કુંટે ભાગે આજાર વામોદર પાકદે માંજા અગુખમેં રાજા શિકાજો, 'મન' વ 'વિક્રમોર્વશી નાટકાંતે આજારે, 'રત્નમાલ' શા પ્રાંતોં જોત રતર સમપાતોંત કાંમપ્રાંત (જંજાવર્તિ, જાંજાવર્તિ, આર્થી, જંજાવર્તિ, વિઆમનપ્રાંસા, દેવસેતો, પુષ્પનાટિકા, માલનોત, અજમરમાંમ, નાસમળતવ પેશવેવધાજાં, અગુખર્તિ, અસવર્તિ, પમરતવાલે, શીવરાતતોત ર.) પ્રાસાદે મમકરના સાધ્યજાંતોં વ શં. લં. આજાર સાધ્યજાંતોં ત્યજાંત કયો દિસત મેતે

તેં પરીક્ષણ કરીને સમજાવવા આપેલું છે. ૨) હેતુ કાને 'માઠા' કારણે સ્થોગુન કાટકે
 હસરા મુદ્દા સસાકો 'મરાઠો'ની કવિ સામાન્યતઃ કવિ જુગાંત સર્વે એકસાથે જ આવે.
 હા મુદ્દા સ્થોગુન કાટકાંના હેતુનાં મુદ્દા કુળ શાસ્ત્રો નિપજ્ઞતાનાં હેતુનાં મુદ્દા
 ઉદ્ભૂત કેવી 'મરાઠ', આસ્કર વામોદર પાકે, 'ગદિ' રચના કમારસ' હેં શાકીય તાપેલે
 પુસ્તક, આને ન્યુદ્ધ નિબંધ માટે તોલ કાંતે હેતુ પાંતી સાસ તાલિયન કાટકી આરે.
 ૩) મોરેનંતરિક ~~સાક્ષ્ય~~ મરાઠા કવીના કાલેવા સાદિક સંસ્કૃત કવીના પ્રકાંશો પાદેન
 હોતા નાન? કા. ના. ઓર માંના તાણે માલકારાંના વાદ. વિચારો વરોન પ્રકૃત કવિ
 ઉત્કલ્પ્ય સાલ્યા હોવા વાંત પડે રાખેત નારો. ૪) સંસ્કૃત કવિને જે વ મરાઠા કવિને જે
 સ્વચ્છ પદેન આરે કીંના હીં? સંસ્કૃત કવિને સર્વે રસાંના સ્થાન અસૂન મરાઠા
 કવિને શાલે વ માત્રે શ્વા રસાંના વિશેષ લાભે આરે હેં જાતા કારણે મત વિચારો સ
 બહું જો મન્ય આરે. (માટેના ૪૦ વ્યા કંકોનીલ હેવા વસીલ હી મહિનામી આરે.) (માટેના
 ૫૨ વ્યા કંકોનીલ મતોના પરામર્શ પુદે વેળાંત મેઈલ મસેં આપેવન આરે.)
 જ્ઞાન જોડ-કંકોર 'નવીન પુસ્તકે' શ્વા સદરવાલો 'કિમ્મા અથવા રસાયન પ્રયોગ'
 (જે. પ્રંજક સરવાશમ ડોરવકર), 'રસવી, શાલિયાદન ન વિક્રમ, રિતરો વ
 ખરહી સાલ, માદિના, નોધે કિયા તાસેવ વાત્તાવેણાલો કોષ્ટકે. (નારાયણ વાલકુળ
 જોડોલે બી. એ. વ વિષ્ણુ પાંડુરંગ શરણે માંનો ૭૮૫૨ તે ૩૮૮૫ પર્વતો જુનો પંચાંગે
 જમવન તમાર કેલેલે); નિર્ણય સાગર અપરવાનગૂન નિવ્યાઈ 'બાલનોધ' હેં
 માલેક પુસ્તક (પ્રાચીન તાલેલ ૩૮૮૭), 'રોરસ્તેશર' (વિનામક કોરેદેવ ઓક)
 'સુભાગેત રતમા અગારમ' (કાલેનાથ પાંડુરંગ પરવ) 'વડોદેં સરખારનો તે નતો
 જોજ' (વડોદેં સરખારના હિતે), 'તોં કિ વેકન માંને નારેશ વ માંને કેલેલ્યા
 પ્રંચાંને વર્ગન' (ગોધેંદ નાશયણ કામે), 'પુષ્પવાળાવેલાસ' (સંસ્કૃત કાંમને
 પ આમક માળાંર - વલંતરાવ કમલકર) 'અમરુદાતખાને' મરાઠે પમાલક
 માળાંર (ગણેશશાસ્ત્રો લેલે માંનો વલંતરાવ કમલકર વ ગંગાધર કુળ
 માળા સૂત્રનેવકન કેલેલે) શ્વા પુસ્તકાંનો પરીક્ષણે આરેત. વિચારો કામીનો રોરવા
 વકસાંના પુસ્તકાવર આપીયાથ રેલના વિચારોનાં સંપાદન કેલેલે જાણો
 જ્ઞાન મરાઠેત સામાન્ય જનોના ઉત્કલ્પ્ય કરુન રિતે યાગદત માંના વ્યવવાદ વિલે

૧૬. શિરભેરાઈ શા પુસ્તકાળા જાનોએ જયરામ ચાંને કેહેલા ગુજરાતી માળાંતરની પોતા વિસ્તારાઈને ઓગસ્ટ ૧૯૯૨ માં અંગ્રાં દેલે આદે વતેયેન માંને હિંદોંત જાનાંતર કલ્પાની પરવાનગી આપે રંડૂરસ્થ ગૃહસ્થાનોં વંચકલિકરૂત વિનારોએ અસહાયેં નમૂર કેહેં આદે.

આદેત. જોડબોલે વ રાહાને ચાંનોં વચરે આલપવમ કોલા આદે, મતેસાં (માંને) અધિક ઉપયુક્ત ઉયોગ કરવામાસ દવા હોલા મલેં. તહેકરેક મત (માંના) કોટકાંવર દિલેં આદે. તોં કોટકેં વરોવર જોં પૂર્નીનીં જાના ઉલ્લેખ નાહોં. 'પુષ્પમાગલેલાસ' આને 'અમરુગતજાનેં' આપાંતર' શા લોં-લો પુસ્તકાવર આખેખાર વેલાંના તોં 'આવટાંજોલોં ઉજેજન દેવાસેં' ઠરણર અસહાયુકેં (માંના) રોખ દિલા આદે. 'પુષ્પમાગલેલાસ' રા ગ્રંથ આલેવા સાખા નાંવાવર સ્વપાયેક જાત ભસલ તરો અસલ 'બોધલ' ગ્રંથ આલેવા સાકરૂત ભોદેકા જાળેં અજબ મલેં મત વચક કેહેં આદે. 'અરુ રુગતકાંબરૂત હિંદોંત' આખા મરાળે વાગાંસ નામેકાંઆ રંગમહાંત જાકુર રંજલોંઆનો આહોં આવરજતા દિસત નાહોં. મલેં રોવલ' મૂટલેં આદે. વિનાયકરૂત ઓજાંઆ

૧૭. શિરભેરાઈ જો લારોફ કેલો અમૂર પૈસે ર્યાખાના રોખ ઉત્તરવ વેહોં વિરોધ દેમૂર ચેત અલ્યાપુકેં સદર પુસ્તકાળેં હિંદો વ ગુજરાતી મા માળાંતર આગાંતર નાંવેં મરો સૂચના કેલો આદે. રા આખેખારે પુસ્તકાળેં સમાજોપયોગેલ વારત્વનાસન આદે. આ લાનવાકુળેં લેં આતકથન આદે. આ દુષ્ટીવે (માંને) કલ્પાનુષ્ઠ લેંચોં વેખાના ઉદનાદે જયલ નાહોં.

અંક ૮૯ શા જોડ મંજોત (માંનોવર- મોલેંવર ૧૯૯૧) અંક ૧૨ શા તરોવેં એક પત્ર અપલેલેં અમૂર (માંને) મહાવેત નિમ્ણાજો સતપટે ચાંનાં આખેલાર ગાકુતલ' વર- (પરત એકનો) જોલા આદે. વિસ્તારાઈ આ પ રોચળહે ચાંતોરન વરેન મુદે પરત ઉગાકહે આદેત. પુર્નીનો આખાંતરેં નમૂર કેલોં આદેત આને ગુન્ના ગાણો પાંડિતાંના રોખ લાવલ્યાનરૂક આપટખાંની સ્વરટ કાઠાહો આદે. રોવલોં આપટખાંઆ આખિક પ્રયોગાંનો ટપાકો કેલો આદે. આપટખાંની પાખાંજા લોંજે 'પુણે સો વંદ્યાની' બોલો આખા વ્યાસલો આદે. 'તિજમલ્યે' પોજા- પગાં વાંસેનિં દિસત નાહોં, તો કેવક 'આખકોઆ જાંવાંનોં લેાંજેત' અમૂર અલેત. શીશીક આદે વલેં પત્રલેખજાળેં મૂળેં આદે. સારાંશ 'વિસ્તારાઈ મતાંનો સો ઓરોં હેંન પત્ર- લેખજાળેં વ્યોરણ આદે.

આ શીશીક વ્યાવર્તિ એકજ પુસ્તક-પરીક્ષણ આદે વ તેં રોવટખ (૧૯૧૧, ૧૨) જોડ મંજોત આદે. તે 'સંધત ૧૮૭૯ વ સંવત્ ૧૮૩૯ જેં તિમીર (પંનાંજો) શા પુસ્તકાળેં આદે. (૧૯૯૧ સાલ- વિસ્તારાઈ એકંદર પ અંક વિલાલે: (માંતેલ રોવટલે તોં જોડ મંજોત રોલે.)

11. Monthly Magazine of Marathi Literature for Ladies and Gentlemen

*. "मानसिक शांति का संबंध है। जो भाव जो पुरुषों को वसों से कर भास सभर्षि नावें, तसे वसों भवने (मानसिक) वसे कांहीं गुण देखे जाते की ते विप्लवकी पुरुषास कर उपभोग पड़े" हे विधान कथेय सोच्यो होयों नेने.

पुस्तक १४ (आने: १८८२ ते दिने: १८८३)

नौरोज: ठगानी जगनी, गुणवती रत्नी (लि. आ. वि.) (वोप्य कथा), रिमल बरार (दानव-संज्ञा राजपुत्र) (Hamlet के कर्तार), वराहभारभारत, एका धर्मगराने का रागपण (विप्लवकृत) (कथा)

सामान्य ज्ञान: ग्रीटोडा संस्कृतस्था, अमलदासों कर्मिकर्त, गुणवती रत्नी (लि. आ. वि.) पाश्चिमात्यतदभोगांसारविन (भूतसजा रिश्ते की कथा सज्जों में भाषांतर), आर्यभट्ट, पुत्रास उपदेश (बर्लेने गुलस पत्र), मुक्तिमोक्ष, धर्मकेतु, कर्मविवेक अथवा व्यवहार नीति (लि. आ. वि.) (सिंहासेना "दे गोंदो से रसनायक ग्रंथा का संग), लघु कर्मिके धर्म, नाट्य प्रांतांतीक वीतको जो सांज्ञतनी स्थिति, (नीलकंठ जनार्दन श्रीने), म्हात्मारण (भाषांतर - केनेने भाषा), संवत्-१८८० में लिखित.

ग्राम्य: कृष्णकुमार श्रीग्राम्य, श्रीमन्नाथकृष्ण विप्लवर्णनात्मक पत्र (लभाळ, (वा. वा. ओक) आर्यसंगीतशाळा ("प्रोफेसर डॉ. एम. मूर नाभक कवीना 'आभारिण मेवजोख' या नांवा का अति-मधुर ग्राम्या सरणीकर आदेत.")

पारिषदे व व्याजे भूतभाषन: रा. व. के से लक्ष्मण कृष्ण भांने पारिष, (पारिषागमक तप वीर: कृष्ण दयाल), महा राज रणजितासंग,

पुस्तक परीक्षा: स. ए. म. १८८२ (अंक ८) का अंकित 'नवीन पुस्तकें' का सदस्याली एकदम सात भाग ग्रंथों का भाग एक परीक्षा देते आते. हे सात ग्रंथ पुटीक होत: १) पार्वतीप्रभोप- रा. कृष्ण वासने: पांशरा नवीस १८७२ साली पूर मेडन कुसुमें (रानवेडा) गांवा का नाज साल (भासवंधी: २) गोकर्णमात्र- गणेश राभनंज वाता. व्याख्या उ ले गोकर्ण. भाषा. ३) मैना: १८८५ लोक: वि. लीभावा. ४) विनायक हरी: का. होना रणव्हेउरास कोर्निकर: पत्नी विधन विनाय. ५) श्रीसामानासाभा- कर्माती = संस्कृतवादे - धुंठेराज नासभण वैय. ६) वोप्य रातक - गुलसावे - ६६) नवीन-पारिष - लक्ष्मण मोडेधर मसोरकर. सा सर्व भाग ग्रंथों का दे। रोव्य असे

જીં જીં સર્વે જાણે 'સ્વજ્ઞપોતકાવિત' આરેત; સંસ્કૃત કિંવા રંગજી કાવિતેના આધારે રચાયેલો
 નાહોત, (સમનાસમજી કથા શા જાળ્યાસંવંધ્યામે રેં વિપાન બસેવરનાહોં) કામદુત વિભાસ
 કાર્યનો પાસં જોગ સંતોષ બચક ક્રેલ આરે; આને કાવિતેના આધારે સ્થિતોવિજયોં આપણંત નિસાર
 હોં જાણે જાણનાહોં "અસેં મત નોંવાયેલેં આરે. 'એકવાં જાણેલોં નાંગલેં સ્વરૂપ આલેં જોં
 મજા ઉદાર મનોહરનોં, મંમ સુષ્ટિલોંત્તમ સ્વરૂપાને, મનોહર આધુરુષાનપાને મનેં
 વર્ણન આપો આપ જોઈલ. રો સ્થિતિ આધિ આરે; તરી તિને રેર જુઓંત વેડું ભાગલે
 આરેત" અશો જાણના કરુન પ્રલેખ જુઝાળેં સ્વતંત્ર પરીક્ષણ ક્રેલેં આરે. રીં પરીક્ષણે
 ને હપી પ્રમાણે જ ગુણવોવર રૂપિનામક આરે. આધારોં, મુજવોં, સત્ત્વમાર્ગવોં, રે મગવીં
 વારાધારેનેં નમૂર ક્રેલેં આરેત. 'વાર્વિતો પ્રજોગ' જાળ્યાનો તા સોધ વેલા વર 'વિ આર' કરતે
 હોઈલાત, "પરેં જાતોં દિકાળીં પદ્યાંતીલ વિલિખ પંજીંતીલ એવા થાન શબ્દાના
 અન્વય તિલ્લ-થા પંજીંતીલ જાંદાં રીં કરવા ભાગનો. રા પ્રકાર સંસ્કૃત પાઠક
 કાવિતેના સરળીસ અગુસરન નાહોં. રી નવીં રૂપ રા. રા. કુંટે માંનોં 'રાજા રીવાજીં
 વાતલો, તિનેં અગુરુકરણ થોડેંવડુત રોત આરે." 'મેના' આ જાળ્યાવર આમે પ્રમાણ
 દેસાંત્ત (યાંતીલ વિર્ચેષક રચનેવદક 'વિભાસ' કાર્યનોં નાપસંતો બચક ક્રેલેં અલગ
 'જાંગાલપોત વિર્ચેષક કાવિતા હોઈથાના કિંવા રંગજી કાવિતેનેં અગુરુકરણ કરુથાના
 વસન પ્રમાણ પડલ આરે મુજુ કરકમેં. જોગ જાળે, મજાશબ્દીઓંસહી રો ત-હા
 જાણવરન પસંત પડ્યાં નાહોં? પડેલ. નવીં નવાક જોગલ આવડત નાહોં? "
 અસેં થોડેં ઉપલક્ષ પર ઉડાર જોયથોં કાઠલે આરેત. 'વિભાસ' હોં પરીક્ષણ
 પ્રરિતાંનાં "સજળા પમરુનેસ જાવિતા મુજુ નમે; આ પ્રમાણે જ ગમરુનેવદ્યે
 કાવિતા સોપકવચાનો નાહોં અસેં સમજું નમે. તર જોં રાંડરનના, સાળા
 સ્વતંત્ર રસાધિક શોભાંના અનઃકલ્યાંત ગોતપ્રોત ઉપનંદ કારિતે, આને
 (યાંના સર્વે મનોહરને મગવીં લગુપ કરન સોડિતે, તી શંદરનના ગમરુક અસેં કિંમ
 પમાલુક મલો, તિલ કાવિતા મુજાવેં) આ 'મેનાં' નાંવાના અનંત રાલેક પુકવાંને
 મતાના પ્રથમ નિર્દેશ ક્રેલ મારુ આ કલ્યાણ પ્રકૃત કાવ્ય ઉતરતેં વસેં મુટલેં આરે.
 મેનાંતેના મતાનેં રેં વિદ્યેન વ તદુપસાર મુલમાપન લક્ષગોં આરે.

'કુસુમાઝાલે' ડા મહાજનોના કાર્યસંસ્થા ૧૯૮૫ મધ્યે વિ.શા. વિસ્તારનેમ નાસેચર બેઠા

પુસ્તક ૩૫ જે (જાણે ૧૯૮૩ તે ડિસેં ૧૯૮૩)

મનોરંજન
ઠગાળી જવાનો
↓ ✓✓✓
દેશી ભાવનારેશ (સંગ્રહ)

પાઠ્યક વ મનોરંજન ઠગાળીના નવા માસલ, જાનિયનો, બિન કીના સહુ (તીન નુરકે) રામલાલગાથ, વિલન વ (માનો વામનો, નિલસળા રૂક, કરન માળે જગ, જગાસ તલે, નાચર શીપાર, આંતરિક. ઉત્તર ઉપાદ, ફી, નામી મુક્તિ

સામાન્ય જ્ઞાન. ✓✓✓✓
ગીતાર્થ સ્પષ્ટ (નામન ઠાવાળી મોડક: જ્ઞાન પ્રસારક સચેત્રુદે વામલેના નિબંધ: ૧૯૭૫). મેંડી (સિસરોળા નિબંધાવરુને), વિનાર માધુકલે (અકા' મગવરુના' સ વિશલેલી)
- વિનાર પારિકા: જાકાઠા વિનાર, દેખવરુના વિનાર, અમઆ સખાંતીક આરિવાસાંનો કર્તવ્યકર્મે; કર્તવ્યવિનાર અમવા વ્યવહારેનોતિ; નિબંધપ્રાંતર. (પાશ્ચાત્ય વિદ્યાનાંખા નિબંધાંતર નિમક ઉતારે. બેકનના નિબંધાંતર: મુદ્રુ; સૂડ બેળે; વિપાતિ, મુદે વ આરિવાસ; વિનાર માધુકરી: ત્રિમૂર્તિ-વિનાર, વાનત (ફંગી પ્રંચાવરુને)

પરિચર આળે વ્યાખ્યાનમાન:- સર થામસ મનસે, (વિ. શ્રો. બોક: પારેશોતીક ઉતારે) જાન સ્ટુઅર્ટ મિલ્ડ, (અલકુનાંતીક ઉતારે), લોર્ડ બેકન,

→ વિષ્ણુ મોરેશ્વર મરાજાને.

કાવ્ય: માર્કેશ્વરગીત માલ, કુસુમાંજલિ (" ફંગેશ આધારખાંસ વિશર કરિત અસત્તં ગીંગાં સુંદર વ સુંગમી કુસુમે સોપડલી (યાંતી બોંજક મરાજાખીકાંસ અર્પણ કારેસ ઓબેસ ... સરુવર અસલોના જે કાંશી સૌંદર્ય આળે સોંગધ્ય કુસુમાંસ લેલે, તેં તી 'લોડલ્યવર આળે સત્તર નોકવટલ્યવર આળે વિશેષલ, જાંતના જાનિહુતોંસ ગણાર ભારે ધોડેન. સસી ડાવરોળાવર મૂચખાળી ફરવના કરાકો... હોં કુસુમે આપલા રકડખા કુસુમોંસ બિન્ન આરેત - (માંયેં રૂપ વિસદેં-રંચ વિસદ - સોંગધ્યલો વિસદેં. લેખાંતીં આપલા મધુકસંસ લિય રોતીક કો'નાલો' થાના સંચર બારે.

પરિચર ૧૯૮૩
પ્ર. ૩૨-૩૬ ૧૯૮૩

પ્રાચીનરે { " Lovers Whither in the Vale of Chamouni - S.T. Coleridge, 'Adam's Morning Hymn' - Milton's Paradise Lost; 'Nature' - Anonymous, 'The Last Rose of Summer' - Thomas Moore; 'When first I met thee' - Thomas Moore. 'Aspirations of youth' - James Montgomery; 'On an Infant Dying as soon as born' - Lamb; 'Hunting Song' - Scott, 'The Recollection' - Shelley, 'The Scholar' - Southey

5 The Reaper - Wordsworth. _____

क्र०म
(भा०)

ਕੰਪਿਓਟਰ ਭੇਰ ਧਾਂਗਾ ਮੁਲੁ.

पुरनरूप लोकाः मे, जून व जुलै १८८८ उन्हा जो उमेकांत 'नवीन पुरनरूप' या सुरुवात 'आतिथुल
नमत्कार' (भीराम भीराम जोर आगे वजावा सभनें प्रथम), 'संगीत रत्नावली नाटका'
(मूक: भीरु - लेखक: सीताराम नावाजी गुर्जर), 'उदारवाचोदर' (सीताराम वावुर्जर)
(रामेश्वर नाटक) (कोकर बापजी शिरोदेकर)
'न्यायदंडन मयवा जोर निवाज' (कवचत रावजी पाथोड) आ पीकारनादिवेनना नाटक
(शंकर भोजे सनडे), 'आमचंदका नाटक' (एकनाथ गोगे अंजरे). हा सात नाटकांनीं पलेसने
आरेत. हांपेकीं शेवटच्या तीन नाटकांवरील आभेप्राव अत्यंत प्रातिवूल आरेत. 'आवेकारनाद-
विवेचना' हे शंकर भोजे सनडे वांचे नाटक 'स्थानिक स्वराज्याद्वेषी' स्वराज्यद्वेष्या ने माहुरांत
महाशय लॉर्ड रिपन भांजीं जो ठरान प्रातिवूल वेला त्या विषयीने 'स्वराज आमच्या वंद्युजनांस कर्तुमी-
या वाटेनें सुरुज कवावे' त्या योगे आज्ञा प्रसंग केवळ अणीकणी आरे रे' (अंस पुरतेपों
कदन, त्यांनीं स्थानिक स्वराज्यासंबंधीं जो भोमला आपल्या व आपल्या वंद्युवर्गीया मंणीं आपणास
महाशय सुरुवात आदर करूं नये" एवमासनें सनडे जेहें रोले. हा नाटकावर आनेप्राव
देलांना आला 'नाटक' म्हणजे कसें काढा आरे ते 'विस्तार' कर्तुमींनीं स्पष्ट केहें असून शेवटीं
'प्रकृत विषयन असत आरे कीं' भावर नाटक राविलो मेरुळ कीं नाहीं कोण जाने मसें मावसें
वाटके' अशी शंका प्रथम केला आरे. हा शंकेनें कारण स्पष्ट करिलांना 'विस्तार' कर्ते म्हणत, "नाटकाचा
आगे भांगना आमच्या मते उद्देश एकन - तो श कीं मनोरंजन रावे. त्या पावर
ज्ञानप्राप्ति शाकी श उद्देश नवरे. शास्त्र आगे भांग ना दिसेल जो महदरीनें शास्त्राद्वारा आरे
[विनाम: शास्त्रोक्तान्? उत्तराद्वेष का भावभूत रसान्?] व जो आलीकरीत पाश्चात्य विदु-
प्रभुति प्रथका संनीं मान्य केला आरे, तो जर खल मसेल - आगे खल आरे असें आमनें हे
मत आरे - तर प्रकृत विषयावर नाटकन रावेलो वेगार नाहीं मनोवृत्तींना श विषय नवरे.
श पूर्वपक्षोत्तरपक्ष, विवादचटु, न्यायवृत्तीना विषय रोव: प्रथाया विनयेगभा प्रकस्यांत

‘અંક’ મુદ્દમાનેં વ બાંલીલ પોટખાગંસ ‘પ્રવેશ’ મુદ્દમાનેં ગ્રંથસ નાટકાનેં રૂપ યેત નાલેં
 અસેં આમંસ વાટલેં. ડર્યા કોળો તુલકીડ આ બાજ પુસ્તકાનેં અમક ‘શેલેઆકાચાનેં
 નાટક ભિલેલ, પ્રલેખ પુસ્તકાસ અમક અપલખાસ અંક મુળેલ, આળે પ્રલેખાસેધાંતાસ
 અમક કલમાસ પ્રવેશ મુળેલ, તર જસેં કાંશેં દિસેલ તસેં રેં પુસ્તક વાચોત ભસલં
 આમંસ વાટલેં.” ‘વિસ્તાર’ કર્મીનેં વરોલ સ્વપ્નેકરણ તલાલીબ વાડુત યાવેનાર કોળા
 દિશેનેં પાડલેં જ કોલ રોલ, આંત પુલેલ પ્રગત વિચારોનેં લીજેં કશેં ગોનર રોલ રોલેં યાનેં
 નિદશિક આરે. ‘કામકંદલ’ નાટક રેં પસેષવાઈ દેખોલ નાશેં અસેં ‘વિસ્તાર’ કર્મીનેં
 મત ભસલેં તસેં “મ્યુબાલિનાલેનેઆ રેલ્ય ઓધિસશાયે કામ આ પ્રમાણેં શરંગલીલ વ્યાપો-
 પાસૂન પરાકુજ શેખાનેં નસૂન ઉલટેં લી વ્યાપ કાટુન ગવખાનેં વ તરી વ્યાપ નગરાની
 મૂળેન કુલ્દેવાદ કરખાનેં આરે, યાન પ્રમાણેં પુસ્તકપસેષ કરખાસનેં કામ શલીં બાલેલ
 ગ્રંથ તસાય રાકૂન દેખાનેં નસૂન બાંલીલ રોલ વારવધિખાનેં વ તસેં લોલ નસાવે મૂળેન
 યથામાલે સાંબખાનેં આરે.” આ વિચારનેં બાંનેં સદર ટાકાડ નાટકાનોઈ કસૂન પસેષા
 કેલી આરે. આંલોલ અનેક ઓનેલખંખાનેં, કાલવિપખીસાનેં, રથલવિપખીસાનેં લોલ શાસ્ત્રાવેલે
 અસૂન શેવલીં અનંત શબ્દલોગાંકડે લક્ષ પુરાવેલેં આરે. ‘ન્યાયદંડન અમવા નોર
 સમગ્ર ૧ વિવાજ’ રેં પુરનક પસેષવાસામે/તનખેં ‘આમંસ મશાશેસ વાટલી’ અસેં બાપલેં જત
 બંધન કરુક ‘વિસ્તાર’ કર્મી મુળેલ, “આમંસ આખ્યા આ માર્મિક મિશાનેં મુદલેં કી,
 રેં પુસ્તક વાચંગાસ લાવખાપેસાં કોડલિવર ઓરલ કોળી પી મુળેલ તર મી વાચવાનેં
 પિરિન.” પસેષવાઆ શેવશેં ‘અસા પાનકક ગ્રંથ પુન: કરખાઆ થરીસ પડું નયે’
 અડી લેરવકાસ સૂનના રેડુન ‘વિસ્તાર’ કર્મી બેકલે સાલે આરેલ.

આ નાટકોનેં કોં એ ‘વિસ્તાર’ કર્મીઆ સ્વુતોના વિષય સાલે તેં મુળે
 ‘ધ્રોતેકૃત નમકાર’ રેં શેય. સદર નાટકાનો પ્રયત વાહાને સન ૧૯૭૯ સાલીં બકોલે
 પ્રાંત વ-શડ યેચેં છાપલે વ લેયેન નાટકાના પ્રયોધ રંગમૂવીવર પ્રયમલ: સાલ. અસેં
 ‘વિસ્તાર’ કર્મીનો નમૂવ કેલેં અસૂન ‘કોળા તરેનેં શેલેપિયરઆ નાટકોનેં બાળાંતર
 કેવક મતસખામેસાંસ પ્રિય રોઈલ રેં આજ પમિત કૂટ રોલેં, તેં પ્રકૃત નાટકાઆ
 બાળાંતરકર્મીનો સોડવેલેં, અસેં મુળખાસ કાંશેં વાપ નાશેં’ અસા આપલ બાબેપ્રાય
 સ્પષ્ટ શબ્દોન નોંદાવેલ આરે. આ બાળાંતરઆ બાળો રજનોં શેલેપિયરઆ નાટકોનોં

*. ही भाषांतरे पुणेठ अस्तवोतः 'लास' (Cymbeline). वि. मो. मराठनी, 'आतेपोडमलेट' (King Lear) - डॉ. मो. मराठे (१८८१); 'मोहावेलासेत' (Winter's Tale) वि. मो. मराठनी १८८१-८२; 'शाहीनग वाने रत्नपात' (Romeo and Juliet १८८३). ना. भा. कानेटकर; 'विकारावेलासेत' (Hamlet). भागटकर (१८८३); वीरसेत (Hamlet) (१८८३). जो. बा. कानेटकर; 'अभूले मल सीसर' (१८८३) रमकृष्ण ताता पावकर, 'पेरिडस' (Pericles) (१८८३) कृ. बा. कानेट. आलो प्रभाकर व मंगुन (Romeo and Juliet) - (१८८३) - ओ. वि. मुसदे.

भाषांतरें जोणता कारणांसाव फसली याना विचार विस्तार कर्तानो परोक्षगान्मा प्रसादिकांत केलेला आहे, तो लक्षांत येवजोगा आहे. बोक्तापि मरणा नाटकांतोळ पात्रांनीं आभेहो, आस्थेस हीं नांवें मराशाहीभास कर्णकटु नाटकीं हें एक कारण, हें कर्णकटुत्व पातळवेभासावीं एकडनीं नांवें दिली, परंतु भाषाविचार सर्व परदेगीर, तेव्हां भाषणें कशें जोड लागणार? हें तुसरें कारण, आणे तिसरें कारण म्हणजे भाषांतरकर्त्यांना मरणे भाषेवर जितका पारंगत पूर्वीं व्हावयाला पाहिजे होता, तितका साता मरणा व नोपें कारण म्हणजे व्यंग्य भाषांतरकर्त्यांना बोक्तापि मरणा नाटकां सभजता मरता, त्यांचें अंजजीनेन सात लोकडे पडत रोवें हें होय. परोक्षगान्मांनीं हीं भाषांतरें फसल्यां भाषांशीं एक कारण नमूद केले आहे. तें म्हणजे असें कीं त्यांतोळ अनेक भाषांतरें पुरांत वसूर वानगसावीं किंवा विद्यार्थ्यांआ उपयोगाकरेतां केले अस्तवोत. त्यांना रंगभूमीवर अंघकर्त्यांनीं प्रवेश करूंद पाहिला होता असें आम्हांत ठाडु नाहीं. बोक्तापि मरणा नाटकां हीं नेवव वानगसावीं नमूर मूळतः प्रयोगांसावीं आहेत व त्यांनीं भाषांतर करिताना त्यांच्या प्रयोगसमतेला वाच येणार ना हें तो दक्षता भाषांतरकर्त्यांनीं घेतली पाहिजे असें विस्ताराचें म्हणणे आहे. आतेकुल नमत्कार हें भाषांतर प्रयोगसम ठरले, त्यांना प्रयोग अंघकर्त्यांआ व नाटककारांआ पारंगतानें नांगला साता आणे एकंदर नाटक लोकांस पार आवडले हें त्यांचें वैगोच्य नमूद करून विसातानें

*. ह्या नाटकानंतर साडेतीन बोक्तापि मरणा भाषांतरें आंग्ल वळणावर साडेतीन वसव्या-मुके लोकप्रिय सातीं असें आपले मत मांडले आहे. (नमस्त परोक्षगान्मा नाटकाचें कथनक संग्रह कांटो हिकाणीं आपल्याकडोळ लोकानासांनो तिकडोळ लोकानासांनो वुळना प्रस्थापली करे कांशें नाहीं) सा. (वा. वा. जो. सी. मारमो. मुर्जर आनें संगोव रत्नावली नाटक) हें अज्यासरेव त्रितीस्क संनो आधुनिक नाटकप्रयोगस संगोतपध्दतीनें वळण लावून जो (पदत) लोकप्रिय सुळ केले तिच्या अनुकरणांवर जमाता आलेले आहे असा अज्यास आरंभोच एक करून विस्तार कर्ते पुढें म्हणतात संगोतकासां उद्देशान आपल्या पात्रांस साधलोळ तिवने गावनाचे अर्थेक अर्थेक असंगत आणावनाचे ह्या उद्देशानुसार सदर भाषांतरांत अकारण लंजी वाठवया दोष कसा उघून साता आहे तें परोक्षगान्माचे स्पष्ट केले आहे. उरलेला भाषांतर भाषांतर कसें उतरले आहे वानीन परोक्ष आहे. उदारदामोदरा हें भाषांतरावर आधारलेले नाटक अगदीं सामान्य अमूररि (आम्हा परोक्षगान्माचे विस्ताराचें नांव पूर्ण नावें अकारण वापरलीं आहेत. मोज अशीं हीं सातीं परोक्षगे वानगसावीं आणवले हें असें

*. 'विस्तारों' की वश्यानां वश्यां अनेक वश्यां प्रधातु लेखनां नां दिठे
आदर नां.

मी नाटक सा वाङ्मय प्रकारने जनप्रसाधारण ह्या ज्या जग विरोधांमध्ये आहे त्यांनी समग्र
सरर परोक्षगळेझात कोठेच पारशी ठेवत होतांना वाचक नाही.

ਸ੍ਰਾ ਮੇਂਦਰ ਜੀ ਪੁਰਸਕਾਰੋਸ਼ਾ ਆਤਮੀ ਆਰੇ ਲੀ ਨੋਵੇਂਬਰ, ਤਿਲੇਂਬਰ ੧੮੮੩ ਨਯਾ ਜੀਤ ਅੰਕਾਂਤ. ਹੀ

लेखक: नांव नाही. नवीन पुस्तके जाणवली व जाणवियेक आरेख. (आंतीत एक जाणव सिरुत) (रमांजुतम्)

हमारे मागे एक पुस्तक नरकारो मराने बाकांसाणीं त मार केलेल्या धार्मिक पुस्तकां तीत

लेखक: ← 'नाम्बरोज दिवेयन' कल्याण सागे तिहेलेते आदे. एंग बोन्ही पुरमकावरोत विस्तारि आभीषा-
सिनिधन जातिकुल आदेत. 'नाम्बरोज दिवेयन' कद पाणारे पुस्तक स्वतः अनेक बोषांनों कसे
वैलभिन.

कुजकुज डेलें आरे तें 'विस्वारा'नें ओवारण वा ह्वात्रिलें आरे आगे 'संयोगदूतम्' रें

संस्कृत भाषा केवल अनुकरण प्रवृत्तियों को जन्म देते हैं और वे स्पष्ट के लोभारे. श्री०,

विष्णु भगवन्तं लेजे मांज्या विष्णुविष्णुन'या विष्णुशास्त्रांआ गुणजो रक्षायि हिरेडेस्मा

क्राव्मसंनंयो लोहेलांना विस्तारानें विध्यन विद्यापन्नप क्राव्यांणी प्रवृत्ते ठामभाकडे

वृत्तलीक, सुरुवाती आहे व तो अनेक नारागांनो रूढ आहे. असा आपला वाग्विध

नौद्वन्द्वं गणपतिनिष्पन्नवैष्णव आगने सङ्गीतविष्णुमुखादृष्टि (ले. गंगाधर विहठ

मोहनदे) पुत वोन काव्यां-ना ह्या संदर्भांत उल्लेख केला आरे. प्रस्तुत काव्याचें परोक्षग मांडें

नेहमींभा थारायें म्हणजे व्याकरणरोग, शब्दरोग, वर्णरोग, वृत्तरोग नमूद करणारे

आरे. प्रा. परोक्षगात्रमार्गेण स्वदेशान्तरित्वाद्यैः सा नाशयन् निमगाजो दिवाउत्तरभांभा

काठमाडौं पसेरुखारे ठरावेक ठरावे आरे: उरलेहना पसेरुखामादे भस्कर पोंडेन

१. पं. लाल शर्मा : पं. लाल शर्मा जी, आपने जो बातें कही हैं, वे बहुत अच्छी हैं। मैं भी आपसे बहुत कुछ सीख रहा हूँ।

सुा हीन पुरन प्रां वरीत पलीष्टांनें नर सगई पलीष्टांनें नेर शिवा आरे. आ सवे

क्रा० न० च० शि० का० म० च० न० सर्वस्यान्तरंग्ये वाग्वानेसा जातात त्या लुका कवी केडून संस्कृत भाषेला

महानागरे के लिये गेलेल्या अस्तित्वः एषा बहुधा चुकीने समाप्त, चुकीने सांघ्ये ब्रेव्हाने, संस्कृत

इन्द्राग्नेः पुत्राग्नेः उरर्ध्वे तत्पुत्रे, (इन्द्राग्नेः पुत्रे) निरीक्ष्य निरीक्ष्य शालेष्वा इत्यन्वयानेन गच्छ

इससे क्या जुना असलततः कावेत हो जासादिउत्तरछो करे को ना रों, तिन्नांक जनुकइगना

भाग क्रिती आहे, तिजपासुन उरनेसोम आरेत नाम, अल्लोळत आरे नाम रह्याये प्रभांनो योऊथो

कृष्णस्य पशोः सवत्सरेभ्यान्तून केडेहो आरभते. द्वात्रिंशत् पशोः सवत्सरे त्रयं जात्रासन्त मोडते

या प्रकाशालोक समकालीन लेखनाचा योजनेचात जादवा पेलला जातो; वरु एनं दरोने पाहता

મસતા

વારુમ માળા સંદર્ભિત જે મૂલમૂલ સ્વરૂપને પ્રથમ નિમીષે હોત તો આંતરે જાણીત કોઈકે વચ્ચે
જાહેરો દિસત નાહી.

આનેમાં એકા વેગલા પચ્છતીના અવલંબ કરુમ આં. પાંડુરંગ ગોવિંદ પારસી
આંઆ 'અર્ધપુત્રવર્ણન' (૧૮૮૭) આ પુસ્તકને પરીક્ષણ જેલેલેં જ સલકુમુદે જેં લક્ષણોન
વાટલે. જ્યેં મળજે જેં પરીક્ષણ મૂલતઃ જે દર્શીઆન પચ્છતીનેં આરેડુ પાંડુ આંગ પૂર્વીક
અર્ધ-ગીન મરાઠો ગાંધીનાસાના દુર્દીવે લક્ષણોન ઠરુમ જોના આરે. ~~મરાઠો કાવિ~~ દાણેના પ્રજ્ઞ-
કાવિએને 'અર્ધપુત્રવર્ણન' આ વિષયકર ઉત્તમ કાવેત રમણાસજ મુન્નપને બસોઈ જાહોર જેલ્યવર
રાં કુળ દારશી સજવાડે માંનો અત્રણ પ્રમ કાવેલોરુડે જાહેલા વાલા વાસેસાદ મેઠાલેં
ભાંગે હા પ્રમ ૧૮૮૭ સાલોં જાસેદારે સ્થલા. આ નંતર પારસી માંનો સદર વિજયકર સ્વતઃ
રનન કરુમ કાવેલોરુડે જાહેલો વ વાસેસ મેઠાલેં. વ અત્રણ પ્રમ ૧૮૮૨ મધ્યેં પ્રકાશોત
કેલ. સદર પ્રમાણે જેં પરીક્ષણ આરે.

આ પરીક્ષણાના નિમિત્તને 'વિસ્તાર'નેં રંડ્રજો, સંસ્કૃત આને મરાઠો કાવેતેને
જે વિરોધ સદ્રજગ્યા નમૂદ જેલે આરેત આને અર્ધ-ગીન મરાઠો કાવેતેનેં રંડ્રજો કાવેતે કડે
જેલેલાં કરુમ નમે મરૂન જો સૂનન દિલી આરે આકડે આપલેં હા પરીક્ષણેસ નાનતેના
દિગ્દર્શી લક્ષ જાતે. 'વિસ્તાર'ના આન વર્તીઆ અંકાંમ મૂલ 'કુલુમંજાને' આ સદર સાલોં
અનેક રંડ્રજો કાવેતેનોં આજાતરેં જાસેદારે સ્થાલેલોં આઠઠતાત હો ગોષ્ઠ આન સંદર્ભિત
લક્ષણ વેળાજોજો આરે. આ રંડ્રજો કાવેતેનોં કાવેતેનોં હો આજાતરેં આરેત આત રોલી,
સ્કોટ, વર્ડસ્વર્થ, કોલારેજ, લેમ, ટાંમસ મૂર, સદે રાયાદિ 'રોમંટિક' ~~સંપ્રદા~~ સંપ્રદા આ
આકાંલીક કાવે આરેત. તેવરાં 'વિસ્તાર'નેં સદર પરીક્ષણાંત્ર ઇમક જેલેલે બિનાર આ આજાતરેન
કાવેલાંના પાર્શ્વમૂલક લક્ષાંત્ર વેતલ્યાસ આંના મહાના અર્ધ જેલો. જેં ૧૮૮૭ સાલોં આરે
આને ૧૮૮૫ સાલોંત કેમકલુતાંના આને આંના સદકા આંના ઉદક વ્યવમાના આરે. જેં સર્વે
લક્ષાંત્ર વેલ્યાસ 'વિસ્તાર'ના પુઠેલ વિવેચનાનેં મરૂન લક્ષાંત્ર મારેં સંસ્કૃત મધ્યેં અનેક કાવેના
કાવ્યાંન અર્ધપુત્રવર્ણનેં આઠઠતાત જેં સાંજૂન 'વિસ્તાર'કર્તે મળતાત, 'તમારે બુદ્ધેક સંસ્કૃત
કાવેનોં વર્ણ કરુમાનો રીતે એકન આરે. સર્વેઆની વર્ણનાંત એકાં ઉત્તર જેલેલા ગોષ્ઠો
પુનઃ પુનઃ ચેતાત. અલંકારાંત્ર નમલાર માત્ર પ્રત્યેકાના વર્ણનાંત નિરાવેચના. ડુંન ડુંન
પરજાંને, આંવસીક બધીને, સ્વચ્છલેલા સમુદાને વગેરે વર્ણિત જસેં રંડ્રજો કાવેતેત

आदरते। भाषाकारों संस्कृत कावेलेन नजरेस में नाली। इंग्रजी कावेलेन लोड अनुवर्णन
 स्वभावोक्त मसले व संस्कृत कावेलेन लोड अनुवर्णनांत इतर अलंकारों गो गर्वी दिखत
 येते. सृष्टीलोक नानावेष देखाव्यानें मयावत वर्णन संस्कृत कावेलेन फारसें नजरेस
 पडत नाही. मराठी कावेलेन मूढनें स्वर पाहेले तर तो केवळ साधो भोळीन होती. ^{पर} अनुवर्णना
 गुणनें ग्रहण तिला कधीन साळे नाही. रघुनाथपांडित, रामजीरौ इत्यादीनां लोस
 नटवेष्टाने काम थोडेसे अम घेतले ते घेतले. काही संस्कृत किंवा इंग्रजी कावेलेनो
 नागरिक वृत्ति त्रिजमध्ये नजरेस पडत नाही. ती मूढनो नवटान नहे. तिला एक साधा
 मार्ग ठाक. तिने दागेने पाहेले तर बेला जाता ये. तेथं महाशब्द कावेलावपूनें मूढनें स्वर
 रासेकांस लहान कट्टर टाक्यासारखे नाही. हे उचलून आरे. आलेकडे या कावेलावपूस
 नतुरस्तल आगण्याला वल नालू साळा आहे व तो वहावा हे हे इष्ट ठाहे. परंतु तो
 एकतर्फी कां असावा हे आम्हांस समजत नाही. महाशब्द कावेलावपूनें पूर्वने थोडे-
 बहुत अलंकार ठाहेत, तेही काढून घेऊन तिला इंग्रजी जगा किंवा दोन रूपयांना सुलभ
 जे सदावा असें आमनें म्हणें नाही. आमच्या मते तिला आगरयो हे वागे-सांजो गरज
 ठाहे व जगसगत लुगडे ने साहेले तरन तो आवेक शोचेल. परंतु संस्कृत कावेलेनें
 जसा शोधों आपणा प्रसाधन साधनांना अपेक्ष केल ससा महाशब्द कावेलेनें कदं
 नथे अजो आमगो इच्छा ठाहे. वागेने धातुतां धातुतां जर मनोहर अंशनां लीन
 दिवनालो साळी तर ते दागेने काव काभाये? किंवा लुगडामांने कांठ वाटतां वाटतां सारे
 लुगडेन जर कांठांनो भरून गेले तर मज त्यागो मूढजो शोचा तो काव साहेलो? तसें
 महाशब्द कावेलेनें इंग्रजी जगा पाहेथान न केला म्हण ओगळ भौक कावेलावपूनो
 मनोहर व ऐटबार वृत्ति आपणा मंजो आगण्यास कां सट नवे हे हि आम्हांस सममत
 नाही. आमच्या मते मराठी कावेलेन अलंकारांना किंवा संस्कृत शब्दांना प्रयोग वाजपापेक्षा
 काजोड न सावा; व तिने संस्कृत कावेलेनें हि अनुकरण केले पाहेने असे नाही. इंग्रजी
 कावेलेने हि जेवढे गुण मजने कावेलेन उत्तरभासारखे ठाहेत तेवढे उत्तरभा विनयीं
 मराठी कावेला रज्याकांनी सटले पाहेजे. आमच्या मते असा प्रयत्न योगी केसास त्यास
 यश मेणार नाही असें नाही. मात्र यावे साध्या वल लीन योगी कावेला विवेकाचा रुंदास
 न लजतां प्रौढ भागेने प्रसंगापेक्षो अलंकारांना उपयोग कदर आपणा लोकांना

से तो आतीं सुठगारे मसे ईअजो कवेते लेल दिनार मरगोत उतरडे पाहियेत. आअभाणे
 आपला माते शी संजव्य न ठेवणे हे मरगो कवेतेस अनुचित, आजमायेच रंअजो कवेतेस
 स्व ही केला वसरतां आपलास घेतक होईल हो वुधा भोले जावगोहि समोच होईल.
 आजपवेत संस्मृत वाच्य अंथांनों आणांनरें किंवा संस्कृत कवेतेस अनुयायक लिहिलेले
 मरगो काव्ये वरीज आसेचद साठीं मारेत; परंतु रंअजो कवेतेलेल सोंदरे मरगो कवेतेस
 आपणायना यान कोणी पारना केलेला वाटत नाही. माकडे मरगो आपले हितानेंत क
 उल्ल देलीक लड बरे होईल? अवीलीर मरगो कवेतेस संदरीति बरीक उतायाये
 मरगो विवाद करणानो आवश्यकता न सावी.

पुढाक उरवे जाणे वारी ७८८४ - डिसेंबर ७८८४
 मनोरंजन: हर्षावित, ठगालो जवनी, शिस्तब हदर नाटन,

११ - शिकार, अपराधो जो निरपराधो? गुदकर शिकारो ताण, मारवा जो आपी जाठव
 जातुमि आपले मनोरंजन: वाक्रीलीत फजे रोण्याने शंगेत, तीन लुटके (जंकडे); दाढीन दन
 कुपकीने प्रमाण, लेखमीची किंमत, योग्य कारण, मोठा साधू, उद्योगी जाकर, भोग्य आशीर्वाद,
 दोन लुटके, पुत्रशोक दुःख, न लुर लुणमस्कना, सोमो आपो वैश्य, एक होतकद वला, एक लुटक,
 सामान्यज्ञान: विनार माधुकरी (विनार नवभा - रजाव नरवेलास) मानत, त्रिशम सत्कार
 लकनडीन रोण्याने वेकी हिंदुस्थानचे न्यायसंस्थ ठाणे ग० ह० निरंजनरत लॉर्ड रिपन यांनो
 केले छे आणण; विनार माधुकरी (विनार पानवा: महुसूर कोपने व त्यांचे आणण जाते केत?)
 रभी शिस्त; सप्त ७८८४ने काशी एथीक निमीश,

शक्ती हास: म० शिठे शई (एका म० आभाणे वृत्ते);

✓✓/ ✓✓✓

नारेख व व्याख्यान: लॉर्ड बेकन, विक्टोरिया महारानी नारेख, श्री हर्षिकारी, नारिस
अर्चिन धाने नारेख.

माने. १८८४ कानन: कुसुमाग्रह: समुद्रतीर (By the Sea - Wordsworth), सुशील आशी (She was
a phantom of delight - Wordsworth) काकमारीया (Futility of Fame - Henry Kirke
White); स्वतंत्र पुस्तक (Free man in Trunk - Carpenter's Task) चरित्र (Character of
a Happy Life - Sir H. Wotton); मातृवेलाप (The Affliction of Margaret - Wordsworth);
ऑक्टोबर १८८४ मुवलीना प्रभात (Ye banks and breezes o' bonnie Doon - R. Burns); सुंदर
जुलै १८८४ ← स्तुति (पद); उदरभर (पद)
सुरत राट रंगीत जलप्रलय (जुलै १८८३); काव्य (ल. वि. मैथ); मिलक (वाहेदा गाळे की लवंग)
रिपन विमोह, एडमंड गुणवर्णन पद, मनुगम मोमोस्त (London Philosophy Sketches) - E. W. K.
पत्र: 'राजकाका विमोह संमेलन';

पुस्तक परीक्षा: विस्तारान्ना लोकांका पुस्तकांलीत एकमेव करेण अंतर्गत महत्त्वो पुस्तक -
परिष्ठा लुणजे मोपाठ गणेरा भाग्यकर धाने 'विकारविलासित' जाणे गोवेद जासुरे
कानेटकर धाने 'वीरसेन केवा दिनेरपुलेना राजपुत्र' या वोज 'हंमलेट' भा भाजांतर संनो
परिष्ठा रोम. लो वेन्नी भाजांतर १८८३ मध्ये आसेव्द झालो. 'विस्ताराने' (मानो परीक्षा
पेवु माशी- मानि जोउ अंक, एजिल्ल्या अंक, मे माहेनाना अंक, मांगरना अंक एरट्या
अंकांमधून केतो आहे; तिने 'विस्तारानो' २० पाने व्यापलो आहेत लुणजे जवळजवळ दोन
संपूर्ण अंकांनी जाग व्यापलो आहे. या वजह 'विस्ताराने' सदर भाजांतरांका परीक्षाक
किली महत्त्व दिले आहे मानो कल्पना माकी; एतारे भाग्यकरांका भाजांतरांनी परीक्षा
कटव्यासागे एकरेर २५ पाने खनी पडली असुर कानेटकरांका भाजांतरांका परीक्षेत
उरलेली १८ पाने मिळाली आहेत. विस्ताराना मते दोनो भाजांतरे जवळजवळ सारखीच
सोन आहेत. भांत ओडे जवे उजवे कलवधाने ठरल्यास भाग्यकरांका धोडे जायेव्द गुण
मिळवानी जायल आहे. विस्ताराने या भाजांतरांत जे दोन भागांवेत आहेत ते पुढील प्रकारचे
आहेत: १) मूळ भाजांतर नसलेले दोन भाजांतरांत घातले आहेत. २) मूळ भाजांतर असलेले

३/ विद्यासागर
बापा
आहे व/

हे स्व भाषांतरांत गाकडे आहेत. ३) कवीना भाषांतरांत निवडला आहे ४)
मुळांतील इंग्रजी न स्वतःच्या मुळां भाषांतरात मुळां आहे. विद्यासागरांनी ही पुरस्तकपरीक्षा
अर्जवीं डोळ्यांत लेक घालून करुंभात आलेली आहे, ती वाचोत असतां परीक्षकानें
घेतलेले कष्ट पाहारांनावर स्पष्ट दिसतात. भाषांतरांतील वाचन वाचन मुळाशीं ताडून
पाहण्यांत आले आहे असें उघड दिसते. ना मुळां लिखिले किंजेल/ जना जलम/ विद्यासागरांनी
सदर परीक्षासारख्या परीक्षेनें वाचतांना आल्पाशेवाच रहत नाहीं. विद्यासागरांनी होका
जसंजीं जलम कगेर असते; परंतु निरवधार नसते. येथेंहि आगरकर आणें फाट-
कर यांच्या भाषांतरांतील ज्या मुळां विद्यासागरांनी वाचविल्या आहेत त्या पुराव्यानें
सादर नैष्ठा आहेत. शेकसापेकरांच्या भाषांतरांत सगळे संकेत्यां विद्यासागरांनी निजेंत आणें
आहे. हो आणें त्यानें सदर परीक्षणाच्या जासगविकांस स्पष्ट केली आहे. आमनें असें मत
आहे की एका भाषांतरात उरणा भाषांतर भाषांतर करवतानां आहे तर ते साधेच तेवरे शब्दाः
केले पाहेजे. मुळांतील शब्द सोडून येत किंवा मुळांत नसलेले शब्द घालून नयेत. एवढेंच
नये तर मुळांतील विशेषनामें व मुळांतील सेजेरेवाज, आचारधेनाच इत्यादि जशाचे तसेच
रेविले पाहेजेत. मुळांतील नावे व सेतरेवाज कवालेत भाषांतरांत नमलावेक वाटतो.
परंतु त्यात भाषांतरासारखा नाइलाज आहे, व त्यानद्धा त्याला कोणो दोषाहे देऊं नये.
अन्य भाषांतून भाषांतरें करणाऱ्या एक उद्देश अस्य असतो कीं तुस्त्या लोकांच्या सोतेभातो
कशा असतात, आंला बोलमाना सोन कसा असतो हे समजावे. नाटकांतध्ये वाचंवार
राजकीय गोष्टींचे उल्लेख असतात. अमुक नाटक अथवा सुभासस. तो हेथें गेथें अथवा
हे अथवा आठव्यास अथवा कथो त्यांतो ऐतेहासेक गोष्टींचा उल्लेख आशीवास तुस हे
सधन नसत. तेथें मूळ ग्रंथांतील ऐतिहासेक गोष्टींचा ऐवजीं भाषांतरासारखें जर
आपल्या देवांतो ऐतिहासेक गोष्टींचो योजना केली, तर तो दोन दोभांस पाह होतो. एक तर,
भाषांतर शब्दाः न केवना वाच; व तुस्त देवाभावावेमनीं असे उल्लेख केवना वाच.
शेतेहास्या ह्येथें जर नाटकांनं एवढें मर्या आहे तर भाषांतर करताना मूळ नाटकांनो
पाहंजीं नावे वंदलून येत हे उघड होतें. ज्या गोष्टी नाटकांत सगें सोसर, नूटस यांचा
अमुकस तोहेवा असतो त्या भाषांतरासारखें राजा राजनं, दिग दुधंत किंवा आभने
नाच न मेळनास एक नवे नांव बनून त्यात अमुकस तोहेवा आहेत असें वाचमानें

३०
 ३१
 ३२
 ३३
 ३४
 ३५
 ३६
 ३७
 ३८
 ३९
 ४०
 ४१
 ४२
 ४३
 ४४
 ४५
 ४६
 ४७
 ४८
 ४९
 ५०
 ५१
 ५२
 ५३
 ५४
 ५५
 ५६
 ५७
 ५८
 ५९
 ६०
 ६१
 ६२
 ६३
 ६४
 ६५
 ६६
 ६७
 ६८
 ६९
 ७०
 ७१
 ७२
 ७३
 ७४
 ७५
 ७६
 ७७
 ७८
 ७९
 ८०
 ८१
 ८२
 ८३
 ८४
 ८५
 ८६
 ८७
 ८८
 ८९
 ९०
 ९१
 ९२
 ९३
 ९४
 ९५
 ९६
 ९७
 ९८
 ९९
 १००

4. तें भाण्य जां वारिष्ट रिखावें हें आम्हांस समजत नाहीं. वरें त्या कडूनो आनेवास्त्य वाटल्या
 तर अस्त्य भाणांतराचे प्रयोग करूं नयेत हे उक्तम्. वरें सांगितल्याप्रमाणें मूळगोष्ट
 सोबिध्याकरून देणूत (भाव) स्वदेशांनीं लोतीभाजीस अनुसरून जें नाटक रचणें असेल
 तें प्रयोगासाठीं आवें. पण प्रयोगासोभणें पाहजे म्हणून मूळत हवो तया रववावयव
 करूं नये. प्रिया केल्यास आपणें पुढील आगांवर आरे कला भाव गाणूं नये.

आगरकरांनीं आपल्या कृपाकाळ दिठेठें 'विकार विनासेत' हें
 नांव 'विरासत' मान्य नाहीं. हें नांव देणानें आगांवरपास हें म्हेटल वेड लागलें होतें
 असें गृहीत धरून जाळत आरे असें सिध्द होतें. हें म्हेटल वेड लागलें होतें कीं
 नाहीं हा सदर नाटकाचा संबंधांनीं वा दाना गुदा असल्यामुळे आगांवरानें हें गृहीत
 अयोग्य ठरतें. परीक्षाकारांच्या मते 'विकार विनासेत' हें नांव हें म्हेटल वेड 'किंग विनास'
 नाटकाचा अधिक लागू पडतें.

૧. 'વિસ્તાર' (અર્થ) આલેખા સર્વેન પુસ્તકાંતી પરીક્ષણે કરલ શાનદ નહતા. સંગીત સૌમાન્યરૂપે
આ પુસ્તકાંતી પરીક્ષણાંતી. વિસ્તારને આપણે પરીક્ષણે રસવંધીને ધીરણ અને ઠેકાણે સ્પષ્ટ
કૃતિ આપે. વિસ્તારને મૂળે અર્થે સી પુસ્તકાંતીને માનદ વાળીત નાહીત. તેજા સર્વેન પુસ્તકાંતી
આપ્રિયાવ દેત વચ્ચે આપ્રિયાવ વાળાંચ કંઠાવાયે રેં યુક્ત દિક્ષત નાહીં; મુલતન કાંસીં દિગસાંપસૂન મલ-
પુલ્કાતર પુસ્તકાંતી પોત વેતાંનાન (પા ત્રિગતીં અભ્યસ્થામ આપ્રિયાવ શરિતીં દેખના ઉપખત સુદ દેલ આદે.
આ પુસ્તકાંતીં જ્યાં વિશેષ પરીક્ષણ વિષયમાદાદી કાશાંવદર આકરમત કાટેલ તેજાંવિગતીંય સામ
વિસ્તાર લેત વેત આદિ. જ્યાં પુસ્તકાંતી ૧૮૮૫ સ્ત્રી. વિસ્તાર આપ્રિયાવ દેતાન દિસતો સી
પુસ્તકે (આપ્રિયાવ દેતીં પરીક્ષણે આદેર અર્થે મુજાવમાવ દરકત ગઈ. પરીક્ષણે પુસ્તકે
આના વિસ્તારના અર્થે જ્યાં પુસ્તકાંતી ૧૮૮૫ વિષય સમાજહિતાંત્રા દેતીં મદનાના તી
પુસ્તકે હાવ અસાવ અર્થે આંરસીને કાટે.

वि विध ज्ञान विस्तार की लक्ष्मी का उद्धार (पुटे नाक)

पुस्तक १७

१८५- सात्वत विरनासत पुस्तक पुस्तकानी पती खने नासे च खाते की आदत है। १) सीमंतिनी नाटक

लेखक वा मोरर एकनाथ पाटवकर, २) विनास नाटक: ले० विठ्ठल मगवंत लेवे, ३) इंदिरा - ले०

डॉ० कान्होबा रणजोडकर कीर्तिकर (अंक ४, ५, ६, ७ - पावे: ५४) ४) संगीत सौभाग्यरमा - ले० अ० मा०

जोशी: (अंक ८) ५) प्रियवर्षी नाटिका - मराठी भाषांतर: दिग्विजय राजी पट्टे (अंक ८) (५) बेरासी मंजोत -

ले० अं० टडगा नाथ ^{अनवर} (अंक ८) (६) संप्रति शास्त्र विगमों नार जोषी (रंजनीने अनांतरे) - नासिक दिनांक

गणपुडे. इस देवेन अनाथ छोटी एकेष परेने नाक केने की पती खने आरेत: ७) विनासनामा ८) गाम्मुख

टारिअं नाटक - ले० लोकनाथ जोशी (उत्तर अंक १), ९) पुनर्विवाह सारास को असाध?

ले० राजावत लक्ष्मण भागवत. १०) *Castro of New and Old* - (५) आग्निनामा

६) दिग्विजय विवेक. ७) जैनमोक्ष ८) आशोकना

सांतीक मराठा पुस्तक पती खनां पै की बहुत संख्या पती खने नाटकांनी आरेत वे उधउ आहे.

नाटकाने लेखक विनास कर्तृनी ज्या पुस्तकाना पती खना का निगोच मराठ दिवेले आदत है ले मराठे

कीर्तिकरने 'इंदिरा' हे नाव्य लेख. (या ना पती खना के वर्याही विस्ताराने सा साहस केने की

नाटक पती खने प्रथम विनासत वेडु: ज्या नाटकांनी पती खने विस्ताराने सा साहस केने की आदत है

यांचा संगीत सौभाग्यरमा नाटकावेले एकही नाटक लक्ष्मी आहे असे दिसत नाही; परंतु

असे असले तरी सा सर्व नाटकांनी पती खने विस्ताराने सा साहस साधेपाने केने की आरेत विस्तार

नी पती खने करणानी एक पद्धत आहे: प्रथम ग्रंथ 'आदर्श स्त्री' करवावना व मग (आदर्श

व्याख्या करवोले) असे दिग्दर्शक आग्निनाथ देवदत्त बनवने; कथामुक्त साहित्याने पती खना करितात - आगे

नाटके दिग्दर्शक इंदिरा आरखे काव्य हे/प्रभाकरन रोष - प्रथम 'विस्तार' व्याख्यान हा व शोकांतराने यात

आलेला कथेने निवेदन करतो व रचने विवेक संपादन विनासत करून देवे, अन्तर्गत विस्तार, ती

सहोप गुंण मांकी नोव करतो; ही नोव, संपत्ती की मज तो खदर लेखन लीक भाषाओं के उावे

ते लेखन पथामुक्त असेल तर भाषाओं में रोष वृत्तों के वडतो; 'विस्तार' नजरें

गुंणमोक्षरी सुटत नाहीत. वर उद्देश्य लेला सर्व पुस्तकांनी पती खने भाषा पद्धतीने केने आरेत.

'सीमंतिनी' सा नाटका पती खना मोठा विस्ताराने प्रगट केने की पुढील वने लक्ष्मी नाटक:

"नाटका प्रयोग केला असता तो अंगका मुक्त होतो, या जोषी के नाटकांना भारखे लक्ष

जोडे नाही असे म्हणणे भाषा पडते", दोषी जणिल (सीमंतिनी व देवकुंठ) रंगरमाणी गुंणमोक्ष

બસ વિને આજિ પ્રેક્ષકોંસ નિસ સોનેં વ્યારબાન એક વિખાસ લાવેને રેં ન યોગ કરતે વેળે ઓક વિચાર
 નારી. "સિમંતિની મારી વિજંગરાની મોઠે લાડકી મચેલ, તમાપિ તિલ આગ્ન અંધાર પ્રહરમર
 બસાવેને મૂળજે આજા અંત કારવેં દોરતી તસે પ્રહરમર જગી વચું શકેલ તી અચો!"; "મંત્રી
 હૃદયેં જામતુમરણાનેં આજિ પુત્રમરણાનેં રોરપદ્મ ગેલોં મારેત, (યોંસ, અમુખાત વારત-ભાલ્યા મસતોં,
 જસા લોન ભાસ રત મચેં લાંગળેં મૂળજે મહારાચક્રતેનેં એક લસન રોય! જિ જે પતિમરણાસદ મહેત
 શોક કરસત તિજેં લાગ સખી મી 'આરિનસેવર (જેવાવમલ) મેરિ' અસેં મુખાદેં જા અમ્હાંસ અગતી
 સુષ્ટકરનિરુપ્ત આજિ માનવસ્વભાવ વિચરત કાટલે." "જી ગોપ્ટ રંગમૂખીવર પ્રયોગ નાલલ મસતોં
 પ્રેક્ષકોંસ વિદિત સાતી મારે તિના પુનર્કર કરણે આજિ પ્રેક્ષકોંસ કંતરવિજેં ડાલેલ નારી", "નાજીન
 શ્રાવના નાટકાંત ચક્રની શાંતી મેસઠ કરણેં ડાલેલ નારી, આજે વિરોધત: સ્ત્રી પાંતેનેં માળગોત
 તર ચક્રની શાંત અસેં નમેત મહી અમ્મી સમજૂત મારે."

'શિયાલ' નાટકાના પરીચયત એકે દેશગીં વિચારાનેં અસેં મૂટલે મારે શી. "સાજાના માળખાંત
 'પુરવચ્ચક્રપ્રતેનેં પુરવચ્ચક્રપ્રતેનેં સહરંગ સ્વર પ્રદારીત કેળેં. મસેં એક વાજા મારવેં: રેં કાલગળા-
 મસૂલક મારે અસેં મૂટલેં કારિજે." આગરો એક લક્ષણિક વિચાર: "સ્વમાવલિકાસ, વરુનુરના
 રાતારે નાટકાનેં જે પ્રથમ યુગ તે સદર્શ પ્રાંત મોઠેં કારસે દૃષ્ટીત પડત નારી."

'સંગીત-સૌભાગ્ય-રમા' સ્ત્રી નાટકાનેં 'વિચારાનેં' વેળેડે પરીચય મનેક દૃષ્ટોંજો મહાવને
 ઢાલે. સ્ત્રી નાટકાત લેરમકાનેં યુગાસેચ્ચ સમાજ સુખારક વિષ્ણુશાસ્ત્રી પાંડિત મોંને પાસ ભાલેલે
 ઢાલે. (યોંસા મદતીને એકા બાલવિષયેના એકા વિધુરાશી વિકટ રોતે એકમન આ પામલો કથાસંદર્ભ
 મારે: 'વિચારા' કલ્પિત મૂળજે અસેં કી અપર્યાસાવી સુદ્ધ શાસ્ત્રીયુવાને પાસ નાટકાત ન વ્યલતા (મોંજા
 અવાધા દરતકાકરકી જરી શા વિગર પડત આપલ મસલ તરી નાલેલે અસરે. "શાસ્ત્રીયુવાંસ
 પ્રચુત નાટકાત જોળ કાપ દિવાનેં (યા માહાભાગા યશાસ ઉજ્જલતા ન ચેલોં) (મોંજા વિષયીની
 પૂર્વકુલે કમી રોતે: પ્રંથકારાનેં મનંતૂન તર (લા પુરવપુરવાચિકમીં વિરોધ પૂર્વકુલે માનક
 પ્રેક્ષક મંડળીંડ ઉદ્ધર કરકી અસા રામીંડે રેલુ નધાવા: પરંતુ યા પાસ મોજનેરં વિપરીત પરિણામ
 રોપનાના સંભવ મારે. અસેં અમ્હાંસ કાટલે: શાસ્ત્રીયુવાંસ વિન્દરેચ્ચ, યોગતેચ્ચ વ વિતીસ વિવિત
 શોષેલ અસેં સગલા નાટકાંત એકે દેશગીં માળગ મારલેલે વાકી જીં માળગેં વ મારે
 શાસ્ત્રીયુવાંસ નાટકાંસ પ્રંથકારાંનીં દિલોં મારેલ તી' અસા સામાન પુરવાના ચોરવેનીં
 મારેલ." "વિચારાના સ્ત્રી આશેમલ લક્ષણ વેળાજોના મર્મ મારે. આપલ નાટકકારનાના

સોમીકરિત એકા મોઠમ માગયાજા કેવલ ડાંગોગ કલર વેળે રૂઢ નાહીં રેજ મેયેં વિસાર'કર્તીના પુનઃગતને
 આરે. આ નંતર જો મુદા 'વિસાર'કર્તીને ઉપાધિત વેળા આરે તો પાતંગ્ય લોંગે રેખાત વેળાના
 માનેસેવંધીગ; વિશેષતઃ નાટકાલીલ મડીમાગસંભા મળજે 'વિસાર'કર્તીના હાંતરે 'શૂદ્રાખે' સંબંધીયા.
 આ સંબંધાત 'વિસાર'કર્તીને મત્ત મસે આરે ની 'વિનામકરાવજી કોતિને માંની 'યોરલે માધવસાહ'ને
 નાટકાત જો શૂદ્રાખેના બિજા વ્યાહન દિલ આરે નોન મનૂસ સર્વ- વિસાર આખો પાહિલે તિલકે
 નાટકશાંતી નિરબિલેલ દુષ્ટિસ પડનો. શૂદ્રાદિ નીચ પાતંગી માયા બિહિલેના નાટકશાંતી
 આ પદના નાટકાંતીલ સ્વભાવકે વ જાલકરે લક્ષ દિલે અસેલ મસે મુકીન દિસત મહી.' તેં તસે
 દિલે પાહિજે મસે 'વિસાર'કર્તીને મત્ત આરે વ તે સદર નાટકાત દિલે ગેલે આરે મળુ
 (યાંની અંપકર્તીની 'ભારીક' વેળી આરે. આ નંતર 'વિસાર'કર્તી 'સંગીત નાટક' હી જીં ની
 દૂમ' તિજકરે વહલે આરેત. (યાંના દુષ્ટિને સી 'નની દૂમ' વાગેનંદનાદિ આરે' મસેં વિ.સં.રેખ-
 પગે મળતા વેગાર નાહી. આરલે મળને સ્વષ્ટ કરળાકરિતા (યાંની 'મરાબી માલેલ નાટકે
 કરળાખા જનાર સુમારેં ઉપવર્ધિવાં સુલ સાળ' જેલ મચનના મરાબી નાટક વ મરાબી રંચમુલો
 માંખા વાટનાલીના આપના વેલલ આરે. મરાબી નાટક દે કનીટની રૂઆલસી રેખના મનુકરના
 તૂન જન્માસ મસે આલે, પુલે મરાબી રૂઆલસાને સ્વદર્ 'વાહી વિન્દવલતાંના સહમાલે' બરખત
 જાતુત (યાલીલ 'ધ્યાંગડાંખિંખાના માગ' કમી રોલ જાતુર 'કૈં પરજાનામવંત લાંખીં સંસ્કૃત
 નાટકાંની માગંતરેં (ગયસ્વદર્) વ રાં કોતિનંતેં 'માધવસાહ' માંખે પ્રમોગ વરખાને જામ
 (આ વેલેના નાટકાત મંડકીકરૂન આમને સર્વદિશુત વિન્દવર કૈં 'સુખગાસી' વિપવ્યકર
 ર ક્રેમેનવા રૂંચે વગેરે' કસે 'કરૂ લાગલે', આમુલે સૂરપ્પાસને વ આખા મામખાને વંડ
 કસે કમી હોલ ગેલે, આ 'કુમી' નાટકાંની બિજા 'સેવાંખી આમલની દુદરૂ મશી વાલ
 ગેલી, પુલે ૫૬૭) મધે કોલેજાંતીલ વિમાર્મિંકંડાને વેલેલે સંસ્કૃત નાટકાંને પ્રમોગ કસે
 લોકપ્રિય હોડ લાગલે, (યાંતીલ પમે સુરાવર મળખાની પધર મશી પડલે, ("બાલે માલકે
 હીં પધે મળખાના માલે રસખા લોકપ્રિય આલ્યા નીં 'કોલેજના વર્તીવર' મોક મળખાવોનુર
 રજોલ જોડના લાગના નાહીં'), લોકહની લક્ષત વેડુન નાટકાતમાંની સી 'વર્તીકશી ઉપલતી,
 વ શેલે મળ્યા બિલેલિસાંની 'મુસલ સુરાવર મોક મળખાનેં જેં કોલેજાંતીલ મંરજેને
 સુલ કલેં હોલે, આ નાલસજાત મુર્તિ વિસાર વેડુર પામંકરનીં પમે (પદે, રસલ, હંમરી
 વગેરે) લાલકુતવર વ મામખાના માલવર મળવિખાના ઉપચર વસા સુલ રેલ' મ મરાબી

લોકપ્રિય

संगीत नाटकाचा उद्भासनाचा 'विस्तार'ने आलोखीय आहे; व 'संगीत-सौभाग्य-रमा' हे नाटक
 सा आभेकनीने वळे निरुक्त आहे ते स्वष्ट वेळे आहे- पूर्वी सुप्रसूतने ने गाण्याने खगळे काम
 खोपविलेले असताने ते आता पत्रांत विभागून रोवात आले आहे असे 'विस्तार'ने मत आहे.
 आपले म्हणजे स्वष्ट करणासावी (याचे *decentralization* हा शब्द वापरला आहे.

'विस्तार'ने मत असे की 'नाटके करणाणा मुख्य उद्देश ने सरळ व सुप्रसूत रंजन
 बोध करणाणा'; 'संगीत नाटकापासूनही बोध होणार नाही असे नाही. परंतु गाणे नाटकाचे
 भावने प्रेक्षकांचे विशेष लक्ष आकर्षित जाउन ते 'या नाटकातील बोध वेळामध्ये पारन ओडे' जावे."
 शिवाय 'मुख्य पात्रांचे लक्ष (गाण्याकडे) मर्यादापुढे नाटकाभेनमाना प्रेक्षक वर्गाचे मनावर बोध
 व सविण्याना जो सुदुर्देन जो विघ्न होत नाही'; 'नाटक मूटवे म्हणजे ~~सुप्रसूत व सुप्रसूत~~ नवरसांचे
 स्थान; परंतु गायन म्हणजे म्हणजे सुंगार व करुणा या दोन रसांचे (व तेही अंशदः) पोषक
 आहे. यामुळे संगीत नाटक सुंगार किंवा करुणा यांचीही एकरसपणाची होऊ शकते? नाटकात
 नवी 'या हिताची संगीतना उपयोग करणाणा प्रचालाविधिर 'विस्तार'ने तीव्र नापसंती व्यक्त
 केली आहे. 'सौभाग्य-रमा' नाटकांत रमा विहिरीना कावकर जीव देणासावे उभी असता नाटका
 नायक नातोपंत तिळा उद्देश्य एक गाणे म्हणतो व 'तिळा जीव देणाचे आम ररात नाही व ती
 गाणे ऐकत स्वयं उभी राहते हे देवदे आश्चर्य!' सा सर्व विवेचना 'विस्तार'कार्कीनी पाठलेल
 निष्कर्ष असा की 'अस्तु पारन माजत पाठलेल नाटकांना संगीत प्रकार माभिनंदनही नाही
 असे आचने मत आहे."

परीक्षणाच्या उत्तरभागात 'विस्तार'ने 'संगीत-सौभाग्य-रमा' नाटकाचा
 विषयाची म्हणजे विधवा-पुनर्विवाहाची चर्चा केलेली आढळते; व ग्रंथकर्ता नाटविषयाविषयाला
 अनुकूल असून तो गौटविषयविषयास पारला अनुकूल नसावा अशी रांभा प्रतीति केली आहे व
 'यांना विधवाविवाह जर संमत आहे व अनुकूलता कमीत प्रथम विवाह जर शास्त्रदृष्ट्या देखील
 अप्रशस्त नाही तर विधवेना विवाह करित्व मर्यादा ती बाळग कर पाहिजे हे आशय समजत नाही'
 असे आपले नाव नोंदविले आहे; तसे ग्रंथकर्त्या एकरस सुदुर्देनवद्दत लावे 'विस्तार'कार्कीने
 शेवटी आभेनंदन केले आहे.

'केशरी मंरीत' या पुतावाजी विरुद्ध लेखक तथार करणाकारित
 विहितेला नाटकावरील परीक्षणात एक रोम विनासक महत्वाचे वाटतात. नाटकाच्या शोधीत

૧ આપણે 'ઈન્દિરા' છા શ્રાવ્યને પરીચય તે "શાન્તરસ" નરુન, આરમ્ભર્મિય આકારનેનાં સંજ્ઞા, સોવિમાલિય આને ંયશર-સંજ્ઞા સંગ્રહ યુગ્મકન વર્તીને સ્વકલનેને રચે છે આદે" અથા દ્યોતે કરનાર આરોહ અંચે 'વિસ્તાર' આપે છે ધોરણ સ્પષ્ટ દેહે કરે.

રચનાવદ્યુત 'વિસ્તાર' જાણીને મત અંચે આદે કોઈ શા રમારનીને વિરે વેડમક નીતીને વચ્ચે લેહે આદેત, માનુ છે શો રમારત બોલક ધોવક શાલિ આદે... દુઘાયા અઘળી ગવંડાપ્રમાળે તિરેવર કોટ માનમાં ંયોચ અંચે આવર પ્રવેશ પાત્તવાપુરું સર્વજ્ઞ જોડણ સાલેલ પારુ દુઘાનકા માત્ર વેવે." આપણી એકે દિશાની 'વિસ્તાર' કર્તે મુળકાર, "નિવત્તાસંને નિવત્તાપ્રમાળે નિવત્તાટલે મુળજે તેં સુદેશ વડેલેન પારિજે અંચે અંચે મુળતં વેત નાહીં તસેને સારિણને નિવત્તાપ્રમાળે સટક ઠિહિલે તર તેં ગંગાંયે રોદિન કસે નાહીં તીવ ગતિ પ્રસુત પુત્રાશ્રી સાલી આદે." શા નાટકાત એકે દિશાની નાટકકારાને દુઘા મેલેલા માનસને મૂલ સાલોવાર મુદ્ધર આપલે આદે-શ્રાવ્યદ્યુત 'વિસ્તાર' કર્તીની (અન રૂપન ઉપલસ લેલ આદે. "હાલ્લેટ" મધ્યે વિચાર પાડુ તર આપને નવીના પ્રસુત સ્ત્રીનીં દાલે નચેલ ના?" શી રાંજા 'વિસ્તાર' ને વેડુત ગેલી આદે.

'વિસ્તાર' આદે 'ઈન્દિરા' છા શ્રાવ્યના પરીચયના એકંતર પુન પાને રચનીં સાલે આદે વ દે પરીચય 'વિસ્તાર'ના આર મંજાંમધ્યુર આલે આદે. 'વિસ્તાર'ને 'છા શ્રાવ્યના પરીચય'ના દુવશ આગ દિલો માને એક કારણ તે શ્રાવ્ય ડૉ. કોર્નિકર આ મ શરાષ્ટ-સમાજાતોલ એક સુપ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિને લિહિલેલે હોલે દે અસ્તવે. કીર્તિશરની 'ઈન્દિરા' શ્રાવ્ય રા ટોરેલરના પિ. pichess ના રહેલેડ અનુકાર આદે અંચે પ્રચાવનેલ કિંવા રૂપર સ્પષ્ટ લેલેલે નાહીં; 'વિસ્તાર'ના/પ્રધવીત્રમાળે (અને શ્રાવ્યદ્યુત કીર્તિશરના વાસ્તવિક વોળ વાવકાળ દુઘા શોણ; પરંતુ કેવલ શા મોળીન ઉદ્દેશ મલન 'વિસ્તાર' ગમ્પ અસહે આદે, તેથી કીર્તિશરને સમાજાતોલ સ્થાન લસાત વેડુતન કી સાંધ મલો રાંજા મમત વેડુત જાતે/ને હમોપમાળે 'ઈન્દિરા'ના કયામપાને પરીચયની અરદઅરદ ૫૦ વર પામે અપણી આદેલ; ઉરલેદ્યા પાનાંમધ્યે સદર કયાનેવેદનાતોલ મતર્મિત વિચંચલી, હુત્રવોળ, ંયારણવોળ, આપાલોષ દુઘાસોંજો સપશોકકાર નોંદે વિસ્તારને લેલી આદે. "દયાનકાને સરતલ, પાંચે મનેરસ, શાવ્યાંને નિશાકર્મિત, બિશલેના મમાવ દુઘાદી મુખાંમદુલ" વિસ્તારને કીર્તિકસંજ્ઞા પન્નકાર લેલેલે અસ્લે તશી શેવજે લોભવિન્દર્શન કરનાના (યાને લોરેશી મંજાંમોરના કોલેલ આટકત નહીં. (યાને 'ઈન્દિરા' શ્રાવ્યન પુત્રીલ મપ્રારને લોભ રાસલેલે આદેલ: ૧) કયાવિલેષ અમના સ્મૃતિ વિશેષ. - અશી લોભસ્પષ્ટે ૩૪. ૨) શંદ: દાસશ્રાવ્ય નિવત્તાંત મંચ, ૩) મુદ્ધુર પ્રવોળ, ૪) શ્રાવ્યાંને પુત્રીને લેરન, ૫) અર્ધલોષ રોત નાહીં અગો સ્પષ્ટે, ૬) પુત્રીની શન્દમેળના, અલંકારમેળના. રસાદરને ૩૪ ૬) રંત્રજો શ્રાવ્યાંની પ્રતીકૃતિ મુદ્ધુર સિદ્ધિ આલેલેલે શ્રાવ્યત મલતરલેલે આપલ્ય સંસ્કૃતીથી વિસંજલ અંચે આતરલેતર. ઉરાદરને ૫ (૭) "કસીંજ મમંતુર ચો મોટ પુત્રતમ કાકની કિંત અર્ધીનિ કાકની કાના નોંદ સા રુળસા નાહીં" (૮) "આત્મા કર્તેતોં આકરણસંજ્ઞાને પ્રસુત

काव्योद्धार जितके निरंकुशता गाजविले आहे तितके अन्तर दुख्खमांसीं द्वाविले गाजविले असेलः”
 ८) मुद्रपक्षीणः “मुद्रपक्षी जेठो आहे ते उगाव नोंवने आहे” परीक्षणाना हा उतरार्थ “विस्तारान्ना
 कोण दिव्यदशान्ना वगळीतले नेहमीच्या साक्षेची पणाना निदर्शित आहे.

१८८५ सालच्या शेवटच्या म्हणजे १२ वर्षात “होल्डरन ग्रंथभासाख गांते सूनना”
 नांवाचा लेख आहे. (आंते १) ‘उद्देश स्पष्ट असावा’, २) ‘जे सितवनाचे असेल (भानी साहित्य नांगली
 वसागी’, ३) ‘शब्दयोजना यथास्थित असावी’, ४) ‘देवदत्तले तितके ह्मणत यावे’, ५) ‘वाक्यार्थ स्पष्ट
 असावा’, ६) ‘विवरणविवेकनाख गांते तरी अन्न असावा’, ७) ‘आशभाने स (एत मनांर ठेवे वं करावे’
 अथ सूननांना प्रपेन केला आहे.

एवढे रवेने की ‘विस्ताराचे तर्कगुप्तर, अकारणगुप्तर विवेकाल दिव ठेवनाक

१२. ८. ७) सतत रहस्य दिजे.

पुरस्कार १८८५ के पुरस्कारपतीसाः अंक १ लाः ‘वेध’ का रं व-शें वरील भोटेक आशिया
 १८८६ वरु वं व विनोद (ना. नि. दिवाडकर) आनि गुणालिशमभाण
 अथवा संगीत अण्णानिधमकांय - हा दोन पुरस्कारांनी भोटेक परीक्षे,
 अंक २ सा. १) दुयारसंभवः (माजीक)

२) संगीत आनंदनाथ शिवा पाशवध स्वदेशाश्रीमानो नाटिका
 ले. नारायण वसुधन टिडक निरवलागां व कर.

३) प्रायाश्चित्त रहस्य ४) श्री. शिवदत्तपति कथाव्यि मंथन.

ले. छत्रे. (५) सा सुखासपण्णामदक्षि प्रहसन. ले. नान नाडी. ६) पुकारागानी गाथा-
 स्तंभादेनः रामनंद विष्णु गाडगावकर. ७) आर्षभावाः (पभाएक निर्णय) - ग० पु० वापट.

८) काव्यमाला (संस्कृत भाषीतपुस्तक).

अंक ३ ले. वगना सभनं प्रचार यांभावरील मुकुलेखः

(मालीत पुगीत मजदूर लक्ष्मण वेण्णजोगा “सत्र १८७७ साली अक्षोते येवे इतलकरंजी-
 कर नाटकमंडकी आली. तिनक नांजडाईंभाभा जुन्ना मालीना खेळं वं व मुशीमित.
 लोकांनीं मनें उडत नातलीं. ले. हां देउजीना व्यतीहर नकीर दूर मरगीत काटिली तर
 ती लोकास त्रिव होईत की नाडी या विषयी प्रभुवरुदन पाशवा मत्ता लेकीत हावा-

रवा (यांनी ७ कांहीं आधींकांनीं) विचार केला. म्हणून 'आविष्कार नमः (नाम) उत्पन्न होता. याने
अवकाश रा. वज्रवा व श्रीराम श्रीगोत्री जगद रे होत. पहिले तीन जंग वज्रवांनीं। छिद्दे व
शेवटचे दोन जंग जगदरांनीं। तिथिले... इतके स्पष्टपणे वन आहे की शोभविमल वनी रसकी
आवेत उत्तरावका अहात्म अशी जी पावटे निपटणकरांनीं समजून होती ती या अमलासना
प्रयोग रत्नामरीस पाहून दूर स्त्री वसें (यांनीं) प्रकृत छेद छिद्दिगनस क्रमिके. या
'नमः (नाम) आधींवर दुसरीं शोभविमल वनींनीं नाटके मराठीत उत्तरांनीं रें प्रालिप्त
आहे."

पुस्तकपरीक्षितः स्थानिकः राजमन्त्रस्था - नामसंस्कृत Local Book ने

आवालेसः नामदास ना. रा. आशीनाथ शिंदे ते संग.

मनोरंजन (मासिक) (कावितकर भागे मंडळी) / रंगराज

आदंनरीने प्रकटण 'वा. कावितकर' या नावारगती आदिष्ट होत असता असे रीतिरांनीं आ. कावितकर
म्हणजे लो. वाहीनई कावितकर असे स्पष्ट केले. (अवर 'विस्तार' ना पुढे सा विचार नाही.

'तथापि खरे असल्यानद्ध आननी जर कोणी रवाही केती तर आम्हांस स्थानिक पार आनंद
होईल'

मि. रंजन (वा. य. ले. विठ्ठल मयवंत केने) / विस्ताराभा

स्थानिक आधीप्राय 'प्रसुत' वाच्य आहता मते वरे आहे. (यांनी व आही आज वाच्यभाकर
आनी मनोरंजन आहे. पथे सरद व पुणेच आहे. वगेरे. ते रवसेवर 'नामा' या आधीप्राय
थोड्या आहे वाक हा विचार नाही. 'नीतिनोप' करणे हा भाषा ना गुरव उद्देश होत. मनोरंजन
हा गोंय उद्देश होत' या उद्देशाचे हेरकाने दुसरे.

वाच्यताका - संस्कृत मध्ये असलेले वरमूर्त ग्रंथ प्रविष्ट

कर. भाषा नीत्यातेला या मासिक पुस्तकावर. विस्तारांनी विस्तृत अभिप्राय लिहिला

आहे. (यात या मासिक पुस्तकाचे नातानेलेला वाचकी प्रसंगा असून ते काही

सु. वद्विभवने आता रसवे या हजेने सूचना आहे. या मासिक पुस्तकावर लिहिलेला

'विस्तार' ने महासाक्षर निष्ठा-या मासिकांना 'शालपादनमोग' वसा सावर नाही व (गुरुदे

आहवांना विचार वसा उडतो आहवांनी वरेने लिहिले आहे. 'वाच्यता' ने नातक अति.

जावजी वावजी (निर्मलसागर शास्त्राभागे माळक) यांना प्रवृत्तीची प्रसंगा आहे.

* विस्ताराभा १८०५ पुस्तकातील एवढा 'पुस्तकपरीक्षित' जो भाषा आहे

તર પુલક ગોષ્ઠો લક્ષ્યતઃ ૧) જે લેશન લાઠિ પનાડુમ માત પડને અજ્ઞા લેશનની પરીક્ષા કોળ (શ્રી મૂલ્યોની જરાતી આ સંબંધીક વિરમસાગ્ર પરીક્ષણકારોની નીટલા દિનાર કેળેત આરે અલે દિસત નાહી. ત્રિવેદના ગ્રાવ્યાંની પરીક્ષણે કરતાના રમના સુબોધ આરે કો નાહી, વૃજલોષ આરેત કામ, શબ્દલોષના સમર્પક આરે કો નાહી, વ્યાકરણલોષ, લેશનલોષ ત્રિતપત આરેત સામ મોલે ગુઠમલે પાશિયા જાતાત. સાબરોબરન લેશનનાત નીતિલોષ દેખાની શમી આરે કો નાહી, (માત ગ્રામલ ત્રિવે અધીલત આરે કામ રે પ્રથ દિનારાત બેતલે જાતાત. ૨) શાસ્ત્રીય સ્વરનામા લેશનની પરીક્ષા માત / વિદ્યાશાસ્ત્ર / કુટુંબ બરીનશતિ શાસ્ત્ર મુદ્દપને રોમે. ૧૦૦ મા પુરકનાત / ગ્રામમાલ / આ સંસ્કૃત માસિક પુરકનાત પરીક્ષણલેશ આરે તો ગાંધી કીર્તિને માંબા / ટ્રેડ ડાકુત મરાબાંગા રાતે દાસાવર રીકા / આ અંશલોષ સમોષાલેશ આગિ તેલંગ યાંતી આમસિયા Local Government આ પુરકનાત / સ્થાનિક રાજ્યમવસ્થા / રે જે માળાંતર રેકે (આવરીક રીકાલેશ રે જર નજરેરના હો આતલે તર અજ્ઞા પ્રમારના લેશનની / વિરમસાગ્ર કોળ (શ્રી પ્રકારે વિધિલક્ષ દરવલ બેને યાંતી માંબા મલત બેને. સામા અર્થેત અલત કો લાઠિનલેશના રેકે કોળ (શ્રી દુબીને પરાયે રે ૧૦૦ મા પુરકનાત તરી / વિકાસાગ્ર પરીક્ષણકારોના નીટલે લક્ષ્યત આરે નહતે શાસ્ત્રીય સ્વરનામા લેશન લાઠિત લેશન આ લોન્દીને મૂલ્યમાતર રે જવલ જવલ દાસન ફૂટપટ્ટીને કરીસ હોરે.

પુરક ૧૮ લે ૧૮૮૭ વિરમસાગ્ર ૧૦૦ મા અંકાંમધે પુલક પુરકનાત પરીક્ષણે આલી આરેત. ૧) વાગ્દેશર (કે. રા. સા. વિષ્ણુ સોમનાથ સરવથે) ૧૫૦૦ પાંખા સંપ્રદ. ૨) આર નવીન માધિક પુરકને: ① વિવિધ ગ્રંથસંપ્રદ: સત્યેન્દ્રનાથ રંગનાથ જમકર, ② કેરકલોકિ, ③ કાશીર આગિ ④ ગાંધર (જાવલી - સં. નારાયણ નરસિંહ જડજીસ. ૩) સંગીત શાલિની વસંત નાટક લે: ગમકુળ ત્રિવેગી પારંગીકર. ૪) સંગીત મુદ્દકટિક નાટક - ગોવિંદ બલ્લાલ દેવલ ૫) સુવિનારમાલા - ૬) પવનપ્રકોપ - એકનાથ ગનેશ માંબારે ૭) ગણપા નેમન (Nakhar the Wise) લે. લેશનના નાટકને ના. શાશિનાથ ત્રિવેક તેલંગ માંતી લેલેલે માળાંતર.

આ પરીક્ષણકારોની દરેક પરીક્ષણ નાડુમયા પ્રકૃતી સંબંધીની અનુક સમજામક કરીત નાહી. પશ્ચાત્તમ લેશનનાત પરીક્ષણમધે, વૃજલોષ, વ્યાકરણલોષ, શબ્દલોષ, રૂંદલોષ દાસાવીશમ મુરખલેકનન નાહી આરે. રમના સુબોધ

ક સપ્તાર્ધાર આરે ગાય હે પરીસ્થાનકર તદ્દત્ત આરેત. (યાન પ્રમાણે રસ વ અલંકાર હા સંબંધીની
 (યાંની જી સમગ્ર આરે (યા સમુદાયુક્તર પરીશા કરીત આરેત. પ.પ્રાણ રત્નનેના જો 'વિજય' આરે
 તે નીતિપોષક આરે શ્રી જાલી માની હાનકરી પાણી કરતાના જાઠઠા આરેત, પરંતુ શ્રેષ્ઠ પદ્ય હે
 શાબ્દક દેશ પામણે જ પ્રથમ સ્વતંત્ર વિગાદન તદ્દત્ત રોચ્યાને પરીશા કરતાના દિસર નાસીર

નાટકોના પરીસ્થાનમધ્યે દેવતાંના મુચ્છકટિકાને પરીસ્થાન આપણે તથા

નાટકોના દેવતાંને તે (યાત/અમરોતે મૂળત નહે - હી સમગ્ર કોઠેન અમરોત નહી - તર દેવતાંના
 પ્રકૃતિવંશીની અનુવાદાવર જે બાહિશા આસેવ વ્યેતલે ખાતાત (યામુકે રોચ. દેવતાંની મુદ્દાના મુદ્દ સંસ્કૃત
 સમગ્ર દ્વિશા અંતો નાટકના સાત અંકમધ્યે જો સંલેપ દ્રેશ આરે (યાવર 'વિસ્તાર'ના આસેવ આરે.
 મુદ્દામધ્યે અશા પ્રકારે કાટકાટ કરમાના દેવતાંના બાહિશા નહી અલે (યાને મૂળને આરે. દેવતાંની
 મુદ્દાવરદુકુમ આનાંતર કરમાના હવે રોચે વ પ્રયોગના દૃષ્ટોને (ખાત જી કાટકાટ કરમાનાની તી
 પ્રયોગ કરમાનાંવર સોપનામની રોચી અલે 'વિસ્તાર'ના (યાને મુદ્દા આરે. બાપળ હોજો સંલેપ
 દ્રેશ તો 'સંગીત પદ્ધતીસ અનુસાર... દેશના વ પાંચના સંલેપને' અલે દેવતાંની સ્પષ્ટ
 દ્રેશ આરે. દેવતાંના આ સ્પષ્ટીકરણની દરબલ લેતાના 'વિસ્તાર' 'જહો 'વિશદપદ્ધતિ',
 'આવવપદ્ધતિ' તમેરે પ્રકરણે ઠરતીક સાહેલી આરેત તલે 'સંગીતપદ્ધતી'એ પ્રકરણ ઠરતીક
 સાહે આરે ગાય? અલે દેવતાંના પ્રથમ દ્રેશ આરે. દેશની મુચ્છકટિકા નાટકના પ્રયોગ પાન
 દિવસ કરમા વાચકાવનાત ગાય દરબલ આરે અલે 'વિસ્તાર'ના બાપળી સવાલ આરે. પરીસ્થાન
 શોધશે દેવતાંના અનુવાદાવર પદ્ય માગની વ ગય માગનો 'વિસ્તાર'ના લાચી દ્રેશની અલે તરી
 દેવતાંની બાપળા અનુવાદાવર મુદ્દાલે નાટક પદ્યલે આરે શ્રી જાલી રા પ્રથમ (યાને કોઠેન
 ઉપાધિત લેજેત નહી. દેવતાંના માધાશેલીની પ્રશંસા કરતાના 'સૌમાન્ય રમા' નાટકના
 માધાશેલીની લાચીક આરે.

'વિસ્તાર'ના લાચીક વિનાસવધ્યે ડંડસરમા માગ જાર આરે.

'વિસ્તાર'ના ૧૮૬૯ આ ૭ આ અંકાત 'નાટક'ના વિજયવર એક વિજય આરે. તો વાનક
 અલેત અલે દિસને શ્રી નાટક દ્રેશે શાવ, નાટકપારાને કોળતી પદ્યે શાકમની અલેતાત
 આ સંલેપાત લેરકાને (યા શાકમના માગને બરાબ પ્રયત્ન વિશદ લેરેત આરે. આ વિજયપ્રમાણે
 ગુંજીકરણને લેરેલી શાલી પરીસ્થાને પ્રયત્ન વાચકાવિનાસની શોરક ઠરતાત. પરંતુ (યાન
 'વિસ્તાર'ના શાબ્દકના લેરકાની પરીસ્થાને મુલોઆ દૃષ્ટિ કોળાંદુર સતત લેરી જાવ આરેત

૧૧. પુસ્તક ૨૦ વે (૧૯૯૯) અંક ૧૦૧૧૧૨ (જોડકાં) મધ્યે કવિનારેન શ્રી સંસ્કૃતભક્તિ મહાભાગા
લેરવાનું નામ (ખોળા લેરવાનું) મારેલી દેવાની લેરવાનું સુરુ થયે: ૧૯૯૯ વ ૧૯૯૯ મધ્યે વિલ્હન,
સત્ લેરવાર, ૧૯૯૨, શેરેન્દ્ર, આંગે મારેલો મારે.

અસે આપણાંસ આટલે વ વિલ્હનાને કાઠમધવિનાર વિલ્હન દોષાલ પદ્ધતીરપે કિરપલ
સાશય્ય વેલે યાને લગર વિલ્હનાનું મૂળનાલપદ હરેલ અસે લેલ યેલ નહીં વિલ્હનાના પરીક્ષણ-
લેરવાનુંમધ્યે આપલે કોઈ નુકત આરે હે જ્યાના કપીન તથાલ યેલ નસલે અશા શીક્ષાના બોલનાલીલ
પંતોજોનેરીન સલત જાળવલે.

✱

✱

✱

પુસ્તક ૨૦
૧૯૯૯

સા પુસ્તકાત એક કવિનાર મહાભાગા લેરવા અગતી પારિલ્હાન મળજે જાનેવારી-કેલુઆરીના
જોડ અંકાત આટલેલો. (યાને નાવ કવિ, કવિતા આગિ પચરવાનાં અસે મારે. સા લેરવાર
અરનાયા કસાત લિ. આ. મ. અસે આપલેલે અસલામુદે તો સંપાદકાંની કિંવા/સંપાદકીય સાશય્યવાલે
હે ઉપડ આદે. લિલિલેલ નસલે લિલ્હન આલેલ મજદૂર મારે. સા લેરવાર કવી આગિ કવિતા આંખ્યા સંવંપાત
જે વિનાર વ્યક્તિ આલે આરેલ તે લસાલ વેલલે મળજે અસે દિસલે ત્રી સદર લેરવાર આ
કાજાત મનાલેલ અસલેલ જો કાવ્યવિનાર આરે (યાપેસા વેલવા આળે ક્રેશવસુલાંની આપલા
કવિલેલરોવર જો/કાવ્યવિનાર આળા આખ્યાશી જુલતા અસા કાવ્યવિનાર વ્યક્ત કરીલ આરે.
ક્રેશવસુત આપલા કાલી કવિતાંમપૂર સામ સુભારાસ જો કવી આગે કવિતા યાંનેસંવંપી
કાવ્યવિનાર વ્યક્ત કરીલ શેલે આખ્યાશી સા લેરવાલોલ કાવ્યવિનાર રૂતવા જુલો ત્રી સદર
લેરવાર ક્રેશવસુલાંનો વર લિલિલેલ નસલે ના અગી એક અંક મળલા આટલે જાલે.
ક્રેશવસુલાંના કવિતા આળે કવિ, સા કવિલેલ લેરવાનું ૩૦ ડિસેમ્બર ૧૯૯૯ થા આરે.
આગે આંખ્યા 'સ. વા. વ. પટવર્ધન, મુ. નાગપૂર યાંસ' સા કવિલેલ લેરવાનું ૧૯૯૯
આરે. ૧૯૯૯ વર્ષેલ ક્રેશવસુલાંનો તીસપેસા અધીક કવિતા લિલિલ્હા હોઆ મલે આપણાંસ
આ. કવિતાંરમાલી આપલેલે આંખે લેરવાનું પારિલે અસલા લસાલ વેલે. સા ૨૦/૩૨
કવિતાંપૈલી વર આ લોન કવિતાંના ઉલ્લેખ લેલ મારે (યાંતોલ પુમેલ ઓલી ક્રેશવસુત કવી
આગે કવિતા આંખ્યા સંવંપાત કોળાત પ્રકારે વિનાર કરીલ લેલે યાવર સ્વચ્છ પ્રકાશ લાગતાલ:

કરુનિયા કાવ્ય અનાંત અપળે,

ન મુરબ શા રેલુ લેલીન મો મળે;

કરુનિ તેં દંગ મળેલ મુંખે,

તલીમ શા સુન્દર રેલુ મી મળે.

કવિતા આગિ કવિ.

' आरे तुल्य सर्वदि सृष्टि मोक्षी.
 'मो मांती सर्वदि हेवि मोक्षी,
 संसार कीजे तरि तूं स्वमानवें,
 मोठें जगही प्रतियंध तो नये.

या अन्तःशक्तितः तारकांत
 आले कवी तू गुन दोसवार,
 बांके मधूनीहि दिसें जनांला,
 धोःधामधूनीहि दिसे कवीला!

निजीव वस्तु वर काय मनावनाला,
 जन्तूंस-कायदि विचार नसवनाला,
 आम्हा शिकीव सुवनीं सुर-शयनाला,
 पृथ्वीस सांग ममसवति जिंकनाला!

..... ऐकती न वयली न जें जन
 गम्य होवनि कवींस तें पण;
 हे सृष्टी नंरजातिने शरें,
 नेत्र कवीने नवरेत का वरें?

- सा. वा. क. पटवर्धन मु. नागूर संत.

केशवभूषांनी आपल्या १८८८ पर्यंतच्या काही कवितांमध्ये व्यक्त केलेले हे विचार व
 १८८८ नंतरचा आग्रहात (यांनी आ कवी, (आणि कविता) कविप्रतिभा यांच्या संदर्भात कविता
 लिहिल्या (यांकर व्यक्त झालेले विचार जर लक्षात घेतले तर 'विस्तार'त वास्तव्य झालेला
 त्या लेखातील विचारांशी (यांना जवळचा संबंध आहे हे आपल्याभावांवर सादत नाही. 'विस्तार-
 तीत लेखात प्रारंभीत कवीला ग्रीक भाषेत 'कवी' या म्हणतात त्या प्रथम लेखकाने उल्लिखित
 केला असून 'जेव्हा सामान्य माणसं दिसत नाही तेव्हा कवीस सौंदर्य, उदात्तता, वीरता आणि
 वैभव हीं दिसतात म्हणून इटली देशांत (यांस शोधक' या अर्थाने नांव देत इ. लिखा भाषेत
 वर्ण्य भाषेत 'डेसी' या नांवाने कुलांस उद्देशून यांहीं पयें कवीं आहेत. तीं इतरांनी रचणीत
 आलीं आहेत तीं (या भोवें (यांनी नांव सर्वोच्च प्रिय झालें आहे, आणि आपली रचणें वरें देत.

पुत्री मेवसां - आवितसां ही ते लोका जाता! - 'धूमकेतु' नागे महाबाहू'

आने

✱

✕

✱

પરીક્ષણ કરાવેલી છે. પિય પદા વહે પિય પદા માં પદ્ધતીને ત્રાવેટક સંખ્યા સ્પષ્ટીકરણ વિશેષતા
 ઉત્તર દિલે આદે. આનંદીકાર્દિના નારેત્રાને પરીક્ષણ કરવાના સદર પુસ્તકાને સ્પષ્ટીકરણ વિશેષતા
 કસે ઉત્તર મિલક આદે સાવરન પરીક્ષણ કરાવે જોર દિલે આદે. પરીક્ષણના રોવે નારેત્ર માં દૃષ્ટિને
 આનંદીકાર્દિના માર્ગોને સંબંધીત બાળે રદર વાલી ગોળેના સંબંધીત પુરવિલેના માર્ગોના
 અપુરેપણા કસા જાવનો, ગોળકરવ માં વ્યક્તીને મૂલ્યમાવક કસે સ્વોગ આદે રત્નાવો ઉત્તીના
 પરીક્ષણ કરાવે અર્થ નિર્મીતિને વાતવિલે આદે. વિસ્તાર નરિત્રાને પરીક્ષણ કરેનકે
 યોગ્ય માર્ગે કરતાના આદરે. ઉદાહરણ રૂપે માં ઉપાધ્યાયે રસનાને પરીક્ષણ કરવાનો વેલ
 આલી વી માં વે જુઓના મૂલ્યોની કરતાના આદરે. ઉદાહરણ રૂપે માં ઉપાધ્યાયે રસનાને પરીક્ષણ કરવાનો વેલ
 યાના ઉમજ પડાવક નસનેલ વત્તવ વાલ લગલ હેન રોવનો સિધ્દ હેને.

પુસ્તક ૨૨
 ૧૮૮૦

*

*

*

વિસ્તારના ૨૨ વે સંપૂર્ણ ૨૨ વે વર્ષ લગલે મળે તો કામરેલીરણે સ્વાવ સ્વાવ અગા
 દૃષ્ટીને પરિત્યા અંકાલ જે સંપાદકીય ઉદિષ્ટિયત બાલેલે આદે તે બનેલ દૃષ્ટીને મર્યાને
 આદે. યાવ વિસ્તારના ઉદાહરણ જી રંશ્ચરસર આધે માસિક પુસ્તકે નિબાલી ભંતી
 વાલી અસૂન (યાંતી ૧૮૮૦ સાલી વીસ દેરનોલ ર્યાવ આદે. વી નાલી મામદલ અંકા વગ
 કોલી આદે. આ માસિકાંપેથી 'દંશરક', 'નિલંબમાલ', 'નિલંબનંદિકા', 'નાવેલેશસસંક્ર',
 'વેદાર્થમલ', 'કૌમુદીમલેલ', 'પટ્ટકર્ત્તનિતિના' ર્યાવો માસિકે દિવંગત સ્વસ્તવદલ
 વિસ્તારને દુઃસ્વ વગલે કોલે આદે. આનંદર વિસ્તારના વીસ વર્ષેલ બનેલ મંડાંતરે બાલી
 અસૂનાના ઉદેસ્ય અસૂન વિસ્તારને વાલી વિશેષત માત્રમામાવી તો બંદ પડનાર અહો
 કંડી અવ્યનમવ્યન કહી ઉઠવીલ અસૂનાત વ યાન વેલી વિસ્તારના વિસ્તાર પ્રેર
 વરણાદે (યાને હિતનિત્તક યાલ સર્વ પ્રકારનો મરત રેખાને માખાસર કસે વેલ અસૂન
 તે સ્પષ્ટ કોલે આદે. વિસ્તારના અવેલ મંડલીના સવ અસૂનાને અસૂન સંજનના (યાલીલ
 પુસ્તકપરીક્ષા હેન પ્રુટવ વારગ જોર અવે મત મંડલે અસૂન (યાનસેવર 'કસે તરી
 પુસ્તક અસૂન વાવને મરૂર તત્ત્વજ્ઞ ઉત્તર માત્ર અસૂન એક વાવમરસી મરૂર
 તાલકંતી યા પુસ્તકાંત મેડું દિલ નાલી મરૂર/કસે દિલી આદે. વિસ્તારના અનિમારિત
 હા સ્વત્તા રોવ માત્ર વરૂમાના તો સોન કા નિર્મિત દોલે યાલી મીમાંસા રોલી આદે. હા
 અનિયનિત્તવા એક વિશેષવ્યક્તિ સોન અસૂન તાલક, (યાને સ્વત્ત્વ, વ્યવસ્થા,)

આપાવિધાસ-
 રૂપક ૧

પુરુષોત્તમ વાચન માં પ્રલેખના યોગ શોધ રોગ મૂલકઃ આરોગ્યે' અર્થે 'વિસ્તાર'ને મત
 આરોગ્ય આપવા કીલ્લુ એકની સ્વર્ણીકીત કાર્મિના વાગવા પેલાના 'વિસ્તાર'ને (વાત) રહા નાટકે,
 તીન નાર કાર્મિના, આઠદશ ચોર પુરુષોની નારિયે, તીન નારો પારે બનીત કલિદાસ, તીનનો
 સુનાર પુરુષોત્તમ વાચન, વાંચન, વ્યાકરણ, આરોગ્ય શાસ્ત્ર, જ્યોતિષ, ગણિત, મૂલ્યોત્ત,
 અર્થશાસ્ત્ર વાંચન, સાહિત્ય, અર્થશાસ્ત્ર, ઇતિહાસ વિષય, મરાઠી બંગાલી જાનકી ગોંડે વગેરે
 માળો વિનસી હેરુ વાળોતરે, 'વિનારમાયુકરો', 'સાચી આરવર્ણવિદરનિસંકટ' રાક્ષસીના
 સમાવેશ કેમ આરોગ્ય શોધરુ 'વિસ્તાર'ના પ્રલસ નિર્મિતીની વાંચી સ્તત વર્ણ
 સંપાદનની જવાબદારી અંગાદર વેદન પાર પાડના બદલુ શ્રી. મા. શ્રી. ગુંગીકર વ
 (યોગીન માર્ગ દર્શનાત્મક), (યોગીન વ્યાસન દિગ્વિષ્ટ હેરુવા રુશીકરુકુષ્ઠ હેરુવા રુશીકરુકુષ્ઠ
 શ્રી. હરિ મહાદેવ પંડિત આજી રત્ન સ્ત્રાપ્રાંતકુલ કૃત્તમ વ્યવસ્થા કેવી આરોગ્ય
 'વિસ્તાર'માં વિનામોત્તમ લે વ્યવસ્થા-માંમધ્યે પુનિત વ્યવસ્થા રાસ નિર્દેશ આરોગ્ય
 રામચંદ્ર મેઝાગી ગુંગીકર, વાસુદેવ આગાખી બિનુ, રામચંદ્ર નીલકંઠ મેઝા, રોનો રામચંદ્ર
 પુરુષોત્તમ, જી. સરનામ મરુન, હરિ મહાદેવ કલ્પકર, ગંગાનમ ગોળિંદ્ર સિનારી, ગુરુદેવ
 વાસુદેવ આઠકે, વામન દેશવ માવકંઠર, હરિ મહાદેવ પંડિત, વા. ગો. વાગેટકર, આ. સ. બરવે,
 રા. રા. આગવત, ગ. ગો. નાડકારી, સ. વિ. માડકાંવર, ગ. વા. મોડક, મગદંતરાવ આ.
 ઉરાસ, ના. વા. ગોળનોઠે, લ. રા. વૈદ્ય, ની. જ. કીર્તિને, વિ. વા. ઓક, વા. રા. ઓક,
 વ. વા. પ્રધાન, શિ. સી. વાગકે, વા. આ. મોડક, ના. વિ. વાગકે, સર્જન શા. ર. શ્રીર્તિકર,
 વિ. મો. મહાજનો, ગ. રા. મેઝરે, ગ. જ. આગાશે, વા. વા. ગુપ્તે, રા. ર. મેઝકર.

X

X

X

પુરુષોત્તમી પોતે એ એકોત્તમ અંગના મુલકુલવરોત્ત સરવરગમન
 'વિસ્તાર'માં ૨૩ વા (૧૯૯૧) પુરુષોત્તમ/પુરુષોત્તમ પરીચયે કરી વચ મે ૧૯૯૧ આ અંગના
 આજી વારેલી રી અર્થે હોટેરની અસુત તી આ પુરુષોત્તમી આરોગ્ય તીરી મહાત્મી નાહીત.
 (યોગીન એક નર ('વેપુગીન') રજાતી રીવ સત્તિપાતન અસાવે અસે પરીચયોત્તમ
 વિસતે. આ પુરુષોત્તમ પેરુષોત્તમ આજી મારી આ વીન અંગાત્તર અંગે રાવારા વૈ. રાવારા વેતક
 અંગે જે પ્રવાસવર્ણન આરોગ્ય તે તત્ત્વોત્તમ પ્રવાસાત્મકાંવર આજી આ સ્વર્ગના રમતપાવર
 પ્રકાશ રાક્ષીત અસત્ત્વકુલે (કાશી પેરુષોત્તમો વાટતે.

X

X

X

7002

‘વિસ્માસ’ આ ૨૪ બા પુસ્તકાત મરવાને અસે પુસ્તક-પરીક્ષણ ‘સાગા મી મદેલ અથવા સ્વ-સા રજપૂત’ (હે. વિનાયક શિવજી મીડન આને વાચુદેવ રંગનાથ શિરવઢકર) થા નાટકાને આદે.
તે. પુસ્તક ૨૪, અંક ૧૧, ૧૨ આખી પુસ્તક ૨૫ ને અંક ૧-૨ આને ૩-૪ અસે નાર અંકાંતુર આદેકે આદે. (યાને ‘વિસ્માસ’ ની ૫૩ પાને બાપલી આદેક. હે પરીક્ષણ ‘વિસ્માસ’ આદે. (નાના શિવજી કાંસાલ ‘અર્થસાદ’ ૨૩- મંજુલા’ અસે દિહેકે મસૂન

An author cannot easily purchase fame
Critics are always apt to hiss and blame! - Dryden

હી ક્રામકરન શિવજી કાંસાલ ઉરુપુત કેહેલી આદે. પરીક્ષણ અભાસના લાંબાકે આદે: અગતી સામાન્ય
ક અપ્રસુત મુદે ધોક્કન પોકર માંડબાને પ્રવૃત્તી આદે. કારંતીન કાસી પને/પુસ્તક પરીક્ષણાર્થ આદેકે
પસંભારી (આવર પરીક્ષણ લિહિને કસે જોખ આદે હે સાંતબાત સની શાસતી જેવી આદેક. (આંતર
સ્વર નાટકાને સંવિધાસક અમંદર લપછીલકારપને નિવેરન કેહે આદે. હે કથાનક રહને મુંબ-
મુંલીને આદે શી (યાને લપછીલકારપને કેહેકે નિવેરન હે પરીક્ષણલેશકાઆ વિનાલીને નિદર્શક
ઠરકે: કથાનકાને હે સાગસંચીત નિવેરન સંપલ્યાનંદર પરીક્ષણકાર હે નાટક ‘લિહિલકીક’ કસે
નાદી તે રલિહિલકાને અનેક લાલકે રેકુન સિલ્લ કરમ્યાઆ ઉચોગાલ લાનલા આદે. દરમ્યાન
નાટકાની બાલા શી લાલકાગ્યાગોગી અસલકાને શીકારલપક (યાને નાટકકર્તાસે લેકુન
લકલે આદે. શેવલી માત્ર (યાને આપલ્યા માલસીલ રગલ બાવ લાલક આદે ક લો સળકે લલક
નાટકાઆ કથાનકાને ‘~~આંતર-બાંતર-બોર-મેલ~~’ આ ~~નાટકાને~~ ‘~~પિસારો~~’ નાનક
નાટકાઆ કથાનકાશી અસગારે સામ્ય. હે સામ્ય ~~સામ્ય~~ ‘વિસારો’ આને ‘સગા
મી મદેલ’ માંબોલ અનેક સંવાદન સંગલથી કસે દિસન કેહે લેલી પરીક્ષણલેશકાને
લાલકુર દિહે આદે; વ નાટકકારાને મુજ નાટકાને હે મુજ કોલેલ માન કેહેકે નાલો લા-
બદ્ધ ઉપયોગકાને (યાલ લોખ દિલ આદે.

X X X

Pizamo.

૨૫ બા ‘વિસ્માસ’ આ પુસ્તકાત ‘પુસ્તકાવર-આમિત્રાવ’ આ લલકસાલી નીમંત ગાનકાલ
લરવાનકે આલેલકર જે ગ્રંથ અપૂન કાસિલ સાલે (માંની સા. ગો. સ. સરલેસારી ગંગી
માખાંતરિલ કેહેલક ‘રંગલ દેશાઆ વિસાર’ આ પુસ્તકાને પરીક્ષણ આદે. હે માખાંતરને
પરીક્ષણ અસલકાને તે અમીત માખાંતરિલકાલક સાલે આદે. ‘વિસ્માસ’ આ કલક

મુરંચસ: ફંચી પદ્ધતીના વાચન રજને ચિત્ત આરે. (યાને જી અમુદ્ધ વાચને સવૂત દિહેલી
 આરેત લી સવન ફંચી પદ્ધતી આરેત મસે રિચૂન વેલે. હી વાચને ઉદ્ધૂત કરન (માંને
 શેગીસી શુદ્ધ શ્રદ્ધાવા ની વચ્ચે મસાવન પાહિજેત વેલી સાંનિતલે આરે. આ પરીક્ષન-હેર
 'લિ. આ. મ.' આરે.

X

X

X

પુસ્તક ૨૬ વે. ૧૮૯૪. (વાચનવાને માર્ન-પણિત જોડ મંત્રાત,
 ગાને. જેલુ. આ જોડ મંત્રાત/ પળ લ સંત કોળ વેલે! 'યા આ દંબરીવરી કુ. બોલ્ટકર'
 આંને ઊંડિહેલે પરીક્ષન આલે આરે.

પુસ્તક ૨૩ મંત્ર ૯ મધ્યે રવંડિત સાલેલો 'વાદિતર મટજો' હી કાદંબરી નોંહે. ડિસે. ૧૮૯૪ આ
 જોડ મંત્રાપાસૂર કરત ચુલ કરવાત આલી આરે.

X

X

X

પુસ્તક ૨૦ વે. (૧૮૯૫)

ગાને. જેલુ. આ જોડ મંત્રાપાસૂર કુ. પ્ર. રવાડિતવર કુ. સવાઈ માધ્યક તવ સાંના મુ. (ધુ) હે
 નાટક અમશા: જાલેપ્પ હોતુ જાતલે.

પરસનિસકૃત 'સાશીની રાણી લટખીદારી' આ નારેત્રમંચાને પરીક્ષન અંત્ર ૩. ૪. ૫. ૬ સા
 જોડ મંત્રાપાસૂર આલે આરે. (વલપ રાહિતસ-મિદ્રિયા. રાહિતસાલીત માનસાંને વર્ન પાડલપસ
 લટખીદારી કોળા મગીત મોડેલ? આ વચ્ચાના પ્રારંભી વિચાર.

૭. ૮ આ જોડ મંત્રાત એડવર્ડ યંગકૃત 'રિંહેર' આ નાટકને બી. દ. આ. અમંત માંની નેહેલે
 'મથંકર સુડ' હે માળાંવર પરીક્ષન વિવચ સાહે આરે. આ પરીક્ષનાના વિવિધાને 'વિચારાના
 સમીક્ષકાને ફંચી નાટકાંની મરાળીત માળાંવરે કરતાના આ ઝડપી મેતાપ (યાંની 'દંભેટ',
 'ટોચંગ ઝાંજ રી શૂ', 'આચેલો' રાહિત નાટકાંની મરાળીત આ પૂર્વેની માળાંવરે સાલી સાંના
 આપાને વિચારાને ગર્ભ દેલી આરે. ફંચી સીતિરિતવ, સમ્યાના સંબંધીના કલ્પના, કૌટુંબિક
 કાતાવરણ, નીતિ અનીતિવસ્તુના યોના મરાળીતી મેક બસત નસતમાયુકે માળાંવરેને હે પ્રવલ
 વલે વસલે આરેત, વ જે મરાળી મદ્યૂત રંગમૂખીવર વાચવિહે જાતે તે પરદેપરદે વસે વાટવ
 રાહતે આંની ઉરાહરને રેઠુન ગર્ભ વેલી આરે. 'શુંસારનાવ' મધ્યે 'શુંસારનાની શ્રામેશ
 વેળાના કુલાલ પમાને ઉચ્ચારિહેલે "રુમાલ-રુમાલ" હે શબ્દ મરાળે પ્રેક્ષકાંસ "પરદે-પરદે"

વાટન રસબેગ યેતી" મલે પરીક્ષણકારને મળેને આરે. લેન્સ (યાને દબીને હે નામ ને રાજનામને નહીં. ચાન દાટ્ટે ચોગાપૂન (યાને 'મચંકર રૂડ' ની ગુપ્તસેવનની કોળી માટે; દુરખ ગોર સટકને. આપડે મળેને શા પ્રમાણે મોંઝાપાવર વાસ્તાવિક શા પરીક્ષણકારને રંઝાંજો નાટકાંની મંગાજખી રૂપોવટે હોડું નયેત, સરકસરદ માળાંપરે ંદાકીત હે મત માંઝાયત્ત હને હોતે; પરંતુ લે મત માંઝહેલે દિશત નાહી. નાશાવિક હે મત 'વિસ્વાસ'ને / હંમેટને / પરીક્ષણ કરમાત્તા કાલી વર્ણપૂર્તીન માંઝહે તેવે.

અલંકારરર્પણ- લે. રામકૃષ્ણ વાસુદેવદાસી તહેકર. (કુસ્તી ઢાઢુતી). હે દુસ્તર પરીક્ષણ સુતિપર મસલે તતી યાત 'વિસ્વાસ'ને વેળવેન દિશૂત વેતે. શાસ્ત્રીબોલની અલંકાર મળે કામ? અલંકારંગા વ માળેના પરસ્પર સંબંધ કામ આરે! યા પ્રમાણે વિનાર નરવે કામરસક રોવે મલે / વિસ્વાસ'ને મત આરે. અલંકારંગા ઉપરલો દેખાતા હેચકાને સ્થામાવેકન સ્વતઃ કંઠોવધ્ રમના કોળી માટે. (આવર' વિસ્વાસ'ને મળેને મલે કી 'અલંકારંગા ઉપર પ્રમાણે બોલસક કરત આવયાંની, તી પમરનવેવેશ સરક મસરવેનેન કરત વેને સોચીને હોઈ' માળે હે / વિસ્વાસ'ને મળેને અલંકાર સુચિત આરે.

x

x

પુસ્તક ૨૮ વે. (૧૯૮૬)

સાંસ્કૃતિક

શા પુસ્તકાલ જી લોર પુસ્તકપરીક્ષણે વાટકાત (મોંત જિ.સિવોંત ગોલે માંના 'પ્રાણા ગાળિ (યોંની વિશા' શા. પુસ્તકાલ પરીક્ષણસખ/૪૮ પાને રવર્તી પદ્મી આલેત. પેદાવાઈ-શા અચેરના વાક રા મશરૂડૂ. સમાજને નૈવિક દષ્ટિએ જે વલ્લપતર આલે હોતે (યાની મૂળના કાક કસા રીત આળી રંઝાંજોને આગમર સ્થાત્માનંતરના કાક પુનરુજ્જીવનાના કાક વસા આરે હે / વિસ્વાસ'ને કામરસ દિલે મસૂત પ્રિ. ગોલે કોંને અલેક વિખર્ક રોડૂત કાલે આલેત. શા પુસ્તકપરીક્ષણાશેચીર જે માળસી દુરખ પરીક્ષણ આરે લે મોરો ક્રેશર / સીંગે વ નાકકૃષ્ણ નાપૂ વાગર શા હેચકાવધાંતે / હિ હેલેગ 'કન્યાવિક્રમ-કુપ્પસિગમ નાટક' શા પુસ્તકાલે. 'કેરકલો ક્રેકાંયામ સુમાસલ સદર નાટકાંને જે પરીક્ષણ ક્રેલે માટે (યાને સ્મરણ હે પરીક્ષણ નામતના સાલ્યાવાપૂર રહત નાહી. પ્રારંભ 'વિસ્વાસ' માલે / શોલિક / શા ઉપરવર્તંગી સદર નાટકાલેનંતીને મલે સાચસીત આલેત. હે દુરખ વેમવ વ સપક' નાટક મસૂત 'નાટક તિલિમાર વ

સાધારણ વિનંતિ સિરિયાસ ક્રેવટે અંદર આરે. રે હા લેરવજાંના જોડીના માસિત માદીસે
 દિસતે; અસે રસ 'વિરયાત'ને વ્યકુ કેહે આરે. રે નાટક કન્યાવિદ્યવ કર્યાનામદુલ વ વિદ્ય
 વેળાનામદુલ પ્રેસપ્રાતે સંભાવ ઉપનત કર સકત નાસી; મીવાન રે નાટક ક-માવિકમદુલ રિયામોશ
 જરાબેંસાસને દુષ્પારિખામન વ્યકુ કરસેત આરે મસે વાટતે; 'નાશાડોંચોની વ-યા પળ
 મોહસર ન વેડસર તરુનીઆ એર્યાપમાળે હા યંત્રની માળા સરક સોપી પળ 'ગિઠા'ગિઠીત
 લખને' અશા ન શરને મનેક સોન નાવૂદન 'વિસ્તાર' મળતો: 'હા મપરાધ નાટકાત
 પ્રતિપારલેલા વિમનાના નરૂન માપલી મોવતા ન ગાળતા મહાભમ મોચીસ હાત વાળનાના
 યંત્રનાસંભા આરે' હા નાટકાકર ન વસારોઆ જંજસાદેબંધી સંપૂર્ણ ન વાગતામ (અનુક્રમજી)
 રિલેક લાગી શેવરી દરખલ લેડુલ 'વિરમદ'કર્ણે હા જંજસાદેવાત લાંબા 'સ્વપ્ના
 વાળી' નદુલ મસસલ શાલજોડીસલે વેલાત આળે નાટકાના પ્રસાદિકાત 'અવ્યંચા
 મદત' કરનામંની નાંવે રિખેજી આરેત માત ઉપેરવ કરન મળજાત 'આસી રતકેન મળ
 શકનો જી થાંઆ મંગી લેરવનામુકેપેલ આરિવશગી આવેશયન મરલેલી અસલી પાડેડે."

માખેપ્રાવ

હા સોન વરીશળતેર્યાંચેમ્મીજી દોન સંસ્કૃત પુરતમાંવર લેરવ માટહવાત.

૧) માખાવિલાસ : ૨) મુન્દકાટિક. 'માખાવિલાસ' કાંચાઆ નાવાને અન્વયકલ (અંક ૩૧)
 આજે 'મુન્દકાટિક નાટકાવિગતી વાલી વિનાર' (અંક ૧૧) રેં લે રોર લેરવ હોધ પડિલા
 લેરવ પ્રાલીબદ નાટકાકાર સંહેરાવ મીવાનો બેલસરે યાંઆ આરે. 'જમનાથસાદે રે કાંચાઉતર-
 વમાત ન આપલી માતી મરણ નાવલમવર ક્રેજે અસાવે; 'હી મુંબુજા વચીને તિઆ સરનામી
 તમાર ક્રેલી અસે દિસતે' રા બેલસરે યાંઆ નિન્કની આરે. 'મુન્દકાટિક' નાટકાના વિનાર નાંચી,
 પ્રશનક, પાતપરિનય, અંક ૨૨- અપ્રાવ, ... અશા ખમાને સ્વપ્નેન આરે. રા વિનાર ૨૮૦થ
 પુરતજાત મુપુત સાહિતેક આરે.

X

X

X

પુરન ૨૯ વે. (૧૮૮૦)

સા રિવદધ્યા

હા પુરનકાલીક/સર્વીત મરનાના લેરવ મળજે 'મરાગી માખેની સાંજકની સ્થિતિ
 ન તિઆ ઉલ્કનીના પ્રતિહાત' રા લેવ. રા લેરવ અંક ૭, ૮, ૯ મપૂર આલેલ અસુર 'અપૂર્ણ'
 સાહિતેક આરે. તો તિસાંઆ ન દુરવિસાંઆ પુરતમાંવરની પૂર્ણ સાહેલ માટહત નાહી. રા વિનંધ
 પુરનકલ: વિમાનીગઆ અમ્મસકમાત મરાગી માળા ન વાડુવ યાંઆ પુનશ અન્તર્મીવ ઠાકા

1. આ શાસીત મહાંતર, આકરન, અર્ધશાસ્ત્ર, અંતર્યામીત, બીજામીત, મુનિત, મુગીક, પ્રજાસવર્ગન, વર્તિયમુનિત, કુનિકર્મ, અધ્યાત્મવિદ્યા આદિ વિશાંતર પ્રશ્ન કરશે આદેશ તે સ્વચ્છ રીતે આદે. (આંતર Pilgrims Progress) શરૂઆત સન્નમ પ્રશ્નને આંતરરતી કરે માત્રે તે ઇશ વેધકે કરે.

આ ઉદેશને વિસ્તારને ઢિરિત. મુનિ વિશાંતર ૧૮૫૭ સાલે સ્થાપન કરે. (આમતર રતી વર્ષે વિશા-
 પીઠના અધ્યાસક્રમાત મરાઠી બાળા બાળા શરૂમમ માંના અધ્યમનતા સ્થાન છેકે પરંતુ જગા મારા
 દેશી માળેઆ અધ્યયનાસ મદ્ય આકે તર સંસ્કૃત, પાર્શ્વન મા સ્તરરુના પ્રાચીન માળેને અધ્યયન
 રોગાર નાદી, નિશાન લાને મદ્ય કમી રોરિઠિ વા મીલીને (આ માળેઆ અધ્યયન-અંતરે દેશી માળેના
 વિશાપીઠેવ અધ્યાસક્રમાત રુસદ્વ લાગે. ૧૮૮૦ ને સુત્રાસ પુત્રોત્તર માળેવેથી પ્રેમના પ્રવેશ
 વિશાપીઠેવ અધ્યાસક્રમાત સાલ. (માળે વિશાપીઠેવ વિશાસને મરાઠી માળેવ લક્ષ્મ
 યાની બાજુ નિશાપીઠેવ માંડાસાવે હા છેકે હિદિલ-પદ્ધિત લેસાત ૧૮૨૮ ને ૧૮૬૬
 રૂળકે વિશાપીઠેવ સ્થાપનેમૂર્તી મરાઠીવ વિવિધ વિજ્ઞાંતરોઠ વિલી પ્રજા પ્રકારીવ સાલે છેકે
 યાની કલ્પના વેળાસાધે વિસ્તારને (આંતર) લાંબાનમ માળે રીકેલે કરે/ ^{see above.} મુરોર રજાત
 પંચરામ શાસનાત મધ્યાદ્ય લેરિન, ગ્રીક માળેને હાન સાલમાત્રે જો જાનાના પુનર્જન સાલ
 (વિરિનેસાન્સ) (આપમાળે એગ્રોનિસાન્સ માલમાત્રે મંત્રગાંના આગમનાતેતર મંત્રગીવ સંસ્કૃત
 માળેલીઠ જાનમાંતરે શતી ભાગમાત્રે મેવેદી 'રિનેસાન્સ' વ્યકત કરે, 'મંત્રગી માળે રે
 મોઠે શહર કરે વ મરાઠી લશનસે રેકે કરે, લતી પગ જા રેકમાને મા શહરશી રકળવળ
 માલ સાલમાત્રે યોડમાત રિલતાર રે રેકેદી મરાઠીયેલ નેરિઠ મા લતનેને વિશાપીઠેવ
 સ્થાપનેવશીવરન મરાઠીલ અધ્યાસક્રમાત સ્થાન વેળાત્રે કરે છેકે માંતરે સર્વિત માલવળ
 વ્રદન રીકી કરે. ૧૮૬૬ સ્વલી મરાઠી જ્ઞાન્તરેટર વા બાળાને 'સધ્ધસાપી મરાઠી માળેની
 સ્થિતિ પુત્રેલ ઉલ્લખની સ્થાન કરે બાળે અર્ધગીવ રિંદુસ્થાનાતીઠ સુપ્રગલ્ભ માળેનધ્યે
 મરાઠીલ પદિલે સ્થાન યોડમાત મરાઠી મિલેઠ વસા સર્વેથી સંભર રીકતો? રે નાનપૂર્તી
 રાનકે માંતરે વધ્યક વેધકે મરાઠી કરશે વિશાસત વેળાત્રે કરે રે લાંબુન પુટે 'વિશાસને
 ૧૮૭૩ લે ૧૮૮૦ પર્વતે જો મરાઠીત પ્રસિદ્ધ સાલે (આંતર) વિશાસત્ર કોટક તાલુક
 ત્રેકે કરે. રી મંત્રસંસ્ક્રમા ૪૪૦૮ મસુર (આંતર) માળેતરિત ૫૪૨ કરેત. (આંતર) સ્વચ્છ વ
 માળેતરિત/નરિત્રે ૨૭+૧૩, બાટકે ૨૮૭+૪૬, શાદેવમા ૧૮૪+૨૮, માળાસાન ૧૩૭+૭,
 માળે ૩૫૫+૧૯, રિતિસ ૬૮+૧૮, પ્રજાસવર્ગને ૨૧+૨, વેધક ૫૮+૪, અગ્રિતાદિ સાલે:
 ૫૩+૮, સુષ્ટપદ્ધિત્ર સાલે: ૨૭+૮ મસુર. શિશાર દુનર, રાજનીતી, તત્ત્વજ્ઞાન, વર્તિ,
 જાલુત્ર માંતરેવ પ્રજા અસુર/અનેક મદ્યમાત્રે પુસકે કરેત. માંતરેવ પ્રજા વિશાસત્ર
 પઠાના પ્રશ્નના વિસ્તારને પુટે પરાપરી વેધક કરે. પ્રજા માળેવર્ગ કમી મા મા

અશી/

આંતર
 વિશાપી
 વિશાપી
 નાદી અશી

અનુ/

શેવડી/

સાંખ્ય/

પ્રજાના બાને વિનાર જેલ અમુન (યા વિનિજાને મરાલી પ્રાનીવ પ્રાંવાને વિહંગમાલોજન જેલે
 આરે. પૂર્વીના કવીંવમાને અર્વાનીવ કવીંઆ 'નિરુત્તરીની' આપ વિવત્તવર સમયતા શેરિનીશી આલી
 રે પ્રાંવાનિરિનીસ ઓશેવે લાગ્યાને / વિરવાસીના દુષ્ટોને/ પ્રારણ આરે. દુષ્ટરે પ્રારણ 'સુગજે
 'આલીકરીય કવીંવ કવિલાની નીર્તી અપ્રાપ્ય આરે અલે વાટુ લગલે આરે' / વિસ્તારતિ જેલેલો
 શી પ્રારણ મોમાં આ લાગીય આરે, પરંતુ શી મોમાં આ નેચાનંતર/ની મૂચના 'વિરવાસ'ને જેલેલો
 આરે લી વિશેષ મહત્વાતી આરે: વિસ્તાર મૂચનો: "કર્ડસ્થિ આલિ તરુપાથી કવીંની
 રંત્રી માંને આ કવિલેપદામાંત જો નવીન પ્રમાર માત્ર વેલ તોમ પ્રકાર પૂર્વીનો બંધવે
 તોડુવ આમઆ રુકડે આલત્ત નાદિવે. રે પ્રામ શાદી લલનસાચર નાલી. આ પ્રામી રુશ ચેષ્ઠાલ
 વિશાલ બુધ્ધિ નાદિવે એવેન નાલીતર અનોવલત સોલ્લકાનેતી ધૈર્વ અંગે અસંકે નાદિવે.
 મોસાવિત્ર કશાનશાંતી લેખત આવલ નાલીશી આલી આરે વ પ્રાંવ્ય તીરિયાતેની અપ્પારો
 તીરિયે આલી આરે. લૌકિક વિવત્તવર તીરાવે તર લશા પ્રમારને લેલોતર સામર્થ્ય નાલી.
 અશા દિગ્ગિત પ્રાંવ્યજોતોગા પ્રમાવસ્યા આલ્યાને આશંસ નવલ વાટવ નાલી." પ્રાંવાનંતર
 'વિસ્તાર' નાટકોંકડે વલ્લ આરે. સંલ્કુલોદ્ભવ નાટકોંકડે જેલેલ દેવલ યાંને નાટક આંગલે
 આરે, 'રંત્રીત્રીત્ર 20 નાટકોંકડે આલી આરેલ (સાત ૧૮ નાટકોંકડે શેષ્ઠીયરનીવ
 આરેલ' રે સાંગીતભાવર બાને કિર્લેચ્છર પુરસ્કૃત સંગીત નાટકોંકડે વિનાર જેલ આરે.
 સંગીતના આ વડાના લોક પ્રિય હોત અલલેલના શૃંગારમિષ્ણપત્ર પસંધિદદ 'વિસ્તાર'ના કટાક્ષ
 આરે. (આગુલે લલપા મુલેના મનાવર વ શરીયવર અલિટ પરિભ્રમ વ્યવસ્થાવનુસાર રાશંગર
 નાલી' અસે બાને મલ આરે. 'જયપાલ' વ 'શેરુલે માધવરાવ' આરંબી નાટકે નિર્માણ
 શેષ્ઠાલ જાનિવંત નાટકપ્રતિભા નાદિવે અસે / વિસ્તારને પ્રાદંબરીકડે વલ્લ આરે. પ્રાદંબરી-
 વાડુનમાના 'વિસ્તાર'ને લેલલેલ પરામર્થ 'બુદ્ધિલ સ્વરુપના અસલ તરી હારિમાડુંસંલ્કવ
 બાને વ્યવ્યેશર આરે આરેલ: "પ્રાંતી આવલી લેલની અશિલિ જર માત્ર ઠેપલી તર
 રંત્રી માંને આ ઉત્તમ પ્રાદંબરીત્રાંતી રે નશેવલી પ્રતીક યાનિયતી આશંસ લેશમાત્ર
 સંદેહ વાટવ નાલી." અસે વળ પ્રાપ્ટેલ દેવલ આ લેખાંવદ્ધ વાટવ અલલેલ વિશ્વાલ
 પુલેલ શંદીન વ્યવલ જેલ આરે: "આપટે આલે દેવલ રે લેની બુધ્ધિમાત્ર ગ્રંથવાર આ
 આકર દિશા વચન રાહનીલ તર (માંઆ (માંઆ કુલીંત (માંલ આધિક્ર યશ દેંશાના પ્રાર
 સંભવ આરે." નાટક, પ્રાદંબરી વ પ્રાંવ્ય સંભવિય ગ્રંથલેપદેના હા આવલ લેલુલ / વિસ્તારને

૧૯૯૨ માં રિપોર્ટના વિચાર પ્રથમ રોયલ સ્ટેજે આરે: “ દેશભાગેત આપ આપથ્ય દેશિક વિગતોવર ગ્રંથ મિશિલ-કીમત વારિષ્ટ પદ્મ મિડ વરેત અત્તા જાણી નિવન મુનિશર્તેનને કસત કી નાહી?”

મુજાભાઈ, “ મુજાને આવેને વડીલમી, કુપર, કૈરન, દેવિચન્ પુરે ઉદવાસ આપતાને આરેત. કાપડન ન પોષ આંગણેત મુજલ નામન પાંડેતોને વ મુજલેતોને મારાગીન આરે. જાટજાને સદરાત વેન જામસ્તનની વસોવસી આમને દેવત સ્વાસ કરમાત. આમને આપટે મુજાને આવેને સર મોલ્ટર સ્વાયન ઉદવાસ નેત આરેત મલે મુજાપાથ દરકર નાહી.” યા નેતર આ લેરંગાં આરે ‘માખાજાન’, ‘સુષ્ટ-પતર્-વિલાસાદિ’ શાસ્ત્રે, ‘નાદિયે’, ‘ગાજેતાદિ શાસ્ત્રે’, ‘ધર્મ’, ‘રાજનોતી’, ‘જાપરા’, ‘પ્રજામરણી’ વ ‘મિરિબોદ’ આ સદરાત પડગાંરી/મરજાગી પુસ્ત્રે મોંગા નિશિલ પરાદર્શી ‘વિલાસા’ને વેતળ અસુર રાં રાં જોમક મોરેશ્વર સાહે યાંઆ સટજાલી રિપોર્ટીલી ૧૯૯૬, ૧૯૯૭, ૧૯૯૮, ૧૯૯૯, ૧૯૯૩, ૧૯૯૪ ૧૯૯૫ આ સ્થાંત્રીય ઉત્તરે દિયે આરેત. (આપકન વિઆપીગતર બારેર પડત અત્તપેલા ગ્રામુજાનંકરૂક દકુટક નાટક પ્રમાણે ગ્રંથલેખન કસે રોસ આરે તે સાથક દિલે આરે/ યેવેન હા લેલ્લ ‘અર્પી’ રાહિક બારે. હા લેલ્લ તયાર કરન્નાકરિતા ‘વિલાસા’ને વેતલેકે પારિષદ તો વાખીત અસલ ઝોમત મરના (સીવન) સદત નાહીત.

જાણી

૨૪. ૭. ૭૩

આ પુસ્તકાત શ્રીપાર કૃષ્ણાને ‘સ્વગીત નાટકશ્વર’, ‘કુઆ’ હે રોન (ઓંઆ લેરવસેગરાત સમાવિષ્ટ લેલેકે લેલ્લ પ્રાસિધ્દ સાહે આરેત. (ઓંઆ સ્વાસંદાવ પરામર્શી રતરજ નોં દલેલ અસલ્યુદે યેમે નોં સીત નાહી. આ પુસ્તકાત શ્રીપાર કૃષ્ણાંઆ ‘વીરતનક’ નાટકશ્વરીક વિનામક શીવરામ સ્વરે મોંની પ્રવોર્ષ ટીકા પ્રાસિધ્દ સાહેલી અસૂન તી આગે ‘વીરતનક’ શ્વરીક રતર ટીકા મોંના ઉત્તર વેઆસાલે મિશિલેલ શ્રીપાર કૃષ્ણાંઆ ‘વીરતનક’ આગે ‘દાલ’ હા લેલ્લ પ્રાસિધ્દ સાલ આરે. શ્રી. સ્વરે મોંની ‘વીરતનક’ વર વેતલેકે આસેવ પુરીક રોત. ૧) નાટક શોકપર્વલ્લામી રોને આવશ્યક રોવે, ૨) સંવિધાનનાત વૈજાને વરૂત વેળાંઆ ગોષ્ઠીના પ્રાધાન્ય, ૩) ‘પદ્યાની આખા વરીફ અવબહ’, ૪) ‘પાર્શ્વના મંજુક વાવાજાને મનોરંજન રોતે, પરંતુ મજલુસના ઠસા ઉપરત નાહી’ ૫) ગાઠલી અસલી સર્તી નાલકે અસલે અશી ૫૭ પામે. ૬) ‘પાર્શ્વના વિલકુલ શોખનાર નાહીત અશી આમને’. ૭) અસ્થાની પદ્યાની યોજના. ૮) પ્રલેક મુળાલ રોન નિકટલેલ. મુરબ ગુણ: શુદ્ધ માવા. કોલ્ટરકસંબે ગય નાટકે વિશકી હી સૂમના. કોલ્ટરકસંબે ‘વીરતનક’ આગે ‘દાલ’ આ રોર્ષનાલાબી જે પ્રવોર્ષ પ્રકુતર સદર ટીકેલ દિલે (આપર/વિલાસ) આ સંપાદકોંનો દિખાગી રેલી આરે. (આત શ્રીપાર કૃષ્ણાંઆ રોન દિલ આરે. પ્રવર શ્રીપારકૃષ્ણાંની આપ્તવરણીક ટીકેસ ‘સ્વકૃતિગૌરતા’ને વિવેશાને’ સ્વતઃ ઉત્તર આવકસ મોરે. નાટક લેખાત્રિવ સામે આરે રી

પુસ્તકાલય સંસ્થા ૪૨૫

* જ્ઞાન અભ્યાસ સુત્ર સૌ. શાસ્ત્રીનાર્ય જ્ઞાનદેવનાં થાંને 'જ્ઞાનભાસી' ગણા' છે
સરસ પુસ્તક સાહે. સૌને 'ગણા' શા પુસ્તકાલય આદેશ.

કાલ પુરે મનન સ્વરોજાને સમર્થન કરતે બેઠે નહે. જો સોજાથી કશીની પુત્રા કેળેલા બાહેસ
દે શરદાસિયાને માપણા મુજાને પારિમાર્જન રોત નાહી. 'ચંધક' (યોગ) જે મુદ્દે-જોખા વખતે
શા રોજિયા - વજૂલ કરાશે ભજવે ન જે (યોગી) પત્રોમાને વજૂલશે કેળે બાહેસ, (આ વિષયો) રૂત્તરે
ભંજાલકક માપણા આશાને સ્વધીકરણ કરવાની (માતે) મરત નહતી. સ્ત્રી સ્વરે જાંબા
રોજા કેલમત બાળે 'મરાળી' બાળેની સંવત્સરની સ્ત્રીની' શા 'વિસ્તાર' કરીના વર ઉદ્ધાર્યોજા લેશાવ
નાટકશાસ્ત્ર આને પચરખનાકાર મુદ્દન જો દેવલંબી રૂત્તી બાહે તી જોલ્લટકસંજા વસીન
જોનલી અસાની અસો (યાંજા સ્વસમર્થનાવધન) નીટલનાયાની મળ' જુલે સ્વલ્લ રિસતે.

ધાનંતર જી સૌને પુસ્તકપરીક્ષણે ઉરનાત ખી મળજે સ્ત્રી. મિડનાંવકર
થાંને 'શંદિશાખવ' અથવા સંધ્યાસિતિનાટક' આને રવંડે સવાખેજાની બેલસરે થાંની 'અચોવરની
જોન્ટ' રી રમા યા વોમ પુસ્તકાલયે યોગીલ પહિલે પુસ્તક 'મુખ્યસ્થાપણને વિધિ તેજ નોરોકે
પસરાવે' શા ઉદ્દેશાને (જો) હેલે મસતે તરી. 'વિરજાસિયા' મતે 'અંધ' સંકૂળી વાનટાવર, વરવર
વિનાર કરનાજા અર્થક્રમમાં મેંડના રા સ્વસ્થકાટ બાહે મશી રસાથી સ્થાપનાવરુન શરત
નાહી. 'લોકોની' ટનાકો કરવાની અંધશાસની પૂરી રાવ બાહે, પપ ટનાકો કરવાની જા.
મિડનાવકસંજ શાંની નાહી. 'હુસરે' પુસ્તક મારિયા એવર્થનાં ~~Tomorrow~~ શા પુસ્તકાલય
અનુવાદ બાહે. શા અનુવાદ કરતાના બેલસરે યાંની જે રજાતંજ બેલકે બાહે તે પુસ્તક
વાનનીય જોખાજા દુષ્ટીને ઉપકારક ઉરલેકે નાહી મતે 'વિરજાસિયા' રત બાહે. મુદ્દ
પુસ્તકાલય બનેક વાખાંને આખાંતર કસે જુલે બાહે તે. 'વિરજાસિયા' ઉરારને લેડુન
વાંચકુન લેલે બાહે. (યામજાળે) નાખરના, વાક્યપ્રખાર યોજના, શબ્દ યોજના રજાવીઆ
સંબંધાત આલેલા બનેક પુત્રા સાસેખાને નોંવલા બાહેત. હે પુસ્તક મુજાંસાળી અલ્લખામુદ્દ
શા સર્વ પુત્રા અસાખ બાહેત મતે. 'વિરજાસિયા' મત બાહે, પુસ્તકાલયી વંખાર, (યાને
બાહિરંજ માનદુષ્ટી સૌધ લેવાવ બાક બાહે.

મુદ્દકરિયાનાંપસીલ ઉરલેકે સૌને લેવા શા પુસ્તકાલય બાહેત.
X X X

પુસ્તક ૩૦૬ (૧૯૯૯)

શા પુસ્તકાલય પુરોજ પુસ્તકાલય પરીક્ષણે બાહેત: ૧) વિષ્ણુસ - વંચીમનંદ નવગી: મરાળી મુદ્દાદ
અંધજીવનક: વિષ્ણુ સિતાસખ દેવ. ૨) પંચકરિ સ્વલનિર્મિત: પ્રજાશક: બાપુસારેક કુલંદવાડકર. ૩)
મરાળી જાળેની લેખનવધિ - લે. 'પેડિયે' ^{સૌ} ૪) હિંદુધર્મ બાળિ પુષ્કારણ: ત્રિ. સિપલ મોદે.
(નોંધે નાહીત.)

૩૦ ંથા પુરુષોત્તમ પાંચિયાન
હેરવ આરે. હેરવ વાનનીન આરે.

આમઆતહે પાંચાત વર્ષાતહે નેરપાર' રા ૩૦ તાલમી
(૧૯૫૦-૧૯૬૯)

૫) ડુર્લભવિભાસ અથવા પાનિપતના મુલ્લાને આશ્રિતવર્તન: લે. (૬) કાંનનગડની મોહના: (હેરવગરે
નાવ નાહો:) કુ. જ. સ્વાડિઉત્તર. ૭) વાસીદિવા: ડા. વામન વાગી કુલ્લમી. ૮) સંગીત શાસ્ત્રના નાટક:
ગોપેર બહાદ દેવક.

કાંનનગડની મોહના આગી શાસ્ત્રના વોન નાટકાંચીત પતેસનાંના પ્રથમ
વિનાર કરસ. નાટક મસો ના શરૂંવરી મસો પરીક્ષણની પુષ્કરણી આગા લખગીઉત્તરપને (અને સંવિધાન
સાંગમનાને) ંથાપતી ગણે; (આનંતર સંવિધાનશાલીત કોળકોળતે હુવે સંભવનીમનેઆ દખીને કળે
આરેવ લે નોંરહે જાતે. મગ પાંચાંના સ્વભાવપારિયોગ કસા સાળ આરે હે પાશ્વકસાળી પરીક્ષણનાર
પુટે સરસ્વદતાત; પરંતુ પ્રલયાત પ્રલોક પાંચાંના સ્વભાવપારિયોગ કદન દેખાત ન લો કદન રેતાળ
પરીક્ષણનાર
ઓઠે કાન રહટકને યાના વિનાર કરતાત. (૧) પટે શાસ્ત્રનાર ક્રિયા/કારંચોન નાટકાંચીનાની નર્તી
લુગ રોવે: રી નર્તી (આ વિષયની સમાજોપશોભતા, નીતિપરિયોગના મુદ્દત લક્ષત વેલ
અસતે. રા કાઠ સુધારના મતાં સંબંધીઆ આશના આગી હુરાવહાના અસલ્યમુદે આ દખીનેલી
સંવિધાનશાના મુજબે પરીક્ષણને નાટ્યવિષયના વિનાર દેલા જાતો: (આનંતર નાટક સંગીત
અસેલ તર નાટકનારાના પશ્ચરનાઓમલાના વિનાર લુગ રોવો. રી પશ્ચરના લુગ
આરે કી નાહી રા પ્રથમ ઉપાસ્થિત કદન ની લુગમ અસલી લતો મગવીન મશસદશ નાહી ના
અની સ્વાગી કદન બેતલી જાતે. (૧) શારરેઆ નાટલીત રા આરેવ બેતલા જાતે) આ
પશ્ચરનાનેલ કલ્પનાનમુદલી આરે રી નાહી નાહી પરીક્ષા ફેલી જાતે. શોધવી નાટકાલીત
માનાવોજ સાસેપાને ટિપલે જાતત. ૦ શકરણ, ઇંદ, સંધી, સમાલ આ સર્વેન દખીનો
રી માળા પતીસા રોવે. ગ્રામ્ય વ'અસ્ત્રીત' શબ્દ વ વાચ્યે નોંરહે જાતત વ નાટકનાશન
સોમ્ય શા શોરના સમજ દેખાત યેવે. શોધવી નાટકનાશને આનંડ ઉચોજ નાતુ ઠેવાના કી
નાહી, ઠેવાના અસલાત વોળલી કાઠી ધાવો આ સંબંધીઆ લુગના રેડુન પરીક્ષણલેલ
સંપવિલ જાતો.

કાંનનગડની મોહના' હે નાટક 'વિસ્તાર'ના પસંદ આરે: 'નાટક હે
સંસ્કારને વિષ્ણુ ંથારમેના અતિ કમ નદુર નાટકાત સાધેક માઠકત નાહો? (આને વાચ્યલે
લે કોવઠ વિરગોદ મામાવોજ. 'શારવા' માત 'વિસ્તાર'ના પૂર્વ પસંતોસ ઉત્તરહેલે નાહી.
હે નાટક શોકપર્વિકાશી ૦ શાવયાસ રને રોવે, જગજુગંતો યોગિલેલા વસગી શારવેને લખ
શાયલ દવે રોવે, કોવંડાના પ્રકુનમીના મંગ કરનાની આવરથવન નદલી, આન વેરી અનેક

સુધારાગાંના પુરસ્કાર = જરૂર વિગતો વિશેષ, રેશન કોમન સ્થાનિકાના પુરસ્કાર, સ્વયં સંબંધીની
 સૂચના ૨૦ - નાટક કાશને ધરાવતા નવો સોના અલે 'વિસ્તાર'ને મૂળે દિસતે. મુજબનાય હે વાત
 દોસ્ત વિગત દોલે, (આગુડ નાટક દે જાણે નંબોરનાય ક્ષામધે ભેંનકર તરહે અલ્લ (ગાના માએ
 આરે. "તાતર્ય મા નાટકાસ ઓવલરિક ક્રિયા લૌકિકો મૂળના મેલ નાહી; વ યાતીલ શેવટલા મંત્રાંસીક
 નામેત્રેને ઉદાત્ત સ્વરૂપ (Romantic sentiment) ન તિઆવરીક દરજશાવક પ્રસંગ (Arguing
 situation) આંમુડે યાસ અમુત ક્રિયા ઉદાત્ત (Melodramatic) સ્વરૂપ આલે આરે." હે
 નાટક ગણ અસાવાત હોયે હોયે અથેલી મત 'વિસ્તાર'ને ઓવલરિકે આરે. દેવલોના શાહી વશોને
 (આને ત્રૌવુત કોલેલે અલ્લે તરી દાંરતર પથરનેમધે નથપ્રાય રત્નને મરધીન તામે મત ઓવલર
 દેલે આરે. હે મત 'વિસ્તાર'ને રૂતરતર ઓવલર કોલેલે મતાવિલ્લ આરે. દેવલોના નાટકાતીલ
 કાશી પ્રસંગોની તારીફ લેલી આરે વ દાંરતર પાશ મોજનેગદ્દલ સમાધાન ઓવલર કોલે આરે. દા
 માત્ર મજેદાર મત 'વિસ્તાર' ઓવલર કરતો: " (મુજબનાય હા પાનાના સંબંધાત) સંસ્થાનિકાના
 આયુષ્યકાને નિમ રૂતરતરના પ્રલભ રા. દેવલ યોના મસલાસ લો મગલી ગૈર શિસ્ટ ન
 ટવારનીના મટાત પાહિજે... સામાન્ય ઓવલરતીલ માળસાપેસા (યોના દોલકડે ખારન
 નિરાશ્યા દબ્બેને પાહિજે પાહિજે " અલે મૂળ 'વિસ્તાર'ને અપ્રલભ પળે મુજબનાયના
 (મૂળને સાંગતીક તંત્ર) વતેનાને સમર્પન લેલે આરે. હા સંબંધાત (આને *theatricality* મા જો
 દા ઉતારા ઉદ્બુદ લેલ આરે (આવ રાજેરબાડાંનદૂત ત્વરે મૂળે સૂચ્ય ઉપદાસ આરે. પરંતુ
 લો 'વિસ્તાર'ના લક્ષ્ય આલેલ દિસત નાહી. દાંરતરને 'વિસ્તાર'ને કોલેલે 'શારત' માશકાને
 પરીક્ષણ જાળતેગાત્ર આવ જાગૂન કોલેલે અલ્લે તરી બંદીશી કલલે આરે. નાટકકાર હા
 દબ્બેને દેવલ યોને સામર્થ્ય રાજાત આરે માત્ર શોલ્લ લેખના (આર કોલેલી પ્રદાન નાહી. 'સમાજ
 સુધાર'નેકડે અનુદ્ભૂત લોકમત જાગૂન' કરવાકડે (માંની આપલે લેરવનગુણ નાપતવેત મસ શેવટી
 સહા આરે.

૨૬.૫.૫૩

ઉત્તરેલ પુસ્તક પરીક્ષણપેત્રી 'સંમદરિચકાનિર્ણય' હા પુસ્તકાવરીક પરીક્ષણ
 લોજ લેરલોકાંત્રાત્રાત્રા આલે આરે. તે અલેલ અમાસપૂર્વક નિર્ણયાત આલે મસૂન (આલ આંમેતોના પથ
 અનેક સલોન બાલતોત લેલમાનદૂલ 'શોલિંગ'ના લોજ દિલ આરે. શોલોની ઓલોની કાશી
 મલે - નિર્ણયત: લેલપુરીસંબંધીની માંત્રાની રોડન કાલો અલે જરી 'વિસ્તાર'ને રત મસલે તરી
 'સર્વ લેરલો પુરાવા પાહતા આંમેતોના પથ અગરી નિર્ણય આરે' અલે આપલે નિર્ણયાત્રક મત

શેવડો (માને) દિહે માટે. સર્વ પરીક્ષણ 'નિભાગ'ના અન્નાસૂત્ર સાથેની કૃત્રીસ સામેલે કારણે છે. શેવડો શ્રીમત્તંત્રી 'ત્રંચાનેરીસળતામ્મા', 'જાનવુમુલ્લા' વ પરિભ્રમ બેમાની રખ માંગદુહ (માને) મરુ: પૂર્વક કૌતુક રેલે માટે; વ ત્રાહી માધ્યકરને બિહિજે ગ્રેહે છે અસત્યાસ (માનદુહ સમાનજના વેલી) માટે.

દિડુંબર્મ માળે સુધારનાં યા જો. વામન શિવરામ ગોઠે યાંના સુપ્રાસેધ્ય તુલનાને રા. શ્રીપાર કૃષ્ણ બોલ્લટકર યાંની લીન ઉરમાંમાં કુન વેહે છે પરીક્ષણ રે છાતુ સમાનોઠ દાન મદનાને પુલક પરીક્ષણ માટે. આ પરીક્ષણોરેલને વૈશિષ્ટ્ય મસે થી (યાવ) ગોઠેલી ગ્રંથકાલેને નાવ ચેમલે છે નાહી. બોલ્લટકરનાં ગોઠે યાંની 'સમાજવુધ્યાના' વિશેષે મને માન નાહી; (યાંની) (માં)નો ઉપસાસગર્મી દાલી મેલી માટે ન શેવડો 'દા દાસ્તાસ્પદ ગ્રંથ' વિડુન માળે વ્યાપકન વામ્માંસ આળે મામ્મા નામ્માંસ પોટમર રંતવિલાનદુહ ગ્રંથકાલેને ન પ્રતારામાંને ઉપનાર' માન છે. માટે ન. ગ્રંથાના માળેને, ગ્રંથાનીઠ કૃષ્ણનાને, સંભાળના પ્રસંગાંને વૌતુક મસ છે તરી શેવડો 'યા પ્રમાને આવાકુંડરી ગ્રંથાતસ સર્વોપતી વડા અચૂન (માં)ની રિકા કુચ્ચાલિ લાલે છે માટે રે પ્રાસન કૃત્તવ્યમાને માટે' અસા રોત માટે. બોલ્લટકરી લીલેના રા પરીક્ષણકેર સુંદર નમુના માટે.

'વિરાત' યા લેવડાને બાપરી લક્ષ્મણ કુલકર્મા યાંના 'દુર્લભાધિવસ' ગમ્મા પાનિપત્તના ગુપ્તાને માર્યાનિધ્ય વર્તિ' આ નકુ માગાંત મિહિલેલા શામ્માને પરીક્ષણ વેલે માટે. (યાત) મુલક સમાર માટે લી પ્રામ્માધિવસ લક્ષ્મણ વેલા વામ્મા રે બોટક નાટલે રી માટે. ડુસરી તમાર કુજ-વૈજેન્ના નાહી રી માટે: થાલી મુજુમ્મ વ ગ્રામ્મા મનોમાંના ઉદેશ પરીક્ષણકેરવારે વેહેલ સ્તલ તરી દાનંદરીને (યાત) વામ્મા પસાત માટે: 'જસેશી મસ છે તરી અલીકડે કાવિલવિગમન જીં લક્ષ્મણ લક્ષ્મણ રક્ષીં આળે પુરવડેં નારેટ પડતાત (માં)પેલાં રે' તદસ્તપરીને વરેં માટે" માનિજીગા ક્રવીને ધોતોજંતાંસારલેન નમુલ માટે અમાન દાનંદર માળેમાનાના ચેચ દિસતો.

કરડી પરીક્ષણે રોજ. (યાત) મે સલી માળેની વેલનપદ્ધતિ' વસીઠ આધિપાત્ર મલ્લેત બોટક માટે. જાન વિનમવર માળે જાન પાંડેતમ્માંના મલાંના સંવર્જિત આપણ શારતી વરેન. બિહિલે છે અસત્યાપુર્વ આધિપત્ર. મિસિત નાહી મસે મત. 'વિસ્તારાને વ્યક વેલે માટે: કોનેમલિત અસાન બોટક માળેમાવ દિલ માટે. 'વાલીવિધી' આ ઝાંન્નામર બાજી કુલકર્મા યાંના ગુપ્તાત સંધિ આધિપાત્ર માત્ર સવિરમન માટે. 'વિસ્તારાના મતે દા વિનમ અરોન્નદ્યમા મદમાન માટે. (માનુકે) (યાના) સવિરમર પરિભ્રમ વામ્માંસ નકુન વેલે (તમા) દર્શીને અમાળાને માટે. 'વિસ્તારાન

માણસ મહત્વ રોલે તે જાણનારો, કેવલ સાહિત્ય શા સરનાત પડના-હેતુના નહે; મુદ્દત
 'જોનનાગરનો મોરના' વ 'સંગીત શારદા' આ હેતુના રચકેન કિંમતુના મોડે મધ્યક્રમ મહત્વ 'વિભાસ'
 'દિગ્દર્શિ' આને સુખાચાર્ય' આ વિનાશકર્તા હેતુનાત આને 'વાલ્મીકિ' આ આરોગ્યવિષયક માહિતી-
 પુરાણના હેતુનાત રેવાના માઠ હવે. સાંસ્કૃતિક ગાંધીજીને 'સંગીત શારદા' બરોબર 'વાલ્મીકિ' જેની
 પરીક્ષણ કેળે માટે.

x

x

x

પુસ્તક ૩૩ કે (૧૯૯૯)

૩૩ પુસ્તકાલયે 'ગાંધીજીના ગાંધી' પૈકી આગલી વોલ 'મધ્ય' આલ્યા માટે-
 સ્ત્રીના કૃષ્ણાને 'મુક્તનાયક' રે નાટક સાથે મંજૂર પ્રાસિદ્ધિ જાહેર.

'વિશ્વનાથ નારાયણ મંડાલિક' આંને નારીના માલુમ આરે.

વાસ્તવિક વિવેચનાત્મક હેતુનાલયે વિશેષ હસ વેધર બેને લી શ્રી. વા. જો. આપટે
 આંની સુક દેહેલી 'હેતુનાલય' હી હેતુનાલ. આ હેતુનાલેલી ૧) પ્રસાદના, ૨) ચેના
 આંની રીશાકાર, ૩) જાહેરનાત્મક હેતુના: જાણી, આંને ૪) નાટક રે માર હેતુ આ પુસ્તકાલ
 આલે માટે. (આ પુસ્તક ૫) કથાક નારંબના, ૬) રાજીસત ન નારીને, આંને ૭) શારદા આંની
 સમજાત રે લીન હેતુ પુસ્તક આંને ૩૨ (૧૯૯૦) મધ્યે આલે અસર ૮) વર્તમાનપત્રે આંને
 ૯) માસિક પુસ્તક રે ઉરહેલે વોલ હેતુ પુસ્તક આંને ૩૩ (૧૯૦૧) પ્રાસિદ્ધિ કદમ આ
 મહત્વના હેતુનાલેલી સમાધી કરનાથ આલી આરે. રેત હેતુ રજા કદમ પુટે શ્રી. આપટે
 આંની આપટે 'હેતુનાલ' રે પુસ્તક પ્રાસિદ્ધિ કેલે. જો. ના. સી. ૫૩ કે આંની ૧૯૩૨ નંદર
 હિ હિ હેતુ 'પ્રતિભાસાધન' આ સુપ્રાસિદ્ધ પુસ્તકના અગ્રદૂત મુદ્દત વા. જો. આપટે આંના
 સર હેતુનાલેલી આંને (આલુર સિદ્ધિ સ્ત્રીના આંના 'હેતુનાલ' આ પુસ્તકના ઉલ્લેખ
 કરાવનાત રજાક નારી; કિંમતુના અલેલી મુદ્દતેસે વાટલે લી જો. ૫૬ કે આંના આપટે
 'પ્રતિભાસાધન' રે પુસ્તક હિ હિ આંની કલ્પના જો. આપટે આંના પુસ્તકાલય ના હેતુનાલેલી
 સુખલી અસાલી, શારદા આપટે આંને ૫૩ કે આંના હેતુનાલેલી શ્રીના સારસીન
 આરે. લી સુજે રોજક હેતુનાલ હેતુનાલય સાય સ્ત્રીનાના અસલાય આંને જો. લી
 ૫૨ કે પાઠકી રે સમજાતુર સાંજના આંની. વોલાંની આ રજાને કેલેલા સુખનાંલયે સ્ત્રીના
 સાધન આરે. જાણી, નાટક, કથા, નારંબની આ વાસ્તવિક પ્રકારને સ્વતંત્ર સમજાતુર

૧. યે યે રેવડ બાદંબસોઆ સંદર્ભિત શ્રી. આપડે મોની લેલેઆ વિવેચનાલીક વાણી
વિધાને ઉચ્છેદ કરીલ આરે. ત્યાવતન આપડે યાંઆ માર્મિકલેગી વાલ્પના કેમ-
સારસી આરે:

૧૯૦૦ આ ગુમાવસ

કાંડ-પાના નાટક, બાદંબસી વ કમ સા વાડમવજાસંઆ સ્વક્ષપાની વ લેલવતંઆની લેલેલી
મોમાં નિ:સંસન ભૌતિકાસ્વર વાટલે^{જી. એ. એ. એ.} નાટકપ્રમાણેન પ્રથમ વ બાદંબસા સંગા ઉદેશ મુખ્ય વ
મુખ્યવસ્તુનાં યાંને યમાર્મ દર્શન થા આરે; 'બાદંબ-યાંને દેશિકાસિક, તજગીય, વસ્તુમિલેકર્ષિ-
ત્વક (Psychic), લેલક કલ્પનાત્મક (Idealistic), સુધાર્ણાનાદી, ઉપદેશાત્મક, નીતિમયિક,
માધ્યામિક (philosophical), સંપ્રમાણાત્મક (Aesthetical) અલે વિલેક વર્ગ પાશ્ચિમાત્
નિધાનાંનો લેલે લાહેલ; 'મનોરંજકતા લા બાદંબ-સંદ વ ગોળેત વરિલ ગુણ અસ્તલ પારિજે;
'મુખ્યવસ્તુ વ્યવસાય એક પ્રકારને સૌંરવી વ મોદકપના બાદંબસીકારત પ્રથલાને આપવા લગલે;
'બાદંબસીય ચોરિલેલી પાને ક્રિયા પ્રથમ વ વર્ણિ બ્યવસાયેત નેદમી દિલ્લનામોપેલી અસાધીત;
''ગાલિદર્શ દુર્લભ' મધ્યે અસંમનીયતા માળે સત્તા યાંઆ સંગમ સ્થાન અલે મુખ્યે માગ
આરે; 'ઉલ્લુષ્ટ વર્ણિ મુખ્યે સર્વ ગોળેતી મુસલી યાર દિલ્લ યંમળ નહે, લર નિવડક ગોળેતે
સાંજોમંત વ સુલંગત પ્રતિબિંબ લેલ. લેલકના લેખાંલીક લેખાડપંલી મૂર્તી આળે ભિલા કાસ-
ગિસના દાવગી પુખ્તલત્રી યુના મુરલીવતની ચુલ્લક મૂર્તી યાંઆત જેવે અંતર લેલેલ
લર સાંજિલલેલા રોન વર્ણિતોલ આરે; 'નિનારી લસલીર રંગવિલાન આપ્રમાળે મુખ્ય
મુખ્ય સંપ્રદાયવરજ અવલંબન ન સહના (યાંઆ કમીઆધિક દિશ્વનાલે નલે નલે નમલાલિ
રંગ લસરકલર તસાનિધીલ દુલ્લલિલે, ત્યાપ્રમાળે ઉલ્લુષ્ટ બાદંબસીકાર અનેક વ્યક્તિઆ
ગુણલોખાંને કમજારત માનાલે નિશ્ચય લયર કરન ત્યાપાસૂન રવત માળસાવરદુકુમ
લેલિ કલ્પનિક પામે લનકુવ (યાંની ચોરના આપલ્યા કુનીલ કરન લાલલલે. 'બાદંબસી-
કારાને લલનરજ વ દુરાનરજ યાંમલીક (જા) મેદ સ્વચ્છ કરન મગજરી લલનરળી માળ-
સાના લલ શાલેલ વ દુર્લભની માળસાલ દેશ્વરિને । શેશ્વરાલર નટાલેલેલ લાલલલેલ તરી
ત્યાપાસૂન લસીલ લિલપાલ લાલ ન લેલા લસુધિલીને યમાર્મ વર્ણિ લેલ્યાને લેલ (અલ
લંપાલિલ મેઈલ; 'સ્ત્રીપુરુષાંઆ નલલલલનાદિ બ્યામાસંને નુસલે લલલેલલ કરન માગત
નારી. (યાંઆ પ્રલેક કૃતીલ મૂલ અલલેલ માલ લરોલર રીલીને સ્વત: સમગ્ર લેલન નો
લંબાંની બંજ કરતા લાલ પારિજે. માસાની લેલકાને ત્યા ત્યા પાજાશી પૂર્ણ લાલલ લાલે
પારિજે. માલન લરે લસુધિલીલિલ (realism) મુળલલ. 'શ્રેલકેલ આળે અનુભવ
મા લોન કાસગીય વલ્લવીઆ ઉપગોળ પ્રંથલનેઆ કાળી કરલે યાંનેન નલ દિલાલેલલ
અલે । રિલાલિલમ પલેલ લલરા અલલે લોલ યાંને મુખ્યે આરે.' અલાન નલારની

અણેસ માર્નિક વિધાને સ્ત્રી. માપે યાંની નાટક આ વાંદ્યમજાસાંની મર્નિકરતાના વેળે
આરેસ. સ્થાનમાલી લી જુલુતકરને અદામ માટે. જિશાસ્ત્રી લી અવરન મુગનૂન પદાલી.

આ હેતુ માટેને એક વૈ. સિદ્ધ અને શ્રી આપટે યાંની કાવિયા, કથા,
 શાસ્ત્રો. નાટક આ લાલિત. વાઙ્મય પ્રકારોને રસ સમીક્ષા (રસ હેતુર, રસિ શાસ્ત્ર, રસિક, રાગ-રસ
 સંવેદન આ નાટ્યોની ઓડિયલ જાણના હેતુ માટે સરળ વ ભાષી પદ્યે માંના હી સાંખ્યોંગ
 વિનાર નેલ આરે. આખ એટલે કદમન ન થાંત રસિકન પદ્યે આખે માસિક પુસ્તકે માંને
 સંપાદન શોળા દૃષ્ટિએ કરને આવશ્યક સરતે, માંવ પ્રતિષ્ઠિત લેખના હેતુ માટે સરળ
 કસે બસને ચોખ્ખે બસતે, યાંની હ વચીન મલ્લગીરી આ ઠરનાત ફાલેલી પ્રમાંની બાંધત
 માહિતી પૂર્ણ નર્તી ફેલી આરે. શી સર્વ નર્તી કરનાના આપટે યાંની પાઠશાળા દેશાત નિશોભતઃ
 રાજેન્દ્ર મધ્યે શાળાની જોળતી પારિસ્થિતી આરે/ આ સંબંધીના મહામાત્રા સપ્તશીલ દિલ
 આરે. આપટે યાંની હેતુ નરોલી નેટની, બાંધત મુદેસર ન મારદસ્ત આરે. શોઠે શી આગીડ
 વિસ્તાર જ સા નાશી તમીચ સંદિગ્ધતા હી નાશી. સર્વ હેતુ ન બાંધત રસિકન પદ્યે કદમનગીર
 આરે. "હેતુ ન વ્યવસ્થા હા રસ ન વ્યવસ્થા માંપણે નિષ્કમનધર, કષ્ટ સાધ્ય આખી પરિવાની
 રસિકર આરે" કસે આપટે યાંને સ્પષ્ટ મત આરે. અપભ્રંશ-કડોલ હેતુ ન વ્યવસ્થાત
 રસિક થાવી, (યારે ક્રેવક પુરસલીઆ વેકના એક ઘંટ હે રાજ ગાડુન માલ નાંખના મળેને
 વ્યવસ્થાનિક રાજ ગાહુ હાથે હા (માંના હી હેતુ માલ (સિદ્ધિ માનીક હેમ આરે. શો કડને
 યાંના પ્રતિભા સાધન શ ગ્રંથ શાશી વાઙ્મયીન પ્રમાંની નર્તી કરનો વ શાશી લાલિત-
 વાઙ્મય પ્રકારોને સ્વરૂપ હેતુ ન નર્તન સમગ્રાકૂલ સાંગલે. કડને યાંની આપના રસ
 સમીક્ષા (રસ હેતુ માલ પૂર્વ રોતકદ હેતુ માંની જોળતી પદ્યે પાઠવી ન પ્રતિભા સાધના
 કદા કરાતી ને સાંખ્યોંગના જયલ નેલ આરે. આપટે યાંની આ હેતુ માલેલ કવદમન
 સર્વ ન હેતુ ન પ્રકારોની અબંધ માહિતી પૂર્ણ ન રસિકગીર નર્તી રસન (માંને હેતુ નર્તન
 સમગ્રાકૂલ સાંખ્યોંગે મસલાખુટે (યાંની શી હેતુ માલ મશા નવારના વાઙ્મય નીલક
 હેતુ માની માંખોગીન ઠરતે. આગલી લી નાનીવ મસલ હોતકદ હેતુ માલ ની રસન
 મહામાત્રા મસે/ સાંગલ જાત આરે હે નક્ષત્ર આલના નાનૂન નાહત નાશી. આપટે માંને રસિક
 કાવિયા/ સંબંધીને વ રસ અનેક વિનાર માલમાં આગ પટખાજોગે નાશીત; પટખ
 શી હેતુ માલ ૧૯૦૦ સ્વલ્પ સિદ્ધિ નેતી આરે હે જર માણ નક્ષત્ર હોતકે હ ર

વિશ્વાલીલ નાટક; 'કાદેવતી'; 'કયા'; 'નારિયે'; 'રહિદાસ'; 'રત્નરૂપ'; 'તત્ત્વજ્ઞાન'; 'વસિષ્ઠપણે' 'માસિક પુસ્તક' આ સંબંધીને જે કાવ્યેત મૌલિક સ્વરૂપને વિનાર આજેથી આપણેસ તરફત ધ્યાવેલે વાટસાત આપણે આપણે આપણા આરતના વિવર સાલ્ગાસીતર રતાત નાહિત.

વિરસાસંધ્યા આ ઉગ્રંયા પુરુષાત જી મહાગાની પુસ્તકપરીક્ષણે આલી આરેત તી સર્વ સ્ત્રીપાદ કૃષ્ણાંની વેલેલી આરેત: 'વામન રાજી ઓન થાંને પુષ્પ આખાલુક નારિય' આને 'વસ્ત્રાલ્લદન'; 'સોન સામાજિક નાટક' (૧ 'દિનિનાશન', ૨ 'નરુમાલ') આને 'માધવનિધન નાટક' આ પુરુષાંની તી પરીક્ષણે આરેત: (આ પરીક્ષણાંના વિનાર મી રત્નરૂપ વેલેલ અસલ્યાગુઠે વેચે કરીત નાહી) ઉરલેલે પુસ્તકે પુરીક હોય: 'બાલમુખ્યા', 'અશોકાને નારિય', 'અનબર બાદશાને નારિય', 'માતનીય મુવ નિરભાલ', 'આસેમયાલ' 'અશોકાને નારિય' હા ગ્રંથ વાંચે આપણે આંખા અલુક આને પરીક્ષણ વા. ના. દેવ આંખી વેલેલે આરે. 'અનબર બાદશાને નારિય' હા ગ્રંથ આખોતરિસ અલુક વાસુદેવ વિદુલ આંરેકર થાંની રે આખોતર *Dr. J. J. Hunter* થાંના *Rules of the* પુરુષાવકન વેલે આરે.

✓ આ ઉગ્રંયા પુરુષાપાલુન (૧૯૦૦) 'વિ આસ'ને લેલકાંની નાવે 'વચન લેકાંના લુપનાવલન, લેલકાંની હરકત નસલત દેખાઆ ઠરાવ વેલ આરે."

હા પુરુષાલીલ એક કાવ્યંત ઉલ્લેખનીય લેલક મળજે વિષ્ણુ મેરેશ્વર મરાજની થાંની લિહિલેલ 'ડેક્રન કોલેજ, પુણે (સન ૧૮૬૭-૭૭)' હા હોય. તો તીન મંથાંપૂ આલ અલુક આતેશમ માહિલીપૂર્ણ આરે. પુનઃ આપખાલાયક.

આખરે એક મહાગા લેલક મળજે વા. ના. દેવ આંખી લિહિલેલે 'નારુમિક', 'રસાપનોતિ', 'વેલાઠપંખાનેતી', 'લિંશસનવાજેશી' આ આખરે આંખે લેલક સવાશીવ ત્રાશીનાય

૧-૮-૭૩. ઉર્ફ નામ વખે થાંને અલ્ય નારિય.

પુલક ૩૨ વે: (૧૯૦૧)

હા પુરુષાત પુરુષ પરીક્ષણે રોમન આરેત: તી પુરીક પુરુષાંની: ૧) સાર્થ પ્રાકૃત પ્રમાણ, ૨) મ્યાકલેય નાટકાંની સીન આખાંલે. આંખેતી હુસને પરીક્ષણ સ્ત્રીપાદ કૃષ્ણાંની વેલેલે આરે. આના પરિનમ રત્નરૂપ કરતન લિલેલ અસલ્યાગુઠે વેચે પુનરુતી કરીત નાહી.

મરાળો આખા વ વાદુમય આંખા દૃષ્ટીને આ પુરુષાલીલ લક્ષણ દેખાજોને લેલક પુરીક હોય. ૧) આંધ્રવાદન. (તીન લેલકાંનાંત પરિનમ) ૨) લેલકનમયલન: ૧) કયા

पुस्तक ३३ के
प्रथमे अंगरवी
नीच लेख
लिखन की पुत्री
वरन्थाप आली
आहे.

क सादंका-भा. २) इतिहास क नरिने, ३) शास्त्र क सप्रकाश: ले. वा० गो. आपटे (पुस्तक ३३ के
आंवरीठ नों रोमणे भा लेखनाका परामशी खेख आरे.) ३) रेडी भाणांन। शिसगभ्यात प्रदेस: शी
लेखभात (तीन लेख) आ पुस्तकात अ पूर्ण साहिब आहे. मुंबई विभागीकरणे। शिसगभ्यात सतसे
भाणेला वी. ए. पर्यंत अवकाश १८७० पर्यंत स्थान होते. त्यानंतर ते नष्ट झाले. १८८८ के सुभास
तिला एम. ए. परीसेना अभ्यासभ्यात स्थान मिळाले. जिण परत विभाषित सर्व शतशंकर स्थान
मिळाले येथेपासवी लिहिळेकी लेखपात। संस्कृत न वेला सतसे श विधान घेऊन १८७० पर्यंत
जे विधान बाहेर पडले (यांनी नारी दिली आहे: ती मली: महादेव गोविंद रानडे, बा. १
मंगेश वाजडे, वामन भावाजी भोडक, जनार्दन सदाशिव गाडगीळ, खंडेसम निमणसम
वेदरकर, महादेव गोरेश्वर कुंटे, पिठूळ नासमण पाठक, श्रीराम भेवाजी जगद, सिलासम
विश्वनाथ पदवर्धन, महादेव विमणाजी आपटे, रामचंद्र विष्णु माडगांवकर, केशव नाथूजी
बाळ, बळवंत सिलासम नाईक, वाशीनाथ रामचंद्र गोडबोळे, रामचंद्र गोविंद जोक, बळवंत
। मिकाजी बरकारकर, कृष्णराव गोपाळ देशमुख, नरेश मसकर पडने, हरि मंगरते त्रैलोक्य,
सदाशिव विश्वनाथ धुसंधर, आनंदराव सदाशिव बर्ने, बाळजी नाथूजी स्थाने. 'विस्तार'ने
ने मस सा सर्व गृहस्थांनी पदवी परीसेपर्यंत रेडी भाणेला अभ्यास करूनही विधान क
समाजकारिणी म्हणून नाव प्रभाविळे. सा सारोप्रभाणे 'विस्तार'ने आपले एक याची ऐकी
असून रेडी भाणा येथानी संवड असूनही ज्यांना संस्कृतने अध्ययन वचने असते
ते हे अध्ययन उन्नत प्रभारे वसे करू शकतात ते दाखविळे आहे: हे सादंकाताना
रेडी भाणांने अध्ययन हे संस्कृतभा अध्ययनास भार कसे ठरव नाही वे 'विस्तार'ला
लिख करायने आहे. शी सर्व लेखभात वाननीन आहे. जिभात संस्कृतने विभाषित
अध्ययन रेडी पुत्रीभा भाणीने कसे जात आहे व (नामुळे (ताने वीनरोपने दुष्पारिणान
पडत आहेत ते 'विस्तार'ने संपादकवाचने सादंकावे आहे: इंग्रजीपर्यंत सर्व। शिसग
पडले जात असल्यामुळे विभाषीने मुक्यान वसे होत आहे, मराठी हीन स्तरभाषा येणे कसे
मावश्यक आहे, इंग्रजी व संस्कृत भाणा मराठीची जोड मिळणे कसे योग्य आहे सा व इतर
त (खेवध प्रभांना स्तितार सा लेखभाळेला उन्नतपति (पुस्तक ३३ के) सात आहे. एके
करून सा लेखभातेने लेखक भांडलेले नारीत. लेखभा सोमरी विभाषीनेर सप्रकाश
प्रत्येक परीसेर कोणा प्रभारनी पुस्तके नेमता येतील भाणे (यांनी संपादक दिशस्त्रिने)

આહે: ૧) પ્રીતિદત્ત પરીક્ષા: મનગ્રંથ વ નારકે માળે પચગ્રંથ. ૨) રંડર મીજેલ પરીક્ષા: મનગ્રંથ ન નાટકે માળે પચગ્રંથ ૩) બી. ઇ. બી. પરીક્ષા: (આવરક- *overcoming*) ન (પોન્કી- *ponky*) ઝઘાળી વિભાગની કૅબી આહે. ગ્રંથાંની મારી તપછીધવાર આહે. હી લેચમાલ રાં મિં જોશી માંની તિરિહેલી આહે. આજહી જિન્નાતીય વિનાર પચપેલ ઝશી હી લેચમાલ આહે.

આ રંડરીજ જે રોન હેલ મદમાને વાટમાલ તે મળજે ૧) મશળી માપેને જોવા ન ૨) હારે માવવ પંડેર રે હોત. પશિલ હેલ મેઝર ન્યાંડી સંન્થ ગોથાની નવી માદુગી વાપની જાત ઝસતા તિરિહેલ આહે. (માત હી માદુગી મળજે કેવલ વાહેલા માદુગીને પુનર્પુત્ર નલાહે તરતી સુધાદન વાટવહેલે, ત્રોશાલ માધીને પૂર્ણિય વેઈપિ આ વ્યોરમાને તરત કેલેલે માદુગી ઝસાનો રા વિનાર માંડા આહે. ડુસરા લેચ ત હારે માવવ પંડેર વાંઝવરલિ મહુલેચ આહે. (માત પુરીસ માહિતી મિકમે: 'વિસ્તારા' તિસ્ત વર્ષાપાસુન મળજે ૧૮૭૧ પાસુન પંડિતોના લેચક મા નાતને 'વિસ્તારા' સંબંધ જહાલ. 'વિસ્તારા' સપત્ત વર્ષાપાસુન સંપાદક. (યાંની તિરિહેલી પુસ્તકપરીચયે: ટેમ્પેસ્ટ, મંગાવર્ણના, ગને શાપુરાળમાર્ક, મૌજેમા નાર વટના, લલગીસેશનનારિશ, સૌ. જાં. માનંદીમારિ યાંને નારિચ. પુસ્તકપરીચેલ વહળા ઠાવિહે. યીમાકારાવદુલ પૂજનુધી ડહુલ હોરિલ અગી તીકા. 'કાવ્યસંગ્રહ' સંપાદનાર ઓશાંના સતત સાહાય. 'પંચવાટે સ્થાવરિશાં મધીલ ઓશાંને ડનર પંડિતોના દયાર કેલેલે રોજે. 'મદાવરિનારિતનાટક' વ. નંડાઝોલીક નાટક. વાવેલશામી. 'દેશસેવક' વ માને સંપાદન. રં.

માહિતીઆ દબીને સા પુસ્તકાલીલ સર જર્જ વડિડઝ માળે મુંબઈ શરલથીલ

૨. ૮. ૭૩. દેવસ્થાને' રા લેચ વાનનીર આહે.

x

x

x

પુસ્તક ૩૩ વે.

૧૮૭૨

પુસ્તક ૩૩ વે મધીલ વાડનપસમોચેઆ દબીને મદમાની લેચમાલ મળજે 'કવિતા,

તિને સ્વસગ, પર્યવસાન આગિ અધ્યનન' રી લેચ રી પાચ અંવાંવપુલ આલી આહે. રા

'તિં આ. મં' (તિદૂન વાલેલ મજકુર) આહે એવલય રિશા પ્રારંબીઆ લેચમાલ (શિરેમાગી ડહેર

આહે; લેચ તી બોની તિરિલી રે કમમલ માર્ગ નારી. રી હક મદમાની શાંત્યસ્તનર્ક ઝમુન

તિઆ પૂર્વિક વિશેષ તસાત લેચમાલ આહે. રી લેચમાલ તિરિજા-યાને *Calcutta "Youth and Age"*, ૧૦૮

મી. ડ.
મુસ્તફી
૫૬
૧૫૫
૩૦/૬

Prof. Knight, (*Philosophy of the Beautiful*), Principal Sharp "Studies in Poetry and Philosophy: Wordsworth", Matthew Arnold, "Essays in Criticism": First Series, Prof. R. Scott, 2nd Series: "The Idea and Aim of Poetry", F. W. H. Myers, R. H. Hutton, "Literary Essays", Dryden "An Essay of Dramatic Poesie", Bacon "Advancement of Learning", Wordsworth "Preface to Lyrical Ballads", Aristotle "Poetics", Shelley "Defence of Poetry", John Morley "Studies in Literature", Prof. E. Dowden, "Transcripts and Studies: The Interpretation of Literature", Walter Bagehot, "Literary Studies II Wordsworth, Tennyson and Browning; or Pure, Ornate and Interspersed Arts in English Poetry" આ ત્રણ પાઠોના આગે પ્રયોગો આપના વિવેચનાત કેરક ઉઠેલ

કે છેલ નારી સર ત્રાહી દેવાળી આપણ આ ત્રણ પાઠોના લેખના આ મુવાદ કરીશ આરોર મને સ્પષ્ટ મુટકે આરે. વર ઠણેચેડેડે સમીક્ષક વ (ત્રણે વાક્યવ્યવસ્થા લેખન (પાને નવકેડે આરે, તે સર્વ (પાત્ર લક્ષણ વેળાએ ને નટક આરે વ (પાત્ર પારિવર્ત આપના નવપાસ કરુન રેળે અગ્રણ્ય આરે મને વાટલાવલન લે રી લેખના લિસીર આરે રે લી વાનીર અસ્ય આગવલ્યારે રીજ સહત નારી- રી લેખના લે શક્યુત, રે- દિવક, ત્રણે રાત્રીને બાળ્યલેખન આ કાળત આડુ શેલે (પાત્ર કાળત લિ દિલી જાત આરે રી યોગ આપણ નજરે માડ કરુ શક્ય નારી- લી લિહિનાર લેખક સંસ્કૃત સાહિત્યશાસ્ત્રી પરિચિત આરે, એવેન નંદે તર રસવિનાર, રી લિહિનાર યંત્રી નામ (વિશ્વાસી સાંગડ આળખાના લે પ્રયત્ન કરીશ આરે યાની સાથ વિવેચના- વિશેષતઃ (પાત્ર ઉત્તરાધિક આપનાંસ આલ્યાનાત્મન સહત નારી- આ દૃષ્ટીને (પાને વૈદર્ભી, યોડી આ રીજીની pure, ornate, grotesque આ કાલ્પનાંસી વ્યાસલેલી સાંગડ લક્ષણ વેળાએ આરે; પરંતુ શાકના દૃષ્ટીને આ લેખના ઠેલીક કાલિ જેના સ્વરૂપસંબંધીને વિવેચન રે મળ વિશેષ મહત્વાને નટકે. (પાત્ર માનને કાલિ જેને 'પરિવર્તન' ન 'અધ્યયન' શાસ્ત્રેંધીને વિવેચન રે બાળ્યવ્યવસ્થા તિત્રાસા નવા નવા રાજ્યએ રે ઉત્તરકેડે નારી- તે યોડે સરખોપટ વ પારંપારિક કાલ્પનાંસ પોષક મને આરે: પરંતુ કાલિ જેને સ્વરૂપ, તિત્રા મન દેવાના નિતિએની કાલ્પનાંસી કાલેંધી કેડેડે વિવેચન લક્ષણ બાળ્યવ્યવસ્થા સ્વરૂપ લક્ષણ વેળાએ આરે. તેને લી સર વિવેચનાલોક શાહી વિધાને ઉદ્ધૃત કરતિ આરે: (પાત્રન સર વિવેચનાના સ્વરૂપની યોડીપાર કરી રાખતા

“અરુણ, મહુરુ, ‘એમરિ, મંગરિ’ આ મોદનનમાત્ર ખરેખર અર્થનયનો આજે ગુલામો
 (જોખસૂન આનંદ મારજો તો અનુમાન ન માલ મંત્ર અચ્છે. તેથી અર્થનુ મુલ્ય જો મુલ્યનર ને
 રાનવે લેજાંમદો મુલ્યનર મચે અનુમાન સરજન નિધને.”

મનમોનો પેરિય અશી મપેલા આરે: “કવિતા ના મોલના અર્થ આજકાલ પ્રારંભ પદ શેષ નાહવા
 આરે. આજકાલ આપણ નિલંબનશાસત મનોવેપક વ સુનીશર કલ્પના અસહેલ્ય નટકવાર વાંચાતા
 ‘કવિતા’ હે આજેવાન રેડુ લગતો આરોત. મગ ને વાંચ્ય ઇશોવધ્ અસો કિંવા નસો.” “અંધેવધ્
 રનના હે કવિતેને એક વાણંગ આરે. ન વાણ રનના મુખ નિશી એમ્પત્રા કારી રમો યેર નાલી. વાણંગ હે
 અનર્ગર આવ આજે વિનારવાત્ર પાંને પ્રતિવિંન ઉઠવિનાને દર્શન આરે. હે પ્રતિવિંન ડુબેડુન ડગરવાસ
 પ્રામ્પત્રનાટ સ્ત્રામાવિક્ત શૂલીને, વિનારવરંપાંગ અવનોથ ન રોતા, શોષપને, દેરીક માળે નિરર્ગલ
 મસા વાહત મેલ પાડિને.” “કવિશૂરન મુલ્યે રમ્ય મસલ્યને કાર્યમાગ ઉરદમ નાલી. આશિવાર
 આગરની એક અમુલ્યદમ મંચનરંડ - કાળ્યાળા શોષળ કદમ દેડુન (આને કાવિજાત્રાને
 નિરસ્થાની સ્ફાટિક પાડણી એક રસાયનમત્રી - સાધ્ય મસાવા લગતો. આળે ચાલ સ્ફાટિક-
 આર ‘પ્રતિમા’ મચે મુખકાલ. કાવિતા હી અત્યુગમપસના આરે, શ રિશ્વતી પ્રેરવેના કંઠરવ
 આરે, હી સ્વેર વ નિર્ગૂઢ પવનાને પ્રજ્વલિત રોળાની જ્વાલ આરે; આળે તો ઉન્નાદ, તો પ્રવાર આળે
 ની પ્રેરના રિશ્વરવજ પ્રવિભા રોવ.” “કવિતા હી એક વિરમોદન દેવતા આરે. હિન્ના લીન, વિનસ,
 શુંગાર સદૈવ નવે ન શાલુભૂત મસતાત.” ^{સે. એ. એ.} “માનવજાતીઆ અગધી વ્યાભાવસ્યેત ગાયન નરિન ન
 માન્ય હા તીન્તી કલ્પા એકવટહેલા રોતા ન તિરીને ઉમ્મરસ્થાન દેરલોડ એકમ કોલે.” “રિશ્વરવિખમ
 વિનાર, બાશુસુધીની પ્રતિકૃતી, મુખ્યાંઆ મનેક આજાતંત્રી ન પ્રજુતીની પારશ્વ આળે મનાઆ
 વિવિધ વ સંધીને મવસ્થાને વર્ણન આ નાર શોષ્યેશી સાધારણતઃ કવિતેના પનોથ કિંવા અપનોસ
 મસા સંધ્યે અસતો.” “સુધીઆ વાણરનનેત મુર્ચ્ચક મરહેલ આરે; આળે હા સાધારણતઃ
 જનચમાજાજ ન સમજવાત મુદ અર્થ પ્રચાસિત કદમ મનાત વિંચેએ (આને સ્વરૂપ અગાધે માંડે
 હે (જામ્બાલ સાદેલુસાગંધાં મચે) કવીને દર્શિવ આરે.” “નિવઠ સ્વભાવોક્ષિપર કવિવ્ય વિરલ;
 લીલ કારી ભરી મન ^{ગત} દેડુ અસતોન.” “કવિતેની પ્રતિકૃતિ નિરર્થનપર *representative* આળે
 વ્યંજનપર *expressive* અશી સોન રંડે કવિતા ચેતાત.” “પ્રતિમામત્રી રસજ્ઞતા (*taste*) આળે
 નેરના (*omniscience*) આ સોન માનસિક મત્રીઆ સંયોગપાસૂન સાલી આરે. રસજ્ઞતા હી ગુપ્ત-
 વિનકર આરે, આળે નેરના હી વિશેષતઃ વિનારવોદીષ્ટ આરે.” “હી વર્તિતતા - જિન બિન્તિપાલ
 શાફ *the celestial soul* મચે મુખકાલ - તો મુસલી ગુપ્તવિનકર, વિનારવપુર જવવા શલ્પનામ
 નસૂન (શંક તિરીને સંયોજન યેતે. આ સનીયા કત્રીઆ મનાવર સારભાગ્ય નીવેતે સંસ્કાર
 પડતો, આળે શામુકે કત્રીની દબી વસુતઃ પશર્થિઆ વાણ સત્તાપાકડે ન મુકતા (આને

अंतरंग निरंतर सातों रात्रि करने लगे आज मिलीस जगन्ना दृष्टिगत असलेला किंवा संभामुख
 सतताया गुणधर्मविशेषांचे ती विवरण करते. "कवीने मनोविकार जगन्ना जमीन पुरता एखाद्या
 पुष्कर वाढ विसरलेला पण निरालीन व निरस्पर्शीत अशा नीतिस्थाना मनी ते खव पावतात
 आणि अनेक वेळ नेहमी सादरासातला मगर शुद्ध वाटणाऱ्या गोष्टींना गौरव लावे म्हणू आरू
 ते कानूनधर्माचे अंगीत करतात." "वास्तव्येयत्वा लुप्त किंवा अज्ञात गोष्टींना उलगड लावणे,
 व्यवहारात प्रगति मसलेला वस्तूने नवे व स्वरूप स्वरूप लोभोभते मांडणे, (आलीत नती लगे
 स्पष्ट करून परस्पर संबंध वारविणे; आणि मनुष्याला अज्ञात कलात सादरीकरिता निरस्पर्शाते
 व (आपासून आलंहात पावण्याची लातला-भावना-उपनयन की दृष्टीगत करणे; तसेच
 साधिका आणि नैतिक सुध्येत भावभावपरिणत उपोसीत किंवा अदृष्ट असलेला सत्यजीवने
 प्रदर्शन करणे; हृदयस्थ वृत्तींना उदात्त व गंभीर दिवक स्फुरविणाऱ्या वस्तूंची ओदर पटवून
 वादिलेक गोडी लावणे; पदार्थभावाला वास्तविकता शिडकायन करून आठ्ठावदृष्टी
 मनात जिलासा व शोषकता रुजविणे; आपल्या मनोविशेषांचा सुध्द सत्य लावे उदात्त व
 देऊन भावना किंवा प्रयत्नाविशेषांना लजला मुकून निरालीन शास्त्रांते मनात जोडा
 लावणे; भाव विषयपटलात पाविंदवस्तूने शास्त्रांते अज्ञात असलेले असत्यतेज-
 अन्तर्भी प्रगट करणे हे मर्यादा भावणी शास्त्रांते आरे लोपरि निःसंदेह करवतीं
 सापून होईल." "वाच्यात सुरेख वर्णने, अव्यक्तव्यक्त रूपना आणि निर्वीन भावा मसल्याने
 भावभावा उदकत नाही तर मुक्तता कावितेमुळे. हृदयात स्वकी साक्ष गाहिजे." "वाच्यातले
 निर्भीणानुर्य पटनागंधीमुळे हृदयवह होते, आणि प्रत्यक्षे साक्षाने (भातला पवनिताय
 प्रकाशित होतो." "कोणतीही वस्तू समीप भासणे व भासविणे म्हणजे तो तत्त्वतः कधी आरे
 हे पाहणे व ठरविले रोव." "अपल्या मनोहृती उदंनकरून भावनात एखादे विवक्षित भाव
 करून वेगे हा वस्तूला मुक्त देऊ असले... परंतु दक्षिण उद्देश आलेनले सत्यभावा
 असल्यामुळे तात्कालिक नेष्टेतोरर तिचा फारसा शान पडत नाही." "मिष्टाने असे म्हणे
 आरे. जी, कविता ही भावभावाला मानने आकर्ष सुध्द, संश्रित्य आणि भावनाशी मशी असले.
 कवितेत ही सुध्दता व संश्रित्यभावात साद-सत्यता तिचा कळ पाविले वस्तू विवक्षितता
 - मूर्तता-वेष्टाकडे असतो. कवीना कथस प्रवीदी आनीवर किंवा वस्तूवर नसतो." "हृदयगत
 ही एक नैसर्गिक मुद्रता आहे, आणि भावभावतात साक्षक सेतुर ती अंतर्गत मसलेला कारभार

શ્રાવ્યને તન્નાના આજ્ઞાનેની સાક્ષ પટવલે અલે રટન સાહેબ મળતાર."

(આ લેલમાલેલ લેલકાને આરેસ્ટન્ટ, ડ્રાઇડન, વડેસ્વર્ય, કોઝરિન, શેલી. ના સર્કીઆ શ્રાવ્યવિવધન મતોના મનુશદ કેલેલ આરે, આળે કાનકાંસ વડેસ્વર્યની *Lyndee Ballance* ના સંજસાલ ડિરેક્ટેલી જસાવના વાનગી આયડરફિ શિખારસ લેલી આરે.) કાલે તેના અપ્પયનાના સંબંધાત વિચાર્યેને પુટીલ જપ વિનારલે પારિજેત: "કવીને કાલેડિનકાન નાંગલે લસલસીલ વ સૂચ આરે ના? (આને સ્વરુપસાલ વિતપત બીક આરે? યંધાન શુતેશુરદતા શોળ (સ પ્રમાણલ આરે? મનુષ્યોના-સ્ત્રીપુત્રોના-મનોવૃત્તોને મર્મ ભાલ વિતપત કરને આળે જોગશોલ ભાવના (આના નિર્મલપાલે વ સૂચલાને રેચલા નેતાલ? (આના બુધ્ધોના પ્રક શોળીકે કલે વ શોળા વિષમ-કલે (આના વિશેષ મર આરે? લો સાધારણ વાવડૂક આરે શી મનપગલન આરે? શોળા શોયેના (સના વિનાસવર પગલ બસલે વ શોળા શોધ્યેની લો વારંવાર પુનરાવૃત્તી કરને? શોળાપલે રસ (સના ઉલ્લેખને સાધતાલ વ શોળા રસોના લો સાધારણ સંકર કરને? (મનો સંકલ્પશાલો વિતપત કુવતીની આરે? (આને વર્ધાનસ્થિતીબદ્ધલે મત સંશયપર આરે શી વિશ્વસ આરે? લો બોરશી, દૂરરશી, આપાલેલ વ નેમસ આરે શી જાળા ઉઠટ આરે?"

~~સાવરસસંગી~~

વાનનમસંગી તરી કવિલેલ વર્ધેલેલે લસનાશુધી

આપાંસ લરી માનાની લાગલે-ડી નવી સુધી સુલ આચલેલે રે જરી લસલ-કવીને શર્દી આરે સરી (આલ વાનકાને રેચીલ સાસ્ય લાગલે. કવીને દુડતપૂર્ણપણે જાળવાલે બસલસ આપલાલ શવીના કાલનાશુધેલ પ્રવેશ કરાવા લાગલે?

દા સર્વેન નિબંધ અર્ધીબર મરાબીલીલ શ્રાવ્યવિગરાની વાટનાત તસાલ લેખના દૃશ્યને લેખાગ આરે.

આ પુનરાવ આલેલ્યા પરીસંજોપેલી રારિઆક અપટ્યાંના 'અજ દેં અલે આરે' આ પુલકાવરીલ નીનાના રેલ થાંને પરીસંગ તસાલ લેખનૌલે આરે. (આલ નવીર માલેલી લિલગી લી અશી બી બા. બા. મરાલે થાંને આપલ નાલલ આલે નાટક પાવરીલ નિબંધ (૧૯૦૭) લિલિલ લો રા. વ. લિધુ પરશુરામ રાનડે શાંના સુનેવરન. લેલ આપલાંના પાલેલો-લેલનાને રસતલ કરતાલ લે (આંના પાલેલનાંલેલ પલે રલોશોનો આરેલ અલે વાટલે મુરુલ (આંના મલે મલેલે મેના શુક્રાલિલ્લ નિબંધ 'પ્રાલેલ્લ લાલ્લાર 'લોલ x લ', 'પ્રેલંલ' મયી શરી વિરાલ્લ ધર્મીલર પુલલે આરેલ પડલે? લેલ આલેલે શાંને શૌલુક પરમ્પર પલેલ (આંના આપે

(ખાનું ના પુર્વે / પગ ઠાપણ થોડાં બેસો? / મધ્યેથી બાઈડ ના લી.)

ખાંખા ખાદ્યોનો પેરવના બાબત પુણેવ તખાસો આદેશ: ૩) સંવિધાનકરના ના પુર્વે ના લી: ૩) રા. આપટે
ખાંખા બાદેલો પેરવના સ્વમાનવિકાસ (development of character); મનોવિજ્ઞાનોના ઉગમ, માલગમીને
રોગાવી (ખાંખો પરિપક્વતા વ પૂર્ણવિકાસ) હી પ્રગટ કરનાથી હાનોએ વ વ્યાટ્કી (ખાંખ) નીચ સ્થાને
લિલત ના લી: " (ખાંખા ગંગાનો પાણે તમાર વનકેલી રંગ પ્રગીર વેડુત આપલો પ્રમાણ પ્રસેત બાદેલ
મલે વાટલે." ઉત્ત. રાખા બાર: સુદુખાનો પુત્રીની મલૂ શરેય લે રાંજા: ૩) (ખાંખા માગના કુળોત
ત્રિલકે ગરુડ (ર માનવ સ્વભાવને અંતર્ગતિલન (permeation) પ્રગટ રોગે રાસત બાદે લિલત
આપેલે બાદે અથા ગ્રહ લોહ ના લી: " આપણ તારણા રંગેયો ખાદ્યોના વાનકેલન મલૂર મા લિલત
લિલિપાસ મલૂ વિલોન મોખના બાદે અલે લસીત ના લી: " અલે રોયવે રેવ ખાંખો મુટલે મલૂને લસી
આપટે યાંનો મેન આંલેલ, લિલેલ રેનચે ઉડ ખાંખા ખાદ્યોનો પેરવનાને આવડે જોલક પુટે રેખાને
અચી સૂચના વરાગયાસ લે તમે પુટે તાહત ના લી: (યાંના ખાદ્યોનો લોહ વાનૂ રવારા મોને
આપટે યાંનો રેવાટલેલે (અંગો) ને પ્રલે અમાન બાદે: લાગુલે વગાલી લો મોની લાભારણ મેરમ
લોરિલ કરાતિ (ખાંખો મીલી રાસત બાદે:

શ્રી. વા. ખા. રેવ યાંનોના વ્રુ મેડ સ્વામી વ્યાવહારિકર ચાંને નાદિર ન
દ. ન.

પ્રમથવહાર' યા તારલનિસ કુખ ગ્રંથવર પરીક્ષામેલ તોરિલ બાદે: લો રાજવાડે લરલે શરિ,
વા. યો. આપટે રાજાનીનો જો (યા ગ્રંથવર અલેન પ્રતિફલ લેલા લેલી લિલ મનુકુખ અલ્યાન
આદે: તારિલ વ પુર્વવહાર મોના મેલ વસત ના લી: લાન લલિના આમેપાવ બાદે:

૫. ૫. ૫૩

સા રેયીજ 'આનર્મ પરિવર' (વામલે); 'આલોષણ' (વામલે); 'દશાગી
વાયજાવાઈસારેલ ૧૩૧૨' (દ. વા. પારલનોલ) (પરીક્ષાકાર: વા. ના. રેલ) (ખાંખા કુલીર ઉપકુખ
માદિલી પુખ્તક અરલેલી અલલી; તરી વરુ સ્થિતિનિસેલ, સ્વમારવર્ણ, રે શક્તવર્તનામાને દિગ્દર્શન,
મા લિલ યાંલ (યાંને લિલેનન ત્રિલકે મનોમેપ્રક, સુ લિનાર પરિપુત, માર્તિલ, પ્રલિલિયત, પ્રગલ, ગંધીર
લાલે લિલકે બાદે અલે વાટલ ના લી:)

શ્રીકાર કુખાંને 'શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર ખાંખા ઉધાર આધારસાની પ્રાસેલ
કાલેલી પુરલે' હે પરીક્ષા તાન પુરતકાત બાદે: (તલેં અંધાંને લિલેનન રસરખ રેલેલે અલ્યાપુલે
મેમે કરીલ ના લી:)

શ્રીમદ કુખાંના 'સાચોસર' રા રાહિલ લિલોલે લેલ યાન પુરતકાર: (ખાં. લેલે
અંકે ૮-૨)
જોડ મેં.

'ઠાની જાનાં'; 'દિશતવશદ' યા પુરતકાને કર્તે આનંદતલ સરમાસમ મેં
ખાંખાવરીલ તારિલાલક લેલ: વા. ના. રેલ. (અભારણ લિલત)

પુસ્તક ઘર (૧૯૦૪)^૩ માં પુસ્તકાલયની યોજનામાં આપેલે માંને 'સાહિત્ય-વર્તી' દે નવે સદર યુદ્ધ
 દરમિયાન આઠે આરે. બંગાળીનપીઠ 'આરલી', 'નબ્બારવ', 'વંગદર્શન', 'ત્રવીર', 'ત્રવાસી',
 રાધાવી માસિક-પુસ્તકાલયન પ્રતિમાસી જે લક્ષણીય લેખન પ્રાસિદ્ધ હોત શેલે આંખ મરાગે
 વાચનાના સ્વાસ્થ્યવળા પારિત્ય કરન દેખાસામે આપટે થાંતી હે સદર યુદ્ધ વેઠે. આ વર્ગીના
 પ્રત્યેક અંશત હે સદર વિનમિત્તપણે આઠે અસૂન વર વિરોધીહેલા માસિકાંત્ર પ્રાસિદ્ધ આગેશ
 અનેક વૈજ્ઞાનિક સાહિત્યના પારિત્ય કરન દેખાવ આઠ આઠે. વાલી ઠિથાળી આપટે થાંતી મત્તવેદ,
 વ પૂરક વિનાર નોંદહે આઠે.

'પુસ્તકાલય' માં સરસમયે 'સ્ત્રીયાંત્રી પરવશતા' (Subjection of Women) આ
 વિદ્યા પ્રાંતને ઓર્થે વાચુદેવ શાનિટકર યાંત્રી વેઠેઠે આળાપર), 'સ્ત્રી અશ્વત્થ રંદ્રપ્રસ્થ' (રનોપં
 પારસનીસ), 'હી સાતે માડુંવંદ્રી' (લક્ષ્મી નાં જોગી), 'વાલ્મીકી શામળા' (મં. જો. અમ્યંકર),
 'સંગીત સૌમદ્ર' (પરીક્ષણપાર, ઓતદ કૃષ્ણ ચોટ્ટકર). આ પુસ્તકાંત્રી પત્રોસને આલી આઠે.
 'સ્ત્રીયાંત્રી પરવશતા'ને પરીક્ષણ કાનિટકરાંત્રી અનુકૂલ અસલે તત્રી શેવતે અનેક પત્રે આપાંવસ-
 આ આલેલા નુશ વાચવિખાત સ્વર્ગી પડી આઠે. પત્રોસના-પા વિનિમિત્તે મિલ યાંત્રી વિનાર-
 સરગી સમજાડું દેખાત આલી આઠે. પારસવિસાંઆ પુસ્તકાંત્રે પરીક્ષણ 'પ્રધાકર' આ સરીઆલી
 પ્રાસિદ્ધ આઠે. પ્રધાકરને વાં. નાં. દેવ યાંત્રી 'નાયજાવાઈ / શેદે' માં પરિવ્રજાંત્રી જો વાંત્રી
 દિજા આઠે (આંત્રીય સી ઓટલી આઠે. 'હી સાતે માડુંવંદ્રી'ને લેખક લક્ષ્મી નાં-જોગી હે મંદ્રવેય
 નાટકાંત્રે (અ. ખાંતરકર (જા. કિનો વિલાસ)). પરીક્ષણનાં શેવરો જો રી માંત્રી 'રતિસ-લે ચ જશ
 સાવધાંત્રીને 'રિતવેષ' અગી સૂચના વિલાસાંત્રે કેલી આઠે. 'સંગીત સૌમદ્ર' વર્ગીય ચોટ્ટકરાંત્રી
 રોજેના પરામર્ગી રતરત્ર વેળાઠે આઠે મુજબ યેમે વેળ નાંત્રી. 'વિલાસાંત્રી અમ્યંકરકૃત 'વાલ્મીકી શામળા'
 આ પ્રાંત્રે સ્વાગત વેઠે આઠે: "અમ્યંકરની કૃત્રીને પામ્યા હયોને વિરીક્ષણ વેળાંત્રે મયલે માંત્રી
 હે પહિલેન ઉદારતા આઠે. જો રી વિનાર સ્વર્ગી સીલીય અમ્યં, પામ્યા પંત્રીલેવેન અનુકૂળ કિંત્ર
 અનુમોદન રૂપાંત્રે નાંત્રી રી ગોટ પ્રધાકરની મોલી મુખનાસ્પદ આઠે." પરીક્ષણપાર 'વિનારમ્યુકર'
 આન પુસ્તકાંત્ર 'તરુહતા રત્ર' આ બંગાળી રૂ. વૈજ્ઞાનિકીય સીય પ્રકીર્ણ પારિત્યલે પ્રાસિદ્ધ

આક અસૂન 'નાટ્યકાર્યકા'ને સંતદર શંકર મોરો જનડે યાંત્રીય મુકુટેશ આઠે. સ મુકુટેશ
 રાનડે મોંત્રા શાદંબરી ન નાટક આ સોંત્રી સેમાંત્રીય રામીની અમ્યંકર ઓટ્ટકર કરન દેલે. આઠ હે
 વિનાંત્રી મુટઠે આઠે: 'સેમડે યાંત્રી આપલા વિશ્વાર્થકૃત્રી આરનીઆ 'રત્રાવલી' નાટકાંત્ર પ્રથમ ૧૯૦૯

સાલી મુંબઈના જરવિલ્લ : " આ વેળી બાટનાલીક સર્વે જમે નિરાનેરાયના સંગતે વેરોના સુરાવર મુગતિઓ
 ગેલી હોલી. વ મધુપાઓ (વતને વર્ષન તર બહીનડીક સંગીત બાટગાંત હેમ્ વેળાના આ પતના માલીક
 રૂન ના સપદોના સર્વિકડન મુગરૂન હુઆમીનય જરવિભાત બાક રોત. સંગીત નાટકના રાદેતાલ
 મીદિયા સંગી રી ગોષ્ટ હંકાત ઢેવ-નાસા રચી આરે." સમડે માંની 'વિસ્તાર' મધ્યે બનેક 'વાચનાટક ગ્રંથો'ને
 પરીસને વેળાને સદર હેવાનરુન કરતે.

શ્રીશર કૃષ્ણના 'સુવામ્યાને પોરે' નથીક 'કુલુપ', 'ગણેશનુર્ગી', 'સોમગ', 'ગર્વર',
 'રૂમાસતીની બોતિ પોચંસા', 'મવિન્દ્રકમનાની સાધને' દે હેવ મામ પુસ્તકાત બહેત. 'કુલુપ' વર નિરમર
 મંદિરના આહેતા રોવેકરીક સંપદાથી ૫૫૫ આ જોડ અંતર બહે. (આ સંવંધાતીક સર્વે રાશીક
 રેગાસ "સુવામ્યાને પોરે"ની મુદ્રા' રા હેવ ની પૂર્વિ તિરિગ બહે). 'ગણેશનુર્ગી' રા હેવ માત્ર
 આટલાવર 'વિસ્તાર' કડે બનેક તથા રી ગણેશનુર્ગીકડે બહે. (આ સં. ગો. પાસગંવર માંની રી
 તમાર લેલી. આ સર્વિગ બધા ત-દેગ હેવ પરત 'સુવામ્યા' વિસ્તારના હો બને આશય
 'વિસ્તાર'ને ૧૮-૧૦ મધ્યે દિહે આરે.

આ પુસ્તકાલીક આ બહુન મદિલીર્ન હેવ મુગે 'ડેક્કન કોલેજ ૧૮૫૧-૧૮૦૧'
 રા હેવ. પ્રો. (વેલ્લન) પ્રેક્ષ માંની હિરિહેલક ડેક્કન કોલેજના હરિહરના માત પરિનય મારે
 રા રોવને મત્રપદર્શન આરે. માગે ઉલોચેહેતા મદ્રાસની હોના હેવ પ્રમાણેના રા હેવ માત્ર
 ડેક્કન કોલેજના મો સુમન મદ્રાસની વ મનોદેવ માદિલી રેડુન જાનો.

૧૮૭૩

x

x

x

પુસ્તક ૩૪ વે (૧૮૦૪)

આ પુસ્તકાલીક અલીગઢ મુગે વાંચનાના રતિ રાચના દરિયે મદ્રાસના હેવ
 મુગે 'મરાઠી માવા વ ગ્રંથોજેન' રા હેવ. રા રોન અંશોમપૂર બહેત બહે. આ સંવંધક
 'વિસ્તાર'ના ૧૦૦મા પુસ્તકાલીક તિલખા અંશત આ હેવ બાક બહે. (આલીક વર્ષે માદિલી આ
 હેવના પુનરુત આલી બહે. હેવના રૂકીર્ણ/પાસમાત રેમાંત આ માવાવિનયન સંસ્થા
 ગ્રંથોત્પારન વ ગ્રંથોજેન મા રાસન રસ હેવ બહે. માંની મારિલી હિમી બહે. (આ Royal
 Asiatic Society of Great Britain and Ireland, the Shakespearean Society, the
 Academy of France, the Keltic Library Society, the Philologic Society of America.
 માંના ઉલેવ બહે. આ પમાત રેમાંલીક સંસ્થાનેર ત્રાસે આદેશોન સંસ્થોને લંડન મારિ

મરાઠી
 મોનમોવતા
 પમારને ગ્રંથ
 વિરિગ હોગ
 મવરગત બહે
 ને સાંચુન

તિહિનાસાત્ત ઝાત્ત સર્વેસુ મુજીને પરીસને તિહિલી જાતાત તિજાનદુષ નાપસની ંયજ પ્રતયની આરે.
 પરીસજનાસને નાજાનાં કામ તોરેફંજને બરે કાટેલ તે લસાર પોડુન તિહારે, જાને તિષ્ણપાતી
 અસંખને કારણ નાસી મજા જાના દોતકત હેરકાંના સહા આરે. જાના સેર 'વિશ્વજાસીકત'
 જા પાટગદ્ધત નાટકાવર કીપાન કૃષ્ણાંની જી મલેન જાતિફૂલ દીકા કેલી તિજાવિશ્વદ મસાત
 અસે હેલ્લાખા રોવટખા પરિષ્ણેસંવજન કાટેલે. વદાનિત જા સેર 'કેરકોલેકા' મધૂન વેળાના
 વડક માલેલીક દીકાંવર મસાત.

જા પુસકાત વોન પુસકાત સેસને આરેત: ૩) 'રંગસવ' જા સૌ. જાસીમારે
 જાનિટકર જાંજા કાદંબરીને વ ૨) 'સાથાગોલેંદ પુસકાત' જા વા. ગો. જાપટે માંની જાપટે
 વડીક વ જાતુ: જી જાંજા નાવાને સુકુ વેલેલા વાઠપુસકાતલેવે. પરિષે પરીસજ ંય. ના. ના. વેન
 માંની કેલે મસૂન તે સ્પષ્ટ વિસ્તૃત આરે. તે મર્મિજ સુવિપર આરે. પરીસજાત્ત કારંમ
 સૌ. કાશીકાર્જિઆ કાતાપર્વિતજા હેરવનાજા પરિસજાસુર જા કા અસૂર જાનંતર મર્મિપર્વિત,
 પ્રસાદજા યાંજા પરામર્જ વેળાવ જાગ આરે. પ્રસાદને નાગત પરીસજનાસને મુજને મસે
 આરે જી લોલજને સી કાદંબરી જાપજ જોળા ઠહેરાને તિહિરીને સ્પષ્ટ પ્રતયજ રહે ઘેરે.
 પરીસજનાસને હેલ્લજને જોલુક કેલે આરે તે સુદ્ધિજોમાવર્ગિત સૌજાત, મુખ્યજામવર્ગિત સૌજાત,
 સંધિધાસજાપુરી, સ્થાનિક પ્રકાંથી નની જરૂરને જોસલ રજાની ગુણંધાક. પરંતુ રોવડે અપલ
 દુષ્ટીને કાદંબરીજા આટકાદે જોળસી સરવજીકાજા જાને અવલ નેક આરે. મુખ્ય સ્થાન રસિ
 સ્વસ્થોક નાસી, જાહી ઠિજાગી નસાલિલીક વિપક્ષ જાગ આરે, જા રોજાંમરોવરન આપરી
 જાજા જોળાજા ડહેર પરીસજનાસને કેજા આરે. "જામાંની સ્વભાવમર્મિને ગાદુન જાંની મુસાપે
 માળને વ જામિજાગ વાજક સર. જાવલન જાંજા ગુણંધા વ જામલિક સ્વજાના જાંજાસા જોખ
 દોલ નાસી" રે રોજાંવરિનિ નિ:સંશય જામિક આરે. રુદિજાંવરને સૌ. જાનિટકર જાંજા
 જાદંબરીજા કાલી ગૂટે તેવજાંની સંવન આરે. પરીસજનાસને રુદિજાંવર જાદંબરીજોરવપદ્ધતિ
 સૌ. જાસીમારેવર વિષય પરિણામ જાગ આરે જાની નીવિસા વાસલિક પ્રતયજ દુષી હોતી;
 પરંતુ તી ન. કરતા વેનડ સી ગૂટે તેવજાંમદુષ નાપસની ંયકુ કેલે આરે. જોવડી જાદંબરી-
 જામાંને 'કિલેસ, મોકરે, જેન ઝાંલિર, રેનસી કુઠ' જાંજા જાદંબરીકીવગા અખસ જાતજ
 અસી/સૂજા આરે.

જુસરે પરીસજ 'સાથાગોલેંદ પુસકાત' જા. ગો. જાપટે માંની જાતજાત,
 ૧૧૭

બાલ રાજાના, આ સારસી જી હાન મુળેસાથી પુરુષને ધિરિજી (યોના પરાવશી વેળા સાથે 'ચર' આ રોજાના સાથે ઠિરિજાત આઠે બાલ સાથે જાને છે. વિસ્તાત સીક પાઈલેન પવેશન આજે છે પસંદગી માળેકે આરે. હેરવાને કાંને તાણે કાંને રોજી બાલ સાથે ધિરુ મને બાલે અવગૂન માત સાંગેલે આરે; વ બાની અલેત સુમિક કારને રિલી આરેત. જાન-જાળે રામચંદ્ર-મહામારત કાસારસી મહાશળેનીક કાંમધે હેરવાને બાલ સાથે બદલ કલ નેવેર; (કા વાઘ બાલે સંસ્કૃતિવર અસલામુલે બાલ સાંના મનાવર આ બરુલને વેગરે સંસ્કાર જોતાન રે સ્વપ્ન વેલે આરેત. અવલસાળે પોજી કા બાલ સાંના સાંગે યોગ રે મોરવામાં લેરતમ્હ લેરવાત પાઈજે રે સાંગૂન પસંદગી આરે કાંના હેરવા સીક માનાલેકાંડે વલ્લ આરે. આરે રે રવે મૂળે બલેત સાસેની હેરવા પરંતુ (યંચેશી કાંચીજી, કાંરોજી નેમકે રોવડાં દાવલિજાત આરે આરેત.

આ પુરુષાનીક આગવી આ લેરવાકડે લેસ જાતે. જો હજી મંગેરા જિલેની તૈલંગ સાંની ઠિરિજેલ 'વિ. કા. રાજવાડે ચાંને સ્તનુમનુતુલ' હા હોર. રાજવાડે ચાંની 'જંદમાલે' મધે બાલ સાંના હાલે, માધ્યમિક વ મદાવિજાતીય. શિક્ષણાધ્યત કલેન શેલને મિલે માલે રે પ્રજિપદગારા જો હેરવા ધિરિજી હોત (કાલ દિલે છે રે તિલક ઉત્તર આરે.

સુદામાંને પોરે' પૈશી ૧) માધ્યા અલ્પિપ્રાણીજોના વિજન, ૨) લગ્નસમારંમ, ૩) વર્તમાનપરકાર ૪) પુનરિના વીગેલવ રે લેવ આ પુરુષાત આરે આરેત.

૧૩. ૬. ૦૩

પુસ્તક ૩૬ વે (૧૯૦૫)

આ પુસ્તકાત જે લલાત વેળાજોને માલા આગે વાડમ્મ મા સંવંધાત છે લેર આરેલ (યાંલ વિનાયક કોંડેલ ઓફ ચાંના 'ગ્રંથકર્તુલ' હા વિશેષ ડોકમાવ ખરનો. હા આલ-પસંદગીપર લેર આરે. આપલ્યા હેરવાની નાટકાલ શોજા આમાને, શોજાના મદનીને આલિ યાને અલેવ પટ્ટાજોને વિત્ર ઓફ ચાંની રેરવાલે આરે. હા હેરવા ઓફ ચાંના હેરવાલ જ્યાપમાને પ્રાશ રાજી (માનપમાને (કાંની જો પ્રાજલ હેરવાલ જેલે (યા પ્રાજલ લેરવા-વ્યવહારવર ઉત્તમ પ્રાશ રાજી. ઓફ રે મેજર ૧માંડી માંનેમદુલ અલેવ જૈરવાને ઉત્તર પ્રાજલ: (યાંની આપાંલ હેરવાપ્રાજીર બુલોડ માર્ગરહીર વેલે અલે લે મૂળતાત. આ હેરવાલ ઓફ ચાંની શેલકલ હેરવાલ જ્યા સૂના વેલેઆ આરેલ (યોના માર્ગરહીરહીર

*. આ ડેરશન ઓફ થાંભી (ચાંખા) 'હિરણ્યેશ્વર' આ ગામના શાદંબરો સંબંધે
વાદો કાઢીઠે છે નાથી કે પાશન વાચન મળતે ન મેળે વિરામ થોતે. 'હિરણ્યેશ્વર'
કો બેઠે શાદંબરો તિઆ સમગ્રજીન શાદંબરો યે ઝૂલુ દિસે. તિની ગાદ હાદંબરો
શાદંબરોની આદે કે નાત્રામ ગાવતે.

अनेक छेदनांकी छेदनार्थसंबंधीनी जी ^{मते} उक्त ^{उक्त} देली जाइत ती (आंभा सासेनी हुनीने दिखिन .
आहेत. आपण इंद्रजिवाजिने काहोत असो जो आपलावर कासेत आहे त्याक ठोक सोनी दिछे
उत्तर (आंभा दिनयशीत व ज्ञानसंग्राहक हुनीने सोतक आहे. रंजनीभा नसत जेवढे संपादन करता
येईल तेवढे ज्ञान संपादन करून ते मरणांत जाणंवा ना प्रचल प्रत्येक सुखोप्तीमाने केला जाईजे
असे (आंभा स्पष्ट मत आहे. छेदनात एके दिनाणी परमावेचीळ शब्द मरणांत योजावेत नाच
या संबंधीनी (आंभा मते ० यत्र स्थली आहेत ती अत्यंत उदार व समंजस आहेत. ज्ञान
प्रधाना विचार करणात आगती एक निर्वच विस्तारभा सा पुढात रा. वि. जोशी यांचे
लिहिछेळ आहे. (यालीळ मते ओक थांभा मतां सो मुळात आहेत जे ^{परमा} सच्चिदानंद, काश्चकार,
वाच्यरचना भाषेत कर साध्या आहेत (आंभा दुसकून काश्चमाने परमा नाही रेन दोघांमेव
मत्त आहे. डेकून ० इनीमुळर ज्ञानछेदान सोकाववीर. विस्तारप्रमाणे ओक सोनीनी
प्रत्यर दीक्षा देली आहे. हा सर्वज निगंच पुनर्मुद्रित होणभा लभनीना आहे. *

સા પુરુષવાલીજો જો ડુસરા છેવલ ત સાત વપવાસ વાટલો લો બા. ના. દેવ
 માંજા બાહે. (માત દેવ માંજી નારિનાત વિચરનાત્રવામા મુગવર્ગનાત્રસેવર લાને સેવદર્શિ
 કરાવે વી. ૧૨) યા પ્રશ્નાની નર્તી વેલી બાહે. (ત્રિભા નિબ્ધર્ષ પુચેષ પ્રમાણે બાહે. નારિનાત્રવામા
 લોકિક પ્રાર્થનાવાલીજો જોગુલપનાત્રસેવર (માતલ્લા નૂનતા વ. વંચે હી પ્રગટ કરને નાથ
 બાહે. સ્તી હપવિજે સસત નાહી. નારિનાત્રવામા રાજગી વેળા, સમઠ બાપરાવલમ તે સરે
 બાહેવ અગી રાખી શાહી મસેલ વ લે પ્રગટ હોમાસારત્ર વાઢ બાજ મસેલ તર, તે નેનસા-
 પાને, સ હાનુશ્ચીપૂર્વક (યાજા (નાયકા) શ્વચારવર્ગનાત્ર કાળ નાસ વાહી રુરકત નાહી.
 વરોડુ "સંપૂર્ણ સત્" પ્રગટ કરનાસ યોગ્ય મસલ વાઢ બાજ નલેલ તર મા માગીને
 વ્યોમાવે બાહે." નિશાલકર્મિની સા હેરવાશેવાની નીપાર કૃપાને મુચુરવારક્રમ અન્ના-
 સાહેબ ત્રિહોટકર માંજા નારિનાત્રે પલેશા વાપવે બાહે. (માત કીપાવ કૃપાને અન્નાંજ
 રંગેલપના વ્યજા કરનામા આરંભાનીવા દિલા મસલ (માવર માંવરના માતલમશ
 મુચુરવાસત વેળા દિલ બાહે રે ત સાત લેખસાટલે બાહે.
 મુચુરવાસત વેળા દિલ બાહે રે ત સાત લેખસાટલે બાહે.

[illegible]

નાટકોને પરીક્ષણ રૂપન વિસ્તૃત છે. પુસ્તકોના મોન્ડેનેના માનને પરીક્ષણના અધિક
 જાગા મિલકી છે. પરીક્ષણના સંગ રોટલ સરસ નાટકોનું અવુદ્ધ અધિપ્રાપ્ત દેખાના
 એ રસવધુ વિદ્યાનાંદર જલા છે. સમગ્ર સમાન કાલીન નાટકોનું સહોરે શોફન
 માથન નોખિનો વ વ્યર્થજાગી માસાલી નાટક ઊંચિ છે. છેલ્લા ટેમો વિદ્યોગના
 નાટકોનાં વરદી છે. પરીક્ષણ અત્યંત પ્રતિબલ માને પ્રવેર છે. વ્યર્થજાગી
 નાકાટકોની ઝીંતિનિયમન લેવન કલે સાહે છે. જે પરીક્ષણલેટકોને સપ્રમાણ વાચકોને
 છે. વિદ્યાસાંભીલ હી પરીક્ષણે વાળીત અસત્ય સી ઊંચિવાસને ઠીકાળી વાદુશાહ
 કદી દિસને છે. લક્ષ્ય માલનાપૂર રહત નાહી. અત્યંત 'નુદેશ' વિનાર પાશ્વરશરણ
 વ્યક્ત કરનારના માથા કદી વાકાની યુની. સીકવન 'નિવંધ' માલે પાસુન મસની
 લેવનનાં મિલકી વ માલે તલિ સુદ સામયે જનર લેડુ લગલે. હા પરીક્ષણલેટકોનું
 માને પ્રત્યંતર આલ્યનપૂર રહત નાહી.

ઉરલેટા પરીક્ષણલેટકોનું એ જો. રાજગર સમકુળ પ્રજાત માંની
 'અલંકારશાસ્ત્ર' હા જો પરીક્ષણલેટકો લેલે વ જોરે માંના તલંબંધીના પુસ્તકોના સંદર્ભ
 હિદિલેલ છે. ત્યાંકે લસ વેલનાવાનૂર રહત નાહી. સંસ્કૃત અલંકારશાસ્ત્રની
 રમાર આર્યાના - ક્રિત જાસ સ્પષ્ટ અર્થના શબ્દ દવા અસજાસ, ત્રેવક વ્રાજુળ
 વર્ણિતલ્યાના - પૂર્ણ જોરેવાને અરલેટક સારસનાં પામવર ઉલેલી છે. તર મળ (યોના
 (ગ્રીક આજે લાતિન) અલંકારશાસ્ત્રના પાસંજાલ તરી માંને અલંકારશાસ્ત્ર કલે બગાડ?

ઉલટ લાતિન ગ્રીક અલંકારશાસ્ત્રનો રમારત માંના શોરવાને જરલેલ સારસના પામવર
 ઉલેલી છે. હા મસાને પ્રતિપાદન જો. માગવત માંની અત્યંત સાવર ન સાવેશ
 લેલે છે. (માલીક/અઝીલ) લાલંબંધીના માગ પાટલા પટત નસલ તરી અંદર
 વિનેનન અત્યંત ઉંચીવક - નહે, અલમદૂન જામે કરનારે છે. (યોનાં 'અનુદેશ'ના
 મસલે માલંસલવસીલ છેલ્લા પરીક્ષણલેટકો અસાન કુદ વિનાસંધ વ્યક્તે દેખસ છે.
 માગવતનાં લેવનનાં શેલબેકવા છે. માલ સૌથી માળના પુત્રલાલી પ્રવલ
 નાહી. લીન શબ્દોની માનેક લેને જોના શબ્દ નાહી. હા પુસ્તકોનાં માંના 'મોક્ષ વિધી' પર
 વાકકુળ માલસજ નુદે યોના ઉચર દેખાત લેલ છે. (માલની તીજ વેમાલિક હોસ છે.
 (માંને લેવન વાનલાલ - આજિ/વિસાલત તે મરપૂર છે - મલ નેહી ર. યો. કર્વ
 માંના લેવનનો આલ્ય લેલે. માગવત માંને ઉચર અલક બાલંબરી છે.

સંલેખ
 સાહિત્ય

કેરકબોનિક : (પુસ્તક ૨૨ ને ૩૮૮ ને પુસ્તક ૨ ને ૩૮૫)

૩૮૫ ૩૮૬
(નાણું).

શીપાદ કૃષ્ણાંબા લુહાણને પોરે/પૈત્રી લેસા, માણે લોકાકારા હા લેસા યાન
પુનઃકાલ આકા માણે; માણે યાન પુનઃકાલ શીપાદ કૃષ્ણાંબા વિનેવી છે સ્વનગૈલોને મનુકરણ યાન
આણે અણા માણે સહાને લખે હા લેસા માણે. હે મનુકરણ મનુકરણને લેલે છે અણે તરી
માત શીપાદ કૃષ્ણાંબા ઉપસાસ પ્રધાન નલ્યકલેના ન કોઈલોના અણાન માણે.

સાધારણ ૩૮૮૫ નંબર બિલારા/તુન યેનાના કવિતાને વિજન ન મુસન
લ્યોને સ્વતંત્ર નવળ લાગણને દિસાને. નવીની વનતિ સમકાર, ગુરાતી, પોગનિનાનંદ
૧૪-૬-૭૩ રાજાકરના સાસારતો કવિતાની કોઈકે આપણાં ન મેડા લગતા.

*

*

*

લેખક

કેરકોલોઈઃ (પુસ્તક ૨૨૨) પારિલ્યાન અંશત ગળપતરાવ વિશ્વાસ દેસાઈ માંખા 'એમ્મ' આસનાદર્શિ નાટક' આ નાટકને પરીચ્છા બારે પરીચ્છા બનેલ વિસ્તૃત બારે. પરીચ્છાની માખા લોબડપોનડ બારે. શબ્દલોખ, શાસ્ત્રલોખ બનેલ બારે. 'કાડીપિડાનવાવળ', 'વશેલે', 'દાશી' અશા. પ્રકારને બનેલ શબ્દલોખ આટલત. પરીચ્છા નાટકને 'અસલે તરી નાલસાત બાંધેલે રાગાત પડલેલ્લા શાસી પટનાંને બારે. આ પટનાંજા આવશે લેશકાને નાટક રચલે (પા પટનાંની મુખા-મુખતા, જાંના વરાનાઈટપા યાંની પરીચ્છા પરીચ્છાશાને લેલેલી બારે. બનિત 'પદ્મશીબ' એક શી પાત્ર આ નાટકાત સ્વભાવલેખર વઠલે નાહી હે મુખ્યાસ પ્રાર દિલગિરો વાટલે. 'અસે એવારે પરીચ્છાવજા નામ્મ લેલે. પરીચ્છાની માખા એંદનીને વગેર બારે. પરીચ્છાના શેકલે 'દેસાઈ યાંની એમ્મ પીઝર, શાલિવાસ, નાટક રચના, વિવિધલેખ વિસ્તૃત વગેરે યં યંવર માંનલે પરિશ્રમ વરાવેલ, જાંલીલ માખા, જાંલીલ અલંકાર રૂલાદિ સાધલે નીટ વ્યાનાલ આખાત, મિળજે સા-શા નાટકાસંત ક્રિંના સ્વ-શા પ્રવીંલ ગળખા શેરલિ. શા પ્થરલેલ વંદા રૂપાનાને કરાલ, ચેવરવાન દેખલે બામાંસ બને વારિટ વાટલે લે લેલેલે' અસે બજારલે બારે.

જાન પુસ્તકાત રાગરાગ રાગકુળ બાગવર યાંખા 'મરાઠ્યાંના સંબંધાને નાર ઉઝાર' આ પુસ્તકાને પરીચ્છા બારે. હે પરીચ્છા સાલ અંકાંવૂન આલેલે બારે. માગવજાંના બાપલ્યા યંકામધ્યે શાલેગસાપેસા બવમૂલી એળ બારે હે શાલ્લુન દિલે બચ્ચુ નાના પ્રકળીસ, પારિલ્યા બાજીસલ, સદાશીવરાવ માડુ યાંજવર લીખા લીલી બારે. કેરકોલોઈ કાસાંની આ કારિત માગવજાંના શમા લેલેલી નાસી. આ સર્વાવર લીખાકસીત અસલ માગવજાંની ગોપાલરાવ આગરકર, પારિલ્યા રમાલે માંખા શાસીના ઔરમપૂર્ણ ઉદ્ધેરલ લેલેલ બારે. હે સર્વલ કેરકોલોઈકાસાંના નાપસંત બારે. માગવલે હેંત્રજવાર્તિજે બારેલ બસા (યાંજા પ્રખ્યાત બારેલ બારે. પરંતુ કેરકોલોઈકાસાંને હે વિસ્તૃત પુસ્તક-પરીચ્છા આપલ્યા લક્ષાલ રાલેલે લે (યાંખા વિશેષર શૈલીમુલે. હી શૈલી અત્યંત ઉપલક્ષગર્ભ બારે.

માગવલ
સરવાસાંની

બાપલ્યામાંદિસમધ્યે ન્યાવલેલેપુલે સ્વલકા માત્ર બચ્ચુ માગવજાંની શાલિસલ, કુબંત, શકુંતલ, પારિલ્યા બાજીસલ, સદાશીવરાવ માડુ, નાના પ્રકળીસ યાંજવર બારેલ લેલેલે બારેલ લે બારેલ કેરકોલોઈકાસાંના એક માગવ એક બધા પધ્ધતિને રતોડૂન શાલિત બારેલ બસા લેલ્યાવા વામશાં-સજોર સલર લેલ્યામાલેલુર ઉખ કરાપાલ આલ બારે. આરોપ રતોડૂન શાલિત બસલ કેરકો-લોઈકાસાંની આપલ્યા માત્રાલીલ સર્વ વચ્ચીજીપૂર્ણ વાગવાળ વાપરલે બારેલ: જાતા જાતા પાંડેલ રમાલેલ્યા સંબંધાલીલ માપલી પ્રતિફલ મલે બચ્ચુ વચ્ચાલી (યાંજી માગેપુલે

क. 'पेशवे क्रान्ति' ।
'आदिवासी क्रान्ति'.

पा. हिडेडे नाही. 'क्रे रड शो दिव' कार हे विष्णुगाह्यांच्या ताकमीत तनार सांगेले. त्यांनी ज्याप्रमाणे
 शास्त्रीयोगांनी व योगी उग्रवली (याप्रमाणे) समाप्तनी वृत्तीरी उचकले. सा (यांच्या वृत्तीचा
 सा साकार था प्रगंड (उग्रवाळे वळले. एकरंदर परोक्षण छेत्त प्रतिकूल असत वरी ते श्रमा
 अस्वैतेज शोक्ती 'को दिव'ने भागवतांच्या जम्भासू आणि संशोधनप्रिय वृत्तीने, (याप्रमाणे
 आपल्या मतांवरून प्रतिकूल आणि प्रापरी ऐकून वेचून वेडु राखीणांना सहिष्णु वृत्तीने मनःपूर्वक
 कौमुद्र देते आहे.

[illegible]

वरीय पुष्पांशेषैश्च सा वर्णाश्लोचिना त पुनैव पुष्पांशो ज्येष्ठे ज्येष्ठे पक्षिणो आसी
आहेत. १) सार्य समगोत्र, २) सीतास्वयंवर, ३) वरशोभनंद शांतवर, ४) नमस्तत्त्व
५) नमस्तत्त्व ६) ठाकुरजी जगन्नी पूज्य, ७) गृहिणी कंठभूषण ८) वीर मोहरी ९) विष्णोदिया

મસનાળીને નાદિય ૧૦) સુંદરનો લંચાંત ૧૧) નાનત ૧૨) સુજીતો સ્થો. ૧૩) નંદરાસનારિય
૧૪) કુબ્જાકુમારી ૧૫) મુંબઈના હુઆંત ૧૬) શિવજીમળીને નરિય ૧૭) વાસવદત્તાક્રમાસાર
૧૮) સ્થોગિત ૧૯) વાનનકંદોર ૨૦) અરતત્તલદર્શી. આ પેંતી 'કુબ્જાકુમારી' આ ગાનને
પરીક્ષણ એકે વિશુદ્ધ આરે. (યાત નિમિત્તાસપ્રમાણે કવી રા રેચીલ જન્મના ભગનો. કેરક
સ્વરૂપેને કવિલ જમત નાલી રા વિગર યજ્ઞ કેળ આરે. ઝનક બદિલાની ઉવારડો
મૂળ રેત્રવલી, મોગ્યાંત્રી કવિતા, સધા મુજંગ, કુબ્જાકુમારીને કેકેકે મેવડનાને ભાવ્યંતર
રવાલોના

कैरठ प्रोविड पुस्तक सं. १८८०

अर्थ-व्याख्या: पुरुषरूपगोला: 'मायामित्र' (मायिक)

‘नक्षी नैशनल क्रॉनेस एगरे हिंदुस्थानची संपूर्ण सभा’

‘स्वदेशीति अथवा स्वदेश भक्ति)

‘रत्नाकरपंत अपा, अदिशान्ति होइ कसो’ व ‘सिखो जो रिता कर’ - के कावयत.
‘अद्वैतये वरणी’, ‘गुलस सोय वरतीस’, ‘वामागिजी नाटक’, ‘लड्डुगुल भारत’

“વનુવારન આમી” - લે. સી. નં. ૮૪૬.

“કારિતેત મુરુચ્ચ ધોરુન છે” દેવ છે” પાદિતે શ્રી, કવિતા સદહી મુનસ માલી, ન મુનસ વિઆ
મમીના મનાસ નમતાર વાયવ રુદ્રો લી જોયે મનાસો. મુનસ મનાસ માર આલ્હાદ હોયો.
રુદ્રમનાસો કિંના નિષ્કર્ષેત્રીઆ ચન્દાને પ્રારેત મહી કવિતા અર્ચુનવે” - કે. કો.

“Gangadati Atharva Shiksha”

“The Appa-gangadati Moudia”

“વાનમુખ્યજાતિ”, “વિનારમાધુરની” (રા. રા. માગવત)

“ચક્ર વ સમ એથી તિથિ વ તારિય માર અંબી” - બામશ્રી પ્રમાન મોડક.

“રાષ્ટ્રીય વિનાર પ્રદુષ્ટ” - ના. ૮. માગવત. “પે સ્તનગી આગે મનાસ મનાસવાડ” - ઉકીડવે
“મનાસ સંઘટ” (મં. ૭) (જાવગી રાસગી. સ્તેષાદ્ધ: જવાદિન બાસગી મોડક) - “કાવસસાને ધનપવહેતે
સુંદર માસિક પુસ્તક: વર્ગગીસાર મિઠવન દિહે. બાધક મિઠવન રેમને આશ્વસન. વાનમના
વર્તનીસાર મિઠવન રેમને સંઘેથી બાવારન.

“શ્રી સંસ્થાન મઠ કરવીન વ સંસ્થાન રહિસ” - શાશીશેષદ, રામોદર આલે.

“શીસક” - વારવાનામ નાસવન રવાદિ. “રહિસા નાદેન-મોવમાને રીત રાસ માંવમાસ
મુનસ રસ મુનસ નાસી. કરુનસ બહે. લો મયસસસસસ મસૂવ રસમા રુદ્રમાવક બાદે
શ્રી (માનસુન) આપે મન દ્રવ્યનાર નાસી બમા મુનસ વિનસ. પુરુષમાનો બાબ સાધી, પોદ,
મસૂવ નટકસાર બાદે. ગોષેની રનગ નવીન પદ્ધતીમાને અસૂવ (અપ બાલીકડા રહિસમાને
પ્રાતેમને ખાટ દુબેદુબ વઠવિધે બાદે.”

“સાદેશનચર” - શા. રા. આલે.

“રતનમાળા આગે પ્રતાપચંદ” - મસદેવ વિનમન મોડક. શ્રી શાદંતીવરીત રીતસા લેસમાસ
પ્રતિદુક બાદે. લેસમાને શાદંતીઆ પ્રતાવનેત “મં, લં, જાદ, મુત, વિશામ માંના સમાવેશ
શાદંતીત કરુપાવ બર્પ નાવી” અલે એ મટ માંડે બાદે લે. કે. કો. લા માન માલી. (યાનપ્રમાને
લેસમાને “દમના નાદેન લોષર્ષિ શાદંતીમાસદ મસાસી મારના મેરિ અલે રોનાર નાસી” વલે
એ પ્રતાવનેત મટલે બાદે લે. કે. માન માલી. મોડકસંતી અપરતી (અપ મરમાને વિશામ પ્રતાવનેત
કોલે બાદે.” રહિસાસામાને મસી શાદંતીવરીત પડકેસા મો. એ. એ. દિવસીને મોલે નસદે; તરી
અપ્રમાના સંમત પાદિએ. કે. કો. આ મસે મોડકસંતી સ્વતન રા વિનમ શાદંતીવરીત પાલકેમા નાસી.

दे. को. ने आदंबरोंवर प्राकृतमाने दोहरेदे आसेप सेनः १) मसंभरीयता २) वास वनीमा
सभुणीने एकांतगत (मानडेभा भाउ) सुपंचराय याभागी बोलने, न तेरी (सन्ना) ने संप्रकरण सेनेची
'जीसक' - ~~व्यसनायक भावनायक रूपलिने.~~

संगीत दृश्यावधारितारः (पत्र) बापूजी छत्रप कुठकरणी - छत्रोभंगना मुखांने दिग्दर्शित.
साव व श्यानेत्र 'आरवी भाषेची' सुरसक नमत्कारिक गोष्ट - सुमतिपर भागीप्राप्त
'विस्तार' भा वंदू म्हणून उद्धृत. (आन्ना) धुनगां विचार विधीय भावुचित वशा ही सुसज.
श्री नाथवास्त साभीने समग्र ग्रंथः - संपादक - माडगावकर.

सावित्रासदबोधः मुर्जित. (एक तक्ष प्रदी)

मुअंभा पाहिल शीसक मयका धुनसकः - मुर्जित

रंगवाधिका - क्षे. जोरायनीवारी पंडीलीन.

रसकन शास्त्र - उन्नतचर्च. भव २. वाकजी प्रभाकर जोडक. 'जाम्ब्या' मते रसायन शास्त्रा-
कार रस्य शास्त्रोय दिवसगीं भावोत्तरे करतोंना (आन्नालीस) मुरने हावदर वासव रातावेत.
तसे न केव्हास वाकजीभा पुष्कळ नकारे योशक होले.

शिरोधामा नार गप्ताः (इंउन्नतशास्त्रोय श्रोतीतसीधे देख) 'कोणीवरी' लोकोव्हासाभा
तकमजीने देहेहा सुभकांने स्वागत. पत्रक (मिने) कर्तव्य कारसीक 'कोणीतरी' ने छसणीन
मत्त.

वेणीबंधनः (वेणीसंधार नाटकाभा कर्मभाष)

टोम्बेकल एज्युकेशन अथवा नंदोदीसनः

पुरतक पुढे : १८८१.

✓ भिमासिंग आणि पात्रिनी नाटक : दे. पुरुषोत्तम आस्कर जेगरे. अलंद कगेर पत्नीसक.
नरवीटव्य कर्मजीने नाटकास रु. ७३० ने बंधीव छे व रेही राजागर बांधेज्या प्राकृतिक
शिवायसीविमन. दे. को. ने नाटकात नाताप्रकारने नोन बांधे असून नाटकमदव भावे
प्रगंसक यांनी खटवडी काढली आहे. दे. को. ना नेहमीप्रमाणे नाटकात आम्हणेक न मज्जीकतेक
बोध दिसत आहे. नाटकाभा भाषेबद्दल श्रोतेकनी तयार आहे. (नाताप्रमाणे आपुनतांने भाषी
कंसातीत सूचनांनी नाटकाची वरीन जाण अउमिल आहे हे श्रोतेकनी पसंत नाही. नासी
पात्रांभा संवाकार श्रोतसीवदना Rosalind, Celia & Touchstone यांभा संवाचने

તેનોતેત અનુકરણ. રોમનો રોમદિગ્ગશનિઆ જોડીત આપલે ગુપારિદશરિ. "દૂઠ પ્રદંધનમ
ક્રમાનકાન્ત શત્તાંશદ્ધિ સંત નિજવેયકતા નાહી."

વિનાર આપન: નિર્જય સ્વર: સ્તુતિપર આશીર્વાદ.

નિશાલકુંવર અથવા ઉચાંતી જોષ્ટ. - (૪૦૦ પાનાંની કાદંબરી. - રંગજીના આપારે. હે. મ. ભાર
રામજીને કુને) આનેજાન બતાવ પ્રવેશ: પ્રે. જો. આ મતે ડોંગર વોચ્ચદન ડંદીર કાદંબરી સાથે
રમાનક. (પ્રમુદ ૪૦૦ પાનાંની જરુરી નહતી. રો. વીડયેત માગતે અલ્લે. કાદંબરી પરીક્ષાત
સામાન્યત: જ્યે જોષ્ટી લક્ષાર વેચલ્યા જાતાર (તાંના છા પુસ્તક પરીક્ષાથી સંબંધ નાહી:
સ્વભાવ પરિપેષ, ક્રમાનકાની ગુંજા માંની જોષ્ટી નાહી કાદંબરી કાતારે ડોંગરી વચ્ચે
કરુણાન્નાવેર કે જેલો રોજા જોદિગા મતે અન્યાય. જે આસેવ વેચલેલે દિસતાર લે અપ્રમુત.
સંસ્કૃત પ્રયત્નુસર: જો. વિ. પ્રદે.

ગંગી વ સ્તુતિપર - (કાદંબરી) (લેલેલાશી) - આસ્કર ગોવિંદ તમાળી. અલ્લે કાગેર પરીક્ષા.
નાજેને વર્ગન આલે જો પુચ્છીતીત એક સાડા સીલુક દેવાવે નાહી; ઓદ્દન જગૂર આળેની વ
જ્યામાગાશી (અકલપ ન દોષાતે) શિકાતી મહાસાજોની જોષ્ટ; અલંબની ર જોષ્ટીને વળિ.
દી વાર કાદંબરી, કા વિદ્યુપ્રસવની પાવનટ વડા!

સમાસપ્રકરણ. (રંગજીવ આશીર્વાદ)

પ્રીત્વીના ધોષદલ: - સ્તૈ. ગોદાવરીનર્ડ પંડિત. સ્તુતિપર આશીર્વાદ: "નર્વિત્તનર્વળ નાહી"
"આયોપચુદ વ મનોરંજક". સ્તૈ. હે. શ્રી. મુગૂરો જોરક. "આપ્તવ મનાપાસૂત આવડલી!
કુલાંતી સ્વરગવરી: હે. ર. વૃ. સાંડું. લગજનોપ: અથવા નાટ્યલક્ષણશાલા: હે. વંકવેત-
રાવ કનલકર. સંસ્કૃત નાટ્યશાસ્ત્રના પારિત્ય. જોતિંજારિ: ર. બ. પારસાનેસ. ૫૦ પચે.

કુટનક કુટને - માગ ૭ લા. બા. વા. સ્વરે. પચ. અનુકૂળ આશીર્વાદ.

✓ કરાઠવાંના મર્ડુનકી - માગ ૭ લા. હે. ધનુધીશી. જવાવરર કાદંબરી - ધનુધીશી

✓ ધનુધીશીની નવ્યજોલીવર "જોષ્ટીકાન રૂબ આલેલ. (યાંના મતે વિષ્ણુશાસ્ત્રાંતર રહકી
પ્રમાવી ગમશોતી રતર જોષ્ટકાન સાવ્યલી નાહી. માગ દે સાંગનાના ધનુધીશી આ હેરવનલિલ
વિસમાનિન્દશ (અલંત માગૂલી) ખુશ, (યાનપ્રમાને વાજમાતીલ શબ્દસ્થાનાંના ખુશ
વારવરુ દેમાસ 'જોષ્ટીકાન નુકલેલે નાહીત.

✓ જરુશેસર નાટક: હે. પુ. મા. ડોંગરે. આશીર્વાદ બતાવ ઉજેવરપર; પરંતુ નિર્જયક

પવનને જ દહાડો લીધો નાનસંધી. (નાનો: નિર્ધાર) ધીરો પ્રાકૃત કાવિતા મુજબે 'દિવા જોરસં
 જોરસં ઓજનનો' અણપેલીન! "હે સ્વપ્ના નાંવાર હે સ્વપ્ના તુને શ્રીકૃષ્ણ: પરંતુ કાશી
 સૂના: ૩) પુનેરી, મ-શની, કુખનાક, મુસલમાની, વેડમુજની ઠગી લિનકો કરુનમે. ૩)
 <કેડેરાવ મહારાજ, ખાડુસારેન. ૧૨૧૧, અસલા રવના વ્યમી કાલિત કમેલ કવી ગોવુ નવેલ.
 ૩) 'અસ્તીષ્ટ પ્રકાર (૩૨૪૬) દિલી આદેશ) નિયાલસ વર્ષે જે પારિજેલ? ૪) 'કરતારે,
 બોલ (આદે, કાનન, બોલન, પુરાન, બી' રૂબાલી કપે પ્રાપ્ત મોજને મસોનર નાતી."
 શબ્દસ્થાનમ (કાર નિંતા શબ્દોત્તર કોટ્યા: હે. આનંદરાવ માધવરાવ બોધકી.

૫. સર્વે ગાવામધ્યે તૂટ આદેસ?

લહન મુળસંઘીં સોપીં ગાળીં - નાઠકૃષ્ણ વિનરર વૈમ. મોહી પ્રસરનાટિપારિતાન: રાનવેરે
 પ્રવાણાચે સ્વજ - કવિમત્ત સયસરી: પ્રાપ્તસરાસરી.
 અલંકારાવર્ણ - નારાયણ નીતામગ આઠવળે. સ્તુતિપર કારત્રીનાન.
 મરાઠી ગણિતોદિદ: - સ્તુતિપર અર્ધપ્રાત: "આના રૂંધારસાના મોલ અંદર કાંડગા
 આદે, પરંતુ લી મનવંતાલી લીલા અસહનામુઠે ઉલ્લેખ કરને પ્રવાસ નહે."

✓ આપડે મહાપ્રાન્ય - લે. વિશ્વાજી રુચનાય કરંદીકર સ્વોત.

નિજાંત જણી 'આડટ ભાડન' વિંવા 'ડિસાદનડુ' તરી કાવ્યાંત વિષયાની વિવડ. સી યોજના
 પ્રથમ નાંગલી સાલી પારિજે - આપડે શ કાવ્યવિજય નહે, મગ મહાપ્રાન્યવિજય કસા?
 કવીને ગોરોપંતારી કવી અપ્યાત વિગમકડેન વડહેલે આદે, અધ્યારશરિત વિષય (યાંતા
 નાનડે આદેલ મુખન (ખાંતા શોષ દિલ આદે: (યાંની કાવ્યે નાનલ્યાને ઔશાચીન મૈતે
 વસે (યાને મુજબે આદે. હે સર્વે 'શોધકાલ અમાન્ય: માગ્યામીઆ રંજિતઆ
 મારિતીએ દુક 'મહાપ્રાન્ય' વેદ્યાસ સ્વરેને મોઢે ભોજેતર સૈરિલ!" કવીઆ કાવિત-
 રાજીમદહ શ્રીકૃષ્ણ: પરંતુ વિવિધરોમદરેન. કાવ્યાત 'હેમકર્મુદુ એ' શાર્દૂલવિશ્વાદિત.
 આ પ્રતિષ્ઠિત યોજલે. દુજે ઠિશાની કવીલ જોલકર, દેશમુરવ વપરવર્ષિત સી મોન
 નાવે સ્થોનાન કાળાવશાની સેવી: (ખને લી કરી આજલી લે પશ:

કરકર દશમુંગમસરીં રેમ માતા

વિવિધપટ પડંબી નાપડી લે ન માતા

કવીને સોવળી રાણીસરકારને આધિપતી યોજનકારે રાજ્યકારકાર નાતકીત નાસીર

‘मोमन बापु आसि पानसं नाल’ या लघुपुरुषाचारं मनेकपदं लोटे लोटे लघुप्रायः

✓ वेदने निबंध - आर्षास्तद्वारः शिवरात्रौ सौभाग्यं लभते. विविक्तानि विस्तारं तु वेदं ब्रह्मेत्यादि
निबन्धनां सा संज्ञाये कोटिकाने मनःपूर्वकं स्तुतयं वेदे ब्रह्म लभते मांही उज्जय मांहीतरुते

મરૂન નારીકા રોલી બારે. પુસ્તકાલય યાગેચવ ઇલિસના 'ગોલ્ડેન ઘર સુખાત' આલીકેડે કિલેક
 રોજકત છેલ્લેશંશ બારામર પુત્રામને અંગે; લાંબાલંબ સંસ્કૃત શ્લોક; ન ગણેઆ પાને રંગની વાળે
 ઉત્તરુદ પેટુન દરંશના મુ-શબ્દપ્રમાણે વીર્ય આજિ કંગેઆને વિનંત ડિલેકનો સરખ બગલેલી
 દબ્બોપગીસ વેતે. (ધાંની દે અરોપચર આજે રજોડ અગીએ વિનંત પાડુન માપતા કોચટપના આલી
 આપતા. આજે બારામર પાને મરુઆની સોડુન. રોન વા રોરનાત, પરંતુ મરુદસ નામે ઇલિસને
 પત્રકતવે."

'ગોડનીને વીંગનામ' (લે. કાન્થિગોવારિ સંસ્કારિએ), 'સુરુષિ કમલ' (કમલ); 'વિજનાદશમી' - મનેદ
 કેશવ વિલ્લે (વિલ્લે); ઝાંનરેમલ પાંદેત મયોધ્યાનાય માંજે નારેન - "મરુનનાલીન જોડ પાશા
 મંડગીસલી વાલ વોધાનુમાર્ગે વનન સુધાર સાત સુદિશકસા અંગે સરક શતાનેન રકાડેલી
 બારે."

તરુનામિત્ર (Relicams from Todd's Shikhar's manual): ગોવિંદ ગવેશ કટવજેકર.

શ્રી બાદુબલી આજો (સવ: વિઠ્ઠલ આપ્પાજી મડુરકર (૧૮૮૬ મથીલ મશમ જાગોપેલી (સત્તનો રજો)

'સંગીત નલરમયંતી નાટક' - લે. દેશવ મોરેશ્વર પાળે - સંગીત નાટકાંદર લીલા- કિલેકસંગી

સુરુ કેલેઆ પ્રયેને વિડંબન નામુ બારે મશા મેલેમા તૂર. આજે પ્રમાણ શેવટ પુત્રીક શબ્દાંત: "ઠકર મુખ

અસલાવાનૂન આંગલે લરી કસે મુલાવે? આજે રુક નેળ મસલાશીમન નારેત તને કસે મુલાવે?"

લીન ગોપ્તે: લે. રંગેરાવ નેશાજી બેલસરે. વોન ગોપ્તી વ દુધ વિલંબ મસૂન મુક્તમામ 'ભાવ ગોપ્તી'

નાંવ વિલ્લમદુલ નાપસંતી. ઝાંજારાસક વર્ણનામદુલ નાપસંતી- ગોપ્તી રંડગીવદન વેલલેલ્લા.

શ્રી. શીવ વિજય મયના શીવ હજપતીને પશ્ચાત્તર નરિમ- લે. અંભાજી ચમનજી દરડોકર- ગોરીજર

સુલિપર આજેશામ. 'દા ગ્રંથ વાનનાના આજણ દરશા આવીશનન ગ્રંથ વાંતીલ બારે મચે વારેને."

સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨ આ અંગાત જો. વા. શીવરામ: બારે યોગવતીક શોળ મુલુષેર.

✓ 'વિષ્ણુશાસ્ત્રી વિષ્ણુનકર શાંભા નરિજાને વ લેરકાંને સાધારણ સત્તવ' - લે. રંગેરાવ મેશાજી

બેલસરે. લેરકાને વિ: પસાલીપાળે દ ગ્રંથવલોકન કદન નારેન ડિલેકે મરૂન પથન મ ગંધા.

પરંતુ વાલ્લેશનદુલ આજિ વાલી પરસ્પરવિચીથી વિલાને લેલમદુલ વિલેવ. 'વેલ્લને વિલંબ' લા

પુસ્તકાલય આજેપ્રામ રેલના વિમનગણિપદન અરોપચર વ પુદ્ધેસદ સાહે પારિએ, (નાત વાલ્લેશ

નજો શ જો મુદ્દા વાલ્લેન 'ગોવિંદ'ને માંડલ રોજા (જાની પુનક્કહી. અશા નપરે 'આમ રાત

લાકુટ આજિ નડુ શત ફલગી' લેલ્લન દરનામ તાલાલીર લેલમદંદર લીલા. શીવશ મંદ લાની

પારિએ મચે મત: વામ્બરના, શંદરજોગના માંતીક મુકાંને વધર. વિષ્ણુશાસ્ત્રના મમ્બેલીએ

વિષ્ણુ અગ્રણ ધા(વાલ્લેશ તમાર.

मुलांने विमुक्तले पुस्तकात्मकः 'धनुषीसी' स्तुतिपर भाषिभाष-

स.पे. १८८२. गजपत कृष्णजीआ ध्यापनाने मातक आत्मा राम चानोना थांभावरोड थोटा मृदुलेख.
पृथ्वीराज चंदाण - ले० लोकरहितवासी. पदार्थवर्णन - भा. २. उद्भिजव प्राणिज परार्थ - रा. स. वावाजी
प्रभाकर मोडक - स्तुतिपर भाषिभाष.

शरीरसामर्थ्य - हे भंतःभारमानमाळेतीळ एक व्याख्यान - डॉ. मोरेभर गोमठ देशमुख बी. ए. बी. एस्सी.
एम्. पी. सुंदरी - कामवशास्त्री इस्लामपुरकर.

सुंदरबाई मधवा साधनी स्त्रीनारि - शंकर दाजीशास्त्री पदे.

पुस्तकः ७ वे. १८८३.

४.
पुणे
भावावर
परा.

सातः सातः पुस्तकात 'कलम वहादुरांस' ओळखागेरें हे सदर असून (आवर (पु. ६ जं. ११ वदन
४. चालू) कसा मजकूर आहे. मजकूर जखलेल्या सहाय्य पुस्तकात हा जं. नसल्यामुळे (मस आलेल्या
सदर सदरांतील मजकुराची कल्पना नाही. हे सदर सातः या वर्षीच्या तीन अंकांमधून आले आहे.
(वा. व. 'बोद्धि' या सप्तमासीन मासेर पुस्तकांवर जोपनादिक मनोपनादिक स्वतःपणे भाषिभाष
आहेत. (आ भाषेभाषात एक प्रभातही पोटादिही आहे. ते केवळ वरवरने भाषेभाष नाहीत. मत्तरी
भाषा, मराठी साहित्य मराठी ज्ञानसंग्रह यांभा विषय वहावा धा उकट सादिल्ले हे भाषेभाष लिहिणे
आहेत. त्यांना खास 'बोद्धि' या धारदार लेखणीचा अनेक ठिकाणी स्पर्श साधले आहे. उदाहरणार्थ
परिभाष अंकात 'विस्तार'वर भाषिभाष आहे. (यात प्रांती 'विस्तार'चा 'वाडिपणा'ने आणि
'गुरुता'ने श्रौतुन असून (याचे शास्त्रीय ज्ञान, विचारबोली, मार्गदर्शक ही सर्व भेद दर्शनी आहे),
(याचे वडम धेंडंजी जशी पाह मोपटकी आहे, जशी मी मी स्वतःपणांनी ज्ञान उवाढणी करून
(यांना नकशाही उतरले आहे व तो भयभीत पार्थ आहे' या शब्दांत (याचे वेळेला बाकीवदल मनातील
भादरभाव भक्त केले आहे. परंतु धानंवरना आज माझ क्रमेर शिके आहे. (यात जलीकडे
'विस्तार'चा दर्जा टाकावला असून 'सुंदर नाटके', 'शास्त्रीय विषय', 'पुस्तकपरीक्षा' भांवा 'आयन
वसले आहे' यावदल नापसंती भक्त केले आहे. 'रा. गुंजीकरांच्या व पंडितांच्या गोष्टी, मार्गिक
व नटकर लेखांभा जगा तर नाहीता रोडून नुसले भगवद्भक्तीची सजा दिवदे' असा स्पष्ट
भाषिभाष आहे. शेवटी 'राग नसावा' अशी विनंती आहे. मा. से. पुस्तकावरील 'बोद्धि'ने सर्व
भाषिभाष वाचनीय आहेत. भाषे सहीसही अनुकरण करणा-या 'महाशयू बोद्धि' व 'भारत
बोद्धि' यांभा निवेध आहे. 'वा. म. संग्रह', 'नाट्यकथा', 'मनोरंजन आणि निबंधमंदिर'

'જાનકાલાલ', 'લગ્નજામ', 'નીચો છાસ', 'માસિ જાંબરુ' ગૌરવાને ઉડાર કારણે અમુક
 આપ્ત દૃષ્ટિને (ખાંચાં સુધારણા યોગ સામે) સામ આગરો કોળ (જા જાંબરુની ગરજ આરે) આસનંધી
 સૂના બાદે. આ ઉડટ 'જાંબરુજામ', 'જોખમી', 'જાનકા', 'મહારાજ બોલિત', 'મનોરંજક મિત્ર',
 'ભોજન', 'સુશીલ', 'રાસે જોખન' દ્વારા સંવદ્ધ બનેલ વિશાળ કચેર શાંત નાપવંતી બચ્ચ કોળી
 આરે: વેગુલે વેચીત 'સુશીલ' આ માસિજાવર આવેશવ દેશના તલાલીન માસેક પુત્રવાલીત પુત્ર-
 પરીસને કશી અંશમાત્ર જાવર 'બોલિત'ને આપત આનેશવ બચ્ચ કોળ આરે: "ત્રિલેખ પત્રાચેત્ત પુત્ર-
 પરીસેની મોળ પુત્રી જાણીતે જસાનીતે દિસતે કીં, પરીસેની પુત્રને વરીતરી સાઠલી, મળને (જેને) ત્રિ-
 ભાગ કરાવયાને. એક ઠેકાન જાંબરુ શાખા, ઉડાર ઠેકાન સમીર; બાળે ત્રિલેખ પત્રાચેત્ત ઉડાર
 બાજુ આરે (જા ટિંગલ્યાં જમાનેન નાંગલી, વરીત વિશાલ મલે થેરે મારાવયાને! કિંતા હારીપેલા
 સવ સ્મરાવયાને અસલાસ, વરને પુઠે જાદુન વિષાનિવર દેલી તરીજાલને. આને રવરી બચેયેસ
 લવાવયાની અચેલ તર સર્વ પુત્રકર્ત્રીની નવાવેરી જામી, ઝાંચાના નાપુરે બી. જ. વગેરે મસરે
 અસલીલ લી, વ ઝાંચી આપ્ત કુલીસ માત્ર યોગવિલી અચેલ, (જાંચી પુત્રને) ઉડાર. ઝાંચી આપ્ત
 પાસ કશી વરે વાર્ટ મટલેલે નાહી, જે આપ્ત ઓરરીને નાહીત, (જાંચી પુત્રને) વરી. વ ઝાંચી
 આપ્ત પાલીલ રોજ દાવવિલે અસલીલ, (જાંચી જાંબરુ) 'બોલિત' જાહેતર 'જાહીતરી' હા
 /શિક્ષા! આશંસ નાટમે, જોનીલીલ વહાલ બાટિયા દાખી સાત એક વજર વરખાસા કાવ બહે.
 (જાંચર કોળતરી મનુષ્ય - મગ લો વજનાત મારી કી દલકા મલે - જાદુન ઉડાર સહિત મળને
 (જાને) લંજેલંત વજન પટકન જાગરાવર જામેઆ રિપેલે જામે. તરે દરગારે પુત્રકર્ત્રીને વંચ
 વિધલે તર વરરી સર્વ રવરપટ પુત્રે. પુત્રકર્ત્રીને ઉડાર તરાજુર ઠેકાને ત્રી, (જાંચર) જાંબરુ
 /શિક્ષા જાંબરુ મળા /શિક્ષા વસાલ! ઝલો. અજાન વગીધીની આમને 'વાહબો' /કાર વંચ દિસમાત.
 'નાંગલે', 'વરે' આને 'જાહીતરી' હી (જાંચી) જમી વેશી દરમ અલાવયાની મગ ઝાંચા નાશીતરે
 જી માર્યાલીલ લી રવરી? ત્રિલેખ અંજાંતીલ 'જોખાજોખા' જોખવી બાહી કમીજાલ દાવે
 અસલાસ 'માસિ પુત્રકર્ત્રી' રમી કરતીલ અશી આશા બચ્ચ કોળી આરે: 'રે' જોખાજોખે' દેખાવે
 કાર્ય 'સાંવસારિક મેચાને' બહે મલે મટલે આરે.

આ વર્ષી જી પુત્રકર્ત્રીને 'બોલિત' મળે બાહેલી બહેન (સંત 'વૈ. જા. બા. -
 ગંગાવર શાસ્ત્રી જાંબરુ ઝાંચે નારે - બે. બા. ૧૬ રેર, જાહી નાટક - નાપુરે નાટકુલ દેવર મેલ
 વ્યોજ મહાવદેવરકર્ત્રી - વચાંતસવ આદરતર ઉડાર બી. જ., નાના કટપરિષદે નારે - નામરકર્ત્રી

‘રૂપી’ હોયના વિગતો જોઈએ’ હોય આમની જાણથી. ‘વ્યવસ્થા’ હોય આમને ધોળાકાર; ત્રિંશ ‘વ્યવસ્થા’ હોય. ‘રૂપ’ પ્રકાર’ ‘જ્ઞાન’ પ્રકાર’ હોય આમને રૂપી, અધિકારી વગરની. ‘વિવિધ’ પ્રકાર’ હોય આમની વૃત્તિઓ. ‘વેલ’ રાત્રી આમના પુત્રો. આ રીતોને આરતી મુદ્રા પ્રમાણેન આજ કિલેક રૂપી આ વાસ્તુનાની આસને લંકાની નામથી કહે. મનુષ્યોના શારીરિક જગત સરભર રૂપોના મુંડા મુંડી ગોળા સાથે, તથા પ્રભુદાસની કૃતિ નવદશના મુંડાના મુંડી વૃદ્ધ વગરના વાસ્તુના આરતી. શાંતિયંત્રા સગલ કદમ બોળાના પગજ કર નટલો તે પદમને. ‘તેમ’ ‘વોલિંગ’ને આ કદમ-વદનને આ ગટ પાડે આરતી. પશિલ મદ મંચકરના; ઉચ્ચતા સાથેક પુત્રકાનેના વ તિસલ કુખપ્રમાણના. પશિલ ગવતીલ કંઠમવદનના પુત્રકાની સ્વરૂપ પતિસને લો કરનાર; વ ઉચ્ચતા વ તિસલ આ રોજ ગતંતીલ લોડ પડે વ્યવસાયવંચ. તેમનાં ત્રિંશી વિનારૂપ. આને વાદવાવિચ આ સદરામૂળ પ્રસાદને અલ્પ સંસ્કર. પ્રયત્ન ‘વોલિંગ’ને વિનારૂપ પ્રસાદની કરતીલી સી ‘ગીર્ણવિદ્ય’ કટનાના માલિકુલકાંથી. ઉદા. ‘શ્રીમદ્ગવદનાર્ચવિદ્ય’. ‘મહાસંયમ’ માં મંચકર?

x

x

x

‘કેરકલો’ કિંદ’ હો વિવિધ જ્ઞાનવિષયોના વારિડેલે આરતી રોલે હો આના પોગતરી અંત્ર નજરે આરતી વાસત્ય સ્વ ડાહાવ આવે. ‘વોલિંગ’ના સંપાદનાંતે લક્ષ્ય વાસ્તવિક વિગતોની મારિલી અંગની વૃત્તિપુરસ્કર દેખાવા પ્રસલ સતત વેલ. આપણને મૌગોલિક મારિલીની સતત સ્વક દિલે. આરતીના ‘તોલોગ’ અપભ્રંશ; ‘મલકરકર્ણ’; ‘સ્વક/નિર્દેશ’ આ સદરામૂળની તાવનાંતે ઉપવૃત્ત મારિલી પુરતીલી. પુત્રકા પવત મલીલ ‘વિધુ’ નાનકે શાસ્ત્ર’ હો આરંભનાના વાનકોના પાર પસંત પડતી મને ૮૦ આ પુત્રકાના ડિહિલેલે આશાપિશવદન વાલે. ‘વોલિંગ’ની વૃત્તી સમતતો આરતી પુત્રકાવિશેષી અસલી તરી આમે કહેલે જ્ઞાનવાનાને/શ્રી અવંત લક્ષીવ કહે.

આમિ સમૂ-
જાણીને x

x

x

x

‘પુત્રકાપરીલા’ હો સદર ‘વોલિંગ’ના મહુપેક પ્રતેક અંગાર આદરે. રી પુત્રકાપરીલા ‘વોલિંગ’ના આ કલોટવા કારેલ આ ભાગ્ય અલંકાર શાંતીવૃદ્ધિ વ શાંતીવૃદ્ધિને લેલી જાતે. ‘વોલિંગ’ના ૮૦ આ પુત્રકાપરીલા માત્ર અલે શરી વંદ માંડનાત રી માંત ‘પુત્રકાપરીલા’ હો સદરનારી; પશું આ વંદનાંત હો સદર કારે ભાંતીલ પુત્રકાપરીલા નેટનીઆવ પદ્મલીને શાંતીવૃદ્ધિને લેલી વાંકલે. ‘વોલિંગ’ કાર હો વામન-મોતોપેદ-શ્રીવર મંચે વામનાનો કારેલ. આના માત્રમંગ, સ્વીષ્ઠલ, સલોપ શાંતીવૃદ્ધિ, ૦ આરતી પુત્રકાપરીલા, વંદોમંગ, મુંગરવત્ત રક્ષા રક્ષાની

વાવડે બહે. (અંતી કાળપરીસને આગે નાટકપરીસને સાથ દુધેને બેલી જાતલ. નિ:પક્ષપાતિલાને
 ત્રણ જે વસોશને પાવતાના વિસ્તાર; માન પ્રસંગે અત્યંત વગેરે હોતલ. આ આઠમી પુસ્તકાલીસ
~~રુપકામ પરીસ નામકે કર ની. જ. ગર્વિત વિષ્ણુમય યોગેકર માંત્રા 'સુબોધ કાવ્ય મલા-માગ ૧'~~
 આ પુસ્તકાને પરીસને આ દુધેને વાળનાસારથે બહે. પરીસને વેવક રોષદિશરિયાર મસૂન
 વાજવીએલા લેનલેલે બહે. (આને રોવયો 'શોકેદ'નાર વિદિતાર. આથી બાકરણ, શંભાસિધી,
 વ. શંદ: શાસ્ત્ર એવલાની સતી નીટ તયાસી ત્રણી. નાશીલસ વિનાશરણ (જા મરીસ પડ નયેરે ઉત્તમ.
 આપણ કષ્ટ સોચૂન નાર ગોપાંત હાંસે કરન વેળાસ અર્થ નાં. આમઆ વિદિશના રામન
 આલ સર અમ્માલાને લો મરુન વાગવા મુજે સાલે. પ્રશુત કવીસ રશાન, આને પોદર પાંડિત્યાર
 પુટે યેડુ ગાદનાનાસ દુદ્ધસત બહાવી મુખર રત્તરી 'શોકેદ'ની પાને બહાવેલી બહે. (આને
 સાર્યક હોવો મુજે નિશ્ચિત) હા સડેજોડપણા આપનાંસ 'શોકેદ'ની બનેક પુસ્તકપરીસનાંત
 આરબનો. હાંસંક ગળપસરાવ હરિદર ઉર્કે વાપસાદેન પટવર્નિ કુરંદનાડકર માંત્રા 'મદુવંશ-
 કાવ્ય' (સર્ગ ૭ તે ૭) આ ગ્રંથાને પરીસને કરિનાનઈ 'શોકેદ'ને ગુણગ્રહણ વ રોષદશિ તારબાન
 માપાને કરબાની આપવી પદ્ધત વાનમ રાવલી બહે. (આને વાપસાદેનાં પદ્ધતના વોશંલ્યાની
 ઉદાંદરને દેડન સુતી વેલેલી બસલી સતી રોવલે 'શાંખાલીલ કારેબ, મયોમ્ય શંદરના,
 નિરર્થક શંભાંતી ગર્વી, યતિચંચ વ ઇંદોચંચ' સાવદુલ (આના રોષ દિલ બહે, હવેવેન નહે સર
 મરાગેલ રના કરાવમાની મલૈલ સર લી સુબોધ અસલી પારીચે રે (આને કુરંદનાડકરાંજ વજાવે
 અસૂન સંસ્કૃત શંભાંતીબ આવડ અચેલ તર કાળવરના સંસ્કૃતમધેન સાહેલી વસી અસા સ્પષ્ટ
 રૂપાય દિલ બહે. 'શોકેદ'નામાં વિર્ગીડપણા આપવી એક નદના મુખર સાથ પુસ્તકાલીક
 રાવસાદેન રાયાલેંદતમ નારાનવ રેવ માંત્રા 'શોકેદ'ના રાનવશવ પેશને માંત્રા વધ અનત
 આનંદીકરિએ અજન કારસ્થાન નાટક' આ નાટકાવસીલ આધિપાય નાનાના. લક્ષ: ૭ 'શોકેદ'
 મુજવિખા આ હા લેલમાને ગ્રંથાંખી અનેક ચોક્કનોબાં હુદેશાંમે વ પરવીચગેને આધેજન આલેલે
 રોતે. હાંતીલ કાલી નિવડક આધિપાય ઉદ્ધત સર 'શોકેદ'ને વાપના પરીસનાસ પ્રારંભ લેલ બહે;
 વ રે આધેજાવલેચક શોળા રૂમીને રાશિક બહેર રે નાનકાંત રાસરૂવ દિલે બહે. નાટકઆ
 પ્રસાવનેત 'શોકેદ'ની કાધી રાસ-અવધૂની-મુકર રાસીકે રોષ દિલ્યે વિચર ચેલાન 'શોકેદ-
 શાંતી આપલો ઉપદેશગર્મ શૈલીલ (અંતી રસરૂપ શાંતી અસૂન આનંતી વ તિની વાસી ગુજારી
 આંત્રા બાકેરેતલ અત્યંત ગ્રામ વ મસમ મગા રેસાટલકબદ્ધ (અંતી માનકાપણી રેલે બહે. એવે

કલન શેવલી દેવસાહેબાંના નાટ્યલેખનલીલ કોલિંગનાસંજ દુયેને અસંગત ગુણને દર્શન બદલાવવા
 જે પુકડેલે નાહીત. અર્થે પરોષન વાજનોપેના હાંનલે આરે. 'નોલેક'નાસંજ આરસીકોમી વ્યાપરવ ઉમેગ
 માંત પ્રગલી કરતી, માને પડ નયે ઝસે વાટમે. સ્વામાલેકન આ ક્રંકાંગા ઉદેશ ન વિવન દરસંબંધ અસને
 (આ ક્રંકાની લી મલામન કેલ્નાશીવાય કલ્પીત રણત નાહીત. આ પુસ્તકાત 'દિ'ઉત્થાનાતીલ સંપાદીત ક્રમે ?
 મળગાં, 'દિ'ઉત્થાન રેગાના તરણેશક - અપન દન સંસ્થાન ત્યારુ ના - સાંતેકદ (કેગવ સનનંદે
 કેકવર) આ પુસ્તકાને (સાંતે મન:પૂર્વક સ્વાગત કેલે આરે. આ પુસ્તકાંપ્રકાને નાહકાંત ની ભુપદેશ તરણાત
 ન શેરાંત સન્માર્ગવર્તી બનવિતારી પુસ્તકે 'નોલેક'ના નેરણે વાદસત નાં શેરાંત. આ પુસ્તકાતલી ક્રમા
 લાહાનમેલકા પુસ્તકાંતી તરોસને વિમારસનક્રમ વારેત.

*

*

*

પુસ્તક ૯ ૧૮૮૫.

પુસ્તક ૯ મધ્યે 'કલનવશદસંજ સેલાપામે' દે સરન અંકાત્ર આલે અસૂર (માત 'અર્થવર્ધન',
 'અધ્યાત્મિક જ્ઞાનરતાવલી', 'નાલાંદુર', 'વિમાર્ધનિષ', 'વિવિધકલપનારા', 'રજાનદેશાનેમ', 'દરમાન-
 વર્ધન', 'નુદુપુત', 'જોતિર્માલ', 'મનોરંજક મિમ', 'આર્થવંધુ', 'પટલમર મેજ', 'આર્થશુક',
 'કોરમાને' આ માસિકપુસ્તકાંત આજેનાય અરેત. તે નેરણેઆન પધ્ધતીને સંતોડેગને હિરોલે
 આરેક અપલ્ના ન્યવસાનવંધુવર યોગામન મજદૂર હિરિયાના અપ્પાગેશુ 'મમાર' 'નોલેક'
 વા કરલે અસા પ્રથ ઉપાલેલ કલન (આને ઉમર 'નોલેક'નાસંજો હિલે આરે. (સંને મળાને અસે
 શી (સંનેકલે જી માસિકપુસ્તકે મેડીસાને સેલાત લી આજેનામને અસરાત. હી સગની માસિકપુસ્તકે
 મેતલી માજેની સેવા કરીત અસલ્પુકે (સંને રાત્રી હી સેના ઉત્તમ પ્રગારે નાર પડતી અસા
 'નોલેક'ના ઉદ્દેશ અસને સ્વામાલેક વારે. જોન ઉદ્દેશ બેલાપુલે દેરન શોખામણી રણાનેખાની
 પરવા ન કરતા 'નોલેક' સ્વામાલેકલેખન કરીત અસલે; સિમય / નોલેક'ને વાચકૂત દિલેના
 પુસ્તક સુધારણાકુલે 'સુશીલા' (વેર્ગે) વ 'લોકમેશ' (રાત્રી) મા માસિકપુસ્તકાંત મજદૂર-
 મધ્યે આલેલી સુધારણા વાનગીઆ તસ્કર બાલાવનૂત સદ્યાર નાહી. અતઃને વેળુન શોખામણ
 સરજાસરજી કલત નસલે, તે ઉસખોની 'સાચૂન આપનાને અસલે વ જોન સદુખો 'નોલેક'વેલે
 અસલે. 'લોકપામે' મધ્યે 'નોલેક'ને વિશેષ મલામન કેલી વારે તી વાર્દિન નિવત્તા 'અર્થ-
 વર્ધન' આ વાસીનાન વામન લેલે માગેર અસલેના માસિકાની. આર્થવર્ધન આતને રવિન ન
 મરણાને વારી કરનાઆ આ માસિકાત પ્રતિવર્તી રુ. ૩૨૦૦ જોન વેગે આનદુલ 'નોલેક'ને લેર

૦૫૦૦ જેલ અચૂન મરણે લખાઈને રોજ દિન આરે. શ્રીમંતોની 'જાંના વાચના' વેદ નસબ, મનાર
 ઉત્તર નસલી, વિશ્વ સરજાને જ્ઞાન નસલે હસી જુગા ઉપકુજ પુલકોસ અશ્વ દેને અદર આરે. જાણ
 જાંના વસી જા પુલક વાચનાના લખ કરુન યેનારે પંચવીસ અસાખો મિલકત' મલે 'શોરે' જે સ્પષ્ટ
 મલ આરે. જાંને પુરે મુરલે આરે. 'શોળી નાખા પો-વાલ શાલુ યેલીલ; શોળી નાટખાંના પેઠખા રેલીલ;
 જોના જોનાં મેજવાનો શાવનાની મુરલી, શી જોના જોશીલ કુર આલન. રાંખર રાંખર તપને દુન
 નેકખા પાખા! દુન દુન જોરાલ આઠ આઠ રુપે રેડર પિકલેલી જોરે આપલીલ; નીસ નીસ રુપે
 રેડર જાનીના ત્રિમા જાપીલ!! મગ સ્વરે શાંખાંનીલ આપીલખા પેગલ પુરના પુલક મિલકત નાલી
 તરી બેદેજર. શોળી ખાર ખાર તપને કરુન આઠ આઠ કલ રુપે રુપી 'પાલલીલ. પણ જુલક પ્રસાદ મે
 શોખનાસ લખે જુલક વર્ગીસ રુપી આલખાને જાસ પત્રકરના નાલે. "શોલિન' જાર રે બેદમીન
 પર્લિલ, વર્મિજાર, નીલિરમે, સદાનાર ^{ઉપકુજ પુલક, બુદ્ધિ} જાંને પ્રસિદ્ધ કરનાના કિંત જાંના ઉત્તર રેખા આ મજલુશની
 ખાલમજ કરીલ અસલાજા દિલખાર. 'શોલિન' જોના' મલે રેડરિલ અશા પ્રસાર મજલુશ વાચનાના
 દેખાના માસે પુલકના લે શાલસજો રેવાના આલતાલ. સ્વામાલેજન આ માસે પુલકનાં લેવન
 રુશ ખાલેજના કિંત કરમૂલ કરનાના મજલુશના દશ મલે (જાંના પુલકાર લે જારના કરીલ
 નાલીલ. 'જાંના ખાર મોજ' વર્ગેલ જાંના અશ્વમાય જાવ ઠગાજ આરે. 'સલ્લખા આપલ સિલીલ અશા
 પ્રસારની પુલકે માલે પ્રમાણે જાલેખ જેને બરે નહે. આપલ દેવાલ સ્ત્રીશોણના ~~જા~~ ફેલવ
 જુલકના ઓરે મોડ જાલ આરે, અશા વેલી જાંના જાલે અશા પ્રસારની પુલકે જેલી તર અશ હેલિ?"
 જાંની વ્હા' મિલકેલે સ્વામાલિજાનેન જુલી અસલાજુલે 'રુશમાલી વર્ગીલ' સારખા માલેજનીશે
 જાંની મન:પૂર્વક પાલસજી રેલી આરે. જાંના 'જાલેજના' રતજેર ^{શબ્દકોશ, નામસંજન} સલેજ/પદસંજીને કલે આરે.
 લી જેલે દિલેલે લેલે લે કરીલ પ્રસાર જોનાશીવાલ રજાલ નાલીલ. 'અર્થશુલ', 'વીરમાળી' આવેલેલ
 જાંની પુલકાંજી જાની પરત દુલકા સાલ દેલેલ. વ્હા 'જોનાગો' જે શેલે આપળ બાલ લલકરન
 'વર્માવપજારમંડી' રેલેલ આરેલ જલે માલેવન જાંની આપલ નામકોલ દિલે આરે. દુલકેલે
 'જોનાગો' લીલ મજલુશ જાંનીરજો લિલિલેલ મસુલે (ખાલ/જુલકરુશીરજા, જોનાના, મનમેલક-
 ખાંજલજા જોનાલ અલખાજુલે લે અલેલ વાચનીલ વનજો માલ સંજન નાલી.

'મનોરંજન
 વિન,'

સ્પષ્ટવજ્ર-
 પળા, ૮

પુલક ૮ ને રુપીલ પુલકપરીસેવરુલ નજર લલેલે લલકા દુલક દિલેલે
 લે મલે: 'શોલિન' જાંની આ જાંની રુપીલ પ્રસારની મન:પૂર્વક પાલ મોલેલેલે આરે લે જાંવ જાંનાર
 પુલકપજાને લેલ: ૧) મજારાની લલકારીઆરેલ જાંને મલેલ: ૨) ન- જારસનીલ ૩) શ્રી. મનોરંજન.

સૌ. જાનકોબાર્શિદેવ બુદ્ધદંડકર ૩) સંગીત રાષ્ટ્રિય નાટક - સોનર વાજી પિલેદેકર-૪) અર્ધકરણ-
 (વિ. સી. પાટી) : સમગ્ર વાલુદેવજી સહેકર : ૫) રાષ્ટ્રભાષા : કેસવ વામન પેટે-૬) અધ્યયનિકા : માન-
 શાસ્ત્રી સંસારનાથજી અમળી : ૭) પુસ્તકાંકેત્રી રાણી રિદેવર વિરહુદ માનજી આદેશ. પાસનીસંદે
 કેલેલ રાણીસસંસોવનાકદ્દ (સંજા વનવાદ દિલેલે આદેશ. સૌ. જાનકોબાર્શિદેવની પચરના
 હી મોતેપંતી માનની વ વહંથી વિદેવ અલ્પાનુકે આંખે મરુત મૈદુક કેલેલે વારે. પિલેદેકર
 માંના નાટકની પ્રથમાકૃતિ ૧૮૮૦ મધ્યક આરે. પરીક્ષણ આલેલી માનની રિલની આરે. સંગીત કવિત
 મુગજે રિસાપના ઠરીત માનની ભાવે આરે. રસવીધ્યા રિલંગતના રાગી સમુગી આ નાટકના
 યોગને વિલમસ આતર, " કોલેલી અલ્પાનુકાસી રિલમ્મી માનની. " પને મુદ અલ્પાનુકાસી
 આરે. " રે માનકાવૈત્રી નાટક આરે રસવેન નરે તર રસીમાંની માનનાસર આરે. " આ નાટકની
 પ્રથમાકૃતિ " રિલેલ્લના પ્રયોગના પૂર્વે અપલેલી " અલ્પાનુકે આરે. આ વેલેલ રંડુપના
 વર્તે પ્રાપ્તિ ૧૮૮૨ પર્વત આંખા પ્રયોગસંબંધે અલે મુદલે આરે. " પ્રલેલ માનના નોંખે આ કવિત
 માનના આરે. આ આંખા આને મુદલે પારિવેર. નેલ (આ દર્શકે માનના અમળા નાટકપદ્ય
 મંદકાંતી હી આ સુવ્યાસા દેલી અલે મુળનાસ પ્રલેલ દિલેલ નાલે. " આવલ રિલેલેકર રેન
 'કોલેલ્લના મને આપ સંગીત નાટકનાર રોત. " રા. રિલેલ્લનાંતે લી માન આરે. નાનાર
 આંખ નાનાર નાનાર નાનાર હી ગોળ અલે માન આરે, લલે આંખ મુદલેલ ન. સોનર વાજી
 તાલી રેલનાંતે માનના રાગવ નાલી. " આ આંખા આંખા આરે.

આ પુસ્તકાંકેત્રી આ પુસ્તકાંકેત્રી અલ્પાનુકે આરેલ (સંજા
 'શ્રીમંત મરાજ સરજાર સમગ્રીતવ ગાયકવાડ આંખ આલેને સમારે. આલેલી પુસ્તકે' આ માનના
 પરીક્ષણ આલેલી પુસ્તકાંકેત્રી શ્રી. વાલુદેવ રાજાકર આંખે માંની માનનારેલેલ વેલના વિલેલે
 'વિનારનાકર રે પુસ્તક 'કોલેલ્લના અલ્પ પરીક્ષણ વિલન સાલે આરે. આ આંખે માંની વેલના
 વિલેલે માનનાર કલે પુત્રીને કેલે આરે રે રાજાકર વેલનાસાંધે કોલેલનાંતે 'વિલેલનારેલનાંતે
 આંખ વિલેલે. જો રા. સ. શિ. સિ. વાગલે, બી. આ. આ. આ. બી. માંની કેલેલે માનનાર આરે રે આંખ
 આંખે આરે. વેલના આંખ આંખે આંખે માંની કેલેલે માનનાર વ (અંખ વાખાંતે વાખે માંની
 કેલેલે માનનાર હી રેઆસે રેઆસે રેઆસે આંખે આંખે આંખે રંડુપને વ મરાજે માનનારે
 રાગ રલે સંસોવ આરે તે કાર આંખ આંખે રાગવ દિલે આરે, વ મરા પરીક્ષણ (માંની
 સ્વતંત્રી કુલ જોલેલ હી માનનાંતેની જોલેલ મંજાવર આંખનાંતે રોતે અલે સ્વતંત્રી

વજાવડે આરે. વિષેની મામિદુષ્ટી વ્રાપી, જાનાના સ્વારંભાત લા સુલ્ત ઝડેશને ગાયત્રાડ
સરગરને ગ્રંથનાલેના જે વાર્ષિકન અલ્પલેન આરે (પાને ડાઈન્ટ અથા મામાંસમુરૂં ત્રસે અલ્પલ
રોમે તે સંગૂન 'રોદિઈ'કાર યાંતલેલે નાલેત. (પાંને સ્વળે અસે રી " ક્રિલેન નવીન દિવસની
જા રંચની ક્રંયાની મામાંસરે લેલી અલ્પનાત તે રંચનો ગ્રંથ પાડૂન પાડૂન (પાંતલ અર્ધે જ્યાસ
પાંતલ કહેલ, (પાંને નો પાડૂન નન મલકે મામાંસર વાનલે, તર (પાસ લે કલ્યાસ થાલી બડ
પડગર બાલી!! રી સવડ રવી મોડે નાલે!!" સમાપ્તન જોષ્ટ અરી રી 'રોદિઈ'લોત હા 'વિનાર-
રનારનાવલોત અમ્બેમાન વાનૂન કાલેલ વારંદ માલ્યત્રાડ સટનારંચી આપ્પા રાજથી વાટખા-
પડૂન 'રોદિઈ'ક પત્ર પિડૂન વ્યક્ત લેલ આરે.

† વિનારરનામગાં આ નોતર કલેર પડંતુ યમોનિત રોલેનાલિલ. સંગોત લાલવેજમ
નાટનાલીલ પપ્પાલ્લી (ના. જ. જોશી) ના પુલ્કાશલીલ રોલેકરે વળવે. આ પરીલે રોલદિન્ટરિ
કરનાપ્પા લેલેના રોલલે 'રોદિઈ'કાર સ્વળનાત, " રા. જોશી પાંસ આમ્બી લેમર્લિલ અગી સૂના
આરે રી, (પાંની આપ્પા ઓગાં રવિલાલ લાલ્યાઈ ચોમ આમ્બગશી આલોનાનૂર આપ્પી
દૃષ્ટી લેલોપુટે લેલ આપ્પે ન આપ્પા 'પટમ્સેલાંને' ન 'લ્યા રધીને' નાવ વિનાકાસા નદ
લલ નલે." રી રોશ પપ્પાલ્લી લરીલ અલ્પલ્યાપુલે ની ક્રિલી કારેલોટખે લાલે કલેપ થાની કલ્યા
લેલેલી લરી. આ 'પપ્પાલ્લી' પ્રમાને / સામ્ સંગોત ગંભીરલે (રામરાવ મારિંડ માંસુરલ) આ પુલ્કાશી
ગલ્લ લાલી લારે / ગોરે માંને / જંગાલલેની લે મામાંસર સરલ કલે લે વાલ્યૂન લિલે આરે. / મરાગ
સંચાલનલોલ કાડ કર પાંને નાલે (ના. વિ. આલે) અલ્પમાય મોંની કલે અલ્પલે લે નારે
તે વાલ્યૂન લેલનાલ શસ્ત્રસ્પદ બનલેલે આરે.

આ પૂર્વોત્તર

12. 6. 53.

X

X

X

[illegible]

V891.4609

101858.

Kul/V.L.

AUTHOR

Kulkarni, V.L.

TITLE

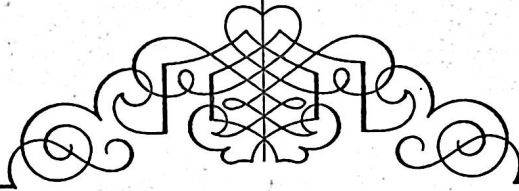
Pra. V.L. Kulkarni

yanhya diaryantil tipane

V.891.4609

Kul/V.L.

101858

वा.लं.च्या डायन्या हा वाचकांच्या एक कुतूहलाचा विषय आहे.

त्या डायन्यांतील टिपणांचं यथामूल स्वरूप वाचकांना प्रथमच येथे पाहावयास मिळत आहे.

एकोणिसाव्या शतकातील मराठी वाङ्मयविचाराचा अभ्यास करण्यासाठी तत्कालीन नियतकालिकांच्या प्रत्येक उपलब्ध अंकावर वा.लं.नी काढलेल्या सर्वांगीण टिपणांचा प्रस्तुत प्रकाशनात अंतर्भाव करण्यात आला आहे. विश्वासाई संदर्भसामग्री म्हणून अन्य संशोधक, अभ्यासक वा वाचकांनाही ती तितकीच उपयुक्त ठरणारी आहेत. विचारांना व संशोधनाला चालना मिळावी अशा अनेक जागा, अनेक विषय व वा.लं.नी लिहून ठेवलेले अभिप्राय या टिपणांत जिज्ञासूंना आढळून येतील.

अनेक जुन्या नियतकालिकांच्या संचिका आज दुर्मिळ होऊ लागल्या असल्यामुळे विशेषतः बाहेरगावच्या अभ्यासकांची या टिपणांनी चांगलीच सोय होणार आहे. ही टिपणे दोन खंडांत प्रसिद्ध होत आहेत. टिपणांचा विस्तार, विषय इ. गोष्टी लक्षात घेऊन त्यांचे पुढीलप्रमाणे गट कल्पिले आहेत:

१. मराठी ज्ञानप्रसारक २. विविध ज्ञानविस्तार ३. निबंधमाला
४. ज्ञानचंद्रोदय, त्रैमासिक ज्ञानदर्शन, केरळकोकिल ५. नाट्यकथार्णव, ज्ञानसंग्रह, मनोरंजन ६. वासुदेव बळवंत पटवर्धन (१. काव्य आणि काव्योदय २. विल्सन फायलॉजिकल लेक्चर्स ३. विनायकांची कविता — प्रस्तावना ४. प्रो. गो. चि. भाटेकृत कार्लाइल व हिंदू चालीरीती — प्रस्तावना.)
७. वा. गो. आपटे (१. सौंदर्य आणि ललित कला २. लेखनकला आणि लेखनव्यवसाय.) ८. तरुणी शिक्षण नाटिका.

प्रस्तुत खंड १ मध्ये विविधज्ञानविस्तार व केरळकोकिलचे उपलब्ध अंक यांवीरल टिपणे आहेत. बाकीची टिपणे खंड २ मध्ये (आगामी) समाविष्ट करण्यात आली आहेत.

ॲकॅडेमिक समीक्षापद्धतीचे टीकाकार असा वा. लं.चा यथार्थ गौरव होत असतो. ही टिपणे म्हणजे ॲकॅडेमिक टीकाकाराच्या अभ्यासिकेत डोकावून पाहण्याची वाचकांना मिळालेली एक संधीच होय!

